

การศึกษาการแปรทางจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

บทคัดย่อ

ของ

ณวัฒน์ หลาวทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

มีนาคม 2547

ณวัฒน์ หลาวทอง. (2546). การศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น . ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม.

(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .

คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ , รองศาสตราจารย์
กาญจนา อินทรสุนานนท์ .

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น และเทคนิคการ
บรรเลงจะเข้โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษา 2 หัวข้อดังนี้

1. ศึกษาการแปรทางจะเข้เปรียบเทียบกับทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้น
2. ศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้ในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

วิธีดำเนินการวิจัยเริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์
ที่เกี่ยวกับเพลงแขกมอญ 3 ชั้น จากผู้รู้ ทำนองหลักที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้จาก อาจารย์นิกร จันทศร
และทางจะเข้ได้จากอาจารย์ดนตรีไทยซึ่งได้รับการยอมรับทางด้านการบรรเลงจะเข้ 4 ท่าน และ
นำมาบันทึกเป็นโน้ตอักษรไทยและโน้ตสากล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาโครงสร้างของทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้น พบว่า เพลงแขกมอญ 3 ชั้นเป็นเพลง
3 ท่อน แต่ละท่อนมีความยาว 6 จังหวะหน้าทับปรบไก่ และในจังหวะหน้าทับที่ 4 - 6 ของแต่ละท่อนจะมี
ลักษณะซ้ำกัน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของบทเพลงอย่างหนึ่ง ในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้น ประกอบด้วยบันได
เสียง 3 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง ฟา และบันไดเสียงที ซึ่งเป็นบันไดเสียงหลักที่พบอยู่ในทุกๆ ท่อนเพลง
และบันไดเสียงโด พบเฉพาะที่ท่อน 2 เท่านั้น และเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบกับทำนองจะเข้ของ
อาจารย์ทั้ง 4 ท่านแล้วพบว่า การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่านส่วนใหญ่ จะมีความสัมพันธ์กับ
โครงสร้างทำนองหลัก เนื่องจากลักษณะของช่วงเสียงที่มีความใกล้เคียงกันของจะเข้และฆ้องวงใหญ่
นอกจากการแปรทางตามลักษณะโครงสร้างทำนองหลักแล้ว จะเข้ยังสามารถแปรทางให้แตกต่างออกไป
จากทำนองเดิมในการบรรเลงเที่ยวกลับ ด้วยการใช้โครงสร้างทำนองหลักที่มีหลากหลายในตัวเอง รวมทั้ง
การใช้ทำนองเดิมของทางจะเข้ในเที่ยวแรกเป็นโครงสร้างในการแปรทางจะเข้เที่ยวกลับ และนอกจากการ
บรรเลงด้วยวิธีการที่เรียกว่า “เก็บ” และ “กรอ” ซึ่งเป็นเทคนิคพื้นฐานในการบรรเลงบทเพลงประเภท
ทางพื้นแล้ว ในการแปรทางจะเข้ยังมีการตกแต่งทางด้วยเทคนิคการบรรเลงต่างๆ อีกมากมาย เป็นการเพิ่ม
ความเข้มข้นให้กับทางจะเข้ ซึ่งมีทั้งเทคนิคทั่วไปเช่นเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น การสับัด การขยี้
และเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้ เช่น การดีดกระทบ 2 สาย การดีดกระทบ 3 สาย การดีดกระทบ
สาย (ทิง – นอย) และการดีดรูดสาย A S

A STUDY OF
JA KHE VARIATIONS IN PLEANG KHEAK MON SAM CHAN

AN ABSTRACT
BY
MR.NAWAT LAOTHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakarinwirot University

March 2004

Nawat Laothong. (2003). *A Study of Ja Khe Variations In Pleng Kheak Mon Sam*

Chan. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School.

Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof.Dr. Chalermpon

Ngamsutti, Assoc. Prof. Kanjana Intarasunanon.

The aim of this research was to study the variations of Ja Khe in Pleng Kheak Mon Sam Chan and the techniques of Ja Khe performance with the following two purposes:

1. To study Ja Khe variations comparing with basic melody of Pleng Kheak Mon Sam Chan
2. To study the techniques of Ja Khe performance in Pleng Kheak Mon Sam Chan

The research procedure began by studying the data from documents, related researches and interview with the scorlars who know Pleng Kheak Mon Sam Chan well. The basic melody in this study was taken from Master Nikorn Chantasorn, but Ja Khe melody from well-known Thai music teachers. This melody was written in both western and Thai notation in order to use it to analyze the data.

From studying the structure of basic melody of Pleng Kheak Mon Sam Chan, it was found that Pleng Kheak Mon Sam Chan consist of three movements. Each of these movements has six Natap Prop Kai. And the rhythms of the fourth to the sixth Natap of each movement hold the same melody which are regarded the significant songs. Three scales of Pleng Kheak Mon Sam Chan comprise three sound categories: Fa and Ti are major scales found in song movement and Do scale found in the second movement only. Having finished comparative study of Ja Khe of four teachers, it was found that Ja Khe variations of four teachers mostly related with the structure of basic melody since octave of Ja Khe and Khong Wong Yai is closely related. Besides variations according to the structure of basic melody, Ja Khe variations can be differentiated from original melody in Teaw Krap performance by using the variety of the structure of basic melody itself. And the use of original melody of Ja Khe for the first time is the structure of Teaw Krap variation. Besides the performances called “Kep” and “Kro” which are regarded the basic techniques in performing Tang Puen songs, the decoration with various

techniques for Ja Khe variation was considered. This helped add the distinctive feature to Ja Khe that hold general technique as other musical instruments for example Sabud , Kayee and particular technique of Ja Khe itself for example Deed Kratob 2 Sai , Deed Kratob 3 Sai , Deed Kratob Sai (Thing – noy) and Deed Rood Sai.

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่กำลังใจในการทำงาน จนผลงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์กาญจนา อิทธิสุนานนท์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เพื่อเป็นแนวทางในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงและมีคุณค่าในทางวิชาการ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสี เกษมสุข กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้ความกรุณาช่วยชี้แนะ ข้อบกพร่องในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุธาร บัวทั้ง อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี อาจารย์ศกรินทร์ สุนทร ที่กรุณาให้ความรู้ อนุเคราะห์ข้อมูลด้านการบรรเลงทางจะเข้ที่ใช้ในการทำวิจัยได้อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์วรยศ ศุขสายชล และอาจารย์ฐิระพล น้อยนิธย์ ที่ให้ความรู้และคำแนะนำในการทำการวิเคราะห์เป็นอย่างดี และอาจารย์สายสุนีย์ หะหวัง ที่ให้โอกาสในการทำงานเพื่อเป็นทุนในการศึกษาตลอดมา

ขอขอบพระคุณคุณอุตติมา กิระเกียรติ และคุณสุรศักดิ์ จิตบรรเทา ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ในตักขรไทยและโน้ตสากล และคุณคงเดช หลาวทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องคอมพิวเตอร์ในการจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบระลึกในพระคุณ คุณพ่อสุวิธ คุณแม่ลมัย หลาวทอง ผู้ให้แสงสว่างในชีวิต และให้โอกาสทางการศึกษาที่ดีแก่ลูกตลอดมา

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่มีได้กล่าวนาม ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ เป็นที่น่าภูมิใจยิ่ง

หากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยด้วยความยินดี และหากคุณค่าและประโยชน์อันใดปรากฏขึ้นอันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นสิ่งบูชาด้วยความเคารพ ยิ่งแด่ คุณพ่อสุวิธ คุณแม่ลมัย หลาวทอง ผู้ให้แสงสว่างในชีวิต และคุณครูดนตรีทุกท่าน ผู้สั่งสอนการดนตรีอันมีคุณค่าแก่ศิษย์ โดยเฉพาะ คุณครูสุธาร บัวทั้ง

ณวัฒน์ หลาวทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารตำราทางวิชาการ.....	11
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	22
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	22
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	22
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
ขั้นสรุป.....	23
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
การวิเคราะห์โครงสร้างทำนองหลัก.....	28
ศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นเปรียบเทียบกับทำนองหลัก.....	37
บันไดเสียงและลูกตก.....	99
ศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น.....	113
เทคนิคที่ใช้ในการตกแต่งทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น.....	114
การตกแต่งทำนอง.....	117

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
ผลการศึกษา.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	128
 บรรณานุกรม.....	 130
ภาคผนวก.....	134
ก. ประวัติผู้ให้ข้อมูล.....	135
ข. ตารางบันทึกการสัมภาษณ์.....	140
ค. แบบสัมภาษณ์.....	142
ง. โฉดเพลง.....	144
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	194

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบสานต่อกันมาหลายชั่วอายุคนลักษณะเด่นของวัฒนธรรมแต่ละชาติ ย่อมมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการสั่งสมสิ่งที่มีคุณค่าปฏิบัติสืบต่อกันมาจนได้รับการยอมรับของสังคม ทำให้ชาติต่าง ๆ มีคุณลักษณะเด่นแตกต่างกันออกไปตามบริบทของประเทศนั้น ๆ

ดนตรีไทยเป็นศิลปะวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการยาวนานคู่กับคนไทย แสดงถึงความรุ่งเรืองทางอารยธรรมเก่าแก่ ที่มีการสืบทอดมรดกทางสังคมและภูมิปัญญา ในการค้นคิดแสวงหาวัสดุธรรมชาติมาสร้างเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ และสามารถประพันธ์ทำนองดนตรีให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีที่ผลิตขึ้นมา และเชื่อว่าดนตรีไทยของเรามีมานานไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี (ปัญญา รุ่งเรือง. 2525 : 1)

เมื่อเกิดมีวิถีชีวิตอันหลากหลายเกิดขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนไทยดนตรีไทยซึ่งเข้าไปมีส่วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตเหล่านั้น ย่อมเกิดมีมากมายและหลากหลายจุดประสงค์ สิ่งเหล่านี้เองเป็นเหตุให้เกิดความแตกต่างทั้งทางด้านรูปแบบวงดนตรีและบทเพลงทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทย รวมทั้งยังเป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของศิลปินไทยที่มีความเฉลียวฉลาด สามารถนำดนตรีไทยเข้าไปเกี่ยวพันกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่าง แนบเนียน

ดนตรีไทยมีลักษณะพิเศษในการประดับตกแต่งทำนองเพลงให้งดงาม คล้ายกับลายไทยที่มีการวางโครงสร้างของลวดลายไว้เป็นหลัก แล้วจึงใช้เส้นลักษณะต่าง ๆ เช่น เส้นโค้ง เส้นขด ทั้งหนักและเบาเขียนเป็นลวดลายประกอบ โดยออกรายละเอียดแยกออกไป แต่ยังคงแนวโครงสร้างหลักไว้ไม่เปลี่ยนแปลง (ปัญญา รุ่งเรือง. 2546 : 15) ลักษณะเช่นนี้ในทางดนตรีไทย ข้องวงใหญ่จะบรรเลงทำนองหลักของเพลงไทยไว้เป็นโครงสร้าง แล้วเครื่องดนตรีชนิดอื่นจึงจะแปรทำนองเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดให้เกิดความเหมาะสม และกลมกลืนกันในขณะที่ยังบรรเลงรวมวง ดังที่ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2534 : 1) ได้อธิบายว่า การที่นักดนตรีบรรเลงระนาดเอก เพลง ๆ หนึ่ง โดยยึด “ทำนองหลัก” (ซึ่งบรรเลงโดยข้องวงใหญ่) เป็นแนวทางนั้นจะเห็นได้ว่าทางของระนาดเอกและทำนองหลักจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์เช่นนี้ก็จะพบในเครื่องมืออื่น ๆ ด้วย คือ “ทำนองหลัก” ก็จะต้องมีความสัมพันธ์กับทางซอด้วง ซออู้ ระนาดทุ้ม ข้องวงเล็ก

ฯลฯ เมื่อทางของเครื่องมือต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักแล้ว เครื่องมือทุก ๆ ชิ้นในวงดนตรีก็ย่อมมีความสัมพันธ์กันด้วย

แต่วิชาการทางด้านนี้ไม่เป็นที่สนักตักแก่นักดนตรีทางด้านเครื่องสายไทยมากนัก (ณัฐชยา ไชยศักดิ์.2543 : 6) ด้วยข้อจำกัดที่ว่า ฆ้องวงใหญ่นั้นเป็นเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ นักดนตรีที่ศึกษาด้านเครื่องสาย จึงไม่ได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีชนิดนี้มากนัก อีกทั้งในการศึกษาและบรรเลงเพลงลักษณะนี้ ตามสถาบันการศึกษาในปัจจุบันครูผู้สอนมักจะเป็นผู้คิดทางกลอนให้ผู้เรียนเอง ถือเป็น “ทางต่อ” (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. 2542 : 150)

ในการบรรเลงดนตรีไทยนั้นมีรูปแบบการผสมเครื่องดนตรีแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เช่น จัดเครื่องที่มีสายไว้ด้วยกัน แล้วรวมเรียกว่า วงเครื่องสาย มีเครื่องดีดและเครื่องสีเป็นหลักประกอบด้วย ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย และเครื่องประกอบจังหวะแต่ละเครื่องมือนั้นมีหน้าที่และลักษณะเสียงที่ต่างกัน ซอด้วง จะเข้ นั้นจัดอยู่ในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องนำ เพราะมีเสียงดังกังวานชัด สามารถเป็นผู้นำและเป็นหลักของวงดนตรีได้ ส่วนขลุ่ยและซออู้ นั้นมีบทบาทเป็นผู้ตามด้วยเพราะเสียงทุ้มนุ่ม บรรเลงคลุกเคล้าหยอกล้อทำนองและจังหวะทำให้งานดนตรีมีสีสันมากขึ้น โดยการบรรเลงนั้นผู้บรรเลงแต่ละเครื่องมือ จะต้องบรรเลงในแนวทางของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันแต่ทั้งนี้ต้องคงอยู่ในการสอดประสานกลมกลืนซึ่งนับเป็นสิ่งยากยิ่ง เพราะผู้บรรเลงจะต้องมีปฏิภาณในการคิดค้นแนวทางบรรเลงของตนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ในวงให้ผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทุกเพลง

จะเข้เป็นเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยประเภทดีดชนิดเดียว ที่ได้รับความนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ทั้งบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงรวมวง สันนิษฐานว่า คงจะเล่นกันเป็นสามัญมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และคงเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจจะนำเข้ามาบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายไทยอยู่แล้วก็ได้ เพราะมีกล่าวในกฎมณเฑียรบาลข้อที่ 20 ว่า “.....ร้องเพลงเรือเป่าปี่ เป่าขลุ่ยดีดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทน โห่ร้องนี้นั้น....” จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2 จะเข้จึงเข้าร่วมบรรเลงอยู่ในวงมโหรีคู่กับกระจับปี่ เมื่อมีคนหันมาดีดจะเข้มากขึ้น กระจับปี่เลยหายไปในปัจจุบัน จะเข้จึงเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทอยู่ในวงมโหรี โดยบรรเลงเป็นเครื่องนำคู่ไปกับระนาดเอก และซอด้วง (มนตรี ตราโมท. 2538 : 18) สำหรับวงเครื่องสายไทยนั้น มंत्री ตราโมท (2538 : 22) กล่าวว่า “วงเครื่องสายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีพร้อมบริบูรณ์อยู่แล้ว คือ มีซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย เป็นเครื่องบรรเลงทำนอง โทน ทับ และฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะ” และพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวงเครื่องสายไทยเครื่องเดียว วงเครื่องสายไทยเครื่องคู่ และจะเข้ ก็เป็นเครื่อง

ดนตรีบรรเลงนำและเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินทำนอง โดยจะดำเนินทำนองด้วยวิธีเก็บและสอดแทรกกับเครื่องดำเนินทำนองอื่น ๆ และแยกลีลาบ้างอยู่ในวงเครื่องสายไทยประเภทต่าง ๆ

วงดนตรีอีกประเภทหนึ่งที่จะมีบทบาทในการบรรเลง และแสดงความสามารถในการแปรทำนองได้อย่างเด่นชัด ก็คือ วงเครื่องสายปี่ชวา ซึ่งเป็นลักษณะการประสมวงที่เกิดขึ้นในราชวรางคาล พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยการรวมวงกลองแขก อันประกอบด้วย กลองแขก 2 ลูก ปี่ชวา 1 เล้า และฆ้องโหม่ง 1 ลูก ซึ่งเคยใช้นำกระบวน พยุหยาตรา และใช้เป็นเครื่องประโคมคู่กับวงปี่พาทย์ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ ตลอดจนใช้ประกอบการฟ้อนรำ เช่น รำกริช และรำกระบี่ ฯลฯ มาแต่โบราณ ประสมเข้ากับวงเครื่องสายทั้งชนิดเครื่องเดี่ยวและเครื่องคู่ โดยสับเปลี่ยนหน้าที่และถอดถอนเครื่องดนตรีบางชนิดที่ทำหน้าที่คล้ายกันออกบ้างเท่าที่เห็นสมควร แล้วกำหนดเรียกชื่อในยุคแรก ๆ ว่า “วงกลองแขกเครื่องใหญ่” แต่ต่อมามีคนนิยมเรียกว่า “เครื่องสายปี่ชวา”

จะใช้เป็นเครื่องดนตรีที่มี 3 สาย โดยปรกติสายนอกหรือสายเอกเป็นสายหลักในการดำเนินทำนองของจะเข้ เมื่อฟังการบรรเลงในวงเครื่องสายไทยหรือวงมโหรี จะพบว่า จะเข้สามารถบรรเลงประโยคเพลงในทางเสียงสูงที่สายเอกได้อย่างเต็มที่ เพราะเสียงแรกของสายเอกเป็นเสียงเจ้าของทางเพียงออ แล้วมีเสียงที่สูงขึ้นเป็นลำดับถึงคู่ 12 การเปลี่ยนตำแหน่งนิ้วมาใช้สายกลางและสายลวดในการดำเนินทำนอง ก็เฉพาะเมื่อประโยคเพลงที่มีทำนองดำเนินลงมาในทางเสียงต่ำ แต่ในการบรรเลงในทางขวาที่เสียงเจ้าของทางอยู่ตรงกับเสียง ฟา ทำให้เสียงที่สูงกว่าเสียงเจ้าของทางเหลือแค่ขั้นคู่ 9 ยังผลให้การดำเนินทำนองของจะเข้ในทางขวาจึงต้องแปรผันไปจากเดิม เพราะประสบปัญหานี้วตายในทางเสียงสูง จะเข้ต้องหันมาบรรเลงในกลุ่มเสียงต่ำ ซึ่งทำให้จำเป็นต้องมีการแปรทางใหม่ คนที่จะดีดจะเข้ในวงเครื่องสายปี่ชวาได้ต้องมีความคล่องตัว และมีศัพทปฏิภาณเป็นพิเศษเช่นกัน (พวงเพ็ญ รักทอง. 2539 : 47) การบรรเลงจะเข้ในวงเครื่องสายปี่ชวา ยังคงมีบทบาทเป็นเครื่องดำเนินทำนองเป็นหลักของวง ซึ่งทำหน้าที่เสมือนฮ่องวงใหญ่ บรรเลงเสียงในระดับกลาง และต่ำร่วมกับซออู้ เมื่อบรรเลงเพลงลูกล่อลูกขัดจะอยู่ในกลุ่มเครื่องนำ

นอกจากบทบาทในการบรรเลงรวมวงต่าง ๆ แล้ว จะเข้ยังเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยวทอดฝีมือของนักดนตรีได้ดียิ่งขึ้นหนึ่ง ซึ่งในการบรรเลงเดียวนั้น ผู้บรรเลงจะต้องใช้ความสามารถในการบรรเลงสูง เนื่องจากเพลงเดี่ยวมีการตกแต่งกลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ อย่างวิจิตรพิสดาร แสดงให้เห็นถึงความแม่นยำในการจดจำทำนอง เม็ดพราย และวิธีการที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้อย่างถูกต้อง แต่เมื่อเกิดการลืมเพลงในขณะที่บรรเลงอยู่นั้น ผู้บรรเลงจะต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาให้กลับมาบรรเลงได้อย่างถูกต้องเหมือนเดิม วิธีหนึ่งคือใช้วิธีการแปรทำนองจากทางฮ่องวงใหญ่ให้เป็นทำนองเครื่องดนตรีของตนเอง เพียงแต่ทำนองที่เกิดขึ้นจากการ

แปรทำนองนั้น จะมีความพิเศษกว่าทำนองที่ใช้บรรเลงรวมวงโดยทั่วไปให้เหมาะสมกับเป็นเพลงเดี่ยว (สุธาร บัวทั้ง. 2546 : สัมภาษณ์)

ในประเภทของเพลงไทยนั้น เพลงทางพื้นจัดเป็นบทเพลงที่แสดงให้เห็นทางบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด และไหวพริบปฏิภาณของนักดนตรีได้ดีที่สุด นักดนตรีจะต้องใช้สมองคิดแต่ทางกลอนอยู่ตลอดเวลาที่บรรเลงอยู่ในขณะนั้น (สุธาร บัวทั้ง. 2546 : สัมภาษณ์)

นักดนตรีไทยถือว่า เพลงประเภททางพื้นนี้ เป็นหัวใจแห่งศิลปะการบรรเลงเพลงไทย ลักษณะที่สำคัญของเพลงทางพื้น คือ ลีลาการบรรเลงแบบที่เรียกว่า “เก็บ” ความงามของเพลงประเภทนี้ขึ้นอยู่กับทำนอง (Variation) ซึ่งนักดนตรีจะคิดทางกลอนของเครื่องดนตรีและบรรเลงในขณะนั้นทันที เพลงทางพื้นนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสร้าง “กลอน” ของทำนองอย่างอิสระเป็นเพลงที่ส่งเสริมในด้านสติปัญญาและปฏิภาณมากที่สุด ประสบการณ์ของนักดนตรีเป็นสิ่งสำคัญ ความไพเราะของบทเพลงทางพื้นจะมีมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ประสบการณ์ของนักดนตรีที่แตกต่างกัน เพลงประเภททางพื้นนี้ เช่น แยกบทเทศ สารถี และแยกมอญ เป็นต้น (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. 2542 : 150)

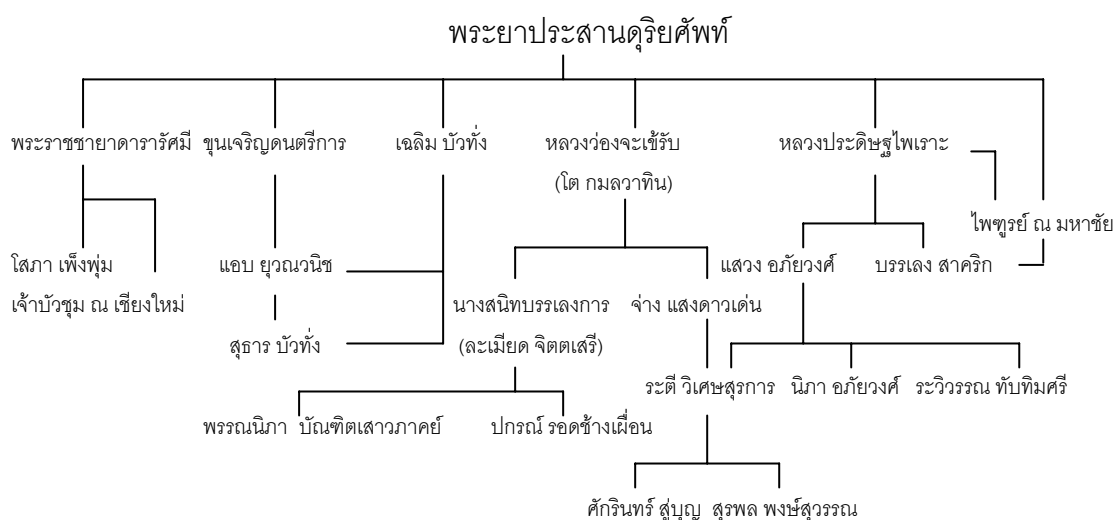
เพลงแยกมอญ เดิมเป็นเพลง 2 ชั้น สมัยอยุธยา มี 3 ท่อน มีทำนองไพเราะสละสลวย ต่อมาพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น โดยแต่งเป็นทางธรรมดาและทางเดียวสำหรับบรรเลงอวดฝีมือของนักดนตรี สำหรับทางเดียวยังมีนักดนตรีอีกหลายท่านได้แต่งทางสำหรับเครื่องดนตรีอีกหลายสำนวน เช่น ครูพุ่ม ปาปุยวาทย์ แต่งทางเดี่ยวระนาดทุ้ม หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นำเพลงแยกมอญทำนองของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) มาเป็นหลักในการแต่งให้เป็นเพลงที่มีลีลาพลิกแพลงด้วยกลเม็ดเด็ดพราย ตามแบบฉบับทางเพลงเดี่ยว ด้วยเครื่องดนตรีหลายเครื่องมือและในปี พ.ศ. 2476 นายมนตรี ตราโมท ได้ดัดแปลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถา จนเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งทางร้อง ทางรับ และทางเดี่ยวในทุกๆ เครื่องมือ

สำหรับเพลงแยกมอญนี้ นักดนตรีไทยถือว่าเป็นบทเพลงประเภทเพลงใหญ่ มีความยาวท่อนละ 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับที่ 4 – 6 ของทุกท่อน ทำนองจะซ้ำกัน ซึ่งลักษณะที่ซ้ำกันนี้ จึงเปิดโอกาสให้นักดนตรีแสดงความสามารถในการแปรทางได้อย่างดีเยี่ยม

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อศาสตร์ทางด้านดนตรี นั่นก็คือ ศิลปิน เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญมากในการก่อความเป็นปึกแผ่น โดยออกมาในรูปของการถ่ายทอดผลงานที่มีคุณค่า และถ่ายทอดวิชาการที่เป็นทฤษฎีสืบต่อลงมา ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่ามากมาย ผลงานเหล่านั้นเกิดจากการศึกษาค้นคว้า งานของศิลปินที่ทรงคุณวุฒิ ทั้งโดยตรงจากตัวศิลปินหรือศึกษาจากงานที่ได้สืบทอด เมื่อมีความรู้ขั้นแตกฉาน จึงสามารถหลอมรวมความรู้แล้วสร้างสรรค์งานใหม่ขึ้นอย่างมีคุณค่า

ในช่วงความเจริญของดนตรีไทยนั้น มีความชัดเจนและเจริญถึงขีดสุดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจนถึงสมัยปัจจุบัน นักดนตรีไทยที่มีความสามารถ ได้รับการยกสถานะภาพเท่าเทียมกับสาขาวิชาอื่น ถึงกับได้รับราชทินนามกันเป็นจำนวนมาก วิชาซึ้งดนตรีไทยได้รับเกียรติสูงสุดจากสังคม ได้รับการอุปการะจากเจ้านายชั้นสูง (ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ .2536:72) ก่อความเป็นปึกแผ่น ทำให้เกิดสายสกุลทางดนตรีไทยต่อมาอีกมากมายหลายสาย ยังคงความเจริญมาจนถึงทุกวันนี้

รวมไปถึงเครื่องดนตรีต่างๆ ก็ได้ถูกจัดสายของครูผู้มีความรู้ความสามารถในเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ตั้งแต่อดีตที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติให้แก่ลูกศิษย์ สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน(2546) จะเห็นเช่นเดียวกัน มีการสืบทอดวิธีการบรรเลง เทคนิคต่างๆ รวมไปถึงบทเพลงของแต่ละสายไว้ ดังจะแสดงให้เห็นตามแผนภูมิต่อไปนี้

จากแผนภูมิที่แสดงไว้ ชี้ให้เห็นถึงการสืบทอดสายของนักดีดจะเข้ที่มีฝีมือ เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย ตั้งแต่อดีต เช่น พระราชยาदारวาศมี ขุนเจริญดนตรีการ หลวงว่องจะเข้รับ ครูแสง อภัยวงศ์ ครูระวี วิเศษสุรการ ครูแอบ ยุวณวนิช ครูละเมียด จิตตเสวี เป็นต้น จนถึงปัจจุบัน (2546) มีนักดีดจะเข้ที่มีฝีมือ เป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักดีดจะเข้และวงการดนตรีไทยหลายท่าน เช่น

1. อาจารย์สุธาร บัวทั้ง

เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบรรเลงจะเข้ เป็นที่รู้จักในวงการดนตรีไทยท่านหนึ่ง เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุ 7 ปี เริ่มจากเรียนขับร้องและระนาดหุ้มเป็นอันดับแรก โดยต่อเพลงจากพ่อคือครูเฉลิม บัวทั้ง (ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2529) ต่อมาได้เรียนจะเข้กับครูแอบ ยุวณวนิช ครูจะเข้ผู้มีความสามารถในยุคนั้น

ผลงานด้านการบรรเลงจะเข้า ได้ร่วมบรรเลงจะเข้าในการประกวดวงเครื่องสายไทยในนามวงวัยหวานเมื่อพ.ศ. 2530 และได้รับรางวัลชนะเลิศ ได้รับเกียรติให้บรรเลงเดี่ยวจะเข้าต่อหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และมีผลงานการประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้าไว้สองเพลงได้แก่ เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น และเพลงสุดสงวน 3 ชั้น

ปัจจุบัน(พ.ศ.2546) เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย ให้กับชมรมดนตรีไทยวังปวงษาไท รพ. พระมงกุฎเกล้า ชมรมดนตรีไทยวิทยาลัยพยาบาลพระมงกุฎเกล้าและบุคคลทั่วไป

2. อาจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน

จบการศึกษาระดับปริญญาโทคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มเรียนจะเข้ากับ ครูทองดี สุจริตกุล เป็นท่านแรก และต่อมาได้รับการต่อเพลงจากครูละเมียด จิตตะเสวี ซึ่งเป็นครูจะเข้าผู้ที่มีความสามารถเช่นเดียวกัน

ผลงานด้านการบรรเลงจะเข้า ได้เผยแพร่เพลงเดี่ยวจะเข้าและการบรรเลงเดี่ยวจะเข้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง เป็นวิทยากรและอบรมดนตรีไทยที่มหาวิทยาลัยไซแอต ประเทศอังกฤษ เป็นผู้แทนประชุมปฏิบัติการ การประพันธ์เพลงประจำชาติอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์ มีผลงานการประพันธ์เพลง เช่น ประพันธ์เพลงเดี่ยวเพลงดวงพระธาตุ เพลงระบำเก็บใบชา เพลงระบำจ้องบ่อสร้าง เพลงระบำโบราณคดีจันเสน เพลงเต่ากินผักบึง 2 ชั้น (เที่ยวกลับ) และทำผลงานวิจัยร่วม “ภูมิปัญญาไทย” (ดนตรีไทย)

ปัจจุบัน(พ.ศ. 2546) รักราชการในตำแหน่งหัวหน้า ภาควิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี

เป็นผู้มีความชำนาญทางด้านการขับร้องและการบรรเลงจะเข้า เรียนดนตรีไทย(เครื่องสายไทยและขับร้อง) ตั้งแต่เด็กและเมื่ออายุประมาณ 12 ปี ได้เรียนจะเข้าเพิ่มเติมกับครูแสง อภัยวงศ์ ครูจะเข้าผู้มีฝีมือและมีทางเพลงที่ไพเราะน่าฟังมากอีกท่านหนึ่ง ได้ต่อเทคนิคและวิธีการบรรเลงจะเข้าอย่างครูแสง และเพลงเดี่ยวไว้หลายเพลง

ปัจจุบัน(พ.ศ. 2546) เป็นผู้สอนขับร้องและดนตรีไทยตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษาด้านดนตรีไทย(จะเข้า) แก่นิสิตปริญญาตรีและปริญญาโททั่วไป เป็นอนุกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของทบวงมหาวิทยาลัย และเป็นวิทยากรอบรมการถ่ายทอดเทคนิคการสอนและสร้างวงดนตรีไทย แก่ครูผู้สอนดนตรีไทยที่สนใจ

4. อาจารย์ศักรินทร์ สุ่มบุญ

เริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุประมาณ 8 ปี โดยเริ่มเรียนขับร้องตั้งแต่แรก ต่อมาเมื่ออายุประมาณ 13 ปีได้เริ่มเรียนจะเข้ากับครูระดี วิเศษสุรการ ครูจะเข้าที่มีฝีมือดีและเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักคิด

จะเข้า และนักดนตรีไทยทั่วไป ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยจากครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น ครูอุทัย แก้วละเอียด อาจารย์พิชิต ชัยเสรี และอีกหลายท่าน

จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาดุริยางคศาสตร์ไทยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระดับปริญญาโทสาขการบริหารการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา อาจารย์พิเศษสอนดนตรีไทยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และชมรมดนตรีไทยวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า

จากที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยเล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษาทางดนตรีไทย ว่าด้วยการแปรทำนองของจะเข้เพลงแขกมอญ ซึ่งเป็นเพลงประเภททางพื้น เปิดโอกาสให้มีการสร้างทำนองแปรอย่างอิสระเป็นเพลงไทยที่ได้รับความนิยมทั้งทางด้าน ทางร้อง ทางรับ และทางเดี่ยวของนักดนตรีไทยทั่วไป และเป็นโอกาสอันดีที่จะศึกษาการแปรทำนองของจะเข้จากอาจารย์ผู้ที่มีฝีมือและเป็นที่ยอมรับในการบรรเลงจะเข้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อไว้เป็นประโยชน์ทางการศึกษา ด้านทฤษฎี และเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการแปรทำนองของจะเข้ เพลงแขกมอญ 3 ชั้น เปรียบเทียบกับทำนองหลัก
2. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้ เพลงแขกมอญ 3 ชั้น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. จะเข้เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดขึ้นเดียวที่ปรากฏอยู่ในการประสมวงดนตรีแบบฉบับของไทย และได้รับความนิยมบรรเลงกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีวิธีการบรรเลง เม็ดพราย และการประดิษฐ์ทำนองในการบรรเลงอย่างวิจิตรพิสดาร ทำให้เสียงจะเข้มีเสน่ห์และมีเอกลักษณ์เฉพาะเครื่องดนตรี
2. การแปรทำนองเป็นลักษณะสำคัญของเพลงประเภททางพื้น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญแห่งศิลปะการบรรเลงเพลงไทย
3. การศึกษาการแปรทำนองของจะเข้ เป็นประโยชน์กับการศึกษาที่ว่าด้วยทฤษฎีดนตรีไทย และเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกัน
4. เพลงแขกมอญ เป็นเพลงประเภททางพื้นที่มีความไพเราะ และยังจัดอยู่ในประเภทเพลงใหญ่ ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งในหมู่นักร้องและนักดนตรี
5. อาจารย์สุธาร บัวทั้ง อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรีและอาจารย์ศกรินทร์ สุนัญ เป็นผู้มีความสามารถ และได้รับการยอมรับในการบรรเลงจะเข้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการศึกษาวิจัยการแปรทำนองของจะเข้ เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ของอาจารย์ 4 ท่าน ได้แก่
  1. อาจารย์สุธาร บัวทั้ง
  2. อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน
  3. อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี
  4. อาจารย์ศักรินทร์ สุนุญ
2. ใช้ทำนองหลัก เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ของอาจารย์นิกร จันทศร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลในการวิเคราะห์ได้จากการบันทึกเทปและการบันทึกโน้ต จากอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ได้แก่
  1. อาจารย์สุธาร บัวทั้ง
  2. อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน
  3. อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี
  4. อาจารย์ศักรินทร์ สุนุญ
2. การบันทึกทำนองในส่วนวิเคราะห์ข้อมูลใช้การบันทึกด้วยโน้ตอักษรไทย
3. การบันทึกโน้ตในภาคผนวก จะบันทึกด้วยโน้ตอักษรไทย และโน้ตสากล
4. ในการบันทึกโน้ตสากลไม่ใช้เครื่องหมายแปลงเสียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงวิธีการแปรทำนองของจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น
2. สามารถนำวิธีการแปรทำนองไปใช้ในเชิงปฏิบัติกับเพลงอื่นได้
3. ทราบถึงเทคนิคในการบรรเลงจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น
4. เป็นข้อมูลพื้นฐาน แก่ผู้สนใจในการทำการศึกษาวิจัยในลักษณะใกล้เคียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทาง คำนี้มีความหมายได้ 3 ประการคือ

1. วิธีดำเนินของทำนองเพลง เช่น ทางเดี่ยวและทางหมู่ หรือเช่น เพลงนี้เป็นทางของครู ก. ครู ข. เป็นต้น

2.วิธีดำเนินการทำนองของเครื่องดนตรีเฉพาะอย่างเช่น ทางระนาดและทางซอเป็น
ต้น

3.ระดับของเขตนันโดเสียง (key) เช่น ทางเพียงอล่าง ทางกลาง เป็นต้น

ทำนองหลัก หมายถึง ทำนองเพลงที่บรรเลงโดยฆ้องวงใหญ่

ทางจะเข้ หมายถึง ทำนองเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีจะเข้

วรรณเพลง หมายถึง ทำนองเพลงที่มีความยาวเท่ากับ 4 ห้องเพลงของโน้ตอักษรไทย หรือ

2 ห้องเพลงของโน้ตสากล

ลูกตก หมายถึง เสียงสำคัญของบทเพลงซึ่งตรงกับเสียงสุดท้ายของวรรณเพลง

บันไดเสียง หมายถึง กลุ่มเสียงที่ใช้ในบทเพลงไทย ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างอันเป็นเสียง
สำคัญ หรือเสียงหลัก 5 เสียง และเสียงรอง 2 เสียงดังนี้

ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท
1	2	3	(4)	5	6	(7)

เสียงขั้นที่ 1 2 3 5 และ 6 เห็นเสียงหลัก ส่วนเสียงขั้นที่ 4 และ 7 เป็นเสียงรอง
จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบันไดเสียง ซึ่งมีเสียง ดรม ซล เป็นเสียงหลัก และมีเสียง ฟ ท เป็น
เสียงรอง เสียงที่สูงขึ้นไปต่อจากขั้นที่ 7 นั้น เป็นเสียงเดียวกับขั้นที่ 1 แต่มีระดับที่สูงกว่าเป็นคู่
8 ในที่นี้คือ บันไดเสียงตามลักษณะบทเพลง

ประโยคเพลง หมายถึง ทำนองเพลงที่มีความยาวเท่ากับ 8 ห้องเพลง

เก็บ หมายถึง การบรรเลงจะเข้ที่ถี่ขึ้นกว่าทำนองหลัก หากบันทึกด้วยโน้ต
อักษรไทยจะได้ 4 ตัวโน้ตใน 1 ห้องเพลง

กรอ หมายถึง วิธีการบรรเลงที่มีเสียงยาวๆ ซ้ำๆ (จะเข้จะต้องใช้วิธีดีดรัว)

ดีดรัว หมายถึง การดีดจะเข้โดยใช้ไม้ดีด ดีดเข้าออกสลับกันเร็วๆอย่างต่อเนื่องทำ
ให้เกิดเสียงยาวติดต่อกัน

ขยี้ หมายถึง การบรรเลงวิธีหนึ่งซึ่งประดิษฐ์พยางค์หรือเสียงเพิ่มแทรกให้ถี่ขึ้น
ไปอีกเท่าหนึ่งเป็นทวีคูณจากทางเก็บ

ติดกระทบสาย หมายถึง การติดกระทบเสียงคู่ 8 ระหว่างสายลวดกับสายเอก เรียกว่า “ทิง-นอย” การติดลักษณะนี้ใช้ไม้ติดเข้าอย่างเดียว คือ ติดสายลวดด้วยไม้ติดเข้าตรงนมที่ต้องการเป็นเสียง “ทิง” แล้วติดสายเอกด้วยไม้ติดเข้าตรงตำแหน่งนมเดียวกันเป็นเสียง “นอย”

ติดกระทบสามสาย หมายถึง การติดที่ใช้ไม้ติดเข้าเพียงอย่างเดียว โดยมีลักษณะการติดกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวดในโน้ตตัวเดียวกัน คือ การใช้นิ้วชี้กดลงไปทีสายท่มตำแหน่งที่ 3 (เสียง โด) จากนั้นจึงติดกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวด จะเป็นเสียง โด เสียงเดียวกัน และจะได้เสียง “ผลิ่ง”

ติดกระทบสองสาย หมายถึง การติดสายเอกกระทบกับสายท่มพร้อมกัน หรือจะติดสายท่มกับสายลวดก็ได้ ด้วยไม้ติดเข้าอย่างเดียว

การติดบริบ หมายถึง การติดจะเข้เสียงหนึ่งเป็นเสียงยืนโดยใช้นิ้วกลางหรือนิ้วนางกดลงบนนมที่ต้องการ แล้วเอื้อมไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไป(หนึ่งหรือสองเสียงก็ได้ กระทบแล้วจึงกลับมาที่เสียงเดิม

การติดรูดเสียงหรือรูذنัว หมายถึง การใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ กดสายเอกกับสายลวดเป็นคู่แปด ประกบกันในลักษณะเดียวกับการติด ทิง-นอย แล้วติดรูดจากนิ้วที่ต้องการในตำแหน่งสายลวดจากเสียงหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งจากรูดเสียงต่ำไปหาเสียงสูง หรือเสียงสูงไปหาเสียงต่ำก็ได้

เพลงสามชั้น หมายถึง การกำหนดอัตราจังหวะหน้าทับและบทเพลง ซึ่งจะมีประโยคและจังหวะหน้าทับยาวกว่าอัตราสองชั้นอีกเท่าตัว ถ้าเปรียบเทียบกับโน้ตสากลในจังหวะหน้าทับหนึ่ง ๆ ถ้าเป็นประเภทสองไม้จะมีความยาวเท่ากับ 4 ห้องของจังหวะและถ้าเป็นประเภทปรบไก้ จะมี ความยาวเท่ากับ 8 ห้องของจังหวะ

จังหวะหน้าทับ หมายถึง การถือหน้าทับเป็นเกณฑ์นับจังหวะ หมายความว่า เมื่อหน้าทับได้ตีไปจบ 1 เที้ยว ก็นับเป็น 1 จังหวะ

ท่อนเพลง หมายถึง การกำหนดส่วนใหญ่ส่วนหนึ่ง ๆ ของเพลง เพลงบางเพลงอาจมีท่อนเดียว สองท่อน หรือหลายท่อน จึงจะจบเพลงก็ได้

ลูกเท่า หมายถึง การยืนเสียงเสียงใดเสียงหนึ่งไว้ชั่วขณะ และปรกติมักจะแทรกอยู่ในเพลงประเภทหน้าปรบไก้ ความยาวของลูกเท่ากำหนดมีครึ่งหน้าทับเท่านั้น แต่ก็มีเพลงเรื่องบางเพลงใช้เท่าเต็มจังหวะหน้าทับ การยืนเสียงใดเสียงหนึ่งอยู่ครึ่งจังหวะหน้าทับนี้ เวลาบรรเลง นักดนตรีมักมีการประดิษฐ์ดัดแปลงทำนองเพลง ให้มีความไพเราะน่าฟังตามความพอใจ แต่ต้องตกอยู่เสียงใดเสียงหนึ่งที่ยืนอยู่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์การแปรทำนองของจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นตำราวิชาการ เอกสารการวิเคราะห์วิจัย วารสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เอกสารจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และจากการสัมภาษณ์

เอกสารตำราทางวิชาการ

ปัญญา รุ่งเรือง (2533 : 126) กล่าวถึง “มนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ซึ่งเป็นไปตามกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีพื้นฐานจาก สภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ธรรมชาติ ที่เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่การทำมาหากิน การแต่งกายและเป็นพื้นฐานต่อแนวความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ประจำถิ่นของมนุษย์แต่ละแห่ง” และกล่าวถึงระบบเสียงดนตรีไทย โดยใช้หลักการแบ่งช่วงเสียงเปรียบเทียบระหว่างระบบเสียงไทยกับระบบเสียงสากล เช่นเดียวกับ

วิภา คงาคกุล (2537 : 8) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์กับดนตรีว่า “ดนตรี” คือ ศิลปะอย่างหนึ่ง และเป็นผลที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์ที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ของเขาออกมาเป็นสัญลักษณ์ดนตรีเป็นหนึ่งในความรู้ประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดขึ้นเองก็ได้ บางครั้งอาจจะเป็นความรู้สึกสนุกสนาน ตึงเครียด เศร้า ความพอใจ ความรู้สึกต่อต้านหรือเจ็บสงบ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในยุคใดก็ตาม และเมื่อมีความรู้สึกเหล่านี้มนุษย์ก็พยายามแสดงออก ดนตรีเกิดจากการแสดงออกด้านความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านั้น”

พูนพิศ อมาตยกุล (2529) เขียนหนังสือดนตรีวิภาษ เป็นหนังสือความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม และได้ศึกษาเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีด และรายละเอียดเกี่ยวกับวงเครื่องสายและมโหรีที่เกี่ยวข้องกับจะเข้ ดังนี้

จะเข้เป็นเครื่องดีดที่วางราบไปตามพื้น เวลาดีดนั่งขวางกับตัวจะเข้ มีสามสาย เสียงไพเราะและมีเทคนิคการดีดมากมายแบบชวนให้เกิดความน่าฟังเป็นอย่างยิ่ง ส่วนมากทำจากไม้ขนุน เดิมใช้เล่นเดี่ยว เพิ่งนำมาผสมวงเป็นวงเครื่องสายในสมัยรัชกาลที่สองแห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้เอง เป็นเครื่องดนตรีที่นิยมเดี่ยวเพลงอวดฝีมือนักดนตรีปัจจุบันใช้แพร่หลายมากเพลงที่นิยมเดี่ยวจะเข้ ได้แก่ เพลงลาวแพน จินฉิมใหญ่ เขมรปี่แก้วทางสักรา กราวโน นกขมิ้น และสุดสงวน เป็นต้น นักดีดจะเข้ฝีมือดีในอดีตที่ถึงแก่กรรมไปแล้วมีหลายท่าน อาทิ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี เจ้าบัวชุม ณ

เชียงใหม่ เจ้าครูสังวาลย์ กุลวัลย์ หลวงว่องจะเข้รับ นายจ่าง แสงดาวเด่น ครูละเมียด จิตตเสวี (นางสนิทธบรรเลงการ) ครูแสง อภัยวงศ์ เป็นต้น ในยุคปัจจุบันก็มีหลายท่าน อาทิ ครูระดี วิเศษสุรการ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ครูทองดี สุจริตกุล ครูนิภา อภัยวงศ์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ครูปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ครูสุธาร บัวทั้ง ครูสุวัฒนา แสงทับทิม ฯลฯ

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผู้ที่มีความรู้และมีความสนใจในเครื่องดนตรีจะเข้ ได้นำเสนอจะเข้ในแง่มุมต่าง ๆ อีกเช่น อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2523) กล่าวถึงจะเข้ในภาคพรรณนา มีรายละเอียดเกี่ยวกับจะเข้ว่าเป็นเครื่องดนตรีโบราณ ปรากฏจากหลักฐานชัดว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น มีจะเข้เล่นแล้ว แต่ในกรุงสุโขทัยยังไม่ค้นพบว่า มีจะเข้หรือไม่ เพราะในหนังสือไตรภูมิพระร่วงก็ไม่ได้เอ่ยถึง ในภาคปฏิบัติ กล่าวถึง การใช้ไม้ดีดว่าเป็นแหล่งกำเนิดเสียง มีความสำคัญยิ่ง ความไพเราะของจะเข้ส่วนใหญ่จะเกิดจากไม้ดีด การกดนมจะเข้ ความสัมพันธ์ระหว่างไม้ดีดกับนิ้วมักจะไปพร้อมกันเป็นอัตโนมัติ เว้นเสียแต่จะเป็นนิ้วพิเศษบางนิ้ว การดีดกับการกดจึงอาจจะไม่สัมพันธ์กัน

ในเรื่องของการวิเคราะห์ทาง ของเครื่องดนตรีนั้น ณรงค์ชัย ปิฎกรัศดิ์ (2537 : 129) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวดำเนินทำนองเพลงโหมโรงโอยเรศ ทางซอด้วง ได้กล่าวถึงเพลงไทยว่า มีวิธีการบรรเลงรูปแบบและโครงสร้าง แนวดำเนินทำนองที่บ่งบอกถึงความงดงามไพเราะ เครื่องดนตรีแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะของการบรรเลงและระเบียบวิธีการบรรเลงไปตามโครงสร้างของเสียง ซึ่งจากการแปรทำนองนั้น สุกรี เจริญสุข (2529 : 142) ได้เขียนบทความลงหนังสือถนนดนตรี กล่าวถึงศักยภาพของเครื่องดนตรีไทย และนักดนตรีไทยว่า ดนตรีไทยทุกชิ้นมีบทบาทสำคัญมาก มีทางเป็นทางของตนเอง มีบทบาทที่สามารถแสดงถึงศักยภาพของนักดนตรีได้มากที่สุด

นอกจากนี้ มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533) ได้จัดทำหนังสือดนตรีไทยวิเคราะห์โดยการศึกษา ดนตรีไทยในเรื่องโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของดนตรี ซึ่งได้กล่าวถึงหลักการต่าง ๆ ของการวิเคราะห์ดนตรีไทยไว้ว่า ระดับเสียงของดนตรีไทย มีระยะห่างของเสียงเรียงตามลำดับเท่า ๆ กัน โดยใน 1 คู่แปด จะมี 7 เสียง ซึ่งจะพบได้ในเครื่องดนตรีที่ตึงเสียงตายตัวเช่น ระนาด ซอด้วง จะเข้ สำหรับในเรื่องบันไดเสียงของเพลงไทยได้กล่าวถึงสองสิ่งคือ บันไดเสียง 5 เสียงหรือ Pentatonic Scale และการแบ่ง 7 เสียงเท่า ๆ กันในคู่ 8 ซึ่งในเพลงไทยนั้นทั้ง 2 สิ่ง จะมีความสัมพันธ์กันมาก ทำให้เกิดความสับสนได้ และได้กล่าวถึงวรรณคดีเพลงว่า หมายถึงการแบ่งทำนองเป็นส่วน ๆ โดยยึดหน้าทับเป็นหลัก และกำหนดว่า 1 วรรณคดียาวเท่ากับ 1 หน้าท๊ابนั้นคือความยาวของเพลงขึ้นอยู่กับความยาวของหน้าเพลงนั้น และยังได้กล่าวถึงรูปแบบ ซึ่งหมายถึงลักษณะสำคัญหรือลักษณะเด่นที่ปรากฏในทำนองเพลง โดยทำนองเพลงแต่ละเพลงมักจะมีรูปแบบที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของเพลงนั้น ๆ รูปแบบที่กล่าวถึงมี 2 แบบคือ

1. รูปแบบของจังหวะ คือสัดส่วนในการใช้น้ตในทำนองเพลงนั้น ๆ มีการใช้น้ตเสียงยาวเสียงสั้นอย่างไร

2. รูปแบบทำนอง คือทิศทางเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งมีทิศทางเคลื่อนที่หลายอย่าง เช่น รูปแบบที่ต่ำลงและสูงขึ้น รูปแบบที่สูงขึ้นและต่ำลง เป็นต้น

และสัจด์ ภูเขาทอง (2532 : 258 – 259) ได้เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์เพลงไทยว่า จะต้องประกอบไปด้วย

1. ส่วนที่เป็นทำนองหลัก หรือเนื้อเพลง เนื้อทำนองร้อง และทำนองบรรเลงจะมีทำนองหลักของเพลงหรือตัวเพลงที่แท้จริง ในภาษาดนตรีไทย เรียกว่า “ลูกช้อง”

2. ส่วนปรุงแต่ง ทั้งทำนองร้องและทำนองบรรเลงจะมีส่วนปรุงแต่งตามจุดประสงค์ที่นักดนตรีต้องการว่าต้องการให้เกิดอารมณ์อะไร แม้ว่าทำนองร้องกับทำนองบรรเลงจะประกอบขึ้นด้วยส่วนปรุงแต่งด้วยกัน แต่หลักการไม่เหมือนกัน คือ

2.1 ทำนองร้อง ประกอบด้วย ทำนองเพลงและคำร้อง สำหรับทำนองเพลงจะต้องปรุงแต่งให้เกิดความไพเราะ ให้มีเสียงที่ไม่กระด้าง ให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ

2.2 ทำนอง ส่วนปรุงแต่ง ทำให้เกิดความไพเราะอาจปรุงแต่งให้เป็นทางเก็บเพื่อให้มีเสียงเต็ม หรืออาจแปรทำนองให้เป็นอย่างอื่นตามความเหมาะสมของเครื่องดนตรี รวมทั้งการปรุงแต่งทำนองให้เกิดเป็นทางเดียว ทั้งที่เป็นทางเก็บ ทางหวาน หรือทางที่เหมาะสมกับการใช้เครื่องดีดต่าง ๆ

3. ทำนองพิเศษ ที่เกิดจากเทคนิคของการบรรเลงทำนองแบบนี้อาจสอดแทรกอยู่ไปในระหว่างเพลงบางเพลง เช่น ลูกสะบัด ลูกช้อย ลูกลื้อ ลูกเหลื่อม ลูกขัด ลูกตาม หรือกวาด เป็นต้น

4. ส่วนของเพลง ได้แก่ ทำนองที่ประดิษฐ์ขึ้นไว้โดยเฉพาะ ที่เห็นว่าไพเราะงดงามแล้ว นำเข้าประกอบเป็นส่วนหนึ่งของบทเพลง บางครั้งเรียกว่า “กลอน” ของเพลง และยังรวมไปถึงทำนองที่เราเรียกว่า ลูกท่า และลูกโยนด้วย ซึ่งนักดนตรีไทยได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นทำนองเฉพาะอันแตกต่างไปจากทำนองเพลงทั่วไป นอกจากนี้ยังมีสำนวนที่มีเสียงต่อเนื่อง ที่มีการตัดต่อตามอย่างเพลงที่นักดนตรีไทยนิยมประดิษฐ์กันมากดังปรากฏอยู่ในบทเพลงทั่วไป

5. ประเภทของเพลง เช่น เพลงเถา เพลงตับ เป็นต้น

6. การประสานเสียงตามแบบไทย

7. คีตลักษณ์ หรือรูปแบบ

8. สำเนียงของทำนองเพลง

9. บันไดเสียงหรือ Mode ของเพลง

10. อัตรารจังหวะของเพลง

11. ลักษณะของจังหวะหน้าทับและจังหวะซึ่งรวมทั้งรวมทั้งลีลา (Rhythm) ของจังหวะ

12. การเปลี่ยนบันไดเสียงภายใต้ตัวเพลง
13. เทคนิคการบรรเลง
14. ประโยคของเพลง ทั้งที่ใช้วัดกันภายนอกและวัดในรูปของไวเยกกรณ ลักษณะของเสียงที่เป็นเครื่องเชื่อมต่อยุคของเพลง อันเป็นส่วนทำให้เกิดบทเพลง
15. อารมณ์ของเพลง
16. รากฐานและความเป็นมาที่ทำให้เกิดบทเพลงนั้น ๆ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาของไทย ชุดดุริยางคศิลป์จากผลของการวิจัยผู้วิจัยได้เลือกส่วนที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. โครงสร้างของเพลงไทยประกอบด้วย
    - 1.1 บันไดเสียงซึ่งมี 7 เสียง มีระยะห่างของแต่ละเสียงเท่ากัน (โดยทฤษฎี) และมีทาง (บันไดเสียง) ที่ใช้บรรเลง 7 ทาง
    - 1.2 จังหวะมีอัตราจังหวะ สามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว
    - 1.3 ทำนองมีแนวโน้มเป็นแบบเรียงเสียง หรือเสียงกระโดดในช่วงแคบ ๆ และมีลักษณะเป็นวรรคเล็ก ๆ มาเรียงต่อเนื่องกัน
    - 1.4 การประสานเสียงมีลักษณะการประสานเสียงแนวนอน (Heterophony)
    - 1.5 รูปแบบ (Form) มีการแบ่งวรรค ประโยค ท่อน มีการจัดกลุ่มเพลงเป็นประเภทต่าง ๆ และมีรูปแบบของเพลงสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว
    - 1.6 อารมณ์เพลง สามารถให้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ได้ แต่ไม่รุนแรงเท่ากับดนตรีตะวันตก
  2. ประเภทของเพลงไทยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความคิดของครูดนตรีแต่ละท่านการประพันธ์เพลงไทยมี 4 วิธี คือ
    - 2.1 การแต่งขยายจากเพลงเดิม
    - 2.2 ตัดท่อนจากเพลงเดิม
    - 2.3 แต่งทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเค้าโครงจากของเดิม
    - 2.4 แต่งด้วยความคิดของตนเองโดยอาศัยหลักการแต่งเพลงไทย
- บุญช่วย โสวัตร (2538 : 110) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เพลงแขกมอญบางขุนพรหมวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเรื่องการทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมโดยเสนอแนวการวิเคราะห์เนื้อทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม ในด้านทฤษฎีการ

ประพันธ์เพลงเถา โดยแยกวิเคราะห์รูปแบบการประพันธ์เนื้อทำนองหลัก พบว่าผู้ทรงนิพนธ์ดำเนินตามแบบแผนการประพันธ์ในรูปแบบของการขยายโครงสร้างทำนองจากอัตราสองชั้นขึ้นเป็นอัตราสามชั้น และย่อโครงสร้างในอัตราสองชั้นลงเป็นอัตราชั้นเดียว ทรงนิพนธ์ด้วยสำนวนเนื้อทำนองหลักลักษณะ ทางดำเนินทำนอง ผสมกับทางบังคับในรูปของเพลงลักษณะดำเนินทำนองผสมลักษณะบังคับทาง และลักษณะลูกล่อลูกขัด และวิเคราะห์ของสำนวนในรูปการจำแนกเป็นประโยคตามโครงสร้างเพลงเถา โดยใช้กรอบวิชาการด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถาที่กำหนดไว้ ความเป็นจริงการประพันธ์เพลงประเภทหน้าทับปรบไถ่นั้น จะต้องประพันธ์ให้สำนวนทำนองเพลงของประโยคที่ติดกันมีลักษณะสัมผัสอย่างมีความสัมพันธ์กันชุดละไม่น้อยกว่า 2 ประโยค นอกจากนี้ที่ได้วิเคราะห์บทบาทของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมดนตรีไทย และลักษณะเฉพาะของความเป็นสุนทรีย์ของคนตรีไทย

นอกจากนี้ โคม สว่างอารมณ์ (2540) ยังได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทยโกศล โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว พาทยโกศล ในเบื้องต้น และคัดเลือกผลงานเพลงประเภทที่ทำานประพันธ์ไว้มากที่สุดมาทำการศึกษา ซึ่งก็ได้ข้อมูลที่น่าสนใจในการวิเคราะห์เป็นบทเพลงเถาสำนวน 5 เพลง อันได้แก่ เพลงเขมรพวง เพลงเขมรปากท่อ เพลงเขมรเหลือง เพลงเขมรเอวบาง เพลงเขมรใหญ่ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล และกำหนดขอบเขตที่จะศึกษาค้นคว้าของทำานออกเป็น 4 หัวข้อ คือ

1. สัดส่วนและโครงสร้างทำนองเพลง
2. บันไดเสียง
3. ความสัมพันธ์ของทำนองเพลงในแต่ละอัตราจังหวะ
4. รูปแบบของเพลงกรณีมีทางเปลี่ยน

ในการวิเคราะห์หัวข้อทั้ง 4 ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีดนตรีไทย ซึ่งได้ผลพอสรุปได้ดังนี้

1. บทเพลงสำนวนเขมรทั้ง 5 เพลงที่นำมาวิเคราะห์ มีการสร้างแนวเพลงโดยการใช้รูปแบบจังหวะและรูปแบบทำนอง เป็นส่วนสร้างความสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในแต่ละวรรคเพลง

2. ในวรรคเพลงหนึ่ง ๆ จะมี ลูกตก ซึ่งเป็นโน้ตตัวสุดท้ายของวรรคเพลง ลูกตกมีความสำคัญในบทเพลงหลายประการ เช่น

- ใช้ในการเชื่อมวรรคเพลงต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องกัน
- ใช้เป็นส่วนสำคัญในการทอน และการขยายบทเพลง
- ใช้ในการจบบทเพลง

3. จางวางทั่ว พาทยโกศล ประพันธ์เพลงสำเนียงเขมร ใช้บันไดเสียงต่างจากเพลงสำเนียงเขมรที่ใช้บรรเลงโดยทั่วไป เพลงสำเนียงเขมรที่บรรเลงโดยทั่วไปมักใช้บันไดเสียงฟาแต่เพลงสำเนียงเขมร 5 เพลง ที่จางวางทั่ว พาทยโกศล ประพันธ์ส่วนใหญ่ใช้บันไดเสียง โด เพลงที่ใช้บันไดเสียง โด จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้มี 4 เพลงด้วยกัน คือ เพลงเขมรพวง เพลงเขมรปากท่อ เพลงเขมรเอวบาง ส่วนเพลงเขมรใหญ่ มีการใช้บันไดเสียงร่วมกันทั้งสองบันไดเสียงในแต่ละท่อน และแต่ละตอนของเพลง

4. การดำเนินทำนองเพลงในวรรคเพลงส่วนใหญ่ จะใช้เสียง 5 เสียง ในการดำเนินทำนองเพลง แต่ก็มีบางช่วงบางตอนของบทเพลง ผู้ประพันธ์ใช้เสียงในบันไดเสียงครบทั้ง 7 เสียง ในการสร้างแนวทำนอง

5. การสร้างทำนองเพลงเถา ในอัตราจังหวะสามชั้น และชั้นเดียว มีความสัมพันธ์กันในด้านรูปแบบที่ใช้ในการสร้างทำนองเพลง รูปแบบที่ใช้ในการสร้างทำนองเพลงในแต่ละอัตราจังหวะ จากการวิเคราะห์ พบเห็น 4 ลักษณะ

1. การขยายทำนองเพลงโดยใช้พื้นฐานทำนองทำนองเดิม
2. การขยายทำนองเพลงโดยการปรุงแต่งทำนองขึ้นใหม่
3. การทอนทำนองเพลงโดยใช้พื้นฐานทำนองเพลงเดิม
4. การทอนทำนองเพลงโดยการตกแต่งทำนองเพลงขึ้นใหม่

6. การสร้างทำนองเพลง ทางเปลี่ยน จะใช้ลูกตกเสียงเดียวกับเพลงทางพื้น แต่จะสร้างลีลาการดำเนินทำนองเพลง ที่แตกต่างกันออกไปจากเพลงทางพื้น มีบ้างบางสำนวนเพลง ที่พบว่าเพลงทางพื้น และทางเปลี่ยน ใช้ลูกตกเสียงไม่ตรงกัน ลูกตกที่ใช้เสียงไม่ตรงกันมักจะเป็นลูกตกที่วรรคเพลงคือ ส่วนลูกตกในวรรคเพลงคู่จะมีจำนวนน้อยมากที่ใช้ไม่ตรงเสียง

รุ่งริ้ว กิจมี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและบรรเลงจะเข้ ประวัติความเป็นมา และความสำคัญของจะเข้ต่อการดนตรีไทย ผลการวิจัยพบว่า จะเข้ได้รับความนิยมในการบรรเลงเดี่ยว บรรเลงในวงเครื่องสายไทย วงมโหรี และประกอบการแสดงด้านกระบวนการ และขั้นตอนการสร้างจะเข้พบว่าเป็นขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนพิถีพิถัน ครูเอื้อ ฉัตรเฉลิม เป็นช่างผู้มีฝีมือในการการสร้างจะเข้ที่ได้รับความนิยม และเป็นที่ยอมรับทั่วไปในมาตรฐานเสียงจะเข้ที่มีความชัดเจน ก้องกังวานดังจ่าทุกสาย และมีรูปทรงที่สวยงาม สำหรับการบรรเลงจะเข้ พบว่า มีวิธีการบรรเลง เม็ดพราย และการประดับทำนองที่วิจิตรพิสดาร เช่น การสะบัด การรว การขี้ ฯลฯ

ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ชำคม พรประสิทธิ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ของคุณครูละเมียด จิตตเสวี โดยศึกษาจากผลงานการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ 3 เพลง คือ เพลงเดี่ยวลาวแพน เพลงเดี่ยวสุดสงวน 3 ชั้น และเพลงเดี่ยวฉิ่งดวงพระธาตุออกเพลง

คางคกปากสระ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเพลงเดี่ยวของคุณครูละเมียดสามารถใช้ลักษณะการดีด “ทิงนอย” ได้อย่างเหมาะสม เสียงจะเข้ามีความชัดเจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การปรากฏความเข้มของกลวิธีพิเศษในเพลงเดี่ยวมีส่วนที่พอเหมาะ ลักษณะการดำเนินทางหรือกลอนเพลงยึดโครงสร้างของทำนองหลักควบคู่อย่างสม่ำเสมอ เป็นลักษณะที่แตกต่างจากศิลปินอื่น ผลการประพันธ์เพลงลาวแพนเพื่อพ่อนแพน มีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างทางเพลงกับทำนองอย่างยอดเยี่ยม ลักษณะนิสัยครอบครัว ความสมบูรณ์ทางการศึกษาและชีวิตการทำงาน ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการเป็นศิลปิน

เนรมิต ใจแสน (2531) ได้ทำการศึกษาการบรรเลงจะเข้จากศิลปิน 4 ท่าน คือ คุณครูทองดี สุจริตกุล คุณครูระดี วิเศษสุการ คุณครูนิภา อภัยวงศ์ และอาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ซึ่งได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ผลงาน ตลอดจนลักษณะวิธีการบรรเลงของแต่ละท่านพบว่า

1. ลักษณะการดีดจะเข้ของคุณครูทองดี ไม่ได้ยึดหลักเครื่องดนตรีใดเป็นแบบ แต่จะดีดตามแบบดั้งเดิมของทางจะเข้ คือจะต้องเรียบร้อย ไม่โลดโผน หรือเร็วเกินไป ต้องเป็นทางที่มีความไพเราะ มีสำนวนที่น่าฟัง ตามลีลาของเพลง

2. ลักษณะการดีดจะเข้ของคุณครูระดี จะยึดหลักการดำเนินทำนองอย่างระนาดเอกเป็นหลัก โดยให้เหตุผลว่า จะเข้มีถึง 11 นม ควรจะใช้ให้หมดทุกนม ซึ่งคล้ายกับวิธีการบรรเลงของระนาดเอก คือต้องไล่เสียงให้ถูกต้อง สูงก็สูงสุด ต่ำก็ต่ำสุด การดีดจะเข้ขึ้นจะต้องหนักแน่น เด็ดขาด เป็นผู้นำวงได้ ส่วนจะบรรเลงอย่างไรใช้เทคนิคอย่างไรนั้น เป็นเรื่องความสามารถของผู้เล่น

3. ลักษณะการดีดจะเข้ของคุณครูนิภานั้น ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับคำว่า “ทาง” ครูจะยึดทางของซอมากกว่า แต่ก็เน้นไปที่ทางกลอนที่ไพเราะน่าฟัง ทางจะเข้จะเป็นอย่างไรนั้น ไม่ค่อยจะสำคัญมากนัก แต่ขึ้นอยู่กับว่าทางจะเข้จะต้องถูกต้องตามแบบหรือไม่ ทางที่ใช้ในการบรรเลงนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความพอใจและความสามารถของแต่ละบุคคล ฉะนั้นการกำหนด “ทาง” จะเข้จึงไม่มีการกำหนดลงไปตายตัว

4. ลักษณะการดีดจะเข้ของอาจารย์ปกรณ์ จะยึดหลักการบรรเลงของฆ้องวงใหญ่เป็นสำคัญ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดใดก็ตามก็ต้องมาจากฆ้องวงใหญ่ทั้งหมด แต่ไม่ใช่เป็นการดีดอย่างลูกฆ้อง จะเข้เปรียบเสมือนฆ้องวงใหญ่ในวงเครื่องสาย เพราะสามารถดำเนินทำนองได้เหมือนฆ้องวงใหญ่มากกว่าเครื่องดนตรีอื่น เช่น การกระทบสายลวด (ทิง – นอย) เพื่อเป็นหลักของเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ในวง เทคนิคการบรรเลงจะต้องชัดเจน เช่นการสับต้องชัดเจนและไพเราะ

และอาทร ธนวัฒน์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพลงเดี่ยวจะเข้กราวในของครูทองดี สุจริตกุล ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบทำนองทางฆ้องวงใหญ่กับทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน 2 ชั้น พบความสัมพันธ์ของวรรณเพลงและลูกตกในส่วนที่เป็นทำนองโยนทั้ง 7 กลุ่ม และใน

ส่วนที่เป็นเนื้อเพลงกราวในพบว่า เสียงลูกตกของวรรคเพลงส่วนมากตกเสียงเดียวกันกับลูกตกของทางซ้องวงใหญ่ จะมีเพียงบางวรรคเพลงที่มีเสียงลูกตกต่างกัน แต่ก็ไม่ทำให้ทำนองในกลุ่มต่าง ๆ ผิดเพี้ยนไป

นอกจากการบรรเลงเดี่ยวแล้ว จะยังมีบทบาทสำคัญในการบรรเลงรวมวงเครื่องสายไทย ซึ่งเครื่องดนตรีในวงแต่ละชิ้น จะมีหลักการในการบรรเลงเฉพาะของตนเองดังที่ ญัฐชยา ไชยศักดิ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาหลักการบรรเลงเพลงเร็วในวงเครื่องสายไทย กรณีศึกษาเรื่อง เขมมัตดินหมูปอบว่า ในการแปรทำนองจากทางซ้องเป็นทางเครื่องสายไทยนั้น ต้องคงไว้ซึ่งลักษณะเด่นของทางซ้อง เช่น การสะบัด การลักจังหวะ กลอนบังคับทาง อีกทั้งเรื่องบันไดเสียงและลูกตกเป็นสำคัญ โดยแปรทางบรรเลงให้มีความผิดเพี้ยนไปจากทำนองหลักน้อยที่สุด ในการดำเนินทำนองของวงเครื่องสายไทยนั้นเป็นการดำเนินทำนองเก็บปกติ มีการใช้กลวิธีพิเศษเข้ามาช่วยตกแต่งทำนอง และเมื่อทำการเรียบเรียงทางบรรเลงในวงเครื่องสายไทยพบว่า ทางซ้องในเพลงเร็วเรื่องนี้ มีความวิจิตรพิสดารมาก ดังนั้น ทางบรรเลงในวงเครื่องสายไทยจึงมีคุณลักษณะของความเข้มข้นน้อยกว่า แต่คุณลักษณะสำคัญที่ปรากฏคือ “ความเรียบ” ของการดำเนินทำนองควบคู่ไปกับทางซ้องและความประสานกลมกลืนในทางบรรเลงของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น คือ จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ทั้งนี้ในการบรรเลงยังต้องยึดหลักของทางที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองไว้ด้วย

ในการศึกษาการแปรทางของจะเข้ นั้น จำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ มาเป็นแนวทาง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน โดยในลักษณะของการแปรทางของเครื่องดนตรีนั้น สุรศักดิ์ จามงค์สาร (2543 : 133) ได้ศึกษาวิเคราะห์ทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น โดยให้ศิลปินผู้มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับในการบรรเลงระนาดเอก แปรทำนองเพลงแป๊ะ 3 ชั้น โดยใช้ทางซ้องทางเดียวกันพบว่า ในเสียงลูกตกต่าง ๆ ของระนาดเอกที่บรรเลงโดยศิลปินทั้ง 11 ท่าน มีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไปมาก แม้จะเป็นวรรคที่มีทางซ้องวงใหญ่ที่เหมือนกันและเป็นผู้บรรเลงท่านเดียวกัน หากแต่ว่าเป็นการบรรเลงต่างเที่ยวกันระหว่างเที่ยวแรกและเที่ยวกลับ

ธรรมณ จงรัมย์ (2546 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยการแปรทางซออู้ เพลงสารถี 3 ชั้น พบว่าจากการเปรียบเทียบทางซ้องวงใหญ่กับทางซออู้พบความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงของทางซออู้และบันไดเสียงของทางซ้องวงใหญ่จะเป็นบันไดเสียงเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ และซออู้จะบรรเลงเป็นทางเก็บ ผู้บรรเลงส่วนใหญ่จะบรรเลงต่างกันในการบรรเลงเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง เพื่อให้เกิดความหลากหลายและไพเราะเพิ่มขึ้น โดยในแต่ละลูกตกมีการแปรทำนองที่มีหลักและกฎเกณฑ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน

ถาวร ศรีม่วง (2530) ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการแปรทำนองของระนาดเอกใน เพลงสาธุการจะพบว่าลักษณะสำนวนกลอนพิเศษจะมีคุณค่าทางศิลปะมากกว่า เช่น ลักษณะ สำนวนกลอนไต่ลวดจะมีลักษณะเสียงที่เรียงชิดกันไปด้านบน และจากทางด้านบนลงมาด้านล่าง นอกจากนี้ยังมีสำนวนกลอนตาข่ายจากด้านบนลงมาด้านล่างหรือจากด้านล่างขึ้นไปด้านบนจะมี ลักษณะการตีระนาดเอกเต็มผืน นอกจากนี้การแปรทำนองของระนาดเอกสำนวนกลอนพิเศษยังมี สัมผัสระหว่างประโยคที่สนิทสนมกลมกลืนทั้งกลอนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ส่วนลักษณะสำนวนกลอนธรรมดาในบางประโยคมีการแปรทำนองที่ใช้กลอนข้ามไปมา มี ข้อบกพร่องบางประโยค ไม่สัมผัสต่อเนื่องกัน แต่มีบางประโยคที่ใช้ลักษณะสำนวนกลอนที่สัมผัสกัน ดี และเป็นที่ยอมรับนำมาใช้บรรเลงระนาดเอกในปัจจุบัน เช่น

1. กลอนไต่ลวด

กลอนไต่ลวดจะมีลักษณะใช้เสียงที่เรียงชิด ๆ กันอย่างต่อเนื่อง และมีความสัมผัสเสียงนั้นจะ เรียงขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่สม่ำเสมอ ต้องระวังเรื่องการใช้พละกำลังอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญต้องระวังเรื่อง ความแม่นยำในการใช้กลอนชนิดนี้ด้วย อย่าให้เกิดความผิดพลาดเป็นอันขาด กลอนไต่ลวดนี้ให้ คุณค่า ในการฟังเนื่องจากเสียงที่เรียงชิด ๆ กันนั้นฟังแล้วรู้สึกรื่นหู มีความเรียบร้อยในตัว กลอนไต่ ลวดนี้มีความรู้สึกเหมือนกับว่าเราเดินอยู่บนเส้นลวดเล็ก ๆ ซึ่งมีความลำบากในการที่ก้าวเดิน ต้อง เดินก้าวสั้น ๆ ชิด ๆ กันจึงจะไม่ตกจากเส้นลวดเล็ก ๆ นั้น ดังนั้นลักษณะของกลอนจึงเรียงเสียงชิด ๆ กัน

2. กลอนลอดตาข่าย

กลอนลอดตาข่ายจะมีลักษณะการดำเนินกลอนที่ให้ความรู้สึกเหมือน การลอดบ่วงหรือลวด ตาข่ายผ่านเข้าไป แล้วไปลงลูกตกอย่างไม่คาดคิดว่าจะดำเนินกลอนมาลงลูกตกนั้นได้ สมมุติว่า ทำนองของลูกซึ้งเป็นตาข่าย ระนาดเอกเดินกลอนตาข่ายผ่านเข้าไปแล้วไปลงลูกเสียงสุดท้ายของ ประโยคได้อย่างอัศจรรย์ ทั้ง ๆ ที่ฟังดูแล้วเหมือนไม่ลงลูกตกในช่วงแรก ๆ แต่ระนาดเอกก็ดำเนิน กลอนลวดตาข่ายที่ขวางอยู่เข้าไปลงเสียงตกลูกสุดท้าย ของประโยคได้อย่างไม่คาดคิดว่าจะสามารถ ดำเนินกลอนลูกตกเสียงสุดท้ายของประโยคนั้นได้ นับว่าเป็นความฉลาดในการรู้จักกลอนที่ดีมา บรรเลงทำให้มีการแปรทำนองนั้นน่าฟังยิ่งขึ้น

3. กลอนย่อนตะเข็บ

กลอนย่อนตะเข็บนั้นจะเป็นการดำเนินกลอนจากกลุ่มเสียงสูงย่อนมาหากกลุ่มเสียงต่ำอย่าง วิจิตร พิสดาร โดยใช้ลักษณะการตีฆ้องกลอนลงมาจากเสียงสูงลงมาเสียงต่ำหรือเป็นการย่อน สำนวนกลอนจากเสียงสูงมากมาหาเสียงต่ำ การย่อนตะเข็บนี้ถ้าจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ ยิ่งขึ้นก็จะเปรียบเทียบกับ การเย็บผ้าด้วยมือ คือใช้เข็มและด้ายเย็บผ้าสลับขึ้นไปด้านบนของผ้า

แล้วย้อนกลับลงมาโดยการสลับไปมาให้สวนทางกัน การเย็บผ้าขึ้นไปเป็นการย้อนตะเข็บลงมา เหมือนกับลักษณะของกลอนย้อนตะเข็บลงมา นอกจากกลอนย้อนตะเข็บจะให้คุณค่าในการฟัง และความสวยงามของการดำเนินกลอนที่พิสดารแล้วยังประโยชน์ทางด้านการแปรทำนอง คือ เป็นการแก้ปัญหาในการแปรทำนองที่หมดเสียงทางด้านบนแล้วสามารถใช้กลอนย้อนตะเข็บนี้ต่อย้อนลงมา เป็นการแก้ไขปัญหาย่างงดงามน่าชื่นชม

และในด้านของบทเพลงที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้บทเพลงแขกมอญ 3 ชั้น มาทำการวิจัย ซึ่งได้มีผู้ที่สนใจบทเพลงแขกมอญนี้ และได้ทำการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิชา ศรีผ่อง (2543 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักและทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงแขกมอญ 3 ชั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำเนียงภาษาแขก และมอญในทำนองหลัก และวิเคราะห์เปรียบเทียบทำนองหลัก กับทางเดี่ยว ในเรื่องของความสัมพันธ์ของวรรณเพลง, ลูกตกในส่วนที่เป็นสำเนียงภาษา และตัวเชื่อมระหว่างบันไดเสียง และพบว่า เพลงมอญ 3 ชั้น เป็นเพลง 3 ท่อนที่มีความยาวแต่ละท่อน 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น หน้าทับที่ 4-6 ของทุกท่อนจะเหมือนกันในเรื่องสำเนียงภาษาไม่พบสำเนียงแขกในทำนองหลัก แต่พบสำเนียงภาษามอญในท่อน 1 วรรคที่ 1, 7, 8, 9, เท่านั้น ส่วนท่อนที่ 2 และท่อนที่ 3 พบที่วรรค 7, 8 และ 9 เหมือนกับท่อนที่ 1 และเสาวนีย์ ชื่อดวง (2540) ทำการวิเคราะห์ทางร้องเพลงแขกมอญ (เถา) จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างทั่วไปของทำนองเพลงทำนองแขกมอญเถา เป็นเพลงที่แต่งขยายมาจากเพลงแขกมอญในอัตราจังหวะ 2 ชั้น ซึ่งเป็นเพลง 3 ท่อน ใช้อัตราจังหวะหน้าทับปรบไก่ แต่ละท่อนมีอัตราจังหวะ 6 หน้าทับ หน้าทับที่ 4, 5, 6 ในแต่ละอัตราซ้ำกัน ทุก ๆ ท่อน และจบท่อนด้วยเสียง “เร” บันไดเสียงที่มักพบในทำนองเพลง คือ บันไดเสียง “ฟา” และ “ที” ทำนองบางวรรคเพลงจะมีโน้ตจนเข้ามาเชื่อมทำนองเพื่อให้สัมพันธ์สอดคล้องต่อเนื่องกัน จะมีการใช้โน้ตไล่เรียงเสียง ยกย่องทำนองเพลง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเพลงสำเนียงมอญในทุกท่อน

ความสัมพันธ์ระหว่างทางร้องกับทำนองหลัก จะพบว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ลูกตกที่พบจะมีบทบาทในทำนองเพลงที่สำคัญ คือ

1. ทำหน้าที่เชื่อมประโยคของเพลง ด้านการดำเนินทำนองมีความสัมพันธ์กัน
2. ทำหน้าที่จบเพลง คือ ลูกตกตัวสุดท้ายของวรรคเพลงวรรคสุดท้าย จะมีทำนองเพลงที่สอดคล้องกับลูกตกที่แสดงการจบเพลง

ด้านเทคนิคการร้องจะมีเอกลักษณ์ที่เฉพาะในแต่ละทางร้อง ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่ใช้ประสบการณ์ อันเชี่ยวชาญประดิษฐ์ทำนองการเอื้อน ให้จิตรพิสดารแปลกไปจากทำนองหลัก และกลับมาจบที่ทำนองหลักเหมือนกันในทุกทางร้อง ทางร้องทั้ง 4 ทางนั้นโดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะเหมือนกันในเรื่องของการจบวรรคเพลงด้วยลูกตกจังหวะหรือลูกตกวรรคเพลง แม้การบรรจุคำร้องไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในทางร้อง ทางที่ 3 พบว่าทำนองทางร้องในแต่ละท่อน จะต่างจาก

ทางร้องที่ 1, 3, 4 อยู่บ้าง โดยเฉพาะท่อน 2 จะพบความแตกต่างอย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องของการ
ร้องทำนองและการบรรจุคำร้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราทางวิชาการ การบันทึกเทปคำสัมภาษณ์ และการบรรเลงมาทำการศึกษา เพื่อการศึกษาที่มีขั้นตอน และบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย จึงแบ่งลำดับขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยใช้ฐานข้อมูลประกอบดังนี้

1.1 รวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องทฤษฎีดนตรีไทยที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ บันไดเสียง และการแปรทำนอง

1.2 บันทึกเทปการบรรเลงฆ้องวงใหญ่เพลงแขกมอญ 3 ชั้น จากอาจารย์นิกร จันทศร

1.3 บันทึกเทปคำสัมภาษณ์ และการบรรเลงจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น จากอาจารย์จำนวน 4 ท่าน คือ

1. อาจารย์สุธาร บัวทั้ง
2. อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน
3. อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี
4. อาจารย์ศกรินทร์ ฐ์บุญ

2. ขั้นศึกษาข้อมูล

2.1 นำข้อมูล จากข้อ 1.1 มาลำดับเนื้อหาสาระ และจัดเป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญ พร้อมเรียงขั้นตอนให้เป็นระเบียบอย่างต่อเนื่อง

2.2 นำข้อมูล จากข้อ 1.2 และ 1.3 มาบันทึกเป็นโน้ตอักษรไทย และโน้ตสากล

2.3 นำข้อมูล จากข้อ 2.2 มาศึกษาค้นคว้า ดังนี้

2.3.1 ศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

2.3.2 นำทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น มาศึกษาเปรียบเทียบกับทำนองหลักที่ละประโยค

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์โครงสร้างของทำนองหลัก เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ในหัวข้อต่อไปนี้

3.1.1 โครงสร้างพื้นฐาน

3.1.2 บันไดเสียงและลูกตก

3.2 ศึกษาการแปรทำนองของจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ^{ขั้น} เปรียบเทียบกับทำนองหลัก ในหัวข้อต่อไป^{นี้}

3.2.1 การแปรทางจะเข้

3.2.2 บันไดเสียงและลูกตก

3.3 ศึกษาเทคนิคในการบรรเลงจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ^{ขั้น} ในหัวข้อต่อไป^{นี้}

3.3.1 เทคนิคที่ใช้ในการบรรเลงเพลงแขกมอญ 3 ^{ขั้น}

3.3.2 การตกแต่งทำนอง

4. ^{ขั้น}สรุป

4.1 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยโดยนั้ตอักษรไทย แบบพรรณนาวิเคราะห์

4.2 เรียบเรียงจัดทำบทสรุปผลที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการแปรทางจะเข้า เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ศึกษาการแปรทางจะเข้า เพลงแขกมอญ 3 ชั้น เปรียบเทียบกับทำนองหลัก
2. ศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้า เพลงแขกมอญ 3 ชั้น

ในการศึกษาการแปรทางจะเข้า เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแปรทางของจะเข้าและเครื่องดนตรีไทยชนิดอื่นๆ คือทำนองหลัก หรือ ท่วงทำนอง ซึ่งบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่ โดยบรรเลงตามหลักการและวิธีการบรรเลงของฆ้องวงใหญ่ ทำนองหลักนี้ เป็นทำนองเพลงที่ผู้ประพันธ์ ประพันธ์ขึ้นหรือเป็นทำนองเพลงที่ได้รับการยอมรับในวงการดนตรีไทยที่ได้สืบทอดกันมา

ตามหลักวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยแล้ว ทำนองหลักถือเป็นองค์ประกอบทางทฤษฎีที่สำคัญมากที่สุด ในวัฒนธรรมดนตรีไทยที่เรียกว่า “มูขปาฐะ” คือมีการถ่ายทอดสืบต่อกันด้วยการบอกเล่า เพลงไทยที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้สามารถดำรงอยู่ได้เพราะในทำนองหลักนั้น มีปัจจัยสำคัญหลายอย่างประกอบกันอยู่ได้แก่ บันไดเสียง วรรณเพลง ลูกตก อัตราจังหวะและมีปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์กันคือ ความสั้น – ยาวของบทเพลงซึ่งอยู่ในรูปของจังหวะหน้าทับ ทำให้การถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนั้น สามารถถ่ายทอดองค์ประกอบสำคัญของบทเพลงได้อย่างครบถ้วน

ดังนั้น ในการศึกษาการแปรทางจะเข้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงจะขอทำการศึกษาเนื้อทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้น เพื่อให้เห็นองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาการแปรทางจะเข้าในขั้นต่อไป โดยทำนองหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทำนองหลักจากอาจารย์นิกร จันทศร ซึ่งเป็นนักดนตรีไทยท่านหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่เป็นอย่างดี มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เพลงเขมมอญ 3 ชั้น

ทำนองหลัก

ท่อน 1

__ฟ	__ซซ	__ล	__ซซ	__ซล	__ทค	_ร__	คท__
__ฟ	_ซ__	__ล	_ซ__	_ฟ__	ซล__	ทคท	__ลซ

_ฟ_ท	_ค_ร	_ร_ร	_ค_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	คค_ร
_ค_ท	_ค_ร	_ฟ_ร	_ค_ท	_ร_ค	__ท	__ค	__ร

_ร__	คค__	รร__	ฟฟ_ซ	ซ_ล	ล_ซ	ฟ_ซ	ซ_ฟ
_ล_ซ	__ล	__ฟ	__ซ	_ฟ_ซ	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ค

_รฟ	รค__	__ซล	__ทค	_ค_ฟ	_ซ_ล	_ค_ล	_ซ_ฟ
__ค	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ซ_ฟ	_ซ_ล	_ค_ล	_ซ_ฟ

มร__	ค_คค	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ซล	คล__	ซล__	ซฟ__
__คซ	_ซ__	__ค	_ร__	_ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร

_ซ__	ฟร__	ทท__	คค_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	คค_ท
__ฟร	__คท	__ค	__ร	_ฟ_ซ	_ฟ_ร	__ค	__ท

__คค	__คค	__คค	_____	__คค	_____	__ฟ	__ซล
_ท__	คท__	คท__	คทลซ	_ท__	คทลซ	_ค__	_ฟ__

_ท_ค	รค__	__ซล	__ทค	ร_ร	ร_คค	_ค__	ทค_ท
_ฟ__	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ร_ซ	_ซ__	ซ_ซล	__ฟ

_ล_ล	_ซ__	ลซ_ซ	_ฟ__	ซฟ_ฟ	_ร__	ฟร_ร	_ค__
__ซ	ซฟ_ฟ	__ฟ	ฟร_ร	__ร	รค_ค	__ค	คท_ท

_ฟ_ท	_ค_ร	_ร_ร	_ค_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	คค_ร
_ค_ท	_ค_ร	_ฟ_ร	_ค_ท	_ร_ค	__ท	__ค	__ร

_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ล_ด	_ล_ช	___ฟ	___ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร

ท่อน 2

___ฟ	_ชช	___ล	_ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
___ฟ	_ช__	___ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	___ม	___ร

_ล__	ชม__	___ด	_รวม	_ฟ_ช	ลช__	_รวม	_ฟ_ช
_ชม	_รด	_ช__	_ด__	_ด__	_ฟ_ม	รด__	วม__

___ฟ	_ชช	___ล	_ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
___ฟ	_ช__	___ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	___ม	___ร

_ล__	ชม__	___ด	_รวม	_ฟ_ช	ลช__	_รวม	_ฟ_ช
_ชม	_รด	_ช__	_ด__	_ด__	_ฟ_ม	รด__	วม__

_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	ชช_ล	_ด_ร	_ด__	ลล__	ชช_ฟ
_ด_ล	_ช_ฟ	___ช	___ล	_ด_ร	_ด_ล	___ช	___ฟ

มร__	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ชฟ__
_ดช	_ช__	_ด__	_ร__	_ฟ__	_ช_ฟ	_ช_ฟ	_มร

_ด_ร	_ด_ร	_ด_ร	_____	_ด_ร	_____	___ฟ	_ชล
_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__

_ท_ด	รด__	_ชล	_ท_ด	ร_ร	ร_รด	_ด__	ทด_ท
_ฟ__	_ทล	ชฟ__	ชล__	_ร_ช	_ช__	ช_ชล	___ฟ

_ล_ล	_ช__	ลช_ช	_ฟ__	ชฟ_ฟ	_ร__	ฟร_ร	_ด__
_ช__	ชฟ_ฟ	_ฟ__	ฟร_ร	_ร__	รด_ด	_ด__	ดท_ท

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_	ชช_	ฟฟ_ร
_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร

พ่อน 3

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_	ชช_	ฟฟ_ร
_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	ช_ล	ล_ช	ฟ_ช	ช_ฟ
_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด

_รฟ_	รด_	_ _ชล	_ _ทด	_ _ดร	_ _มฟ	_ช_	ฟม_
_ _ _ด	_ _ทล	ชฟ_	ชล_	_ท_	ดร_	ม_ฟม	_ _รด

_ช_	ฟร_	ทท_	ดด_ร	_ร_ร	_ร_	รร_	ดด_ท
_ _ฟร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท

_ด_	รด_	ทช_	ทด_ท	_ร_	ฟช_	ทช_	ทด_ท
_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_	_ _ดร	_ฟ_ฟ	_ _ฟช	_ท_

_ _ดร	_ _ดร	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ _ฟ	_ _ _ล
_ท_	ดท_	ดท_	ดทลช	_ท_	ดทลช	_ด_	_ฟ_

_ท_ด	รด__	__ซล	__ทด	ร_ร	ร_รด	_ด__	ทด_ท
_ฟ__	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ร_ซ	_ซ__	ซ_ซล	___ฟ

_ล_ล	_ซ__	ลซ_ซ	_ฟ__	ซฟ_ฟ	_ร__	ฟร_ร	_ด__
__ซ	ซฟ_ฟ	__ฟ	ฟร_ร	__ร	รด_ด	__ด	ดท_ท

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร

_ร__	ดด__	ร_ร	ฟฟ_ซ	_ล_ด	_ล__	ซซ__	ฟฟ_ร
_ล_ซ	___ล	___ฟ	___ซ	_ล_ด	_ล_ซ	___ฟ	___ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร

จากการศึกษาทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้นพบว่า เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้มีลักษณะทำนองเพลงที่เรียกกันตามทฤษฎีดนตรีไทยว่า เพลงทางพื้น ซึ่งเป็นหัวใจแห่งศิลปะการบรรเลงเพลงไทย ลักษณะที่สำคัญของเพลงทางพื้นคือ ลีลาการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” คือการบรรเลงวิธีหนึ่งซึ่งประดิษฐ์เสียงเพิ่มแทรกให้ถี่ขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งจากเนื้อเพลงธรรมดา

ตัวอย่างการบรรเลงเก็บ

ทำนองหลัก	--- ล	- ดดด	--- ร	- ดดด
ทำนองเก็บ	ซลทด	ทลทด	ทลรด	ทลทด

ซึ่งทำนองเก็บนี้ขึ้นอยู่กับการแปรทำนองของนักดนตรี ทางฆ้องจะทำหน้าที่เป็นทำนองหลัก ให้อิสระกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นสามารถแปรทำนองได้ตามลักษณะเครื่องดนตรีของตน

ทำนองของเพลงประเภทนี้ มักจะสอดคล้องกับจังหวะฉิ่งและจังหวะหน้าทับ ไม่มีการฝากหรือลากจังหวะ ในการบรรเลงจึงสำหรับบทเพลงประเภทนี้ ไม่ว่าจะเป็นในอัตราจังหวะก็ขึ้นก็ตาม เป็นการบรรเลงแบบธรรมดาโดยทั่วไป คือบรรเลง “ฉิ่ง” – “ฉับ” สลับกันไปอย่างสม่ำเสมอ ถ้าเขียนเป็นโน้ต

แล้ว ทำนองเพลงจะแบ่งเป็นส่วนๆ ได้ชัดเจน 2 ห้อง , 4 ห้อง หรือ 8 ห้องซึ่งเพลงไทยส่วนใหญ่มีลักษณะทำนองเป็นเช่นนี้ เช่น เพลงแขกบรเทศ เป็นต้น (มานพ วิสุทธิแพทย์. 2533 : 27)

เพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น

ท่อน 1

- - - ซ	- ลลล	- - - ด	- ลลล	- ซซซ	- ล - ซ	- - - ม	- ม - ม
- ลซม	ซมรด	ดด - ร	รร - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	มม - ร	รร - ด

ท่อน 2

- มมม	- ร - ด	ดด - ซ	ซซ - ล	- ล - ซ	ซซ - ล	ลล - ด	ดด - ร
- ลซม	ซมรด	ดด - ร	รร - ม	- ซ - ล	- ซ - ม	มม - ร	รร - ด

จากโน้ตเพลงแขกบรเทศข้างบนนี้ แต่ละท่อนนั้นถ้าจะแบ่งเป็นส่วนใหญ่ๆ ก็จะได้ท่อนละ 2 ส่วน แต่ละส่วนมีความยาว 1 บรรทัด ในแต่ละบรรทัดสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ๆละ 4 ห้อง ใน 4 ห้องเพลงยังแบ่งได้อีกเป็น 2 ส่วนๆ ละ 2 ห้อง ใน 2 ห้องเพลงก็ยังแบ่งได้อีกเป็น 2 ส่วนๆ ละ 1 ห้อง และใน 1 ห้องเพลงที่มีโน้ต 4 ตัว ก็ยังสามารถแบ่งต่อไปได้อีกจนกระทั่งเหลือโน้ตเพียงตัวเดียว ซึ่งเมื่อแบ่งจนเหลือโน้ตเพียงตัวเดียวแล้ว แทบจะไม่มี ความหมายทางดนตรีเลย แม้ว่าจะมีโน้ต 2 หรือ 3 ตัว (จากห้องเพลงที่มีโน้ต 4 ตัว) ก็ยังไม่มี ความหมายของดนตรีเช่นกัน ต่อเมื่อมีโน้ตครบ 4 ตัว หรือมีโน้ตครบ 1 ห้องเพลง ก็จะมี ความหมายทางดนตรี หรือพูดง่ายๆ ก็คือ พอที่จะฟังเป็นทำนองเพลงได้ เมื่อดูทำนองเพลงส่วนอื่นๆ จะเห็นว่าในบางห้องเพลงมีโน้ต 3 ตัว บางห้องเพลงมีโน้ต 2 ตัวและบางห้องเพลงมีโน้ตเพียงตัวเดียวเท่านั้น จึงพอจะสรุปได้ว่า ส่วนที่เล็กที่สุดของเพลงที่น่าจะพอเป็นทำนองเพลงได้ต้องมีความยาวอย่างน้อย 1 ห้องเพลง เมื่อทำนองเพลงมีความยาวเพิ่มขึ้นเป็น 2 ห้องเพลง ก็จะมี ความหมายมากขึ้น แต่ยังไม่สมบูรณ์เสียทีเดียว และเมื่อทำนองเพลงมีความยาวเพิ่มขึ้นเป็น 4 ห้องเพลงติดต่อกันแล้ว ก็จะเป็นส่วนที่เล็กที่สุดของทำนองเพลงที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้นเมื่อพูดถึง “วรรคเพลง” ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ จึงหมายความว่าทำนองเพลงที่มีความยาวเท่ากับ 4 ห้องเพลง

อีกส่วนประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบรรเลงเพลงไทยก็คือ “หน้าทับ” เป็นการกำหนดการบรรเลงของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง(กลองชนิดต่างๆ) โดยกำหนดว่าเพลง ๆ หนึ่งนั้นต้องใช้กลองชนิดใด และบรรเลงอย่างไรตามประเภทของเพลง , ตามสภาพ , โอกาสและจุดประสงค์ของการบรรเลงบทเพลงต่างๆ เพลงแต่ละประเภท แต่ละเพลงต้องใช้หน้าทับให้ถูกต้องคือ เพลงที่มีเท่า

เช่น เพลงแขกมอญนี้ ต้องใช้น้ำทับปรบไก่อ่ , เพลงที่มีโยน เช่น เพลงทยอยเขมร ต้องใช้น้ำทับสองไม้ เพลงลาวดวงเดือน ต้องใช้น้ำทับลาว เป็นต้น

ด้วยเหตุที่เพลงแขกมอญ ใช้น้ำทับปรบไก่อ่เป็นส่วนประกอบในการบรรเลงนั้น จึงทำให้เป็นทำนองเพลงที่มีลักษณะเป็นวรรคคู่ เรียกว่า วรรคตัม (คือทำนองเพลงที่อยู่ในกลุ่มหน้าของประโยคเพลง มีความยาว 4 ห้องเพลง) และวรรคตบ (คือทำนองเพลงที่อยู่ในกลุ่มหลังของประโยคเพลง มีความยาว 4 ห้องเพลง) ซึ่งลูกตักของทั้ง 2 วรรคนี้จะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ทำนองเพลงดำเนินไปอย่างราบเรียบ

วรรคตัม				วรรคตบ			
- ลชม	ชมรด	ด ด - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด

เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ประกอบด้วยท่อนเพลง 3 ท่อน แต่ละท่อนมีความยาว 6 จังหวะน้ำทับปรบไก่อ่ 3 ชั้น ในแต่ละท่อน จะมีทำนองเพลงที่ซ้ำกันทุกท่อน ในจังหวะที่ 4 , 5 และ 6 ซึ่งสามารถเขียนสัญลักษณ์แทนได้ดังนี้

กข / คข / งข

โดยอักษร ก,ค,ง แทนทำนองในจังหวะที่ 1,2 และ3 ซึ่งแตกต่างกัน ส่วนอักษร ข แทนทำนองในจังหวะที่ 4,5 และ6 ซึ่งเหมือนกัน

บทเพลงแต่ละบทเพลงนั้นได้ถูกสร้างขึ้นด้วยโครงสร้างที่แตกต่างกัน ตามกระบวนการของการประพันธ์ หากพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท่อนเพลง วรรคเพลง ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง จะพบว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่มีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไป และสิ่งที่มีอิทธิพลสำคัญอีกประการหนึ่งในแต่ละบทเพลงคือ กลุ่มเสียงที่ใช้จนกลายเป็น บันไดเสียง (scale)

เมื่อก้าวถึงบันไดเสียงของเพลงไทยแล้ว จำเป็นต้องกล่าวถึง 2 สิ่งคือ บันไดเสียง 5 เสียงหรือ Pentatonic scale และการแบ่ง 7 เสียงเท่าๆ กันในคู่แปด ในเพลงไทยนั้นทั้ง 2 สิ่งนี้มีความหมายสัมพันธ์กันมากจนเกิดความสับสนเมื่อก้าวถึงบันไดเสียงของเพลงไทย (มานพ วิสุทธิแพทย์. 2533 : 3)

การดำเนินทำนองของฆ้องวงใหญ่ เมื่อสังเกตจากการปฏิบัติในแต่ละบทเพลงแล้วจะเห็นว่าบางบทเพลงนั้นได้นำเสียงมาใช้ไม่ครบทั้ง 7 เสียง เพียงแต่เลือกมาใช้บางเสียงเท่านั้น เสียงบางเสียงถูกนำมาใช้มาก บางเสียงถูกนำมาใช้น้อย และเสียงบางเสียงอาจไม่มีการนำมาใช้เลย จึงทำให้เกิดความสำคัญจากเสียงที่ถูกนำมาใช้ปฏิบัติมาก และเกิดความสำคัญของลงมากับเสียงบางเสียงที่ถูก

นำมาใช้น้อยตามลำดับ จนกระทั่งไม่มีความสำคัญเลยกับเสียงที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ ลักษณะเช่นนี้เองทำให้เกิดเป็นบันไดเสียงหรือโครงสร้างบทเพลงของคนตรีไทยขึ้นโดยกำหนดรูปแบบได้ดังนี้คือ

- เสียงขั้นที่ 1 , 2 , 3 , 5 และ 6 คือเสียงที่ถูกนำมาใช้มากในการปฏิบัติของทางซ้อง เมื่อบรรเลงบทเพลงหรือเรียกว่าเสียงหลัก
- เสียงขั้นที่ 4 และ 7 เป็นเสียงที่ถูกนำมาใช้น้อยหรือบางครั้งไม่ถูกนำมาใช้เลย เรียกว่าเสียงรอง ซึ่งสามารถเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้

1	2	3	4	5	6	7

บันไดเสียง 5 เสียงหรือ Pentatonic scale ที่พบในบทเพลงไทยโดยทั่วไป มีบันไดเสียงระดับต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

บันไดเสียงโด จะใช้กับบทเพลงที่ใช้เสียง โด เร มี ซอล ลา เป็นเสียงหลักในการบรรเลง และใช้เสียง ฟา ที เป็นเสียงรองในการบรรเลง บทเพลงที่มักใช้เสียง โด เช่น เพลงสำเนียงลาว สำเนียงจีน สำเนียงแขก สำเนียงพม่า และสำเนียงญวน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

เพลงพม่าเห่ ชั้นเดียว ท่อน 1

----	ซลซม	-- ดร	มรดล	- ลดร	ดลดซ	ลซมซ	- ล - ด
----	ซลซม	-- ดร	มรดล	- มซล	ดซลด	ซลดร	มดรม
----	ซลซม	-- ดร	มรดล	- ลดร	ดลดซ	ลซมซ	- ล - ด

บันไดเสียงเร จะใช้กับบทเพลงที่ใช้เสียง เร มี ฟา ลา ที เป็นเสียงหลักในการบรรเลง และใช้เสียง ซอล โด เป็นเสียงรอง ไม่มีเพลงใดที่บรรเลงบันไดเสียงนี้ตลอดทั้งเพลงในบทเพลงไทย แต่จะใช้บันไดเสียงนี้บรรเลงแทรกในบทเพลงบ้างเป็นช่วงๆ แล้วก็จะมีการย้ายบันไดเสียงไปบรรเลงในบันไดเสียงอื่นๆ ในที่สุด เพลงที่ใช้บันไดเสียงนี้เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น เพลงสาธุการ

--- ร	--- ม	--- ม	- ซ - ล	--- ล	- ล - ล	--- ซ	--- ร
--- ท	- ล - ร	รร - ม	มม - ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟฟ - ม	มม - ร

บันไดเสียง ฟา จะใช้กับบทเพลงที่ใช้เสียง ฟา ซอล ลา โด เร เป็นเสียงหลักในการบรรเลง และใช้เสียง ที มี เป็นเสียงรองในการบรรเลง ใช้มากในเพลงสำเนียงเขมร เช่น

เพลงเขมรชนบท 2 ชั้น ท่อน 1

-- ดล	ซฟซฟ	-- ดล	ซฟซฟ	--- ร	--- ด	- ล - ด	รฟ - ร
--- ร	- รรร	- ฟซล	- ด - ร	- ฟ - ด	รฟ - ร	--- ด	--- ล
--- ล	- ลลล	- ด - ซ	- ล - ด	----	รดฟร	- ด - ล	- ซ - ฟ
----	- ซซซ	ลซฟซ	- ล - ด	- รรร	- ด - ร	- ฟ - ล	- ซ - ฟ

บันไดเสียงซอล จะใช้กับบทเพลงที่ใช้เสียง ซอล ลา ที เร มี เป็นเสียงหลักในการบรรเลง และใช้เสียง โด ฟา เป็นเสียงรองในการบรรเลง ไม่มีเพลงใดที่บรรเลงบันไดเสียงนี้ตลอดทั้งเพลงในบทเพลงไทย แต่จะใช้บันไดเสียงนี้บรรเลงแทรกในบทเพลงบ้างเป็นช่วงๆ แล้วก็จะมีการย้ายบันไดเสียงไปบรรเลงในบันไดเสียงอื่นๆ ในที่สุด เช่นเดียวกับบันไดเสียง เร แต่จะพบเห็นได้มากกว่า บทเพลงที่บรรเลงแทรกด้วยบันไดเสียง ซอล ในบทเพลงไทยทั่วไป พบมากในเพลงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง เช่น เพลงหน้าพาทย์ และเพลงประเภททยอยต่างๆ ตัวอย่างเช่น

เพลงทยอยนอก ท่อน 2 โยนสุดท้าย

-- ลซ	ลซลซ	-- ลซ	ลซลซ	-- ลซ	ลซ --	ลซลร	- ม - ซ
-- ทล	ซลทซ	-- ทล	ซลทซ	-- ทล	ทซ --	ลซลร	- ม - ซ
-- มร	มรमत	รทรล	ทลทซ	-- ทล	ทซ --	ลซลร	- ม - ซ
-- ทล	ทซ --	ลซลร	- ม - ซ	-- ทล	ทซ --	ลซลร	- ม - ซ
ลซลร	- ม - ซ	----	----	ลซลร	- ม - ซ	----	----

ฯลฯ

บันไดเสียง ที จะใช้กับบทเพลงที่ใช้เสียง ที โด เร ฟา ซอล เป็นเสียงหลักในการบรรเลง และใช้เสียง มี ลา เป็นเสียงรองในการบรรเลง พบมากในบทเพลงสำเนียงมอญ บันไดเสียงนี้ ถ้ามีการย้ายบันไดเสียง มักใช้ร่วมกันกับบันไดเสียง ฟา เพลงบันไดเสียงนี้ ในหมูนักดนตรีมีศัพท์สั้งคีตเรียกกันว่า เพลงลูกลด ตัวอย่างเช่น

เพลงมอญมอญ 2 ชั้น ท่อน 1

- พชล	- ซซซ	- ท - -	- ด - ร	- ซ - ซ	พร - ด	- ฟ - ล	ซท - -
ซลทด	รดทล	ซฟซล	ซลทด	- รร	พร - ซ	- - ฟซ	ลทด
- - - ฟ	- - - ซ	- ลซฟ	- ร - -	- ลซฟ	- ด - ร	- - - ด	- ท - -
- ร - ด	- ฟ - ล	ซลฟซ	- ท - -	รซรด	- ท - ล	ซฟซล	- ซซซ

หากพิจารณาอิทธิพลของบันไดเสียงที่มีต่อบทเพลงนั้น เป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้วว่ามีอิทธิพลมาก เพราะบันไดเสียงที่ผู้ประพันธ์ใช้ในแต่ละบทเพลงหรือทำนองใดทำนองหนึ่งนั้น ย่อมจะเป็นเครื่องชี้นำทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ล้วนวน ลีลา ตลอดจนความสละสลวยของบทเพลงนั้นๆ ด้วย

เมื่อก้าวถึงบันไดเสียงที่ใช้ในแต่ละบทเพลงแล้ว อีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อบทเพลงนั้นๆ ก็คือ ลูกตก หมายถึง โฉดตัวสุดท้ายของวรรคเพลง ในบทเพลงหนึ่งๆ จะมีวรรคเพลงหลายวรรคเพลง ซึ่งลูกตกก็จะมีเท่ากันกับจำนวนวรรคเพลงที่ใช้ในบทเพลงนั้นๆ ลูกตกมีความสำคัญในบทเพลงหลายประการ เช่น ในกรณีที่เป็นบทเพลงเถา ลูกตกสำคัญในวรรคเพลงจะมีส่วนกำหนด เพื่อสร้างแนวทำนองเพลงในอัตราจังหวะต่างๆ ตามหลักการทางทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประพันธ์เพลงเถา ลูกตกจะเป็นตัวขยายหรือทอนบทเพลง ทำให้ผู้ประพันธ์มองเห็นโครงสร้างของบทเพลงได้ และในการดำเนินทำนองของบทเพลงแต่ละบทเพลงนั้น ลูกตกของแต่ละวรรคเพลงจะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ทำนองเพลงในบทเพลงนั้นๆ ดำเนินไปได้อย่างกลมกลืน

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้น พบว่า ลูกตกในเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ เป็นเสียงหลักและเสียงรองของแต่ละบันไดเสียง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ท่อน 1

วรรคที่ 1	ลูกตกเสียง	ซ	เป็นเสียงที่	2	ในบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 2	ลูกตกเสียง	ซ	เป็นเสียงที่	6	ในบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 3	ลูกตกเสียง	ท	เป็นเสียงที่	1	ในบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 4	ลูกตกเสียง	ร	เป็นเสียงที่	3	ในบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 5	ลูกตกเสียง	ซ	เป็นเสียงที่	2	ในบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 6	ลูกตกเสียง	ด	เป็นเสียงที่	5	ในบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 7	ลูกตกเสียง	ด	เป็นเสียงที่	2	ในบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 8	ลูกตกเสียง	ฟ	เป็นเสียงที่	1	ในบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 9	ลูกตกเสียง	ฟ	เป็นเสียงที่	1	ในบันไดเสียง	ฟา

วรรคที่ 18	ลูกตกเสียง	ท	เป็นเสียงที่	1	โนบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 19	ลูกตกเสียง	ท	เป็นเสียงที่	1	โนบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 20	ลูกตกเสียง	ร	เป็นเสียงที่	3	โนบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 21	ลูกตกเสียง	ซ	เป็นเสียงที่	2	โนบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 22	ลูกตกเสียง	ร	เป็นเสียงที่	6	โนบันไดเสียง	ฟา
วรรคที่ 23	ลูกตกเสียง	ท	เป็นเสียงที่	1	โนบันไดเสียง	ที
วรรคที่ 24	ลูกตกเสียง	ร	เป็นเสียงที่	3	โนบันไดเสียง	ที

จากการวิเคราะห์สรุปโนบันไดเสียงและลูกตกในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นพบว่า เพลงแขกมอญ เป็นเพลงที่มีโนบันไดเสียง 3 โบันไดเสียงคือ โบันไดเสียงที โบันไดเสียงฟา และโนบันไดเสียงโด โดยจะแยกให้เห็นดังนี้

ท่อนที่ 1

โนบันไดเสียงที่พบในท่อนที่ 1 มี 2 โบันไดเสียงได้แก่ โบันไดเสียง ทดรอซ และโนบันไดเสียง ฟซล ดร ซึ่งเป็นโนบันไดเสียงที่พบอยู่ในบทเพลงสำเนียงมอญต่างๆ ไป โบันไดเสียง ที จะเป็นโนบันไดเสียงหลักที่ใช้ในบทเพลง และใช้ร่วมกันกับโนบันไดเสียง ฟา อย่างกลมกลืน ซึ่งจะเห็นได้จากการใช้โนบันไดเสียงสลับกันอยู่ในท่อนที่ 1 นี้ ในวรรคที่ 1 จะอยู่ในโนบันไดเสียงฟา แล้วเปลี่ยนโนบันไดเสียงเป็นโนบันไดเสียงที อย่างชัดเจน ในวรรคที่ 2-4 ในวรรคที่ 5 และ 6 อยู่ในโนบันไดเสียงฟา ในวรรคที่ 7 มีการเปลี่ยนโนบันไดเสียงมาเป็นโนบันไดเสียงที โดยมีโน้ตเสียงลาทำหน้าที่เป็นโน้ตจรในทำนองหลัก ในวรรคที่ 8-10 เปลี่ยนโนบันไดเสียงกลับมาใช้โนบันไดเสียงฟาอย่างชัดเจน วรรคที่ 11-16 กลับมาใช้โนบันไดเสียงที วรรคที่ 17 โบันไดเสียงฟา วรรคที่ 18-20 เป็นโนบันไดเสียงที ในวรรคที่ 21 และ 22 โบันไดเสียงฟา และในวรรคที่ 23 และ 24 ประโยคจบท่อนเพลงอยู่ในโนบันไดเสียง ที

ท่อนที่ 2

ทำนองเพลงในท่อนที่ 2 นี้พบว่า มีการใช้โนบันไดเสียงร่วมกันอยู่ 3 โบันไดเสียงคือ โบันไดเสียงที โบันไดเสียงฟา และโนบันไดเสียงโด โดยทำนองในจังหวะหน้าทับที่ 1 ถึง 3 จะใช้โนบันไดเสียง ฟซล ดร ร่วมกันกับโนบันไดเสียง ดร ม ซล โดยโนบันไดเสียง โด นี้เป็นตัวที่บ่งบอกถึงสำเนียงแขกในเพลงแขกมอญ ซึ่งตามที่ได้กล่าวถึงเรื่องโนบันไดเสียงในบทเพลงไทยไปแล้วในขั้นต้น ว่าบทเพลงที่มักใช้โนบันไดเสียง โด เช่น เพลงสำเนียงลาว สำเนียงจีน สำเนียงแขก สำเนียงพม่า และสำเนียงญวน เป็นต้น เมื่อสังเกตจากเนื้อทำนองหลักโนบันไดเสียงโด ในเพลงแขกมอญท่อนที่ 2 แล้วจะพบว่า ในวรรคตอบของประโยคเพลงที่ 2 และ 4 ซึ่งอยู่ในโนบันไดเสียง โด ของท่อน 2 นี้ เนื้อทำนองหลักมีการใช้เสียงรองของโนบันไดเสียงเข้ามาบรรเลงทำให้ทำนองเพลงมีลักษณะเสียงที่เรียงชิดติดกัน ตามที่วิชา ศรีผ่อง (2543:22) ได้ทำการศึกษา

วิเคราะห์สำเนียงภาษาแขกและมอญในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้น และอธิบายว่า สำเนียงแขกในดนตรีไทย จะใช้ท่วงทำนองที่เรียงเสียงชิดกันหรือบางครั้งใช้ในลักษณะเรียงเสียงส่านวนกลอนขึ้นลง เช่น เพลงแขกต๋อยหม้อ ขึ้นเดียวเป็นต้น และทำนองในจังหวะหน้าทับที่ 4 ถึง 6 มีการเปลี่ยนบันไดเสียงกลับมาใช้บันไดเสียง ทศร พซ และบันไดเสียง พซล ดร รวมกันเช่นเดียวกันกับตอนที่ 1

ตอนที่ 3

ทำนองเพลงในตอนที่ 3 นี้พบว่า มีการใช้บันไดเสียงร่วมกันอยู่ 2 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง ทศร พซ สลับกับบันไดเสียง พซล ดร ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่พบอยู่ในบทเพลงสำเนียงมอญทั่วไป บันไดเสียง ที่ จะเป็นบันไดเสียงหลักที่ใช้ในบทเพลง และใช้ร่วมกันกับบันไดเสียง ฟา โดยบันไดเสียงทั้ง 2 บันไดเสียงนี้ จะมีความกลมกลืนกันในด้านของกลุ่มเสียง และทำนองเพลงในตอนที่ 3 นี้จะมีลักษณะซ้ำกับทำนองเพลงในตอนที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสำเนียงภาษามอญอย่างชัดเจน

1. ศึกษาการแปรทำนองจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นเปรียบเทียบกับทำนองหลัก

ในการศึกษาการแปรทางจะเข้เปรียบเทียบกับทำนองหลักนั้น สิ่งหนึ่งที่จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีจะเข้ นั่นก็คือ ลักษณะทางกายภาพ , บทบาท และช่วงเสียงของเครื่องดนตรีจะเข้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการแปรทางของจะเข้ และคุณลักษณะในเรื่องนี้ยังมีผลต่อการแปรทางของเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆอีกด้วย

จะเข้เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดชนิดหนึ่ง เข้าใจว่าแก้ไขมาจากพิณ แต่มีการเปลี่ยนแปลงโดยให้วางราบไปกับพื้น เพื่อให้ดีดได้สะดวกและมีเสียงไพเราะ มักทำด้วยไม้ขนุนชุดให้เป็นโพรงเพื่อให้เสียงดัง ก้องกังวาน มีสาย 3 สายสำหรับบรรเลงทำนองต่างๆ ประกอบด้วย สายเอก สายทุ้ม และสายลวด บนหลังจะเข้มีแป้นไม้เรียกว่า “นม” สำหรับรองนิ้วกดเสียงจำนวน 11 อัน และมีไม้สำหรับดีดปลายแหลมทำด้วยเขาสัตว์หรืองา แต่เดิมมาบทบาทและหน้าที่ในการบรรเลงของเครื่องดนตรีจะเข้คงจะเหมาะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวในสมัยกรุงศรีอยุธยาและได้รับการพัฒนามาเข้ามาผสมวงเครื่องสายและมโหรี เมื่อสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (ธนิต อยู่โพธิ์.2530:103) และเมื่อนำมาบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายแล้ว จะเข้มีหน้าที่บรรเลงเก็บบ้าง สอดแทรกไปกับเครื่องดำเนินทำนอง ตลอดจนดำเนินทำนองตามแนวเนื้อร้องบ้าง (จีน ศิลปบรรเลง.2521:129)

คุณลักษณะเสียงของจะเข้ นั้น โดยปกติแล้วจะมีเสียงที่ดังกังวาน โดยเสียงของจะเข้ นั้นจะไม่แหลมสูงอย่างเสียงของซอด้วง โดยคุณลักษณะของเสียงเช่นนี้ ทำให้จะเข้เป็นเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง เป็นหลักให้กับวงเครื่องสายไทย อีกทั้งช่วงเสียงของจะเข้ นั้นยังมีหลายช่วงเสียงซ้อนกันอยู่ ดังจะแสดงให้เห็นตามแผนภูมิเปรียบเทียบช่วงเสียงของเครื่องดนตรีไทยต่อไปนี้

แผนภูมิเปรียบเทียบระดับเสียงของเครื่องดนตรีไทย

หมายเหตุ : กำหนดให้โน้ตที่บันทึกในตำแหน่งเสียงโดกลางของดนตรีตะวันตกเท่ากับเสียงโดของขลุ่ยเพียงออ (ปิดทุกนิ้วและใช้ลมต่ำ) ในทางปฏิบัติเครื่องดนตรีบางเครื่องสามารถผลิตเสียงได้มากกว่านี้ เช่น ซออู้และซอด้วง ซึ่งทำได้โดยการเลื่อนตำแหน่งมือและนิ้วให้ต่ำลงมาอีกช่วงหนึ่ง

จากการพิจารณาช่วงเสียงของเครื่องดนตรีจะเห็นได้ว่า จะใช้มีจำนวนเสียงที่นำมาเรียงร้อยให้เกดทำนองเพลงมากมายหลายเสียงและมีช่วงเสียงที่กว้างมากซ้อนกันอยู่ และมีความใกล้เคียงกับช่วงเสียงของเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่ ซึ่งทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลักให้กับวงดนตรีไทย

จากช่วงเสียงที่กว้าง ทำให้มีจำนวนเสียงมากมายในการเรียงร้อยทำนองนี้เอง จึงทำให้จะหาค่อยพบอุปสรรคต่อการเลือกใช้เสียงในการแปรทางเท่าไรนัก วิธีการบรรเลงของจะเข้ส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่ “ความเรียบของเสียงและทำนองเพลง” เพื่อเป็นหลักให้กับวงเครื่องสายไทย (ณัฐชา ไชยศักดิ์, 2543:55) ดังที่จะทำการศึกษาในขั้นต่อไป

เปรียบเทียบทางจะเข้ากับทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

ท่อนที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	__ซล	__ทด	_ร__	ดท__
ประโยคที่ 1	___ฟ	_ซ__	___ล	_ซ__	_ฟ__	ซล__	ท_ดท	_ _ลซ
อ.ปกรณ	___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซซซ	_ฟ ฟฟฟ	ดฟ_ท	_ _รึด	_ล_ซ
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ดริ์ ดึด	ซล ซซซ	ดฟซล	ทริ์ด	ฟซลท	ด้ทลซ
อ.ระวีวรรณ	___ฟ	ซซซซ	_ฟ_ล	ซซซ ซซ	_ฟ_ด	_ฟ_ท	_ _รึด	_ล_ซ
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทด้ทริ์	ด้ทลท	ด้ทลซ
อ.ศักรินทร์	___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซซซ	ดฟซล	ทริ์ด	ฟซลท	ด้ทลซ
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทริ์ด	ฟซลท	ด้ทลซ
อ.สุธาร	___ฟ	_ซ ซซซ	ลซฟ ซล	ฟซ ซซซ	_ฟ_ด	_ฟ_ท	_ _รึด	_ล_ซ
เทียบกลับ	ดฟซล	ฟซ ซซซ	ดริ์ด	ลซ ซซซ	ดฟซล	ทด้ ดริ์ด	ฟริ์ด	ด้ทลซ

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
ประโยคที่ 2	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
อ.ปกรณ	ฟซลท	ลทดริ์	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์ท	ด้ทลซ	ฟซลท	ด้ลทด้	ริ์ทดริ์
เทียบกลับ	ฟซลท	ลทดริ์	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์ท	ด้ทลซ	ฟซลท	ด้ลทด้	ริ์ทดริ์
อ.ระวีวรรณ	ฟซล ซฟ	ดริ์ รริ์	ซลทด	ทริ์ด	ฟทลซ	ดซลท	ลซดซ	ลทดริ์
เทียบกลับ	ซลซฟ	รฟดฟ	รดทซ	ทริ์ด	ดทลซ	ดซลท	ลซฟซ	ลทดริ์
อ.ศักรินทร์	ฟซล ซฟ	ดริ์ รริ์	ซลทด	ทริ์ด	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทดริ์
เทียบกลับ	ฟซล ซฟ	ดริ์ รริ์	ซลทด	ทริ์ด	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทดริ์
อ.สุธาร	รฟซท	_ด_ริ์	_ฟิ์ ริ์ฟิ์	_ด_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _ริ์ริ์	ทด_ริ์
เทียบกลับ	ลซฟ	ฟทดริ์	ซซซ ซซ	ฟริ์ด	ดทลซ	ดซลท	ดริ์ฟ	ซ_ซลซฟ

ท่อนที่ 1

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
ประโยคที่ 3	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ปกรณัม	ฟดรด	ชุลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	รฟรด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชุลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	รฟรด
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดัช	ดัลชฟ ร	ฟชล ฟชฟ	รฟร_ด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
อ.สุธาร	ดด_ด	ชลดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชชฟ ลชลช	ฟชฟ_ร	ฟชลร	ชฟรด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชุลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
ประโยคที่ 4	_ _ _ด	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
อ.ปกรณัม	ชลทค้	รค้ทล	ชฟชล	ชลทค้	รค้ค้	ลค้ชล	ฟชร	ฟลชฟ
เทียบกลับ	ชลทค้	รค้ทล	ชฟชล	ชลทค้	รค้ค้	ลค้ชล	ฟชร	ฟลชฟ
อ.ระวีวรรณ	ชลทค้	ดฟชล	ทลรค้	ทค้รค้	รค้รค้	ลค้ชค้	ลชฟล	ชฟชฟ
เทียบกลับ	ชลทค้	ดฟชล	ทลรค้	ทค้รค้	รค้รค้	ลค้ชค้	ลชฟร	ฟลชฟ
อ.ศักรินทร์	ชลทค้	รค้ทล	ลชฟ ดฟ	ชลทค้	รค้ค้	ลค้ชล	ฟชร	ฟลชฟ
เทียบกลับ	ชลทค้	รค้ทล	ลชฟ ดฟ	ชลทค้	รค้ค้	ลค้ชล	ฟชร	ฟลชฟ
อ.สุธาร	ชลทค้	รค้ทล	ชฟชล	ชลทค้	ดรฟช	ลชทล	ค้ทค้	ทลชฟ
เทียบกลับ	ชลทค้	รค้ทล	ชฟชล	ชลทค้	ดรฟช	ลชทล	ค้ทค้	ทลชฟ

ทำนองหลัก	มร_ _	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	ล_ชล	ดล_ _	ชล_ _	ชฟ_ _
ประโยคที่ 5	_ _ดช	_ช_ _	_ _ด_	_ร_ _	_ฟ_ _	_ _ชฟ	_ _ชฟ	_ _มร
อ.ปกรณัม	มรดช	ดชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลฟชล	ค้ลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	มรดช	ดชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลฟชล	ค้ลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.ระวีวรรณ	มรดช	ลชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	มรดช	ลชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.ศักรินทร์	มรดช	ดชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมช	ฟมรฟ	มรดร
เทียบกลับ	มรดช	ดชุดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมช	ฟมรฟ	มรดร
อ.สุธาร	มรดช	ดชุดร	รดมร	ฟมชฟ	ดฟชล	ค้ลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	มรดช	ดฟมร	รดมร	ฟมชฟ	ลฟชล	ค้ลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ท่อนที่ 1

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
ประโยคที่ 6	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท
อ.ปกรณัม	ฟชพร	รพร ดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ฟชพร	รพร ดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า
อ.ระวีวรรณ	ฟชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด้ร	ร้ร้ร รัช	รัชร้ด	ทฟชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ฟชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด้ร	ร้ร้ร รัช	รัชร้ด	ทฟชล	ทร้ด้า
อ.ศักรินทร์	ฟชพร	พรดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ฟชพร	พรดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า
อ.สุธาว	ฟชพร	พรดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ดทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ฟชฟด	พรดท	ลชดช	ลทดุร	ดรฟช	ดทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้า

ทำนองหลัก	_ _ดร	_ _ดร	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ _ฟ	_ _ชล
ประโยคที่ 7	_ท_ _	ดท_ _	ดท_ _	ดทลช	_ท_ _	ดทลช	_ด_ _	_ฟ_ _
อ.ปกรณัม	ร้ทด้ร	ด้าด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ร้ทด้ร	ด้าทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบวกกลับ	ร้ทด้ร	ด้าด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ร้ทด้ร	ด้าทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
อ.ระวีวรรณ	ททท ด้า	ด้าฟ้ด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ด้า ด้าด้า	ชล ชชช	ลชด้าฟ	ดฟชล
เทียบวกกลับ	ททท ด้า	ด้าฟ้ด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ด้า ด้าด้า	ชล ชชช	ลชด้าฟ	ดฟชล
อ.ศักรินทร์	ร้ด้า ด้า	ด้าฟ้ด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ร้ด้า ด้า	ด้าทลช	ลชด้าฟ	ดฟชล
เทียบวกกลับ	ร้ด้า ด้า	ด้าฟ้ด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ร้ด้า ด้า	ด้าทลช	ลชด้าฟ	ดฟชล
อ.สุธาว	ร้ทด้ร	ด้าฟ้ด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ด้าด้า ฟ้	ด้าทลช	ดรมฟ	มฟชล
เทียบวกกลับ	ร้ทด้ร	ด้าด้า	ด้าด้า	ด้าทลช	ดทด้ร	ด้าทลช	ดรมฟ	มฟชล

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	ร_ร_	ร_รด	_ด_ _	ทด_ท
ประโยคที่ 8	_ฟ_ _	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ร_ช	_ช_ _	ช_ชล	_ _ _ฟ
อ.ปกรณัม	ชลทด้	ร้ด้าทล	ชฟชล	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ร้ร้ร ร้ด	ทด้ชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ชลทด้	ร้ด้าทล	ชฟชล	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ร้ร้ร ร้ด	ทด้ชล	ทร้ด้า
อ.ระวีวรรณ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้	ร้ฟ้ร้	ทฟชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้	ร้ฟ้ร้	ทฟชล	ทร้ด้า
อ.ศักรินทร์	ชลทด้	ร้ด้าทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ร้ร้ร ร้ด	ทด้ชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ชลทด้	ร้ด้าทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ร้ร้ร ร้ด	ทด้ชล	ทร้ด้า
อ.สุธาว	ชลทด้	ร้ด้าทล	ชฟชล	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ชชช ร้ด	ดฟชล	ทร้ด้า
เทียบวกกลับ	ชลทด้	ร้ด้าทล	ชฟชล	ชลทด้	ร้ร้ร รัช	ชชช ร้ด	ดฟชล	ชฟชท

พ่อนที่ 1

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
ประโยคที่ 9	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.ปกรณ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดด	ฟรดร	ดท ททท
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดด	ฟรดร	ดท ททท
อ.ระวีวรรณ	ดลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
เทียบกลับ	ดลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
อ.ศกรินทร์	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รร	รฟร	ดทดุ	ทดุ ดดุ	ทชทดุ	ชท ททท
เทียบกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รร	รฟร	ดทดุ	ทดุ ดดุ	ทชทดุ	ชท ททท
อ.สุธาร	ดลช	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟ	ชฟรฟ	รดร	ฟรดร	ดทดุ
เทียบกลับ	ดลช	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟ	ชฟรฟ	รดร	ฟรดร	ดทดุ

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 10	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ปกรณ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร
เทียบกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร
อ.ระวีวรรณ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทรด	ลชฟด	ฟชลท	ดรด	ลชฟร
เทียบกลับ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทรด	ลชฟด	ฟชลท	ดรด	ลชฟร
อ.ศกรินทร์	ฟชล ชฟ	ดร รร	ชลท	ทรด	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด
เทียบกลับ	ฟชล ชฟ	ดร รร	ชลท	ทรด	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด
อ.สุธาร	รฟชท	ททท ด	ทดล	ทรด	ดฟชล	ทชลท	ดลท	รทด
เทียบกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
ประโยคที่ 11	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล
อ.ปกรณ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ฟฟ_ฟ	รร_รร
เทียบกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ฟฟ_ฟ	รร_รร
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดลช	ลดฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดลช	ลชด	ลชฟร
อ.ศกรินทร์	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดลช	ลชด	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดลช	ลชด	ลชฟร
อ.สุธาร	ฟดร	ชดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟด	รชฟร
เทียบกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ดลช	ลชฟร	ฟด_ร

ท่อนที่ 1

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 12	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ. ปกรณ์	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์ท	ลฟชล	ทชลท	ดัลทดิ	ริ์ทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ
อ.ระวีวรรณ	ดรฟช	ฟทดิ	ฟิ์ฟิ์	ฟิ์ดิท	ลชฟด	ฟชลท	ดิริ์ดิท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดรฟช	ฟทดิ	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ
อ. ศักรินทร์	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์ท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดิ์ดิ	ทดิ_ริ
อ.สุธาร	รฟชท	ททท ดรี	ทดิชล	ทริ์ดิท	ดฟชล	ทชลท	ดัลทดิ	ริ์ทดิ
เทียบกลับ	รฟชท	_ _ดิ	ฟิ์ดิ ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ

ท่อนที่ 2

ทำนองหลัก	_ _ _ฟ	_ _ชช	_ _ _ล	_ _ชช	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	มม_ร
ประโยคที่ 1	_ _ _ฟ	_ช_ _	_ _ _ล	_ช_ _	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ม	_ _ _ร
อ.ปกรณ์	_ _ _ฟ	ชชชช	_ _ _ล	ชช ชชช	ดิริ์ดิ	ลดิช ฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ดิริ์ ดิ์ดิ	ชล ชชช	ดิริ์ดิ	ลดิช ฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.ระวีวรรณ	_ _ _ฟ	ชชชช	_ฟ_ล	ชชช ชช	ดิริ์ดิ	ดิชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ชดิ ชชช	ชล ชชช	ดิริ์ดิ	ดิชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ. ศักรินทร์	_ _ _ฟ	ชชชช	_ _ _ล	ชช ชชช	ดิริ์ดิ	ลดิช ฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ชดิ ชชช	ชล ชชช	ดิริ์ดิ	ลดิช ฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.สุธาร	_ _ _ฟ	_ช ชชช	ฟฟฟ ชล	ฟช ชชช	ดิริ์ดิ	ดิชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	ดฟชล	ฟช ชชช	ดริ์ดิท	ลช ชชช	ดฟชล	ดิลฟช	ชรมฟ	ชฟมร

ทำนองหลัก	_ล_ _	ชม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
ประโยคที่ 2	_ _ชม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.ปกรณ์	ชลชม	มชม รด	ทุลทุล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ชลชม	มชม รด	ทุลทุล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
อ.ระวีวรรณ	ดรมร	ชมรด	มชุลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ดรมร	ชมรด	มชุลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
อ. ศักรินทร์	ชลชม	มชม รด	มชุลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	มรด ชุ	รมฟช
เทียบกลับ	ชลชม	มชม รด	มชุลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	มรด ชุ	รมฟช
อ.สุธาร	ดลชม	ชมรด	ชุลูรด	มรชม	รมฟช	ลชฟด	ดิ์ทลท	ดิ์ทลช
เทียบกลับ	ชลชร	ชมรด	ทุลทุล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

พ่อนที่ 2

ทำนองหลัก	___ฟ	__ชช	___ล	__ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
ประโยคที่ 3	___ฟ	_ช__	___ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	___ม	___ร
อ.ปกรณ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
อ.ระวีวรรณ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
อ.ศักรินทร์	ชฟ ชชช	ชลชช	ฟม ฟฟฟ	ฟชฟฟ	มร มมม	มฟมม	รด รรร	รมร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชลชช	ฟม ฟฟฟ	ฟชฟฟ	มร มมม	มฟมม	รด รรร	รมร
อ.สุธาร	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	คัลชฟ	ชล ชชช	ลฟชล	ชฟชฟ	มฟมร	มรดร

ทำนองหลัก	_ล__	ชม__	___ด	__รม	_ฟ_ช	ลช__	__รม	__ฟช
ประโยคที่ 4	__ชม	__รด	_ช__	_ด__	_ด__	__ฟม	รด__	รม__
อ.ปกรณ	ชลชม	มชม รด	ดด_ด	ชดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ชลชม	มชม รด	ดด_ด	ชดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
อ.ระวีวรรณ	ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช
เทียบกลับ	ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช
อ.ศักรินทร์	ชลชม	มชม รด	มชูลด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ชลชม	มชม รด	มชูลด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
อ.สุธาร	ดทุ ดดด	ดร ดดด	มร มมม	มฟ มมม	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	ชฟ ชชช	ชล ชชช
เทียบกลับ	ชลชม	ชมรด	ทุลชูล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	ชช_ล	_ด_ร	_ด__	ลล__	ชช_ฟ
ประโยคที่ 5	_ด_ล	_ช_ฟ	___ช	___ล	_ด_ร	_ด_ล	___ช	___ฟ
อ.ปกรณ	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ชลคิรี	ลคิชล	ฟชรรม	ฟลชฟ
เทียบกลับ	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ชลคิรี	ลคิชล	ฟชรรม	ฟลชฟ
อ.ระวีวรรณ	คิรีคิ	คัลชฟ	มรดร	มฟชล	ริมีคิรี	ลคิคิ	ลชฟล	ชฟชฟ
เทียบกลับ	คิรีคิ	คัลชฟ	มรดร	มฟชล	ริมีคิรี	ลคิคิ	ลชฟล	ชฟชฟ
อ.ศักรินทร์	คิรีคิ	ลคิ ชฟ	มรดร	มฟชล	ชลคิรี	ลคิชล	ฟชรรม	ฟลชฟ
เทียบกลับ	คิรีคิ	ลคิ ชฟ	มรดร	มฟชล	ชลคิรี	ลคิชล	ฟชรรม	ฟลชฟ
อ.สุธาร	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	คมีริคิ	ทล ลลล	รมฟช	ดฟ ฟฟฟ
เทียบกลับ	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	คิชลคิ	ลชคิ	ชฟลช	ฟมชฟ

ท่อนที่ 2

ทำนองหลัก	มร_ _	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	ล_ชล	ดล_ _	ชล_ _	ชฟ_ _
ประโยคที่ 6	_ _ดช	_ช_ _	_ _ด_	_ร_ _	_ฟ_ _	_ _ชฟ	_ _ชฟ	_ _มร
อ.ปกรณัม	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลฟชล	ดัลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบวกกลับ	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลฟชล	ดัลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.ระวีวรรณ	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบวกกลับ	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
อ.ศักรินทร์	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมช	ฟมรฟ	มรดร
เทียบวกกลับ	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมช	ฟมรฟ	มรดร
อ.สุธาร	มรดช	ดฟมร	รคมร	ฟมชฟ	ลฟชล	ดัลชฟ	ชรมฟ	ชฟมร
เทียบวกกลับ	มรดช	ดชฺดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมฟ	ชรมฟ	ชฟมร

ทำนองหลัก	_ _ดร	_ _ดร	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ _ฟ	_ _ชล
ประโยคที่ 7	_ท_ _	ดท_ _	ดท_ _	ดทลช	_ท_ _	ดทลช	_ด_ _	_ฟ_ _
อ.ปกรณัม	รืทดรี	ดืทดรี	ดืทดรี	ดืทลช	รืทดรี	ดืทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบวกกลับ	รืทดรี	ดืทดรี	ดืทดรี	ดืทลช	รืทดรี	ดืทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
อ.ระวีวรรณ	ดทดรี	ดืทดรี	ดืทดรี	ดืทลช	ดรี ดืดรี	ชล ชชช	ลชดืฟ	ดฟชล
เทียบวกกลับ	ดทดรี	ดืทดรี	ดืทดรี	ดืทลช	ดรี ดืดรี	ชล ชชช	ลชดืฟ	ดฟชล
อ.ศักรินทร์	รืดืท ดรี	ดืฟดรี	ดืทดรี	ดืทลช	รืดืท ดรี	ดืทลช	ลชดืฟ	ดฟชล
เทียบวกกลับ	รืดืท ดรี	ดืฟดรี	ดืทดรี	ดืทลช	รืดืท ดรี	ดืทลช	ลชดืฟ	ดฟชล
อ.สุธาร	ดทดรี	ดืฟดรี	ดืทดรี	ดืทลช	ดืทฟรี	ดืทลช	ดรมฟ	_ฟชล
เทียบวกกลับ	ดทดรี	ดืฟดรี	ดืทดรี	ดืทลช	ดืทฟรี	ดืทลช	ดรมฟ	มฟชล

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	ร_ร_	ร_รด	_ด_ _	ทด_ท
ประโยคที่ 8	_ฟ_ _	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ร_ช	_ช_ _	ช_ชล	_ _ _ฟ
อ.ปกรณัม	ชลทค	รืดืทล	ชฟชล	ชลทค	รืรืรื รืช	รืรืรื รืด	ทคชล	ทรืดืท
เทียบวกกลับ	ชลทค	รืดืทล	ชฟชล	ชลทค	รืรืรื รืช	รืรืรื รืด	ทคชล	ทรืดืท
อ.ระวีวรรณ	ทคฟ	ดฟชล	ทลรืล	ทครืด	รืฟรืช	รืฟรืด	ทฟชล	ทรืดืท
เทียบวกกลับ	ทคฟ	ดฟชล	ทลรืล	ทครืด	รืฟรืช	รืฟรืด	ทฟชล	ทรืดืท
อ.ศักรินทร์	ชลทค	รืดืทล	ลชฟ ดฟ	ชลทค	รืรืรื รืช	รืรืรื รืด	ทคชล	ทรืดืท
เทียบวกกลับ	ชลทค	รืดืทล	ลชฟ ดฟ	ชลทค	รืรืรื รืช	รืรืรื รืด	ทคชล	ทรืดืท
อ.สุธาร	ชลทค	ดฟชล	ททล รืล	รืลทค	รืฟรืช	รืฟรืด	ดฟชล	ทรืดืท
เทียบวกกลับ	ชลทค	รืดืทล	ชฟชล	ชลทค	รืฟรืช	รืฟรืด	ดฟชล	ทรืดืท

พ่อนที่ 2

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช__	ลช_ช	_ฟ__	ชฟ_ฟ	_ร__	ฟร_ร	_ด__
ประโยคที่ 9	_ช_	ชฟ_ฟ	_ฟ_	ฟร_ร	_ร_	รด_ด	_ด_	ดท_ท
อ.ปกรณัม	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดด	ฟรดร	ดท ททท
เทียบวกกลับ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดด	ฟรดร	ดท ททท
อ.ระวีวรรณ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
เทียบวกกลับ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
อ.ศักรินทร์	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รร	รฟร	ดทดุ	ทดุ ดดุ	ทชทดุ	ชท ททท
เทียบวกกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รร	รฟร	ดทดุ	ทดุ ดดุ	ทชทดุ	ชท ททท
อ.สุธาร	ดํลชล	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดร	ฟรดร	ดทดุ
เทียบวกกลับ	ดํลชล	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดร	ฟรดร	ดทดุ

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
ประโยคที่ 10	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	__ _ท	__ _ด	__ _ร
อ.ปกรณัม	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทดุ	รทดุ
เทียบวกกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทดุ	รทดุ
อ.ระวีวรรณ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทริํท	ลชฟด	ฟชลท	ดริํท	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทริํท	ลชฟด	ฟชลท	ดริํท	ลชฟร
อ.ศักรินทร์	ฟชล ชฟ	ดร รร	ชลทด	ทริํท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดริ
เทียบวกกลับ	ฟชล ชฟ	ดร รร	ชลทด	ทริํท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดริ
อ.สุธาร	ดฟลช	ฟทดุ	ชชช ชช	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร
เทียบวกกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
ประโยคที่ 11	_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ล_ด	_ล_ช	__ _ฟ	__ _ล
อ.ปกรณัม	ฟดร	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ดํลชฟ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟดร	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ดํลชฟ	ลชฟร
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
อ.ศักรินทร์	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
อ.สุธาร	ฟดร	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟด	รชฟร
เทียบวกกลับ	ฟดร	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟร	ฟด_ร

ท่อนที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 12	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ. ปกรณ์	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดัท	ลฟชล	ทชลท	ดัลทดั	ริ์ทดั
เทียบวกกลับ	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	_ดั_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดั	ทดั_ริ์
อ.ระวีวรรณ	ดรฟช	ฟทดั	ฟิ์ฟิ์	ฟิ์ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดัรดัท	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ดรฟช	ฟทดั	ฟิ์ฟิ์	_ดั_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดั	ทดั_ริ์
อ. ศักรินทร์	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดั
เทียบวกกลับ	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	_ดั_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดัดั	ทดั_ริ์
อ.สุธาร	ฟชลท	ลทดั	ฟิ์ฟิ์	ฟิ์ดัท	ดรฟช	ดฟชท	ดชทดั	ดทดั
เทียบวกกลับ	รฟชท	_ _ดั	ฟิ์ฟิ์	_ดั_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดั	ทดั_ริ์

ท่อนที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
ประโยคที่ 1	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล
อ.ปกรณ์	ฟด ดดด	ชุลุ	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ดัลชฟ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดดด	ชุลุ	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ดัลชฟ	ลชฟร
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ลชดั	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ลชดั	ลชฟร
อ. ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ลชดั	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดัทลช	ลชดั	ลชฟร
อ.สุธาร	ดร ดดด	รฟ รร	ฟช ฟฟฟ	ชล ชชช	ฟชลท	ดัทลช	ลทดั	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ดัทลช	ลทดั	ลชฟร

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 2	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ปกรณ์	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดัท	ลฟชล	ทชลท	ดัลทดั	ริ์ทดั
เทียบวกกลับ	ฟชลท	ททท ดัร	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดัท	ลฟชล	ทชลท	ดัลทดั	ริ์ทดั
อ.ระวีวรรณ	ฟรดท	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ดูลุ	ฟชลท	ลชฟช	ลทดุ
เทียบวกกลับ	ฟรดท	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ดูลุ	ดูลุ	ดูลุ	ลชฟร
อ. ศักรินทร์	ฟรดท	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ชฟฟช	ทชดั	ลชฟช	ลทดั
เทียบวกกลับ	ฟรดท	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ชฟฟช	ทชดั	ลชฟช	ลทดั
อ.สุธาร	ฟชลท	ททท ดัร	ทดัชล	ทริ์ดั	ดฟชล	ทชลท	ดัลทดั	ริ์ทดั
เทียบวกกลับ	ฟรดท	ลทดุ	ฟชฟด	ฟรดท	ดูลุ	ดูลุ	ดูลุ	รชฟร

ตอนที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
ประโยคที่ 3	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ปกรณัม	ฟดรด	ชุลดูร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชุลดูร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดัช	ลชฟร	ฟชลช	ฟรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดัช	ลชฟร	ฟชลช	ฟรฟด
อ.สุธาร	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชุลดูร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	_ _ดว	_ _มฟ	_ช_ _	ฟม_ _
ประโยคที่ 4	_ _ _ด	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ท_ _	ดว_ _	ม_ฟม	_ _รด
อ.ปกรณัม	ชลทคั	รคัทล	ลชฟ ดุฟ	ชลทคั	รคัทคั	คัรคัฟ	คัฟคัฟ	คัฟคัคั
เทียบกลับ	ชลทคั	รคัทล	ลชฟ ดุฟ	ชลทคั	รคัทคั	คัรคัฟ	คัฟคัฟ	คัฟคัคั
อ.ระวีวรรณ	ชลทคั	รคัทฟ	ลชทล	คัทคัคั	คัทคัคั	คัฟคัฟ	คัคัฟคั	คัฟคัคั
เทียบกลับ	ชลทคั	รคัทฟ	ลชทล	คัทคัคั	คัทคัคั	คัฟคัฟ	คัคัฟคั	คัฟคัคั
อ.ศักรินทร์	ชลทคั	รคัทล	ลชฟ ชล	ชลทคั	รคัทคั	คัฟคัฟ	คัคัฟคั	คัคัฟคั
เทียบกลับ	ชลทคั	รคัทล	ลชฟ ชล	ชลทคั	รคัทคั	คัฟคัฟ	คัคัฟคั	คัคัฟคั
อ.สุธาร	ชุลทคั	รคัทคั	ชฟชคั	ชคัทคั	รคัทคั	ดวคัฟ	มชฟม	ฟมคัคั
เทียบกลับ	ชลทคั	คัฟชล	ททล คัคั	คัคัทคั	รคัทคั	คัคัคัฟ	คัคัคัฟ	คัคัคัคั

ทำนองหลัก	_ช_ _	ฟร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
ประโยคที่ 5	_ _ฟร	_ _คท	_ _ _ค	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ค	_ _ _ท
อ.ปกรณัม	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
เทียบกลับ	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
อ.ระวีวรรณ	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
เทียบกลับ	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
อ.ศักรินทร์	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
เทียบกลับ	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั
อ.สุธาร	ฟชฟด	ฟชฟท	ชลชคั	ชลชคั	ชลชคั	ชลชคั	คัคัคัคั	ฟชลท
เทียบกลับ	คัคัคัคั	คัคัคัคั	ลชฟช	ลทคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั	คัคัคัคั

ตอนที่ 3

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท
ประโยคที่ 6	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _
อ.ปกรณ	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท
เทียบกลับ	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท
อ.ระวีวรรณ	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ฟฟฟ รฟ	รดทช	ทชฟช	ทรัดท
เทียบกลับ	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ฟฟฟ รฟ	รดทช	ทชฟช	ทรัดท
อ.ศกรินทร์	รดทด	รดทช	ฟรฟช	ทด ททท	รดทด	รดทช	ฟรฟช	ทด ททท
เทียบกลับ	รดทด	รดทช	ฟรฟช	ทด ททท	รดทด	รดทช	ฟรฟช	ทด ททท
อ.สุธาร	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท
เทียบกลับ	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรัดท

ทำนองหลัก	_ _ดร	_ _ดร	_ _ดร	_____	_ _ดร	_____	___ฟ	_ _ชล
ประโยคที่ 7	_ท_ _	ดท_ _	ดท_ _	ดทลช	_ท_ _	ดทลช	_ด_ _	_ฟ_ _
อ.ปกรณ	รทดรี	ดทดรี	ดทดรี	ดทลช	รทดรี	ดทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบกลับ	รทดรี	ดทดรี	ดทดรี	ดทลช	รทดรี	ดทลช	ดรมฟ	ฟฟฟ ชล
อ.ระวีวรรณ	ททท ดรี	ดฟดรี	ดทดรี	ดทลช	ดรี ดัดดี	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ททท ดรี	ดฟดรี	ดทดรี	ดทลช	ดรี ดัดดี	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
อ.ศกรินทร์	รดท ดรี	ดฟดรี	ดทดรี	ดทลช	รดท ดรี	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	รดท ดรี	ดฟดรี	ดทดรี	ดทลช	รดท ดรี	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
อ.สุธาร	รทดรี	ดฟดรี	ดทดรี	ดทลช	ดัดท ฟรี	ดทลช	ดรมฟ	มฟชล
เทียบกลับ	รทดรี	ดทดรี	ดทดรี	ดทลช	รทดรี	ดทลช	ดรมฟ	มฟชล

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	ร_ร_	ร_รด	_ด_ _	ทด_ท
ประโยคที่ 8	_ฟ_ _	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ร_ช	_ช_ _	ช_ชล	_ _ฟ
อ.ปกรณ	ชลทด	รดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	รวิวิ รช	รวิวิ รดิ	ทลชล	ทรัดท
เทียบกลับ	ชลทด	รดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	รวิวิ รช	รวิวิ รดิ	ทลชล	ทรัดท
อ.ระวีวรรณ	ทดทฟ	ดฟชล	ทดทฟ	ชลทด	รฟริช	รฟริดิ	ทดชล	ทรัดท
เทียบกลับ	ทดทฟ	ดฟชล	ทดทฟ	ชลทด	รฟริช	รฟริดิ	ทฟชล	ทรัดท
อ.ศกรินทร์	ชลทด	รดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	รวิวิ รช	รวิวิ รดิ	ทดชล	ทรัดท
เทียบกลับ	ชลทด	รดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	รวิวิ รช	รวิวิ รดิ	ทดชล	ทรัดท
อ.สุธาร	ชลทด	รดทล	ชฟชล	ชลทด	รวิวิ รช	ชชช รดิ	ทดชล	ทรัดท
เทียบกลับ	ชลทด	รดทล	ชฟชล	ชลทด	รวิวิ รช	ชชช รดิ	ดฟชล	ทรัดท

พ่อนที่ 3

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
ประโยคที่ 9	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.ปกรณัม	ฟร ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	รด รรร	รฟ รรร	ดท ดดด	ดร ดดด	ทช ททท	ทด ททท
เทียบวกกลับ	ฟร ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	รด รรร	รฟ รรร	ดท ดดด	ดร ดดด	ทช ททท	ทด ททท
อ.ระวีวรรณ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
เทียบวกกลับ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรด	ทชดท
อ.ศักรินทร์	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟร	ดทดุ	ทด ดุด	ทชท	ชท ททท
เทียบวกกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟร	ดทดุ	ทด ดุด	ทชท	ชท ททท
อ.สุธาร	ดํลชล	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทดุ
เทียบวกกลับ	ดํลชล	ชฟฟฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทดุ

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 10	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ปกรณัม	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลท	รทดุ
เทียบวกกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	รฟร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลท	รทดุ
อ.ระวีวรรณ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทริดํท	ลชฟด	ฟชลท	ดํริดํท	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ลชฟช	ลทดุ	ดรฟช	ทริดํท	ลชฟด	ฟชลท	ดํริดํท	ลชฟร
อ.ศักรินทร์	ฟชล ชฟ	ดร รรร	ชลทดํ	ทริดํท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดํ
เทียบวกกลับ	ฟชล ชฟ	ดร รรร	ชลทดํ	ทริดํท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดํ
อ.สุธาร	รฟชท	ททท ดํ	ทดลช	ทริดํท	ดฟชล	ทชลท	ดํลทดํ	รทดํ
เทียบวกกลับ	ลชดุช	ลทดุ	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
ประโยคที่ 11	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล
อ.ปกรณัม	ฟดรด	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ดํลชฟ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟดรด	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ดํลชฟ	ลชฟร
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํ	ลชฟร
อ.สุธาร	ฟดรด	ชลดุ	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดทลช	ลทดท	ลชฟร
เทียบวกกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ดลชฟ	มร_ร

ท่อนที่ 3

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
ประโยคที่ 12	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ. ปกรณ์	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์	ลฟชล	ทชลท	ดิลทดิ	ริ์ทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ์
อ.ระวีวรรณ	ดรฟช	ฟทดิ	ฟิ์ฟิ์	ฟิ์ดิท	ลชฟด	ฟชลท	ดิริ์ดิท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดรฟช	ฟทดิ	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ์
อ. ศักรินทร์	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	ริ์ฟิ์ ดิ์	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดิ์ดิ	ทดิ_ริ์
อ.สุธาว	รฟชท	ททท ดรี	ทดิชล	ทริ์ดิท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟิ์ฟิ์	_ดิ_ท	ฟชท รฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดิ	ทดิ_ริ์

1.1 การแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	_ _ _ฟ	_ _ชช	_ _ _ล	_ _ชช	_ _ชล	_ _ทด	_ร_ _	ดท_ _
	_ _ _ฟ	_ _ช_ _	_ _ _ล	_ _ช_ _	_ฟ_ _	ชล_ _	ท_ดท	_ _ลช
อ.ปกรณ์	_ _ _ฟ	ชชชช	_ _ _ล	ชชชช	_ฟ ฟฟฟ	ดฟ_ท	_ _ริ์ดิท	_ล_ช
เทียบกลับ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ดิริ์ ดิ์ดิ	ชล ชชช	ดฟชล	ทริ์ดิท	ฟชลท	ดิทลช

ประโยคที่ 1 นี้ ในทำนองหลักนั้นเป็นทำนองที่เรียกว่า “ลูกเต๋า” ซึ่งมนตรี ตราโมท (2545 : 60) ได้อธิบายความหมายของ “ลูกเต๋า” ไว้ว่าเป็นทำนองตอนหนึ่งซึ่งไม่มีใจความอย่างไร มีความประสงค์อยู่แต่เพียงว่าทำนองตอนนั้น จะยืนอยู่ ณ เสียงใดเสียงเดียวเท่านั้น หาได้ห้ามมิให้ผู้บรรเลง หรือผู้ประดิษฐ์จะดัดแปลงไปเพื่อความไพเราะใดๆไม่ ผู้บรรเลงหรือผู้ประดิษฐ์ยอมพลิกแพลงไปได้ทุกประการในเมื่อไม่ผิดความประสงค์ “เต๋า” (เสียงที่ยืนอยู่)

การแปรทางของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้นั้นในวรรณคดีไทยแรก เป็นการแปรทางตามลักษณะการบรรเลงของทำนองหลัก เนื่องจากการเริ่มต้นเพลง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในการแปรทางของเครื่องดนตรีอื่นจากทำนองหลักลักษณะนี้ มักนิยมแปรทางในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน คือบรรเลงตามลักษณะของทำนองหลัก แต่ในวรรณคดีไทยแรกนั้น การแปรทางจะเข้มีความแตกต่างจากทำนองหลัก คือทำนองหลักมีลักษณะเป็นทำนองเก็บตลอดทั้งวรรค แต่การแปรทางของจะเข้มีการแปรเป็นทางกรอ ซึ่งมีความต่อเนื่องมาจากวรรคตามในไทยแรก และเนื่องมาจากทำนองหลักซึ่งอีกมีลักษณะคือ

- ฟ - ฟ	ด ฟ - ท	- ร ด ท	- ล - ช

ส่วนการแปรทางในเที่ยวกลับประโยคนี้ ทางจะให้มีการสร้างทำนองขึ้นใหม่ด้วยวิธีการแปรเป็นทำนองเต็ม โดยใช้เสียงหลักในบันไดเสียง (ฟซล ดร) จากทำนองหลัก ครบทุกเสียง มาเป็นตัวสร้างทำนอง โดยลักษณะของทางจะดำเนินมาหาลูกตกเสียง”ซอล” เป็นหลัก ซึ่งเป็นเสียงสำคัญของทำนองลูกเท่าในประโยคนี้ และในวรรคตอบเที่ยวกลับ ทางจะให้มีการแปรทางเป็นทำนองเต็มต่อเนื่องมาจากวรรคถามเที่ยวกลับ โดยอาศัยทำนองหลักซึ่งมีลักษณะเป็นทำนองเต็มอยู่แล้ว แต่จะมีความแตกต่างกันบ้างในห้องเพลงที่ 2 และ 3 (ของวรรคตอบ) แต่อยู่ในกลุ่มเสียงเดียวกัน โดยทั้งทำนองหลักและทางจะเข้าจะมีการใช้โน้ตเสียง “ลา” ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ทำหน้าที่เป็นโน้ตจรเชื่อมการเคลื่อนที่ของทำนองให้มีความกลมกลืนและเหมาะสมกับลักษณะการดำเนินทำนองของจะเข้

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	__ _ฟ	__ _ซซ	__ _ล	__ _ซซ	__ _ซล	__ _ทด	_ร _	ดท _
	__ _ฟ	_ซ _	__ _ล	_ซ _	_ฟ _	ซล _	ท_ดท	_ _ลซ
อ.ระวีวรรณ	__ _ฟ	ซซซซ	_ฟ_ล	ซซซ ซซ	_ฟ_ด	_ฟ_ท	_ _ร_ด_ท	_ล_ซ
เที่ยวกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด_ ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทด_ท	ด_ทลท	ด_ทลซ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณในวรรคถามเที่ยวแรก มีลักษณะใกล้เคียงกับทางของอาจารย์ปกรณ์ จะมีความแตกต่างกันในห้องเพลงที่ 3 และ 4 คือ ในห้องเพลงที่ 3 มีการแทรกเสียง ฟา เข้ามาบรรเลงร่วมกับเสียง ลา ทำให้ทำนองมีความกระชับขึ้น และในห้องเพลงที่ 4 ซึ่งทำนองหลักมีลักษณะการใช้เสียงที่ซ้ำกัน อาจารย์ระวีวรรณได้ใช้เทคนิคการสับัดเสียงเดี่ยวแทรกเข้าไปในทางจะเข้ทำให้เกิดลีลาในการดำเนินทำนองที่น่าฟังมากขึ้น ส่วนในวรรคตอบเที่ยวแรกใช้การบรรเลงด้วยการกรอเช่นเดียวกับอาจารย์ปกรณ์ โดยยึดทำนองหลักลักษณะเดียวกัน

ในการแปรทางเที่ยวกลับ อาจารย์ระวีวรรณใช้การแปรทางเป็นทำนองเต็ม ยืนอยู่ที่เสียง “ซอล” ซึ่งเป็นเสียงสำคัญของทำนองลูกเท่า และในวรรคตอบเที่ยวกลับ มีการแปรทางที่ใกล้เคียงกับทำนองหลัก จะแตกต่างกันที่ห้องเพลงที่ 2 และ 3 (ของวรรคตอบ) ทางจะเข้าใช้เสียง”ลา” เป็นโน้ตจรร่วมกับเสียงหลักในบันไดเสียง ทดร ฟซ เป็นตัวเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืน เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินทำนองของจะเข้เช่นเดียวกันกับทางของอาจารย์ปกรณ์

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	__ซล	__ทด	_ร__	ดท__
	___ฟ	_ซ__	___ล	_ซ__	_ฟ__	ซล__	ท_ดท	__ลซ
อ.ศักรินทร์	___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซซซ	ดฟซล	ทรีดท์	ฟซลท	ดท์ลซ
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทรีดท์	ฟซลท	ดท์ลซ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ ในวรรคถามเที่ยวแรก มีลักษณะเหมือนกันกับทางของอาจารย์ปรกรณ์ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว ส่วนในวรรคตอบเที่ยวแรก มีความแตกต่างจากทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ คือ มีการแปรทางเป็นทำนองเต็มเช่นเดียวกันกับทำนองหลัก เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักในการบรรเลงรวมวง

ส่วนการแปรทางในวรรคถามเทียบกลับ ทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ คือใช้เสียง “ซอล” เป็นเสียงหลักในการสร้างทำนอง และในวรรคตอบเทียบกลับใช้ทำนองเดียวกันกับทำนองในวรรคตอบเที่ยวแรก แสดงให้เห็นความเรียบในการดำเนินทำนอง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	__ซล	__ทด	_ร__	ดท__
	___ฟ	_ซ__	___ล	_ซ__	_ฟ__	ซล__	ท_ดท	__ลซ
อ.สุธาร	___ฟ	_ซ ซซซ	ลซฟ ซล	ฟซ ซซซ	_ฟ_ด	_ฟ_ท	__รีดท์	_ล_ซ
เทียบกลับ	ดฟซล	ฟซ ซซซ	ดรีดท์	ลซ ซซซ	ดฟซล	ทด ดรีด	ฟรีดท์	ดท์ลซ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ในวรรคถามเที่ยวแรก เป็นการแปรทางโดยยึดลักษณะการบรรเลงของทำนองเช่นเดียวกันกับอาจารย์ท่านอื่น แต่จะมีการแทรกเทคนิคการติดสับดัดเสียงเดียวเหมือนกันกับทางของอาจารย์ระวีวรรณ และเพิ่มการติดสับดัด 3 เสียงเข้าแทรกในทำนองวรรคถามเที่ยวแรก ทำให้ทางจะเข้ามีความเข้มข้นมากขึ้นและการเริ่มต้นเพลงเป็นไปอย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการแทรกเทคนิคการติดกระทบ 2 สาย เข้าไปในทางจะเข้า แสดงให้เห็นเอกลักษณ์และลักษณะการตกแต่งทางจะเข้าเพิ่มมากขึ้น ส่วนในวรรคตอบเที่ยวแรก การแปรทางจะเข้ามีลักษณะเดียวกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ

การแปรทางจะเข้าในวรรคถามเทียบกลับมีลักษณะแตกต่างจากอาจารย์ท่านอื่นๆ คือ การดำเนินทำนองของจะเข้ในวรรคถามเทียบกลับมีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองขึ้นและลงมาหาเสียงของลูกเต่า ซึ่งทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่น มีลักษณะย่ำเสียงเต่าอยู่ที่เดิม โดยมีโน้ตเสียง “ที” ทำหน้าที่เป็นโน้ตจรใน

การเชื่อมทำนองให้มีความสมบูรณ์ในห้องเพลงที่ 3 ส่วนในวรรคตอบ มีลักษณะใกล้เคียงกับอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันบ้างในห้องเพลงที่ 2 และ 3 (ของวรรคตอบ) เมื่อเปรียบเทียบกับทำนองหลักและทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่น

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
อ.ปกรณ	ฟชลท	ลทดรี	ฟชฟริ	ริฟริ ดท	ดทลช	ฟชลท	ดลทด	ริทดรี
เทียบกลับ	ฟชลท	ลทดรี	ฟชฟริ	ริฟริ ดท	ดทลช	ฟชลท	ดลทด	ริทดรี

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณในประโยคนี้ เป็นไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้วยการเติมเต็มเสียงของตัวโน้ต ตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างลูกตกของทำนองหลักและทางจะเข้า มีความสัมพันธ์กันอย่างมากในแต่ละห้องเพลง การใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนอง เป็นโน้ตกลุ่มเสียงหลักและเสียงรองของบันไดเสียง ทดร ฟช โน้ตเสียงรองยังมีบทบาทในการเชื่อมทำนองเพลงให้มีความกลมกลื่นในการดำเนินทำนอง และทำให้เกิดความสะดวกในการใช้นิ้วไล่เสียง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
อ.ระวีวรรณ	ฟชล ชฟ	ดร รร	ชลลท	ทวลท	ฟทลช	ดชลท	ลชดช	ลทด
เทียบกลับ	ชลชฟ	รฟดฟ	รดทช	ทวลท	ดทลช	ดชลท	ลชฟช	ลทด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ทั้งเที่ยวแรกและเที่ยวกลับมีการสร้างทำนองที่แตกต่างไปจากโครงสร้างของทำนองหลัก ด้วยการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ของทางจะเข้าซึ่งเคลื่อนที่ลงมาหาลูกตก สวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักซึ่งเคลื่อนที่ขึ้นไปหาลูกตก ในทำนอง 2 ห้องเพลงแรก เพื่อที่จะลงมาดำเนินทำนองในกลุ่มเสียงต่ำที่สายทุ้มและสายลวด โดยยึดโครงสร้างความสัมพันธ์ของลูกตกกับทำนองหลักในห้องเพลงคู่ที่ 2,4,6 และ 8

ในเที่ยวกลับ การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ ใช้ทำนองจะเข้าในเที่ยวแรกมาตกแต่งให้เป็นทำนองใหม่ โดยในห้องเพลงแรกของประโยค ใช้การบรรเลงแบบเก็บทั่วไปแทนการบรรเลงเริ่มต้นทำนองด้วยการดีดสะบัดอย่างเที่ยวแรก ในห้องเพลงที่ 2 ใช้การแปรทำนองให้เป็นทำนองฝาก ด้วยการ

เสียงเสียงลูกตกของทำนองเดิมขึ้นไป 2 เสียง แล้วดำเนินทำนองลงมาเล่นเสียงในกลุ่มเสียงต่ำที่สายทุ้มลักษณะเดียวกันกับเที่ยวแรก

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
อ.ศักรินทร์	ฟชล ชฟ	ดรรรร	ชลทด	ทรดท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดริ
เที่ยวกลับ	ฟชล ชฟ	ดรรรร	ชลทด	ทรดท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดริ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ในประโยคนี้ วรรคตามมีลักษณะคล้ายกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณเที่ยวแรก แต่จะมีความแตกต่างกันที่กลุ่มเสียงในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ของอาจารย์ศักรินทร์ จะบรรเลงอยู่ที่สายเอกและบรรเลงไปจนจบประโยค ซึ่งมีเสียงที่ดังชัดเจนกว่าสายทุ้ม และยึดโครงสร้างความสัมพันธ์ของลูกตกกับทำนองหลักในห้องเพลงคู่ที่ 2,4,6 และ 8 ในการสร้างทำนองลักษณะของทางจะเข้ามีลักษณะของการเรียงเสียงตัวโน้ตชิดติดกัน โดยมีโน้ตเสียง “ลา” ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียงทำหน้าที่ในการเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
อ.สุธาร	รฟชท	_ด_ริ	_ฟิด ริฟิ	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ร_ริ	ทด_ริ
เที่ยวกลับ	ลชฟร	ฟทดุ	ชชช ชช	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	ช_ชลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ในเที่ยวแรกมีลักษณะที่แตกต่างจากอาจารย์ท่านอื่น คือยังใช้การบรรเลงแบบกรอต่อเนื่องมาจากประโยคแรก ทำนองเพลงดำเนินไปตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ทางจะเข้าและทำนองหลักมีลูกตกที่สัมพันธ์กันค่อนข้างสูง การเรียบเรียงเสียงของทางจะเข้าใช้เสียงหลักในกลุ่มบันไดเสียง ทดร ฟช เช่นเดียวกับทำนองหลัก ไม่มีการใช้เสียงรอง เนื่องจากการบรรเลงแบบกรอห่าง ๆ

การแปรทางจะเข้าในเที่ยวกลับ มีการแปรทำนองให้เป็นทำนองเต็ม โดยเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองสวนทางกับทำนองหลักลงมาใช้เสียงในกลุ่มเสียงต่ำที่สายทุ้ม ในห้องเพลงที่ 3 ของวรรคตาม มีการเล่นเสียงคู่แปด คือเสียงซอลที่สายทุ้ม และเสียงซอลที่สายเอกตำแหน่งนมที่ 4 ในการประดิษฐ์ทำนอง ในห้องเพลงสุดท้ายของประโยคมีการใช้เสียงคู่แปด ลักษณะเดียวกันกับห้อง

เพลงที่ 3 ของวรรณคดี และมีการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการดีดขยี้ ทำให้ทางจะเข้ามีความเข้มข้น และดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ทำนองส่วนที่เป็นการขยี้มีลักษณะของเสียงที่เรียงชิดกัน สะดวกต่อการใช้นิ้วไล่เสียงและการขยี้ที่ท้ายประโยคนี้เป็นการทำให้ทำนองมีความรู้สึกจบอย่างเด็ดขาด

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รว_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ปกรณ์	ฟดรด	ชุลดูร	ชฟรฟ	ดรอฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	รฟรด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชุลดูร	ชฟรฟ	ดรอฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	รฟรด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้ มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง การแปรทางของจะเข้าใช้ในโน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียง ฟชล ดร เพียงเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของบันไดเสียง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแปรทาง และในวรรคตอบ ทำนองหลักมีลักษณะเป็นทางเก็บอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว จะเข้าสามารถบรรเลงตามลักษณะของทำนองหลักได้ทันที ซึ่งจะทำให้เกิดความสอดคล้องและความเรียบในการบรรเลง เป็นหลักให้กับวงเครื่องสายไทยได้เป็นอย่างดี

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รว_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรอฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรอฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ โดยมีความแตกต่างกันที่ห้องเพลงที่ 1 และ 2 ซึ่งในทางของอาจารย์ระวีวรรณ จะใช้การแปรทางเน้นเสียงของลูกตกของทำนองที่ท้ายห้องเพลง และตกแต่งทางจะเข้าด้วยการสับเสียงเดียวที่ท้ายห้องเพลงที่ 1 และ 2 ส่วนการแปรทางในวรรคตอบ ใช้ความสมบูรณ์ของทำนองหลักที่มีลักษณะเป็นทางเก็บมาใช้ในการดำเนินทำนองของจะเข้าเช่นเดียวกัน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รว__	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดช	ด ลชฟ ร	ฟชล ฟชฟ	รฟร_ด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้นี้ วรรคถามมีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณที่ได้กล่าวไปแล้ว ส่วนในวรรคตอบเที่ยวแรก ทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์นั้น มีความเข้มข้นมากกว่า ด้วยการปรับเปลี่ยนทางเก็บของทำนองหลักให้เป็นอีกรูปแบบหนึ่งคือ

ชลดช	ลชฟร	ฟชลฟ	ชรฟด

แต่ยังคงความสัมพันธ์กันในด้านของกลุ่มเสียงหลักที่ใช้สร้างทำนองและลูกตกในแต่ละห้องเพลง เช่นเดียวกันกับทำนองหลัก แล้วตกแต่งทำนองด้วยการแทรกเทคนิคการติดสับดและการติดปรับเพิ่มเข้าไปในทำนอง ทำให้ทำนองมีความโดดเด่นและดำเนินไปอย่างน่าสนใจ ส่วนในวรรคตอบเที่ยวกลับ ได้กลับมาใช้ทำนองเดียวกันกับทำนองหลัก เช่นเดียวกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์และอาจารย์ระวีวรรณ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รว__	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.สุธาร	ดด_ด	ชลดุร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชชฟลชลช	ฟชฟ_ร	ฟชลร	ชฟรด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชลดุร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้นี้ เริ่มต้นประโยคด้วยการใช้เทคนิคการติดกระทบสามสายเป็นเสียงโด ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะอย่างหนึ่งของเครื่องดนตรีจะเข้ ในการตกแต่งทำนองเนื่องจากลูกตกของทำนองในห้องเพลงแรกเป็นเสียงโด ซึ่งเปิดโอกาสให้จะเข้สามารถตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคนี้ได้ และลักษณะการเริ่มต้นทำนองประโยคนี้นี้ด้วยการติดกระทบสามสาย เป็นการเพิ่มความเข้มข้นให้กับทำนองและสะดวกต่อการใช้นิ้วไล่เสียง เพราะเป็นการบรรเลงด้วยการติดสายเปล่าเป็นหลัก และเนื่องจากเสียงลูกตกของประโยคที่ 2 ที่ผ่านมา อยู่ในตำแหน่งนมที่ 8 ซึ่งเป็นเสียงเรสูง มีระยะห่างพอสมควรกับการเริ่มต้นที่ตำแหน่งนมที่ 3 เสียงฟา อย่างอาจารย์ท่านอื่นๆ

ในทางจะเข้วรรคตอบเที่ยวแรก มีลักษณะทำนองและการใช้เทคนิคตกแต่งทำนอง ใกล้เคียงกับทางจะเข้ของอาจารย์ศักรินทร์ และการแปรทางจะเข้ในเที่ยวกลับประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้ของอาจารย์ปกรณ์ โดยเริ่มต้นประโยคด้วยเสียงฟา ตำแหน่งนมที่ 3 เช่นเดียวกัน แตกต่างจากการเริ่มต้นประโยคในเที่ยวแรก เนื่องจากลูกตกของประโยคที่ 2 ในเที่ยวกลับนั้น อยู่ในตำแหน่งนมที่ 1 ซึ่งมีระยะไม่ห่างกันมากกับตำแหน่งนมที่ 3 เสียงฟา

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	__ชล	__ทด	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
	___ด	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
อ.ปกรณ์	ชลทต	รตทล	ชฟชล	ชลทต	รตต	ลตชล	ฟชรม	ฟลชฟ
เที่ยวกลับ	ชลทต	รตทล	ชฟชล	ชลทต	รตต	ลตชล	ฟชรม	ฟลชฟ

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ปกรณ์ ประโยคนี้ วรรคตามเป็นการแปรทางตามเนื้อทำนองหลัก ซึ่งมีลักษณะเป็นทางเก็บที่สมบูรณ์ มีความแตกต่างกันที่ห้องเพลงที่แรก ทางจะเข้ใช้ทำนอง “ชลทต” แทนทำนอง “-รฟด” ในทำนองหลัก เนื่องจากเป็นทำนองที่ใช้ผ่านมาแล้วในห้องเพลงสุดท้ายของประโยคที่ 3 และการแปรทางด้วยทำนอง “ชลทต” นี้ ทำให้จะเข้ดำเนินทำนองอยู่ที่สายเอกซึ่งจะทำให้เสียงจะเข้มีความชัดเจนเป็นหลักของวงดนตรี

ส่วนในวรรคตอบนั้น จะใช้โครงสร้างของทำนองหลักมาสร้างเป็นทำนองเต็ม โดยใช้โครงสร้างของลูกตกในห้องเพลงที่ 2 และ 4 ของวรรคตอบ เป็นตัวกำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง ซึ่งมีลักษณะการเรียงสลับเสียงกลับลงมาหาลูกตก โดยมีโน้ตเสียง “มี” ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ฟลล ดร เป็นตัวเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	__ชล	__ทด	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
	___ด	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
อ.ระวีวรรณ	ชลทต	ดฟชล	ทลรล	ทตรต	รตต	ลตชต	ลชฟล	ชฟชฟ
เที่ยวกลับ	ชลทต	ดฟชล	ทลรล	ทตรต	รตต	ลตชต	ลชฟล	ชฟชฟ

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ทำนองมีความแตกต่างจากทำนองหลัก แต่ยังคงความสัมพันธ์ของลูกตกกับทำนองหลักในการแปรทาง ในวรรคตามนั้น มีการขึ้นต้นทำนองเหมือนกันกับทางของอาจารย์ปกรณ์ เพื่อจะดำเนินทำนองอยู่ที่สายเอก ต่อจากนั้นในห้องเพลงต่อมา

การแปรทางมีการเล่นระดับเสียงต่ำเป็นคู่แปดของลูกตกในห้องเพลงแรก เป็นตัวเริ่มต้นของในห้องเพลงนี้ แล้วดำเนินทำนองขึ้นไปหาลูกตกต่อไป

ในวรรคตอบ มีการใช้ทำนองฝากในห้องเพลงที่ 2 โดยการปรับเปลี่ยนลูกตกให้ตกเสียงเดียวกันกับลูกตกในห้องเพลงที่ 1 แล้วจึงดำเนินทำนองลงมาหาลูกตกในห้องเพลงต่อไป

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	_ชล	_ทด	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
	___ด	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
อ.ศักรินทร์	ชลทต	รตทล	ลชฟ ดฟ	ชลทต	รตต	ลตชล	ฟชรม	ฟลชฟ
เทียบกลับ	ชลทต	รตทล	ลชฟ ดฟ	ชลทต	รตต	ลตชล	ฟชรม	ฟลชฟ

ทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ แต่จะแตกต่างกันที่ห้องเพลงที่ 3 ซึ่งมีการแทรกเทคนิคการดีดสะบัด ทำให้งานองมีลีลาเพิ่มขึ้น

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	_ชล	_ทด	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
	___ด	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ
อ.สุธาร	ชลทต	รตทล	ชฟชล	ชลทต	ดรรฟ	ลชทล	ตฟรต	ทลชฟ
เทียบกลับ	ชลทต	รตทล	ชฟชล	ชลทต	ดรรฟ	ลชทล	ตฟรต	ทลชฟ

ทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี วรรคถามนั้นมีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ส่วนในวรรคตอบ ทางจะเข้าของอาจารย์สุธารมีความแตกต่างกันมากกับทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ คือ กลุ่มเสียงที่อาจารย์สุธารใช้ในการสร้างทำนองจะเข้านั้น เป็นกลุ่มเสียงในบันไดเสียง ทดร ฟช เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ จะใช้เสียงส่วนใหญ่อยู่ในบันไดเสียง ฟชล ดร เช่นเดียวกับทำนองหลัก แต่ความสัมพันธ์ของลูกตกจะมีมากกว่าทางของอาจารย์ท่านอื่น ซึ่งการใช้เสียงต่างบันไดเสียงนี้จะทำให้ทำนองมีความโดดเด่นในการบรรเลงรวมวง และแสดงให้เห็นถึงการแปรทางที่หลากหลาย

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ซฟ__
	__ดซ	_ซ__	__ด_	_ร__	_ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ปกรณ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟชล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟชล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

ทำนองหลักในประโยคนี้ มีลักษณะทำนองเป็นทางเก็บอย่างสมบูรณ์ การแปรทางจะเข้ามีลักษณะคล้ายคลึงกับทำนองหลักมาก มีความแตกต่างกันในท้องเพลงที่ 4 และ 7 เท่านั้น ในท้องเพลงที่ 4 ของทางจะเข้า ทำนองมีความต่อเนื่องมาจากท้องเพลงที่ 3 โดยใช้เสียงเรียงชนิดติดกันดำเนินไปหาลูกตก ต่างจากทำนองหลักที่เสียงแรกในท้องเพลงที่ 4 เป็นเสียงที่กระโดดข้ามสูงขึ้นไป 4 เสียงจากลูกตกของท้องเพลงที่ 3 ตามลักษณะการบรรเลงของฆ้องวงใหญ่

ในท้องเพลงที่ 7 ของทางจะเข้า เป็นการเริ่มทำนองใหม่ด้วยการดีดสายเปล่า ไล่เสียงขึ้นไปแล้วลงมาหาลูกตก ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับท้องเพลงที่ 5 และ 6

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ซฟ__
	__ดซ	_ซ__	__ด_	_ร__	_ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ระวีวรรณ	มรดซุ	ลทุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	มรดซุ	ลทุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

ทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะคล้ายกันกับทางของอาจารย์ปกรณ ซึ่งยึดเอาลักษณะทางเก็บของทำนองหลักที่สมบูรณ์อยู่แล้ว มาแปรเป็นทางจะเข้า ตามลักษณะการดำเนินทำนองอย่างจะเข้า

ในท้องเพลงที่ 2 ทางจะเข้าเสียงทำนองเสียงโดด ด้วยวิธีการไล่เสียงเรียงชนิดติดกัน จากลูกตกเสียง “ซอล” ในท้องเพลงที่ 1 เรียงขึ้นไปหาลูกตกเสียง “เร” ในท้องเพลงที่ 2

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ซฟ__
	__ดซ	_ซ__	__ด_	_ร__	_ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ศักรินทร์	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มฟดร
เทียบกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มฟดร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ ในวรรคถาม มีลักษณะเหมือนกันกับทางของอาจารย์ปรกรณ์ ส่วนในวรรคตอบ ใช้การดำเนินทำนองด้วยการไล่เสียงลงมาหาลูกตก ด้วยรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองลักษณะเดียวกันทุกห้องเพลง โดยมีโน้ตเสียง “มี” ทำหน้าที่เป็นโน้ตจรในบันไดเสียง ฟซล ดร เชื่อมทำนองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านการไล่เรียงเสียงและการไล่โน้

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ชฟ__
	_ดช	_ช__	_ด_	_ร__	_ฟ__	_ชฟ	_ชฟ	_มร
อ.สุธาร	มรดช	ดชดร	รดมร	ฟมชฟ	ดฟชล	ดลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
เทียบกลับ	มรดช	ดฟมร	รดมร	ฟมชฟ	ลฟชล	ดลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ โดยมีความแตกต่างกันในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ซึ่งทางจะเข้าของอาจารย์สุธารมีลักษณะการไล่สลับเสียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงเดียวกัน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ช__	ฟร__	ทท__	ดด_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	ดด_ท
	_ฟร	_ดท	__ด	__ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	__ด	__ท
อ.ปรกรณ์	ฟชฟร	รฟร ดท	ลชดช	ลทดร	ดรฟช	ฟทดริ	ทดชล	ทรดท
เทียบกลับ	ฟชฟร	รฟร ดท	ลชดช	ลทดร	ดรฟช	ฟทดริ	ทดชล	ทรดท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ประโยคนี้ ยังคงใช้โครงสร้างของลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก เป็นหลักในการแปรทาง ในห้องเพลงที่ 3 ของวรรคถามและวรรคตอบ เสียงลูกตกของทางจะเข้าจะมีความแตกต่างจากทำนองหลักบ้าง ตามรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองและลักษณะของการบรรเลงจะเข้า โดยมีเสียงจรเข้ามามีบทบาทในการดำเนินทำนองอยู่เสมอ

ในวรรคตอบห้องเพลงที่ 2 จะใช้ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองสวนทางกับทำนองหลัก ขึ้นไปหาลูกตกเสียง เร เพื่อต้องการเล่นเสียงในทางเสียงสูงของสายเอก ซึ่งมีความกังวานและชัดเจนกว่าการลงไปเล่นเสียงที่สายทุ้ม ตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก และเพื่อความต่อเนื่องในการบรรเลงประโยคต่อไป

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ช__	พร__	ทท__	ดด_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	ดด_ท
	__พร	__ดท	___ด	___ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	___ด	___ท
อ.ระวีวรรณ	ฟชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด้ร	ร้ร้ร ร้ช	ร้ชร้ด	ทฟชล	ทร้ดท
เทียบกลับ	ฟชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด้ร	ร้ร้ร ร้ช	ร้ชร้ด	ทฟชล	ทร้ดท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ในวรรคสามที่ห้องเพลงที่ 2 มีการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองสวนทางกับทำนองหลัก ขึ้นไปหาลูกตกเสียง ที่ เพื่อต้องการขึ้นไปเล่นเสียงในทางเสียงสูงของสายเอก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าในวรรคตอบของอาจารย์ปกรณ์ โดยมีลูกตกของทำนองหลักห้องเพลงที่ 2 และ 4 เป็นโครงสร้างในการดำเนินทำนอง

ในวรรคตอบ การแปรทางจะเข้ามีลักษณะแตกต่างจากโครงสร้างของทำนองหลักพอสมควร โดยการแปรทางของจะเข้ นั้น ใช้โครงสร้างของทำนองหลักอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน และมีลูกตกเสียงสุดท้ายเหมือนกันคือ

ร้ร้ช	ร้ชร้ด	ชดชล	ทด_ท

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ช__	พร__	ทท__	ดด_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	ดด_ท
	__พร	__ดท	___ด	___ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	___ด	___ท
อ.ศักรินทร์	ฟชพร	พรดท	ลชดุช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ดท
เทียบกลับ	ฟชพร	พรดท	ลชดุช	ลทดุร	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ดท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ช__	พร__	ทท__	ดด_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	ดด_ท
	__พร	__ดท	___ด	___ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	___ด	___ท
อ.สุธาร	ฟชพร	พรดท	ลชดุช	ลทดุร	ดรฟช	ดทด้ร	ทด้ชล	ทร้ดท
เทียบกลับ	ฟชฟด	ฟรดท	ลชดุช	ลทดุร	ดรฟช	ดทด้ร	ทด้ชล	ทร้ดท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันมากกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ และอาจารย์ศกรินทร์ ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว โดยจะมีความแตกต่างกันในห้องเพลงที่ 6 เท่านั้น ทางของอาจารย์สุธารจะใช้การติดสายเปล่าเสียงโดในการเริ่มต้นทำนองในห้องเพลงนี้เพื่อขึ้นไปเล่นเสียงในทางเสียงสูงของสายเอก ซึ่งทำให้สะดวกต่อการใช้นิ้วไล่เสียง เพราะจะไปตั้งต้นนิ้วใหม่ที่โน้ตตัวต่อไปด้วยนิ้วนางและนิ้วกลาง นิ้วชี้ พอดีกับจำนวนของตัวโน้ต แต่ทางของอาจารย์ปรกรณ์จะเป็นการใช้นิ้วชี้เพียงนิ้วเดียวไล่เสียงไปจนจบห้องเพลง

เนื่องจากเพลงแขกมอญนี้ เป็นเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเด่น คือ เป็นเพลงที่มีลักษณะเปลี่ยนหัวแล้วซ้ำท้าย (อิระพล น้อยนิตย์ . 2546 : สัมภาษณ์) ในทำนองเพลงจังหวะที่ 4,5 และ 6 ของทุกท่อนเพลง ซึ่งในลักษณะการซ้ำท้ายนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิด ได้แสดงให้เห็นถึงการแปรทางของเครื่องดนตรีได้อย่างดีเยี่ยม เนื่องจากต้องบรรเลงถึง 6 เทียบด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงขอนำทางจะเข้าของอาจารย์แต่ละท่านในทำนองที่ซ้ำกันนี้ทั้ง 6 เทียบ มาทำการศึกษาร่วมกันในท่อนที่ 1 นี้ เพื่อแสดงให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของการแปรทางจะเข้าอย่างชัดเจน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก	__ดริ	__ดริ	__ดริ	_____	__ดริ	_____	___ฟ	__ชล
	_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__
อ.ปรกรณ์	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบกลับ	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล
ท่อนที่ 2	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบกลับ	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล
ท่อนที่ 3	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล
เทียบกลับ	ริทดริ	ดทดริ	ดทดริ	ดทลช	ริทดริ	ดทลช	ดริมฟ	ฟฟฟ ชล

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ประโยคนี้ เป็นการแปรทางตามลักษณะทางเก็บของทำนองหลักซึ่งค่อนข้างที่จะมีความสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว ทางจะเข้าและทำนองหลักมีความสัมพันธ์กันอย่างมากทั้งทางด้านลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ในห้องเพลงที่ 1 และ 5 ซึ่งโน้ตตัวแรกวางอยู่ ทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ได้ใช้เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงลำดับที่ 3 ของบันไดเสียง ทดริ ฟช เติมทำนองให้มีความสมบูรณ์ และมีความสัมพันธ์ในการใช้นิ้วดำเนินทำนอง ส่วนในห้องเพลงที่ 7 ทางจะเข้าใช้เสียง เรและมี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่ระหว่างโน้ตเสียงโดและฟา ในทำนองหลัก มาเติมทำนองจะเข้าให้มีความสมบูรณ์

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก	__ดริ	__ดริ	__ดริ	----	__ดริ	----	___ฟ	__ชล
	_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__
อ.ระวีวรรณ	ททท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ททท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
ท่อนที่ 2	ดทดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ดทดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
ท่อนที่ 3	ททท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ททท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ดริ ดิดิ	ชล ชชช	ลชดฟ	ดฟชล

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี ทำนองในวรรคถาม เป็นการแปรทางตามลักษณะทางเก็บของทำนองหลัก คล้ายกันกับทางของอาจารย์ปกรณ์ โดยในห้องเพลงแรกของทำนองหลักซึ่งมีโน้ตว่างอยู่ อาจารย์ระวีวรรณใช้การสลับเสียงเดียวโน้ตตัวแรกของทำนองหลัก ในการเริ่มต้นทำนอง และในท่อนที่ 2 ใช้การสลับสายเปล่าเสียงโดในการเริ่มต้นทำนอง เพื่อความสะดวกต่อการใช้นิ้วไล่เสียง เนื่องจากเสียงลูกตกของประโยคที่ 6 ท่อน 2 ตกที่เสียง เร ตำแหน่งนมที่ 1 ซึ่งตำแหน่งของโน้ตอยู่ห่างจากเสียงเรสูงในตำแหน่งนมที่ 8 อย่างทางของอาจารย์ปกรณ์ และในห้องเพลงที่ 2 มีการแปรทางให้แตกต่างบ้างจากทำนองหลักด้วยการกระโดดข้ามเสียงไปใช้เสียงฟาสูง แทนเสียงที่ ทำนองหลัก แล้วกลับเข้ามาสู่ทำนองเดิม

ในวรรคตอบของอาจารย์ระวีวรรณ ทางจะเข้ามีลักษณะที่แตกต่างไปจากโครงสร้างของทำนองหลัก โดยมีเจตนาเปลี่ยนทำนองให้เป็นการบรรเลงแบบมือของห้องมอญคือ

_รดด	_ลชช	_ด_ฟ	_ฟชล

แล้วแปรทางให้สอดคล้องกับการดำเนินทำนองของทำนองหลัก ด้วยการแปรเป็นทำนองเต็ม

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก	__ดริ	__ดริ	__ดริ	----	__ดริ	----	___ฟ	__ชล
	_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__
อ.ศักรินทร์	ริดท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ริดท ดริ	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ริดท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ริดท ดริ	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
ท่อนที่ 2	ริดท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ริดท ดริ	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
เทียบกลับ	ริดท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ริดท ดริ	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล
ท่อนที่ 3	ริดท ดริ	ดฟิดริ	ดทดริ	ดทลช	ริดท ดริ	ดทลช	ลชดฟ	ดฟชล

เทียบกลับ	รึดท ดิริ	ดืฟิดริ	ดืทดริ	ดืทลช	รึดท ดิริ	ดืทลช	ลชดืฟ	ดืฟชล

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ ในวรรคถามห้องเพลงที่ 1 ของอาจารย์ศักรินทร์ ใช้การสะบัด 3 เสียง เริ่มต้นทำนองให้มีความเข้มข้นและเน้นการเริ่มต้นส่วนสำคัญของทำนองที่ซ้ำกันนี้ ให้เด่นชัดขึ้น และในวรรคตอบ ก็ใช้ลักษณะเดียวกันนี้ในการเริ่มต้นทำนอง แล้วดำเนินทำนองไปตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 7

ทำนองหลัก	__ดริ	__ดริ	__ดริ	_____	__ดริ	_____	__ฟ	__ชล
	_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__
อ.สุธาร	รึดทริ	ดืฟิดริ	ดืทดริ	ดืทลช	ดืดืท ฟิริ	ดืทลช	ดริมฟ	มฟชล
เทียบกลับ	รึดทริ	ดืทดริ	ดืทดริ	ดืทลช	ดืทดริ	ดืทลช	ดริมฟ	มฟชล
ท่อนที่ 2	ดทดริ	ดืฟิดริ	ดืทดริ	ดืทลช	ดืทฟิริ	ดืทลช	ดริดฟ	-ฟชล
เทียบกลับ	ดทดริ	ดืฟิดริ	ดืทดริ	ดืทลช	ดืทฟิริ	ดืทลช	ดริมฟ	มฟชล
ท่อนที่ 3	รึดทริ	ดืฟิดริ	ดืทดริ	ดืทลช	ดืดืท ฟิริ	ดืทลช	ดริมฟ	มฟชล
เทียบกลับ	รึดทริ	ดืทดริ	ดืทดริ	ดืทลช	รึดทริ	ดืทลช	ดริมฟ	มฟชล

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ อาจารย์ระวีวรรณ และอาจารย์ศักรินทร์ ที่ได้ทำการศึกษาไปแล้ว ในวรรคตอบเที่ยวแรกของท่อนที่ 1 และท่อนที่ 3 เป็นการไล่เสียงลงมาหาลูกตก โดยที่ต้นห้องนั้นตกแต่งด้วยเทคนิคการตีคียบริบตามแบบของอาจารย์สุธารเอง แล้วดำเนินทำนองต่อไปตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักเช่นเดียวกับอาจารย์ท่านอื่น

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก	_ท_ด	รِد__	__ชล	__ทด	ร_ร_	ร_รِد	_ด__	ทด_ท
	_ฟ__	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ร_ช	_ช__	ช_ชล	__ฟ
อ.ปกรณ์	ชลทด	รึดทล	ชฟชล	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทดชล	ทริดืท
เทียบกลับ	ชลทด	รึดทล	ชฟชล	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทดชล	ทริดืท
ท่อนที่ 2	ชลทด	รึดทล	ชฟชล	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทดชล	ทริดืท
เทียบกลับ	ชลทด	รึดทล	ชฟชล	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทดชล	ทริดืท
ท่อนที่ 3	ชลทด	รึดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทลชล	ทริดืท
เทียบกลับ	ชลทด	รึดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	ริริริ ริช	ริริริ ริด	ทลชล	ทริดืท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้ เป็นการแปรทางตามลักษณะทางเก็บของ ทำนองหลักซึ่งค่อนข้างที่จะมีความสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว ทางจะเข้าและทำนองหลักมีความสัมพันธ์กันอย่างมากทั้งทางด้านลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ในทำนองวรรคตอบห้องเพลงที่ 1 ทำนองหลักลักษณะของการใช้เสียงซ้ำๆกัน ซึ่งในลักษณะนี้ ทางจะเข้าได้ใช้การติดสลับเสียงเดียว (เสียงเร) แทรกเข้าไป ทำให้ทางจะเข้ามีลีลามากขึ้น และมีการใช้ต่อเนื่องไปในห้องเพลงถัดไปด้วย

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด__	_ _ชล	_ _ทด	ว_ร_	ว_รด	_ด_ _	ทด_ท
	_ฟ_ _	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ร_ช	_ช_ _	ช_ชล	_ _ _ฟ
อ.ระวีวรรณ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทฟชล	ทร้ด้ท
เทียบกลับ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทฟชล	ทร้ด้ท
ท่อนที่ 2	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทลร้ล	ทด้ร้ด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทฟชล	ทร้ด้ท
เทียบกลับ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทลร้ล	ทด้ร้ด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทฟชล	ทร้ด้ท
ท่อนที่ 3	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทด้ชล	ทร้ด้ท
เทียบกลับ	ทด้ทฟ	ดฟชล	ทด้ทฟ	ชลทด้	ร้ฟ้ร้ช้	ร้ฟ้ร้ด้	ทฟชล	ทร้ด้ท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ค่อนข้างจะมีความแตกต่างจากทำนองหลัก ในด้านรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองคือ ในวรรคถามนั้น ทางจะเข้าใช้ลูกตกที่ห้องเพลงคู่มาเป็น โครงสร้างในการแปรทาง โดยลักษณะของการแปรทางนั้น สามารถที่จะแบ่งทำนองออกได้เป็น 2 รูปแบบย่อย (รูปแบบละ 2 ห้องเพลง) นำมาผูกกันเป็นวรรคถาม โดยที่ห้องเพลงแรกของแต่ละชุด จะใช้ทำนองเดียวกันเป็นทำนองเริ่ม แล้วนำไปสู่ลูกตก

ส่วนในวรรคตอบ การแปรทางของอาจารย์ระวีวรรณ มิได้ใช้การติดสลับเสียงเดียวอย่างทางของอาจารย์ปกรณ์ แต่เป็นการดำเนินทำนองสวนทางกับทำนองหลักขึ้นไปเล่นโน้ตในกลุ่มเสียงสูง แล้วกลับเข้ามาสู่โครงสร้างทำนองเดิมอย่างทำนองหลักในห้องเพลงถัดมา

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด__	__ซล	__ทด	ว_ร_	ว_รด	_ด__	ทด_ท
	_ฟ__	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ร_ซ	_ซ__	ซ_ซล	__ฟ
อ.ศักรินทร์	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
ท่อนที่ 2	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
ท่อนที่ 3	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ลซฟ ดฟ	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ร้ร้ร้ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ในท่อนที่ 3 ซึ่งมีการแทรกเทคนิคดีดสะบัด 3 เสียงเพิ่มเข้าไปในทำนอง ทำให้มีความเข้มข้นขึ้น

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 8

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด__	__ซล	__ทด	ว_ร_	ว_รด	_ด__	ทด_ท
	_ฟ__	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ร_ซ	_ซ__	ซ_ซล	__ฟ
อ.สุธาร	ซลทค้	รด้ทล	ซฟซล	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ซซซ ร้ค้	ดฟซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ซฟซล	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ซซซ ร้ค้	ดฟซล	ซฟซท
ท่อนที่ 2	ซลทค้	ดฟซล	ททล ร้ล	ร้ลทค้	ร้ฟ้ร้ซ	ร้ฟ้ร้ค้	ดฟซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ซฟซล	ซลทค้	ร้ฟ้ร้ซ	ร้ฟ้ร้ค้	ดฟซล	ทร้ค้ท
ท่อนที่ 3	ซลทค้	รด้ทล	ซฟซล	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ซซซ ร้ค้	ทค้ซล	ทร้ค้ท
เทียบวกลับ	ซลทค้	รด้ทล	ซฟซล	ซลทค้	ร้ร้ร้ ร้ซ	ซซซ ร้ค้	ดฟซล	ทร้ค้ท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี มีความหลากหลายในทางของตนเอง ต่างจากทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งมีการใช้ทำนองเดียวซ้ำๆกัน แต่ทางจะเข้าของอาจารย์สุธารก็มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทำนองหลักทั้งทางด้านของลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.ปกรณ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดดด	ฟรดร	ดท ททท
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดดด	ฟรดร	ดท ททท
ท่อนที่ 2	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดดด	ฟรดร	ดท ททท
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟ ฟฟฟ	ลชฟช	ฟร รร	ชฟรฟ	รด ดดด	ฟรดร	ดท ททท
ท่อนที่ 3	ฟร ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	รด รร	รฟ รร	ดท ดดด	ดร ดดด	ทช ททท	ทด ททท
เทียบกลับ	ฟร ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	รด รร	รฟ รร	ดท ดดด	ดร ดดด	ทช ททท	ทด ททท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณประโยคนี้ ในท่อนที่ 1 และ 2 มีลักษณะใกล้เคียงกับทำนองหลักซึ่งมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองไล่เสียงลงมาหาลูกตกและค่อนข้างที่จะเป็นทางเก็บโดยสมบูรณ์ การแปรทางจะเข้ามีลักษณะการเติมเต็มทำนองด้วยโน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียงฟซล ดร และใช้การดีดสะบัดเสียงเดียว เน้นเสียงลูกตกที่ห้องเพลงคู่ ซึ่งทำนองหลักมีลักษณะบรรเลงทำนองไม่เต็มห้องและมีเสียงซ้ำกันที่จังหวะยกและตกในห้องนั้นๆ

ในท่อนที่ 3 การแปรทางจะเข้ามีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม โดยใช้โครงสร้างลูกตกที่ห้องเพลงคู่เป็นตัวกำหนดทิศทางของทำนอง ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบอย่างชัดเจน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.ระวีวรรณ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท
เทียบกลับ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท
ท่อนที่ 2	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท
เทียบกลับ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท
ท่อนที่ 3	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท
เทียบกลับ	ดํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํรดู	ทชํดูท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะต่างไปจากโครงสร้างของทำนองหลักมาก ด้วยการใช้ลูกตกในห้องเพลงที่ 4 และ 8 เป็นตัวกำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ของทางจะเข้าแสดงให้เห็นรูปแบบการสร้างทำนองด้วยลูกตกแบบต่าง และความสามารถในการแปรทางของจะเข้า

ในวรรณคดีมีการใช้โน้ตเสียง ที่ ซึ่งเป็นเสียงรองในบันไดเสียง ฟซล ดร ทำหน้าที่เชื่อมทำนองให้กลมกลืนกันในการเคลื่อนที่ไปหาลูกตก

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.ศักรินทร์	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท
เทียบกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท
ท่อนที่ 2	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท
เทียบกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท
ท่อนที่ 3	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท
เทียบกลับ	ดร ฟฟฟ	ฟชฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุดุ	ทุด ดุดุด	ทชทุด	ชท ททท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางของอาจารย์ปกรณิในท่อนที่ 3 แต่มีลักษณะการใช้เทคนิคดีดสะบัดเสียงเดี่ยวที่แตกต่างกัน ในวรรณคดีมีการเน้นเสียงลูกตกที่ห้องเพลงคี่เท่านั้น ส่วนในวรรณคดีได้เปลี่ยนการดีดสะบัดกลับมาอยู่ที่ห้องคู่ โดยลักษณะของการแปรทางนั้น สามารถที่จะแบ่งทำนองออกได้เป็น 2 รูปแบบย่อย (รูปแบบละ 2 ห้องเพลง) นำมาผูกกันเป็นวรรณคดีตอบ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 9

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ช_ _	ลช_ช	_ฟ_ _	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _
	_ _ช_	ชฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	_ _ร_	รด_ด	_ _ด_	ดท_ท
อ.สุธาร	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ
ท่อนที่ 2	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ
ท่อนที่ 3	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ
เทียบกลับ	ดลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดุ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ เป็นไปตามโครงสร้างทำนองของทำนองหลักอย่างเป็นระเบียบและมีการบรรเลงซ้ำเสียงในห้องเพลงคู่ แทนการสะบัดเสียงเดี่ยวที่ทำยห้องอย่างทางของอาจารย์ปกรณิ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ปกรณ	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชพร
เทียบกลับ	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชพร
ท่อนที่ 2	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทด	รทดร
เทียบกลับ	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทด	รทดร
ท่อนที่ 3	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทด	รทดร
เทียบกลับ	ลชดช	ลทดร	ฟชพร	รพร ดท	ดทลช	ดชลท	ดลทด	รทดร

ทำนองหลักประโยคนี้ มีลักษณะเดียวกันกับประโยคที่ 2 ของท่อนที่ 1 และ ท่อนที่ 3 ซึ่งเมื่อนำทางจะเข้าของทั้ง 2 ประโยคมาเปรียบเทียบกันแล้ว พบว่าทางจะเข้ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมาก จะแตกต่างกันตรงที่ระดับเสียง(สูง-ต่ำ) ของกลุ่มเสียงที่ใช้ เป็นเสียงคนละระดับเสียงกัน และทำนองในห้องเพลงบางห้องเท่านั้น อันเนื่องมาจากการดำเนินทำนองของประโยคที่ผ่านมา

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ระวีวรรณ	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร
เทียบกลับ	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร
ท่อนที่ 2	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร
เทียบกลับ	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร
ท่อนที่ 3	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร
เทียบกลับ	ลชฟช	ลทดร	ดรฟช	ทรดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรดัท	ลชพร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะแตกต่างจากประโยคที่ 2 ที่ผ่านมา แต่มีความสัมพันธ์ด้านโครงสร้างของลูกตกในห้องเพลงคู่เหมือนกัน ลักษณะของทางจะเข้าประโยคนี้นั้นส่วนใหญ่ เป็นการดำเนินทำนองตามลักษณะโครงสร้างของทำนองหลัก การแปรทางจะเข้ามีลักษณะการดำเนินทำนองสวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักในห้องเพลงที่ 3,4 และ 7,8 เพื่อที่จะดำเนินทำนองขึ้นไปบรรเลงในทางเสียงสูงที่สายเอกและเพื่อความต่อเนื่องในการบรรเลงทำนองเพลงประโยคต่อไป

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ศักรินทร์	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี
เทียบกลับ	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี
ท่อนที่ 2	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี
เทียบกลับ	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี
ท่อนที่ 3	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี
เทียบกลับ	ฟซล ซฟ	ดร รร	ซลทค้	ทรีด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทค้รี

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะเดียวกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์คือ เป็นการบรรเลงซ้ำกันกับทำนองเพลงในประโยคที่ 2 ที่ผ่านมาแล้วในทางของอาจารย์ศักรินทร์เอง และบรรเลงเช่นนี้เหมือนกันทุกเที่ยว ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นความเรียบในการแปรทางและการบรรเลงรวมวง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 10

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.สุธาร	รฟซท	ททท ค้รี	ทค้ซล	ทรีด้ท	ดฟซล	ทซลท	ค้ลทค้	รีทค้รี
เทียบกลับ	ลซลซ	ลทค้ร	ฟซฟร	ฟรดท	ดทลซ	ดซลท	ค้ลทค้	รทค้ร
ท่อนที่ 2	ดฟลซ	ฟทค้ร	ซซซ ซซ	ฟรดท	ดทลซ	ดซลท	ดรฟด	รซฟร
เทียบกลับ	ลซลซ	ลทค้ร	ฟซฟร	ฟรดท	ดทลซ	ดซลท	ดรฟด	รซฟร
ท่อนที่ 3	รฟซท	ททท ค้รี	ทค้ซล	ทรีด้ท	ดฟซล	ทซลท	ค้ลทค้	รีทค้รี
เทียบกลับ	ลซลซ	ลทค้ร	ฟซฟร	ฟรดท	ดทลซ	ดซลท	ดรฟด	รซฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี มีความหลากหลายในทางของตนเองต่างจากทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งมีการใช้ทำนองเดียวซ้ำกัน แต่ก็มีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทำนองหลักทั้งทางด้านของลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง

ในการแปรทางของจะเข้ามีการบรรเลงในระดับเสียงที่ต่างระดับกันในการบรรเลงเที่ยวแรกและเทียบกลับ ด้วยการแปรทางให้ดำเนินสวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักในบางห้องเพลงแต่ยังคงความสัมพันธ์ในด้านของลูกตกไว้

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 11

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รว_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล
อ.ปรกรณ์	ดด_ด	รว_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ฟฟ_ฟ	รว_รว
เทียบกลับ	ดด_ด	รว_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ฟฟ_ฟ	รว_รว
ท่อนที่ 2	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร
ท่อนที่ 3	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ประโยคนี้ ในท่อนที่ 1 มีการนำเอาเทคนิคเฉพาะของจะเข้า คือ การดีดกระหนบสาย (ทิง-นอย) เข้ามาเป็นหลักในการบรรเลง โดยใช้ลูกตกในแต่ละห้องเพลงของ ทำนองหลักมาเป็นตัวสร้างทำนองตลอดทั้งประโยค ในห้องเพลงที่ 5 ลูกตกของทางจะเข้ามีความแตกต่างจากทำนองหลัก เนื่องจากเสียงลูกตกของทำนองหลักมีลักษณะเสียงโดด ขาดความกลมกลืน ในการดำเนินทำนองด้วยเทคนิคนี้ ทางจะเข้าจึงมีการปรับเปลี่ยนลูกตกไปใช้น้ดเสียงลา ซึ่งมีความกลมกลืนและต่อเนื่องกัน จากเสียงของลูกตกในห้องเพลงที่ 4

ในท่อนที่ 2 และ ท่อนที่ 3 ลักษณะการแปรทางจะเข้าเป็นการสร้างทำนองด้วยการแปรเป็น ทำนองเต็ม โดยทำนองแปรในวรรคตามนั้น มีการใช้น้ดเสียงรองของบันไดเสียง ฟชล ดร เข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืนและสะดวกต่อการใช้น้ดเสียง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 11

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รว_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ล_ด	_ล_ช	_ _ _ฟ	_ _ _ล
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลด้ฟท	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ท	ลชฟร
ท่อนที่ 2	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ท	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ท	ลชฟร
ท่อนที่ 3	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ท	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ท	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ในวรรคตาม มีลักษณะทำนองซ้ำกันกับ ทำนองในวรรคตามของประโยคที่ 3 ซึ่งใช้ทำนองหลักลักษณะเดียวกัน ส่วนในวรรคตอบ มีลักษณะ

ใกล้เคียงกันกับทางจะเข้ของอาจารย์ปรกรณ์ โดยมีโน้ตเสียง ที่ เข้ามามีบทบาทในการสร้างทำนอง เช่นเดียวกัน

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 11

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
	_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ล_ด	_ล_ช	__ _ฟ	__ _ล
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
ท่อนที่ 2	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
ท่อนที่ 3	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางจะเข้ของ อาจารย์ระวีวรรณ ที่ได้กล่าวไปแล้ว

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 11

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_ _	ชช_ _	ฟฟ_ร
	_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ล_ด	_ล_ช	__ _ฟ	__ _ล
อ.สุธาร	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟด	รชฟร
เทียบกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชฟร	ฟด_ร
ท่อนที่ 2	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟร	รชฟร
เทียบกลับ	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟร	ฟด_ร
ท่อนที่ 3	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ลชด้ฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ดลชฟ	มร_ร

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ในเที่ยวแรกท่อนที่ 1 เป็นการแปรทางเป็น ทำนองเต็ม โดยใช้โน้ตกลุ่มเสียงหลักในบันไดเสียง ฟชล ดร เป็นหลักในการสร้างทำนอง แสดงให้เห็น ถึงความชัดเจนของบันไดเสียง โดยในวรรคตอบ มีการดีดสายเปล่าเสียงโด เข้าช่วยในการแปรทำนอง ได้อย่างกลมกลืนและสะดวกต่อการแปรทำนอง

ในเที่ยวที่ 2 มีการผสมผสานระหว่างการดีดกระต่าย(ทิง-นอย)และการดีดเก็บเป็นทำนองเต็มในการแปรทาง โดยในห้องเพลงที่ 8 ของวรรคตอบ ทำนองมีการหยุดชะงักแล้วจึงจะลงจังหวะในจังหวะตก เพื่อที่จะลงจบในประโยคต่อไป

การแปรทางในท่อนที่ 2 มีลักษณะการแปรทางเหมือนกันกับทำนองในท่อนที่ 1 เที่ยวที่ 1 และในท่อนที่ 3 เที่ยวที่ 1 มีลักษณะใกล้เคียงกับทางของอาจารย์ปกรณ์ที่ได้ศึกษาไปแล้ว และในเที่ยวที่ 2 ของท่อนที่ 3 นี้ ยังมีการเพิ่มเทคนิคการดีดรูตสายแทรกเข้าไปในทำนองที่บรรเลงด้วยการดีดกระต่าย ที่ห้องเพลงที่ 7 และ 8 เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของทำนองให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะสังเกตเห็นว่า ในการดีดรูตสายของจะเข้ นั้น จะมีลักษณะของเสียงที่เรียงชิดติดกันในการปฏิบัติ โดยอาศัยโน้ตเสียงรองของบันไดเสียง ทำหน้าที่เชื่อมทำนอง ทำให้การดีดรูตสายเป็นไปได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะของการบรรเลง

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 12

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	__ท	__ด	__ร
อ.ปกรณ์	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	ริฟิ ดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทดิ	ริทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ริ_ดิ	ทดิ_ริ
ท่อนที่ 2	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	ริฟิ ดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทดิ	ริทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ริ_ดิ	ทดิ_ริ
ท่อนที่ 3	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	ริฟิ ดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทดิ	ริทดิ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิฟิ	_ดิ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ริ_ดิ	ทดิ_ริ

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้นั้น ในเที่ยวแรกของทั้ง 3 ท่อน มีลักษณะการเรียบเรียงเสียงเกาะไปกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักและมีความสัมพันธ์กันในด้านของลูกตก ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงและเหมือนกันกับทำนองประโยคที่ 2 ของท่อนที่ 1 ที่ผ่านมาแล้ว และมีการใช้เทคนิคการดีดสะบัดเสียงเดียวและการดีดปรับ ตกแต่งทำนองให้มีลีลาเพิ่มขึ้น

ในเที่ยวที่ 2 จะใช้วิธีการบรรเลงโน้ตต่างๆ ด้วยวิธีการกรอ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับลักษณะการบรรเลงของทำนองหลัก เพื่อที่จะทอดจังหวะให้ช้าลงและแสดงถึงการจบท่อนเพลง รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการส่งร้องอีกด้วย

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 12

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ระวีวรรณ	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	ฟี่ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรีดัท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _รี้	ทด_รี
ท่อนที่ 2	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	ฟี่ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรีดัท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _รี้	ทด_รี
ท่อนที่ 3	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	ฟี่ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ดรีดัท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดรอฟ	ฟทดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _รี้	ทด_รี

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ในเที่ยวแรกของแต่ละท่อนเพลง มีลักษณะการบรรเลงแบบเก็บตลอดทั้งประโยค ให้ต่อเนื่องในการกลับต้นท่อนเพลง โดยลักษณะของทางจะเข้าเป็นการเรียบเรียงเสียงไปตามโครงสร้างและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ในห้องเพลงที่ 7 และ 8 ทางจะเข้ามีการแปรทางสวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ไปใช้เสียงในกลุ่มเสียงต่ำเพื่อให้เกิดความแตกต่างในการบรรเลงและความสะดวกในการบรรเลงประโยคต่อไป

ในเที่ยวที่ 2 มีลักษณะการใช้วิธีดีดกรอเสียงยาวๆ ในการทอดทำนองให้ช้าลง แสดงถึงการจบท่อนเพลง เช่นเดียวกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 12

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ศักรินทร์	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	รี้ฟี่ ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดรี
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดี้	ทด_รี
ท่อนที่ 2	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	รี้ฟี่ ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดรี
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดี้	ทด_รี
ท่อนที่ 3	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	รี้ฟี่ ดัท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดรี
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดรี	ฟี่ฟี่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ดี้	ทด_รี

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีความใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ โดยในวรรคตอบเที่ยวแรกนั้น ทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ มีลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองลงแล้วขึ้นไปหาลูกตก โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชุดย่อย คือ ห้องเพลงที่ 5,6 และ 7,8 ซึ่งในแต่ละ

ชุดจะใช้รูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองเดียวกัน โดยมีการเรียบเรียงเสียงที่ซิดติดกัน และในเที่ยวที่ 2 มีลักษณะเดียวกันกับทางจะเข้ของอาจารย์ปกรณ์และอาจารย์ระวีวรรณ

ท่อนที่ 1 ประโยคที่ 12

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.สุธาร	รฟชท	ททท ดริ	ทดชล	ทริตท	ดฟชล	ทชลท	ดลทด	รทดริ
เทียบกลับ	รฟชท	_ _ดริ	ฟิ่ดฟิ่ รฟิ่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริด	ทด_ริ
ท่อนที่ 2	ฟชลท	ลทดริ	ฟิ่ชฟิ่	ฟิ่ดท	ดรฟช	ดฟชท	ดชทด	ดทดริ
เทียบกลับ	รฟชท	_ _ดริ	ฟิ่ดฟิ่ รฟิ่	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริด	ทด_ริ
ท่อนที่ 3	รฟชท	ททท ดริ	ทดชล	ทริตท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดริ
เทียบกลับ	ฟชลท	ททท ดริ	ฟิ่ชฟิ่	_ด_ท	ฟชท รฟ	_ช_ท	_ _ริด	ทด_ริ

การแปรทางจะเข้ของอาจารย์สุธารประโยคนี มีลักษณะใกล้เคียงกับอาจารย์ท่านอื่นๆ ในเที่ยวแรกของท่อนที่ 2 วรรคตอพบมีการใช้สายเปล่าเสียงโดเป็นตัวเริ่มทำนองในแต่ละห้องเพลง ทำให้เกิดเป็นรูปแบบทำนองอีกแบบหนึ่ง

ในการแปรทางเที่ยวที่ 2 ซึ่งเป็นการบรรเลงจบท่อนเพลง ทางจะเข้ของอาจารย์สุธาร มีลักษณะแตกต่างจากอาจารย์ท่านอื่นคือ ในวรรคตอของอาจารย์ท่านอื่นๆ ยังคงเป็นการบรรเลงทำนองเต็มเป็นส่วนใหญ่ และจะทอดจังหวะในห้องเพลงที่ 4 ของวรรคตอ แต่ทางจะเข้ของอาจารย์สุธารเริ่มบรรเลงโน้ตเพื่อทอดจังหวะ ตั้งแต่ประโยคที่ 11 ในห้องเพลงที่ 8 ที่ผ่านมา

ในห้องเพลงที่ 3 ของท่อนที่ 1 และ 2 มีการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการติดตัวดที่ตำแหน่งโน้ตตัวสุดท้าย ทำให้ทำนองมีความน่าสนใจมากขึ้น

จากการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ในท่อนที่ 1 นี้ พบว่า ทางจะเข้ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับทำนองหลักทั้งทางด้านทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองและบันไดเสียง รวมไปถึงความสัมพันธ์ทางด้านเสียงลูกตกด้วย ลักษณะทางจะเข้ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่านมีทั้งลักษณะที่เหมือนกันบ้างและแตกต่างกันออกไปบ้าง ซึ่งเกิดจากความสามารถในการแปรทางของอาจารย์แต่ละท่าน ซึ่งในการแปรทางในท่อนที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้พบการแปรทางจะเข้ที่น่าสนใจบางทำนองได้แก่ การแปรทางจะเข้ของอาจารย์สุธารในประโยคเพลงที่ 2 เทียบกลับ ซึ่งทางจะเข้มีลักษณะดังต่อไปนี้

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร
ทางจะเข้า	ลชพร	ฟทดร	ชชช ชช	พรตท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	ช_ชลชพร

ตามทัศนคติของผู้วิจัยเห็นว่า ทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีความไพเราะโดดเด่นในการบรรเลงเป็นอย่างดี เนื่องจากการแปรทางจะเข้านั้นมีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก ทั้งทางด้านทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองซึ่งอยู่ในกรอบโครงสร้างของทำนองหลัก , บันไดเสียง และลูกตก นอกจากนั้นยังมีการเล่นเสียง (ซอล) เป็นคู่ 8 ในการดำเนินทำนองที่ห้องเพลงที่ 3 และ ห้องเพลงที่ 8 ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของเครื่องดนตรีจะเข้าที่มีช่วงเสียงซ้อนกันอยู่หลายช่วงเสียง และในห้องเพลงที่ 8 ก็ยังมีการเพิ่มแทรกเทคนิคการดีดขี้นเข้าไปเพื่อเน้นการจบประโยคเพลงอย่างน่าสนใจ นอกจากการแปรทางประโยคนี้แล้วยังพบการแปรทางของอาจารย์สุธารที่น่าอีกหนึ่งประโยคได้แก่ ประโยคที่ 8 เทียบกลับ ซึ่งทางจะเข้ามีลักษณะดังต่อไปนี้

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด__	__ชล	__ทด	ร_ร_	ร_รด	_ด__	ทด_ท
	_ฟ__	__ทล	ชฟ__	ชล__	_ร_ช	_ช__	ช_ชล	___ฟ
ทางจะเข้า	ชลทด	รดทล	ชฟชล	ชลทด	รวิวิ รวิ	ชชช รัด	ดฟชล	ชฟชท

ความน่าสนใจของทางจะเข้าประโยคนี้อยู่ที่ทำนองเพลงในวรรคตอบ โดยการแปรทางจะเข้ามีการใช้เสียงลูกตกห้องเพลงที่ 1 เป็นตัวเริ่มทำนองในห้องเพลงที่ 2 และใช้เสียงลูกตกห้องเพลงที่ 2 เป็นตัวเริ่มทำนองในห้องเพลงที่ 3 ซึ่งเป็นเสียงต่ำกว่าเป็นเสียงคู่ 8 แล้วใช้การดำเนินทำนองสวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ดำเนินทำนองขึ้นไปหาลูกตก โดยย้ำเสียงอยู่ที่เสียง ซอล อย่างน่าฟัง นอกจากนี้ในการแปรทางจะเข้าประโยคเพลงที่ 11 เทียบกลับของท่อนที่ 3 ยังพบการใช้เทคนิคเฉพาะของจะเข้าคือ การดีดกระทบสาย (ทิง-นอย) และการดีดรูดสาย ในการแปรทาง ซึ่งคล้ายกันกับการแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ประโยคที่ 11 ท่อนที่ 1 ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ล_ด	_ล_ช	___ฟ	___ล
ทางจะเข้า	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ดลชฟ	มร_ร

การแปรทางจะเข้าประโยคนี้ เป็นการแปรทางด้วยการใช้เทคนิคเฉพาะเครื่องดนตรีของตนเอง ได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะโครงสร้างลูกตกของทำนองหลักซึ่งมีทิศทางการเคลื่อนที่ของลูกตกอย่าง

เป็นระเบียบ ไม่กระโดดสลับข้ามกันไปมา และมีการใช้เทคนิคการดีดรูดสายที่ท้ายประโยค ในห้องเพลงที่ 7 และ 8 ต่อเนื่องกับการใช้เทคนิคการดีดกระทบสาย (ทิง-นอย) เนื่องจากมีลักษณะการปฏิบัติที่คล้ายกัน

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ__	ฟฟ__	มม_ร
	___ฟ	_ซ__	___ล	_ซ__	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.ปรกรณ์	___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซ ซซซ	ดริ์ดัล	ลดัล ซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ดริ์ ดริ์ดัล	ซล ซซซ	ดริ์ดัล	ลดัล ซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ประโยคนี้ ในวรรคตามมีลักษณะใกล้เคียงกันกับทำนองเพลงในวรรคตามประโยคที่ 1 ท่อนที่ 1 ซึ่งเป็นทำนองที่เรียกว่า “ลูกเท่า” โดยในเที่ยวแรกจะมีลักษณะการบรรเลงตามโครงสร้างของทำนองหลัก เนื่องจากการเริ่มต้นท่อนเพลงในท่อนที่ 2 และในการแปรทางเที่ยวที่ 2 จะมีการสร้างทำนองขึ้นใหม่เป็นทำนองเต็ม เช่นเดียวกันกับทำนองในวรรคตามประโยคที่ 1 ท่อนที่ 1

ในวรรคตอบ จะเข้ามีการแปรทำนองเป็นทำนองเต็ม โดยยึดโครงสร้างและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ในห้องเพลงที่ 2 ของวรรคตอบ มีการแทรกเทคนิคสลับเข้ามาใช้ในการบรรเลง ทำให้ทำนองมีความเข้มข้นขึ้น

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ__	ฟฟ__	มม_ร
	___ฟ	_ซ__	___ล	_ซ__	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.ระวีวรรณ	___ฟ	ซซซซ	_ฟ_ล	ซซซ ซซ	ดริ์ดัล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด ซซซ	ซล ซซซ	ดริ์ดัล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ในวรรคตามมีลักษณะเหมือนกับทำนองเพลงในวรรคตามประโยคที่ 1 ท่อนที่ 1 ที่ผ่านมาแล้วคือ ในห้องเพลงที่ 3 มีการเพิ่มโน้ตเสียง ฟา เข้ามาบรรเลงในทางจะเข้า ทำให้ทางจะเข้ามีความกระชับกว่าเนื้อทำนองหลัก และมีการแทรกเทคนิคสลับเสียงเดียวในท้ายห้องเพลงที่ 4 ซึ่งมีลักษณะโน้ตที่ซ้ำเสียงกัน และในวรรคตอบมีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ_	ฟฟ__	มม_ร
	___ฟ	_ซ_	___ล	_ซ_	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.ศักรินทร์	___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซ ซซซ	ดริ์ดล	ลดล ซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด ซซซ	ซล ซซซ	ดริ์ดล	ลดล ซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณซึ่งได้ทำการศึกษาผ่านไปแล้ว

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ_	ฟฟ__	มม_ร
	___ฟ	_ซ_	___ล	_ซ_	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.สุธาร	___ฟ	_ซ ซซซ	ฟฟ ซล	ฟซ ซซซ	ดริ์ดล	ดลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	ดฟซล	ฟซ ซซซ	ดริ์ดฟ	ลซ ซซซ	ดฟซล	ดลซฟ	ซรมฟ	ซฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี ในวรรคตามเที่ยวแรกและเที่ยวกลับมีลักษณะเหมือนกันกับทำนองเพลงในวรรคตามประโยคที่ 1 ท่อนที่ 1 ที่ผ่านมาแล้ว และในวรรคตอบเที่ยวแรกมีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ

ส่วนทำนองในวรรคตอบเที่ยวที่ 2 มีการแปรทำนองที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยในห้องเพลงที่ 1 ทิศทางการเคลื่อนที่ของทางจะเข้า มีลักษณะสวนทางกับทำนองหลัก มีการใช้ตัวโน้ตเสียงเดียวกันเป็นตัวเริ่มทำนองเพลงในห้องเพลงที่ 1,2 และ 3,4 ทำให้เกิดเป็นรูปแบบของทำนองและมีความสอดคล้องกันในวรรคเพลง

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ล_	ซม_	___ด	_รม	_ฟ_ซ	ลซ_	_รม	_ฟซ
	_ซม	_รด	_ซ_	_ด_	_ด_	_ฟม	รด_	รม_
อ.ปกรณ	ซลซม	มซม รด	ทุลทุล	ทุดรม	รมฟซ	ลซฟม	รดรม	รมฟซ
เทียบกลับ	ซลซม	มซม รด	ทุลทุล	ทุดรม	รมฟซ	ลซฟม	รดรม	รมฟซ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณประโยคนี เป็นไปตามลักษณะโครงสร้างของทำนองหลัก ซึ่งมีลักษณะกึ่งทำนองเต็มและทำนองห่างๆ ในวรรคตามมีการใช้โน้ตเสียง “ที” ในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นโน้ตเสียงรองของบันไดเสียง ดรม ซล เข้ามาประดิษฐ์ทำนอง ทำให้ทางจะเข้ามีลักษณะเสียงที่

เรียงชิดติดกัน ดำเนินขึ้นไปหาลูกตกที่ห้องเพลงที่ 4 และมีการใช้เทคนิคการดีดปรับเข้ามามากต่าง ทำนองทำให้เข้มข้นขึ้น

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ล_ _	ซม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ซม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.ระวีวรรณ	ดรมร	ซมรด	มชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ดรมร	ซมรด	มชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้นี้ ทำนองในวรรคตามมีลักษณะแตกต่างจากทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ในห้องเพลงที่ 1,3 และ 4 โดยเป็นการแปรทางด้วยโน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียง ดรม ซล ซึ่งมีความกลมกลืนกับโครงสร้างของทำนองหลัก และในวรรคตอบมีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ล_ _	ซม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ซม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.ศักรินทร์	ชลซม	มซม รด	มชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟม	มรด ชุด	รมฟช
เทียบกลับ	ชลซม	มซม รด	มชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟม	มรด ชุด	รมฟช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้นี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ ซึ่งเป็นการแปรทางด้วยโน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียง ดรม ซล ซึ่งมีความกลมกลืนกับโครงสร้างของทำนองหลัก และมีการแทรกเทคนิคการดีดปรับและสับดสามเสียงเข้าไปในทำนองตามลักษณะการบรรเลงของจะเข้

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ล_ _	ซม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ซม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.สุธาร	ดลซม	ซมรด	ชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟด	ดัลลท	ดัลลช
เทียบกลับ	ชลซม	ซมรด	ชูลุด	มรซม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ทางจะเข้าในเที่ยวแรก วรรคตามเป็นการแปรทาง ด้วยโน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียง ดรเม ซล ซึ่งมีความกลมกลืนกับโครงสร้างของทำนองหลัก แต่ทำนองในวรรคตอบห้องเพลงที่ 3 และ 4 ทางจะเข้าของอาจารย์สุธารค่อนข้างจะมีความแตกต่างจากทำนองหลักและทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่น เนื่องจากมีการใช้โน้ตเสียง “ที” ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ฟซล ดร เข้ามาร่วมในการแปรทาง ทำให้ทางจะเข้ามีเสียงที่โดดเด่นกว่าทำนองหลักในการบรรเลงรวมวง แต่ยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกในห้องเพลงสุดท้าย

ส่วนทำนองในเที่ยวกลับนั้นมีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	__ฟ	__ซซ	__ล	__ซซ	__ดล	__ซ__	ฟฟ__	มม_ร
	__ฟ	__ซ__	__ล	__ซ__	__ดล	__ซฟ	__ม	__ร
อ.ปกรณ์	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
เที่ยวกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร

ทำนองประโยคนี้ เป็นการบรรเลงซ้ำกับทำนองประโยคที่ 1 ที่ผ่านมา การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้ มีลักษณะแตกต่างไปจากการแปรทางในประโยคที่ 1 และแตกต่างไปโครงสร้างของทำนองหลักอย่างสิ้นเชิง ความสัมพันธ์ในด้านของลูกตกนั้น มีเพียงในห้องเพลงที่ 2 และ 8 เท่านั้น ลักษณะของการแปรทางจะเข้า มีการจัดเรียงรูปแบบการดำเนินทำนองอย่างชัดเจน โดยมีลักษณะเดียวกันทุกห้องเพลง และตกแต่งทำนองด้วยการดีดสะบัดเสียงเดียวที่เสียงลูกตกท้ายห้องดำเนินไปจนจบประโยค

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	__ฟ	__ซซ	__ล	__ซซ	__ดล	__ซ__	ฟฟ__	มม_ร
	__ฟ	__ซ__	__ล	__ซ__	__ดล	__ซฟ	__ม	__ร
อ.ระวีวรรณ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร
เที่ยวกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ_	ฟฟ_	มม_ร
	___ฟ	_ซ_	___ล	_ซ_	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.ศักรินทร์	ซฟ ซซซ	ซลซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซฟฟ	มร มมม	มฟมม	รด รรร	รมรร
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซลซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซฟฟ	มร มมม	มฟมม	รด รรร	รมรร

การแปรทางจะซ้ำของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ โครงสร้างของทำนองแปรมีลักษณะเดียวกันกับทางจะซ้ำของอาจารย์ปกรณ์และอาจารย์ระวีวรรณ แต่จะมีความแตกต่างกันที่การตกแต่งทำนองด้วยการดีดสะบัดเฉพาะในท้องเพลงคี่เท่านั้น

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	___ฟ	__ซซ	___ล	__ซซ	_ด_ล	_ซ_	ฟฟ_	มม_ร
	___ฟ	_ซ_	___ล	_ซ_	_ด_ล	_ซ_ฟ	___ม	___ร
อ.สุธาร	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รм รรр
เทียบกลับ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ดลซฟ	ซลซซซ	ลฟซล	ซฟซฟ	มฟมร	มรดร

การแปรทางจะซ้ำของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ทำนองในเที่ยวแรก มีลักษณะเหมือนกันกับอาจารย์ท่านอื่นๆ ส่วนในเที่ยวกลับ การแปรทางจะซ้ำมีลักษณะการดำเนินทำนองกลับเข้ามาหาโครงสร้างของทำนองหลัก โดยมีการเปลี่ยนแปลงทำนองให้แตกต่างออกไป ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านลูกตานั้น จะมีมากกว่าทำนองในเที่ยวแรกที่ผ่านมา

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_ล_	ซม_	___ด	_รม	_ฟ_ซ	ลซ_	_รม	_ฟซ
	_ซม	_รด	_ซ_	_ด_	_ด_	_ฟม	รด_	รม_
อ.ปกรณ์	ซลซม	มซม รด	ดด_ด	ซดรม	รมฟซ	ลซฟม	รดรม	รมฟซ
เทียบกลับ	ซลซม	มซม รด	ดด_ด	ซดรม	รมฟซ	ลซฟม	รดรม	รมฟซ

ทำนองเพลงประโยคนี้ ซ้ำกับทำนองเพลงประโยคที่ 2 ที่ผ่านมา การแปรทางจะซ้ำของอาจารย์ปกรณ์ มีลักษณะใกล้เคียงกัน ความแตกต่างที่พบคือ ทำนองในท้องเพลงที่ 3 เป็นการบรรเลงด้วยเทคนิคการดีดกระหนาบสามสายเป็นเสียงโด เข้ามาประดับตกแต่งทำนอง ทำให้เกิดเป็นทำนองเฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_ล_ _	ชม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ชม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.ระวีวรรณ	ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช
เทียบกลับ	ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี มีความแตกต่างจากทำนองประโยคที่ 2 ที่ผ่านมา โดยในห้องเพลงที่ 1 การแปรทางจะเข้าสอดคล้องกับโครงสร้างของทำนองหลัก และในห้องเพลงที่ 3 และ 4 การดำเนินทำนองของจะเข้า ใช้บรรเลงอยู่ที่สายเอกแทนการเล่นสายลวดและสายทุ้มอย่างประโยคที่ 2 ที่ผ่านมา

ทำนองจะเข้าในวรรคตอบ ใช้โครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีลักษณะเป็นทำนองเต็มที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นพื้นฐานในการแปรทาง โดยใช้ลักษณะการไล่เสียงสลับกัน ดำเนินขึ้นไปหาลูกตกในห้องเพลงสุดท้าย แทนการดำเนินทำนองอย่างเรียบง่ายของทำนองหลัก

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_ล_ _	ชม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ชม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.ศักรินทร์	ชลชม	มชม รด	มชูลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช
เทียบกลับ	ชลชม	มชม รด	มชูลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะเดียวกันกับประโยคที่ 2 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_ล_ _	ชม_ _	_ _ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช_ _	_ _รม	_ _ฟช
	_ _ชม	_ _รด	_ช_ _	_ด_ _	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _
อ.สุธาร	ดทุ ดดด	ดร ดดด	มร มมม	มฟ มมม	ฟม ฟفف	ฟช ฟفف	ชฟ ชชช	ชล ชชช
เทียบกลับ	ชลชม	ชมรด	ทุลูลู	ทุดรม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี ทำนองในเที่ยวแรก มีความแตกต่างจากโครงสร้างของทำนองหลักและทางจะเข้าในประโยคที่ 2 อย่างสิ้นเชิง ลักษณะของทางจะเข้ามีการ

ประดิษฐ์ตกแต่งให้สอดคล้องรับกับประโยคที่ 3 ด้วยลักษณะทำนองและการใช้เทคนิคการสลับ เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นลีลาในการแปรทางและกลอนเพลงที่มีความโดดเด่นในขณะบรรเลงรวมวง

ทางจะเข้าในเที่ยวที่ 2 ทำนองในวรรคถามมีลักษณะเดียวกันกับทำนองเดิมประโยคที่ 2 และ วรรคตอบมีลักษณะเดียวกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	ชช_ล	_ด_ร	_ด_ _	ลล_ _	ชช_ฟ
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ช	_ _ _ล	_ด_ร	_ด_ล	_ _ _ช	_ _ _ฟ
อ.ปกรณ์	มดรม	พรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ชลดรี	لدชล	ฟชรม	ฟลชฟ
เทียบกลับ	มดรม	พรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ชลดรี	لدชล	ฟชรม	ฟลชฟ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้ มี 2 ลักษณะด้วยกันคือ ทำนองในวรรคถาม มีลักษณะการดำเนินทำนองพันไล่เสียงขึ้นไปหาลูกตกที่ห้องเพลงที่ 4 แสดงให้เห็นรูปแบบการแปรทางที่ชัดเจน ต่อจากนั้น ทำนองในวรรคตอบที่ห้องเพลงแรก ทำนองมีการดำเนินขึ้นไปหาลูกตกแล้วไล่สลับเสียงกลับลงมาหาลูกตกในห้องเพลงสุดท้าย โดยในการแปรทางจะใช้โน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตเสียงรองของบันไดเสียง ฟชล ดร ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมทำนองให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกัน

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	ชช_ล	_ด_ร	_ด_ _	ลล_ _	ชช_ฟ
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ช	_ _ _ล	_ด_ร	_ด_ล	_ _ _ช	_ _ _ฟ
อ.ระวีวรรณ	ดรีดช	ดลชฟ	มรดร	มฟชล	รีมรีด	لدชด	ลชฟล	ชฟชฟ
เทียบกลับ	ดรีดช	ดลชฟ	มรดร	มฟชล	รีมรีด	لدชด	ลชฟล	ชฟชฟ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ วรรคถามมีลักษณะการดำเนินทำนองตามโครงสร้างของทำนองหลัก ในห้องเพลงแรกนั้น ทางจะเข้าแปรทางเลียงเสียงลูกตกเสียงเดียวกับทำนองหลักไปใช้เสียง ซอล เพื่อให้ทำนองเกิดความแตกต่างกันและเลียงเสียงที่ต้องซ้ำกันในทำนองห้องถัดไป

ในวรรคตอบ ทางจะเข้ามีลีลาที่ต่างไปจากโครงสร้างของทำนองหลัก โดยมีการเล่นเสียงที่ซ้ำๆ กัน ทำให้เกิดเป็นลักษณะทำนองฝากในห้องเพลงที่ 2 และ 3

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	ชช_ล	_ด_ร	_ด_ _	ลล_ _	ชช_ฟ
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ช	_ _ _ล	_ด_ร	_ด_ล	_ _ _ช	_ _ _ฟ
อ.ศักรินทร์	ดํรํดํ	ลดํล ชฟ	มรดร	มฟชล	ชลดํร	ลดํชล	ฟชรม	ฟลชฟ
เทียบกลับ	ดํรํดํ	ลดํล ชฟ	มรดร	มฟชล	ชลดํร	ลดํชล	ฟชรม	ฟลชฟ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ ในวรรคตามมีลักษณะคล้ายกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณ และมีการแทรกเทคนิคการดีดสะบัดเข้าไปในทำนอง ทำให้ทำนองมีความเข้มข้นเพิ่มขึ้น และทำนองในวรรคตอบ มีการดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ที่กล่าวไปแล้ว

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	ชช_ล	_ด_ร	_ด_ _	ลล_ _	ชช_ฟ
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ช	_ _ _ล	_ด_ร	_ด_ล	_ _ _ช	_ _ _ฟ
อ.สุธาร	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ดมํรํดํ	ทล ลลล	รมฟช	ดฟ ฟฟฟ
เทียบกลับ	มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	ดํชลดํ	ลชดํล	ชฟลช	ฟมชฟ

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ทำนองในวรรคตามทั้ง 2 เที้ยว มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ส่วนทำนองในวรรคตอบ จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยในเที้ยวแรก ลักษณะของทำนองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ทำนองย่อยคือ ทำนองใน 2 ห้องเพลงแรก มีลักษณะไล่เสียงเรียงซิดติดกันลงมาหาลูกตกแล้วเน้นเสียงของลูกตกด้วยเทคนิคการดีดสะบัดเสียงเดียว และทำนองใน 2 ห้องเพลงหลัง มีลักษณะการไล่เสียงเรียงซิดติดกันขึ้นไปหาลูกตก แล้วใช้เทคนิคการดีดสะบัดเน้นเสียงลูกตกที่ทำยห้องเพลงเช่นเดียวกัน โดยใช้โครงสร้างความสัมพันธ์ของลูกตกที่ห้องเพลงคู่เป็นหลัก

ทำนองในวรรคตอบเทียบกลับ ทำนองเพลงในห้องเพลงแรก มีรูปแบบการดำเนินทำนองต่อเนื่องมาจากทำนองในวรรคตาม ต่อจากนั้นจึงดำเนินทำนองพันย้อนกลับลงมาหาลูกตกโดยใช้รูปแบบเดียวกันจนจบวรรค

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ซล	ดล__	ซล__	ซฟ__
	__ดซ	__ซ__	__ด_	__ร__	__ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ปกรณ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟซล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟซล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

ทำนองเพลงประโยคนี้นี้มีลักษณะเดียวกันกับทำนองประโยคที่ 5 ในท่อนที่ 1 ที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งทำนองหลักในประโยคนี้นี้ มีลักษณะทำนองเป็นทางเก็บอย่างสมบูรณ์ การแปรทางจะเข้ามีลักษณะคล้ายคลึงกับทำนองหลักมาก มีความแตกต่างกันในท้องเพลงที่ 4 และ 7 เท่านั้น ในท้องเพลงที่ 4 ของทางจะเข้า ทำนองมีความต่อเนื่องมาจากท้องเพลงที่ 3 โดยใช้เสียงเรียงชิดติดกันดำเนินไปหาลูกตกต่างจากทำนองหลักที่เสียงแรกในท้องเพลงที่ 4 เป็นเสียงที่กระโดดข้ามสูงขึ้น 4 เสียงจากลูกตกของท้องเพลงที่ 3 ตามลักษณะการบรรเลงของฆ้องวงใหญ่

ในท้องเพลงที่ 7 ของทางจะเข้า เป็นการเริ่มทำนองใหม่ด้วยการดีดสายเปล่า โดเสียงขึ้นไปแล้วลงมาหาลูกตก ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับท้องเพลงที่ 5 และ 6

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ซล	ดล__	ซล__	ซฟ__
	__ดซ	__ซ__	__ด_	__ร__	__ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ระวีวรรณ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
เทียบกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

ทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้นี้ มีลักษณะคล้ายกันกับทางของอาจารย์ปกรณ ซึ่งยึดเอาลักษณะทางเก็บของทำนองหลักที่สมบูรณ์อยู่แล้ว มาแปรเป็นทางจะเข้า ตามลักษณะการดำเนินทำนองอย่างจะเข้า

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ซล	ดล__	ซล__	ซฟ__
	__ดซ	__ซ__	__ด_	__ร__	__ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.ศักรินทร์	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มรดร
เทียบกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มรดร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ ในวรรคถาม มีลักษณะเหมือนกันกับทางของอาจารย์ปรกรณ์ ส่วนในวรรคตอบ ใช้การดำเนินทำนองด้วยการไล่เสียงลงมาหาลูกตก ด้วยรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองลักษณะเดียวกันทุกห้องเพลง โดยมีโน้ตเสียง “มี” ทำหน้าที่เป็นโน้ตจรในบันไดเสียง ฟซล ดร เชื่อมทำนองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านการไล่เรียงเสียงและการไล่โน้ว

ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	มร__	ด_ดร	มร_ร	ซ_มฟ	ล_ซล	ดล__	ซล__	ซฟ__
	__ดซ	_ซ__	__ด_	_ร__	_ฟ__	__ซฟ	__ซฟ	__มร
อ.สุธาร	มรดซุ	ดฟมร	รดมร	ฟมซฟ	ลฟซล	ดัลซฟ	ซรมฟ	ซฟมร
เที่ยวกลับ	มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมฟ	ซรมฟ	ซฟมร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ โดยมีความแตกต่างกันบ้างในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ของเที่ยวแรก ซึ่งทางจะเข้าของอาจารย์สุธารมีลักษณะการไล่สลับเสียงขึ้นไปหาลูกตกเสียงเดียวกัน

เนื่องจากทำนองเพลงประโยคที่ 7 ถึงประโยคที่ 12 ของแต่ละท่อน มีลักษณะการซ้ำทำนองกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปทำการศึกษารวมกันทั้งหมดแล้วในท่อนที่ 1 เพื่อแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในการแปรทางของจะเข้าของอาจารย์แต่ละท่าน ดังนั้นจึงไม่ขอทำการศึกษาซ้ำอีก และจะขอทำการศึกษาการแปรทางในท่อนที่ 3 ต่อไปเลย

จากการศึกษาการแปรทางจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้น ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ในท่อนที่ 2 นี้ พบว่า ทางจะเข้าส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์กับทำนองหลักทั้งทางด้านทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองและบันไดเสียง รวมไปถึงความสัมพันธ์ทางด้านเสียงลูกตกเช่นเดียวกับการแปรทางจะเข้าในท่อนที่ 1 ที่ผ่านมา ซึ่งการแปรทางในท่อนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้พบการแปรทางจะเข้าที่มีความน่าสนใจบางทำนองได้แก่ การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารในประโยคเพลงที่ 4 เที่ยวแรก ซึ่งทางจะเข้ามีลักษณะดังต่อไปนี้

ประโยคที่ 4 ท่อนที่ 2

ทำนองหลัก	_ล__	ซม__	___ด	_รม	_ฟ_ซ	ลซ__	__รม	__ฟซ
	__ซม	_รด	_ซ__	_ด__	_ด__	__ฟม	รด__	รม__
ทางจะเข้า	ดทุ ดดด	ดร ดดด	มร มมม	มฟ มมม	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ

การแปรทางจะเข้าประโยคนี้นี้ มีลักษณะแตกต่างจากโครงสร้างของทำนองหลักอย่างสิ้นเชิง ลักษณะของทางจะเข้ามีการประดิษฐ์ตกแต่งให้สอดคล้องรับกับประโยคเพลงที่ 3 เทียบแรกของทาง อาจารย์สุธารที่บรรเลงก่อนหน้าประโยคเพลงที่ 4 นี้คือ

ประโยคที่ 3 ท่อนที่ 2

ทำนองหลัก	__ฟ	__ชช	__ล	__ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
	__ฟ	_ช__	__ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	__ม	__ร
ทางจะเข้า	ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รм รรร

การแปรทางจะเข้าใช้การบรรเลงด้วยการใช้เทคนิคการสะบัดเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นลีลาในการแปรทางและกลอนเพลงที่มีความโดดเด่นในขณะบรรเลงรวมวง

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
	_ล_ช	__ล	__ฟ	__ช	_ล_ด	_ล_ช	__ฟ	__ล
อ.ปกรณ	ฟด ดดด	ชลุดร	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ชลุดร	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ด้ทลช	ด้ลชฟ	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณประโยคนี้นี้ มีลักษณะแตกต่างจากทำนองประโยคที่ 1 ของท่อน 1 และท่อน 2 ที่ผ่านมาคือ ประโยคที่ 1 ซึ่งเป็นประโยคเริ่มต้นท่อนเพลงของทั้ง 2 ท่อนที่ผ่านมา มีลักษณะการบรรเลงด้วยวิธีการกรอให้เสียงยาว ตามโครงสร้างของทำนองหลัก ที่เรียกว่า “ลูกเท่า” แต่ประโยคที่ 1 ท่อนที่ 3 นี้ ลักษณะของทำนองหลักก็ได้มีลักษณะเป็นทำนองลูกเท่า แต่เป็นรูปแบบทำนองทั่วไปของทำนองหลัก ซึ่งจะพบว่าในเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ ทำนองเพลงประโยคนี้นี้ เป็นทำนองเพลงที่เชื่อมอยู่ในระหว่างท่อนเพลงจังหวะที่ 6 ของท่อน 1,2 และ 3 ที่กล่าวไปแล้ว

ดังนั้นลักษณะการแปรทางจะเข้าในประโยคนี้นี้ จึงมีลักษณะการแปรทางเป็นทำนองเต็มในการเริ่มต้นเพลง และมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันกับทำนองประโยคที่ 11 ของท่อน 1,2 และ 3 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ล_ด	_ล_ช	___ฟ	___ล
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํท	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํท	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะเดียวกับกันทำนองประโยคที่ 11 ของท่อนที่ 1,2 และ 3 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ล_ด	_ล_ช	___ฟ	___ล
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํฟ	ลชฟร
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํฟ	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะเดียวกับกันทำนองประโยคที่ 11 ของท่อนที่ 1,2 และ 3 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 1

ทำนองหลัก	_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
	_ล_ช	___ล	___ฟ	___ช	_ล_ด	_ล_ช	___ฟ	___ล
อ.สุธาร	ดร ดดด	รฟ รรร	ฟช ฟฟฟ	ชล ชชช	ฟชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร
เทียบกลับ	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ทำนองในวรรคสามเที่ยวแรก มีการจัดรูปแบบการดำเนินทำนองอย่างชัดเจนด้วยการใช้เสียงของลูกตกในแต่ละห้องเพลงมาเป็นตัวเริ่มและเป็นลูกตกด้วยการสับเสียงเดียวที่ท้ายห้อง ตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง เป็นโน้ตเสียงหลักในบันไดเสียง ฟซล ดร แสดงให้เห็นความชัดเจนของบันไดเสียง ส่วนทำนองในวรรคตอบ ใช้ลูกตกในห้องเพลงคู่ เป็นโครงสร้างในการแปรทาง และมีโน้ตเสียง ที่ ซึ่งเป็นเสียงรองในบันไดเสียง เข้ามาร่วมในการแปรทาง จะเข้า ทำให้ลักษณะของทางจะเข้ามีลักษณะเสียงเรียงชิดติดกันดำเนินไปหาลูกตกที่ห้องเพลงท้าย

การแปรทางในเทียวกลับ วรรคตามดำเนินทำนองด้วยการใช้เทคนิคเฉพาะเครื่องดนตรีคือ การตีกระทบสาย (ทิง – นอย) โดยใช้ลูกตกในแต่ละห้องเพลงเป็นโครงสร้างในการแปรทำนอง ส่วน ทำนองในวรรคตอบมีลักษณะเดียวกันกับทำนองในเทียวกแรก

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ปกรณ	ฟชลท	ททท ดร์	ฟชัฟร	รฟร์ ดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทด	รทดร์
เทียวกกลับ	ฟชลท	ททท ดร์	ฟชัฟร	รฟร์ ดท	ลฟชล	ทชลท	ดลทด	รทดร์

ทำนองเพลงและการแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณในประโยคนี้ มีลักษณะซ้ำกับทำนอง เพลงประโยคที่ 12 ของท่อนที่ 1,2 และ 3 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ระวีวรรณ	ฟรดท	ลทุดร	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ฟชลท	ลชฟช	ลทุดร
เทียวกกลับ	ฟรดท	ลทุดร	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรุดท	ลชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีการแปรทางที่แตกต่างไปจากทำนองเพลง ประโยคที่ 12 ของท่อนที่ 1,2 และ 3 ที่ผ่านมา ทางจะเข้าใช้การแปรทางสวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ ของทำนองหลักในห้องเพลงแรก เพื่อลงไปเล่นเสียงในกลุ่มเสียงต่ำที่สายทุ้มและสายลวด แต่ยังคงยึด โครงสร้างการดำเนินทำนองของทำนองหลักเป็นสำคัญ โดยมีตัวโน้ตเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงรองของ บันไดเสียงเป็นตัวเชื่อมทำนองให้มีความกลมกลืน เหมาะสมกับลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร
อ.ศกรินทร์	ฟรดท	ลทุดร	ฟชฟร	ฟรดท	ชวรฟช	ทชดท	ลชฟช	ลทดร์
เทียวกกลับ	ฟรดท	ลทุดร	ฟชฟร	ฟรดท	ชวรฟช	ทชดท	ลชฟช	ลทดร์

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณคือ มีการแปรทางที่แตกต่างไปจากทำนองเพลงประโยคที่ 12 ของท่อนที่ 1,2 และ 3 ที่ผ่านมา ทำนองเพลงในวรรคตอบทั้ง 2 เทียบ การดำเนินทำนองของจะเข้ากลับขึ้นไปบรรเลงอยู่ที่สายเอกซึ่งมีความกังวานและชัดเจนกว่าสายทุ้ม

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 2

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	__ _ท	__ _ด	__ _ร
อ.สุธาร	ฟชลท	ททท ดริ	ทดชล	ทริตท	ดฟชล	ทชลท	ดลทด	รทดริ
เทียบกลับ	ฟรดท	ลตุตุร	ฟชฟด	ฟรดท	ดตุลตุ	ดตุลตุ	ดรวด	รชฟร

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ ทำนองจะเข้าทั้ง 2 เทียบมีความแตกต่างกัน แต่มีลักษณะเหมือนกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 12 ของท่อนที่ 1,2 และ3 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_	ดด_	ร_	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ปกรณ์	ฟดรด	ชตุตุร	ชฟรฟ	ดรวฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชตุตุร	ชฟรฟ	ดรวฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ทำนองหลักและการแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ประโยคนี้ มีลักษณะซ้ำกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 3 ของท่อนที่ 1 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_	ดด_	ร_	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ระวีวรรณ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรวฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรวฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะซ้ำกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 3 ของท่อนที่ 1 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.ศักรินทร์	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดัช	ลชฟร	ฟชลช	ฟรฟด
เทียบกลับ	ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชล ดัช	ลชฟร	ฟชลช	ฟรฟด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 3 ของท่อนที่ 1 ทางจะเข้าวรรคตอบมีการแปรทางที่แตกต่างออกไปจากโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีลักษณะเป็นทำนองเต็มที่สมบูรณ์อยู่แล้ว แต่กลุ่มเสียงที่จะใช้ในการสร้างทำนองเป็นกลุ่มเสียงเดียวกันกับทำนองหลัก

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 3

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
	_ล_ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด
อ.สุธาร	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
เทียบกลับ	ฟดรด	ชลดูร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี มีลักษณะเดียวกับทำนองเพลงประโยคที่ 3 ของท่อนที่ 1 และมีการใช้เทคนิคการดีดกระทบสาย(ทิง-นอย) เข้ามาตกแต่งทำนองในวรรคถามเที่ยวแรก เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะการแปรทางของจะเข้าอีกรูปแบบหนึ่ง

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	_ _ดร	_ _มฟ	_ช_ _	ฟม_ _
	_ _ _ด	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	_ท_ _	ดร_ _	ม_ฟม	_ _รด
อ.ปกรณ	ชลทต	รตทล	ลชฟ ดุฟ	ชลทต	รตตร	ดรมฟ	มชฟม	ฟมรต
เทียบกลับ	ชลทต	รตทล	ลชฟ ดุฟ	ชลทต	รตตร	ดรมฟ	มชฟม	ฟมรต

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณประโยคนี ทางจะเข้ามีความสัมพันธ์กับทำนองหลักเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านลูกตก ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองและกลุ่มโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนองเนื่องจากทำนองหลักมีลักษณะเป็นทำนองเต็มที่เกือบจะสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	__ซล	__ทด	__ดร	__มฟ	_ซ__	ฟม__
	___ด	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ท__	ดร__	ม_ฟม	__รด
อ.ระวีวรรณ	ซลทค้	ร้ดทฟ	ลซทล	ค้ทรค้	ค้ทรค้	ฟ้รซฟ	ค้รฟซ้	ฟ้มรค้
เทียบกลับ	ซลทค้	ร้ดทฟ	ลซทล	ค้ทรค้	ค้ทรค้	ฟ้รซฟ	ค้รฟซ้	ฟ้มรค้

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ทำนองในวรรคถามห้องเพลงที่ 2 ทางจะเข้ามีการเลียงเสียงลูกตกเดียวกันกับทำนองหลักไปตกเสียง ฟา แล้วใช้การดำเนินทำนองแบบสลับเสียงขึ้นไปหาลูกตก ส่วนทำนองในวรรคตอบ การแปรทางจะเข้ามีลักษณะแตกต่างออกไปจากทำนองหลัก แม้ว่าทำนองหลักจะมีลักษณะที่เป็นทำนองเต็มอยู่แล้ว แต่ยังคงใช้โน้ตในกลุ่มเดียวกัน โดยมีโน้ตเสียงมี ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ทำหน้าที่สำคัญในการเชื่อมต่อกำหนดให้มีความกลมกลืนกัน

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	__ซล	__ทด	__ดร	__มฟ	_ซ__	ฟม__
	___ด	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ท__	ดร__	ม_ฟม	__รด
อ.ศักรินทร์	ซลทค้	ร้ดทล	ลซฟ ซล	ซลทค้	ร้ทรค้	ฟ้รซฟ	ซ้รฟฟ	ซ้รฟค้
เทียบกลับ	ซลทค้	ร้ดทล	ลซฟ ซล	ซลทค้	ร้ทรค้	ฟ้รซฟ	ซ้รฟฟ	ซ้รฟค้

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ ทำนองในวรรคถามมีลักษณะใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ส่วนทำนองในวรรคตอบ มีความแตกต่างจากโครงสร้างทำนองหลักและทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ โดยการแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ใช้โน้ตในกลุ่มเสียงหลักของบันไดเสียง ทดร ฟซ ดำเนินทำนองแบบสลับเสียงไล่ขึ้นและลงมาหาลูกตก แสดงให้เห็นความชัดเจนของบันไดเสียง แม้ว่าทำนองหลักจะมีการใช้เสียงรองในการดำเนินทำนองก็ตาม

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 4

ทำนองหลัก	_รฟ_	รด__	__ซล	__ทด	__ดร	__มฟ	_ซ__	ฟม__
	___ด	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ท__	ดร__	ม_ฟม	__รด
อ.สุธาร	ซลทค้	รค้ดทค้	ซฟซล	ซลทค้	รค้ดค้	ดรมฟ	มซฟม	ฟมรด
เทียบกลับ	ซลทค้	คฟซล	ทลค้ รค้	รค้ลทค้	รค้ดค้	ค้รค้ฟ	มค้ฟค้	ฟค้มค้

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันกับทำนองหลักและทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ที่ได้ทำการศึกษาไปแล้ว ในการแปรทางทั้งสองเที่ยวมีความแตกต่างกันที่เที่ยวแรกเป็นการบรรเลงอยู่ในกลุ่มเสียงต่ำ ส่วนที่เยวกลับเป็นการบรรเลงอยู่ในกลุ่มเสียงสูง

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท
อ.ปรกรณ์	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	ดรีฟี่	รี่ฟี่	ทดชล	ทรีดัท
เที่ยวกลับ	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	ดรีฟี่	รี่ฟี่	ทดชล	ทรีดัท

ทำนองเพลงประโยคนี้ มีลักษณะซ้ำกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 6 ของท่อนที่ 1 ที่ผ่านมาแล้ว การแปรทางจะเข้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยใช้โครงสร้างลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลักเป็นสำคัญ และเสียงรองของบันไดเสียงยังมีบทบาทในการแปรทางจะเข้าเช่นเดิม

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท
อ.ระวีวรรณ	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	รี่รี่ รี่ช	รี่รี่	ทฟชล	ทรีดัท
เที่ยวกลับ	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	รี่รี่ รี่ช	รี่รี่	ทฟชล	ทรีดัท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทำนองเพลงประโยคที่ 6 ท่อนที่ 1 ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท
อ.ศักรินทร์	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	ดรีฟี่	รี่ฟี่	ทดชล	ทรีดัท
เที่ยวกลับ	ฟี่ฟี่	รี่รี่ ดัท	ลชฟช	ลทดรี	ดรีฟี่	รี่ฟี่	ทดชล	ทรีดัท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปรกรณ์ ซึ่งได้กล่าวไปแล้ว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 5

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท
	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ _ _ด	_ _ _ท
อ.สุธาร	ฟชฟด	ฟชฟท	ชลชด	ชลชร	ชลชด	ชลชร	ดํทดํ	ฟชลท
เทียบกลับ	ฟิฟิ	ฟิรํท	ลชฟช	ลทดริ	ฟิรํฟิ	ริดํฟิ	ดํทริ	ทลดํท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้นี้ ทำนองในเที่ยวแรก ทางจะเข้ามีความเข้มข้นสูงมาก การดำเนินทำนองของจะเข้าได้เป็นไปตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก แต่ยังคงความสัมพันธ์ในด้านของลูกตกเกือบทุกห้องเพลง ทางจะเข้ามีการจัดรูปแบบการดำเนินทำนองอย่างชัดเจนคือ ทำนองเพลงในห้องเพลงนี้ทุกห้องมีการดำเนินทำนองลงมาหาลูกตกเสียงโดสายเปล่า แล้วเคลื่อนที่ขึ้นไปหาลูกตกเสียงเดียวกันกับทำนองหลักในห้องเพลงคู่ ไปจนจบประโยค

ส่วนทำนองในเที่ยวกลับ วรรคตามมีลักษณะใกล้เคียงกับทางจะเข้าของอาจารย์ท่านอื่นๆ ตามทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ในวรรคตอทางจะเข้าดำเนินทำนองด้วยการไล่พันเสียงย้อนกลับลงมาหาลูกตกที่ห้องเพลงสุดท้าย

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	_ร_ _	ฟช_ _	ทช_ _	ทด_ท
	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	_ _ดร	_ฟ_ฟ	_ _ฟช	_ท_ _
อ.ปกรณ	ดํดํ ทด	ริดํทช	ทชฟช	ทริดํท	ดํดํ ทด	ริดํทช	ทชฟช	ทริดํท
เทียบกลับ	ดํดํ ทด	ริดํทช	ทชฟช	ทริดํท	ดํดํ ทด	ริดํทช	ทชฟช	ทริดํท

ทำนองหลักของอาจารย์นิกรประโยคนี้นี้ ในวรรคตอ ทำนองมีลักษณะแตกต่างไปจากทำนองหลักทั่วไปที่มีลักษณะทำนองเหมือนกันทั้งวรรคตามและวรรคตอ ทำให้ทำนองหลักมีลักษณะเฉพาะทาง การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณประโยคนี้นี้ เป็นการแปรทางตามลักษณะของทำนองหลักแบบทั่วไปคือ ใช้ทำนองเดียวกันทั้งวรรคตามและวรรคตอ โดยในห้องเพลงแรกทั้งของวรรคตามและวรรคตอ ใช้การเติมทำนองให้เต็มด้วยการติดสับดเสียงเดียวกันด้วยโน้ตตัวแรกของทำนองหลักเป็นตัวเริ่มทำนองเพลง ส่วนทำนองในห้องเพลงสุดท้ายของแต่ละวรรคใช้การเติมทำนองด้วยการเรียงเสียงตัวโน้ต ให้ทำนองมีการเคลื่อนไหว

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	_ร_ _	ฟช_ _	ทช_ _	ทด_ท
	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	_ _ดร	_ ฟ_ฟ	_ _ฟช	_ท_ _
อ.ระวีวรรณ	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต	ฟฟฟิ ริฟิ	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต
เทียบกลับ	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต	ฟฟฟิ ริฟิ	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ระวีวรรณประโยคนี้ ทำนองเพลงในวรรคถามมีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ส่วนทำนองเพลงในวรรคตอบมีลักษณะแตกต่างกันที่ห้องเพลงแรกคือ มีการใช้น้ตเสียงสูงขึ้นไปเป็นคู่ 4 ของเสียงโด ซึ่งเป็นเสียงต้นของทำนองในวรรคถาม บรรเลงด้วยวิธีเดียวกันแล้วกลับเข้ามาหาทำนองเพลงเดิมในวรรคถาม ทำให้ทางจะเข้ามีความโดดเด่นในขณะที่บรรเลงรวมวง

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	_ร_ _	ฟช_ _	ทช_ _	ทด_ท
	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	_ _ดร	_ ฟ_ฟ	_ _ฟช	_ท_ _
อ.ศักรินทร์	รดิตด	รดิตช	ฟรฟช	ทด ททท	รดิตด	รดิตช	ฟรฟช	ทด ททท
เทียบกลับ	รดิตด	รดิตช	ฟรฟช	ทด ททท	รดิตด	รดิตช	ฟรฟช	ทด ททท

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์ศักรินทร์ประโยคนี้ ใช้โครงสร้างทำนองหลักซึ่งมีลักษณะเป็นทำนองเต็มในการแปรทาง และแก้ไขทางจะเข้าให้มีลักษณะแตกต่างจากทำนองหลักบ้างในบางห้องเพลงที่ 3 ของทั้ง 2 วรรค โดยทางจะเข้ามีลักษณะทำนองที่เคลื่อนที่ลงแล้วขึ้นไปหาลูกตก แต่ยังคงความสัมพันธ์ในด้านของลูกตกและบันไดเสียงเดียวกัน

ท่อนที่ 3 ประโยคที่ 6

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	_ร_ _	ฟช_ _	ทช_ _	ทด_ท
	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	_ _ดร	_ ฟ_ฟ	_ _ฟช	_ท_ _
อ.สุธาร	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต
เทียบกลับ	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต	ดัดดี ทด	รดิตช	ทชฟช	ทรดิต

การแปรทางจะเข้าของอาจารย์สุธารประโยคนี้ มีลักษณะเหมือนกันกับทางจะเข้าของอาจารย์ปกรณ์ ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว

เนื่องจากทำนองเพลงประโยคที่ 7 ถึงประโยคที่ 12 ของแต่ละท่อน มีลักษณะการซ้ำทำนองกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปทำการศึกษารวมกันทั้งหมดแล้วในท่อนที่ 1 เพื่อแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนในการแปรทางของจะเข้ของอาจารย์แต่ละท่าน ดังนั้นจึงไม่ขอทำการศึกษซ้ำอีก

จากการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ในท่อนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้พบการแปรทางจะเข้ที่มีความน่าสนใจบางท่านองได้แก่ การแปรทางจะเข้ของอาจารย์ระวีวรรณในประโยคเพลงที่ 2 เทียบกลับ ซึ่งทางจะเข้มีลักษณะดังต่อไปนี้

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	__ _ท	__ _ด	__ _ร
ทางจะเข้	ฟรดท	ลทุตร	ฟชฟร	ฟรดท	ดทุลช	ดชลท	ดรดท	ลชฟร

การแปรทางจะเข้ประโยคนี้นี้ พบว่า มีลักษณะของกลอนฟาดปรากฏให้เห็นอยู่ที่ตำแหน่งของโน้ต 2 ตัวหลัง ในห้องเพลงที่ 8 โดยเสียงของโน้ต 2 ตัวแรกนั้นบรรเลงอยู่ที่สายทุ้ม ส่วนโน้ต 2 ตัวหลังนั้นกลับขึ้นมาบรรเลงที่สายเอกทำให้กลอนเพลงมีลักษณะเสียงกระโดดหรือเรียกว่า “เสียงฟาด” ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้เสียงขาดความกลมกลืนในด้านของสำนวนกลอนที่เหมาะสมในทัศนคติของผู้วิจัยเอง

นอกจากนี้ยังพบการแปรทางจะเข้ที่น่าสนใจอีกหนึ่งประโยคคือ การแปรทางจะเข้ของอาจารย์สุธารประโยคที่ 5 เทียบแรก ลักษณะการดำเนินทำนองของจะเข้มีความเข้มข้นสูง แตกต่างจากลักษณะโครงสร้างของทำนองหลักและทางจะเข้ของอาจารย์ท่านอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

ทำนองหลัก	_ช__	ฟร__	ทท__	ดด_ร	_ร_ร	_ร__	รร__	ดด_ท
	__ฟร	__ดท	__ _ด	__ _ร	_ฟ_ช	_ฟ_ร	__ _ด	__ _ท
ทางจะเข้	ฟชฟด	ฟชฟท	ชลชด	ชลชร	ชลชด	ชลชร	ด้ทด้ด	ฟชลท

การดำเนินทำนองของจะเข้ประโยคนี้นี้ เป็นการดำเนินทำนองซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าการดำเนินทำนองโดยทั่วไปของจะเข้ในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นที่ได้ทำการศึกษาผ่านมาแล้ว ลักษณะของกลอนเพลงมีลักษณะเสียงโดดไป-มาหาลูกตก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของทำนองหลักเกือบทุกห้องเพลง ต่างจากทางจะเข้ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาซึ่งมีสำนวนกลอนที่เรียบร้อยตามโครงสร้างทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตามทัศนคติของผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสำนวนกลอนที่มีความไพเราะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแปรทางอย่างดี และเหมาะสมกับการบรรเลงสำหรับทางเดี่ยวมากกว่าการบรรเลงรวมวง

จากการศึกษาการแปรทางจะเข้เปรียบเทียบกับทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้นทั้ง 3 ท่อนนี้ พบว่าการแปรทางจะเข้ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่านนี้ ทางจะเข้ส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักทั้ง ทางด้านเสียงลูกตก บันไดเสียง และทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง เนื่องจากว่า คุณลักษณะในเรื่อง ช่วงเสียงของเครื่องดนตรีจะเข้ที่มีความใกล้เคียงกันกับช่วงเสียงของเครื่องดนตรีฆ้องวงใหญ่ จึงไม่พบ ปัญหาในการแปรทางมากนัก แสดงให้เห็นถึงลักษณะของทางจะเข้ที่มีความเรียบร้อย เป็นระเบียบ ตามลักษณะการบรรเลงของจะเข้และเป็นหลักให้กับวงดนตรีได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากการแปรทาง ที่เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังมีการแปรทางให้เกิดความโดดเด่นให้กับเครื่องดนตรีจะเข้เองและเพิ่มความไพเราะให้กับวงดนตรี ตามลักษณะและประเภทของเพลงทางพื้นซึ่งต้องการความไพเราะของ สำนวนกลอนในการบรรเลง การแปรทางจะเข้ของอาจารย์แต่ละท่านมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บ้างตามทัศนคติที่มีต่อการแปรทางของอาจารย์แต่ละท่านดังนี้

อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ได้อธิบายเกี่ยวกับการแปรทางของเครื่องดนตรีต่างๆ ไว้ว่า ทาง ในการบรรเลงนั้นมีอยู่ 2 อย่างคือ

1. ทางสำหรับบรรเลงเดี่ยว นักดนตรีจะแสดงความสามารถในการแปรทางและ ตกแต่งทางได้อย่างเต็มความสามารถ
2. ทางสำหรับบรรเลงรวมวง ทางสำหรับบรรเลงรวมวงจะเน้นทางกลอนที่มีความสอดคล้อง และสัมพันธ์กันทั้งวง กลอนเพลงจะเน้นที่ความเรียบ กลมกลืน ไม่ผาดโผนจนเกินไป ขึ้นอยู่กับลักษณะ และประเภทเพลง โอกาส ประเภทของวงดนตรี และการใช้งาน

การแปรทางของจะเข้จะต้องมองภาพรวมของเครื่องดนตรีในวง การประดิษฐ์ตกแต่งทำนอง จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบทเพลง (ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน . สัมภาษณ์ : 2546)

เช่นเดียวกับอาจารย์สุธาร บัวทั้ง(สัมภาษณ์ : 2546) ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการแปรทางจะเข้ไว้ ว่า การแปรทางและการบรรเลงจะเข้ นั้น ขึ้นอยู่กับบทเพลงและวงดนตรีที่บรรเลง เช่นในบทเพลงแขก มอญ 3 ชั้นนี้ เป็นบทเพลงประเภททางพื้น ซึ่งต้องการความไพเราะของกลอนเพลง การแปรทาง จำเป็นที่ต้องยึดโครงสร้างของทำนองหลัก เพื่อความกลมกลืนในเวลาที่บรรเลงรวมวง โดยการบรรเลง ทำนองของจะเข้จะมีการใช้เทคนิคการบรรเลงของจะเข้เข้ามาประกอบบ้าง เพื่อให้ทางจะเข้เกิดลีลาที่ น่าฟัง ความถนัดของผู้บรรเลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดลักษณะของทางจะเข้ ในฐานะที่ดนตรี เป็นเรื่องของศิลปะนั้น ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงนั้นๆ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะกำหนดลักษณะของทาง จะเข้ด้วย

ในการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ การแปรทางจะเข้ในบันไดเสียงและลูก ตกต่างๆ เสียงรองของบันไดเสียงจะมีบทบาทในการแปรทำนองของจะเข้ ซึ่งจะทำให้ลักษณะของทาง จะเข้มีการไล่เรียงเสียงขิดติดกัน ทำให้ทำนองจะเข้มีลักษณะเรียบเหมาะสมกับลักษณะการบรรเลง

และลักษณะทำนองของเพลงประเภทปรบไก่ ตามที่อาจารย์ระวีวรรณ (สัมภาษณ์ : 2546) ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการแปรทางจะเข้าใจว่า ลักษณะของทางของจะเข้ นั้น เสียงจะไม่โดดมาก เสียงจะมีลักษณะเรียงชิดกันคล้ายกับทางของระนาดเอกเนื่องจากมีช่วงเสียงที่ใกล้เคียงกัน การแปรทางควรอยู่ในขีดความสามารถของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ควรให้ความกลมกลืนกันทั้งวงไม่เด่นออกมาเพียงเครื่องเดียว และควรยึดทำนองหลักในการแปรทำนองเป็นสำคัญ

นอกจากการบรรเลงด้วยวิธีการติดเก็บและติดกรอ ตามลักษณะการบรรเลงของเพลงประเภททางพื้นแล้ว จะเข้ยังมีการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ทำนองมีความไพเราะน่าฟังมากยิ่งขึ้น การบรรเลงเทคนิคต่างๆ จะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ดังที่อาจารย์ศักรินทร์ (สัมภาษณ์ : 2546) ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับเทคนิคการบรรเลงไว้ว่า “เทคนิคการบรรเลงนั้น เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการแปรทำนอง แต่ไม่ได้หมายความว่า เอาเทคนิคมาเป็นหลักใหญ่ในการแปรทำนอง การแปรทำนองจะต้องดูสำนวนกลอนของทำนองหลักเพื่อให้เกิดความกลมกลืน” และการบรรเลงเทคนิคต่างๆ นั้น สิ่งสำคัญคือ จะต้องบรรเลงให้ชัดเจน (ระวีวรรณ ทับทิมศรี . สัมภาษณ์ : 2546)

1.2 บันไดเสียงและลูกตก

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในดนตรีไทยคือ “ทำนองแปร” หมายถึงทำนองเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่สามารถทำทำนองได้รวมไปถึงการขับร้องด้วย นอกเหนือจากฆ้องวงใหญ่ซึ่งมีหน้าที่บรรเลงทำนองหลักให้กับวงดนตรีไทย เครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ปี่ใน ขลุ่ย ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ฯลฯ (มานพ วิสุทธิแพทย์ .2533 : 96)

ในการแปรทำนองของเครื่องมือต่างๆ นั้น มีข้อกำหนดที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะและวิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด โดยในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ทำนองแปรของจะเข้ และทำนองหลัก ในบันไดเสียงและลูกตกต่างๆ ในเพลงแขกมอญ 3 ชั้น ดังต่อไปนี้

บันไดเสียง ที (ทดร ฟซ)

ลูกตกเสียงที

ทำนองหลัก	_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	จังหวะตกเสียงที
	_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	1 3 3 1
ทางจะเข้ 1	ฟซลท	ลทดริ	ฟิฟริ	ริฟริ ดท	1 3 3 1
2	ฟซล ซฟ	ดรวรร	ซลทดุ	ทดุทุ	5 3 2 1
3	ซลซฟ	รฟดฟ	รดทซุ	ทดุทุ	5 5 6 1
4	รฟซท	_ด_ริ	_ฟิ ริฟริ	_ด_ท	1 3 3 1
5	ลซฟร	ฟทดุร	ซซซซ ซซ	ฟรดท	3 3 6 1

6	ดรฟช	ฟทด้ร	ฟ้ช้ฟ้	ฟ้ร้ด้ท	6 3 3 1
7	รฟชท	ททท ด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้ท	1 3 7 1
8	ฟรดท	ลทุ้ด	ฟชฟร	ฟรดท	1 3 3 1
9	ลชฟช	ลทุ้ด	ดรฟช	ทร้ด้ท	6 3 6 1
10	ลชดช	ลทุ้ด	ฟชฟร	ฟรดท	6 3 3 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที่ โครงสร้างของทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ลงมาหาลูกตก ความสัมพันธ์ของทำนองหลักและทำนองจะเข้าที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือทำนองแปรลำดับที่ 1,4 และ 8 ซึ่งมีลูกตกเสียงเดียวกันทุกห้องเพลง เมื่อสังเกตจากทำนองแปรทั้ง 3 ทำนองที่กล่าวมาแล้วนั้นพบว่า แม้ทำนองทั้ง 3 ทำนองนี้จะมีเสียงลูกตกที่ตรงกัน แต่ทำนองมิได้มีลักษณะเดียวกัน เนื่องจากสาเหตุบางประการเช่น

- ทำนองแปรในลำดับที่ 4 ลักษณะการบรรเลงเป็นแบบกรอเสียงห่างๆ อย่างทำนองหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองและความชัดเจนของบันไดเสียงได้มากกว่า
- ทำนองแปรในลำดับที่ 8 ในห้องเพลงแรก ทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองสวนทางกับทำนองหลัก แล้วจากนั้นจึงดำเนินทำนองกลับเข้ามาหาโครงสร้างของทำนองหลัก

เมื่อแปรทำนองเป็นทำนองเต็มแล้ว เสียงรองของบันไดเสียงจะเข้ามามีบทบาทในทำนองแปรเสมอ ซึ่งมีบทบาททั้งทำหน้าที่เป็นเสียงลูกตกในห้องเพลงที่ 3 ของทำนองแปรลำดับที่ 7 และมีหน้าที่เป็นตัวเชื่อมทำนองในระหว่างห้องเพลง ซึ่งในบันไดเสียง ที่ นี้ มีโน้ตเสียง ลา เป็นโน้ตเสียงรองลำดับที่ 7 เป็นเสียงสำคัญในการช่วยสร้างความกลมกลืนให้กับทำนองแปร

ลูกตกเสียง ที่

ทำนองหลัก	_ร_ร	_ร_ _	รร_ _	ดด_ท	จังหวะตกเสียงที่
	_ฟ_ช	_ฟ_ร	__ _ด	__ _ท	6 3 2 1
ทางจะเข้า 1	ดรฟช	ฟทด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้ท	6 3 7 1
2	ด้รฟ้ช้	ร้ฟ้ด้ร	ทด้ชล	ทร้ด้ท	6 3 7 1
3	ร้ร้ร้ ร้ช	ร้ชร้ด	ทฟชล	ทร้ด้ท	6 2 7 1
4	ชลชด	ชลชร	ด้ทด้ด	ฟชลท	2 3 2 1
5	ฟ้ด้ร้ฟ้	ร้ด้ฟ้	ด้ทร้ด	ทลด้ท	5 3 2 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที่ โครงสร้างของทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ลงมาหาลูกตก แต่มีโครงสร้างทำนองอีกรูปแบบหนึ่ง จากการศึกษาด้านความสัมพันธ์ของ

ลูกตกระหว่างทำนองแปรและทำนองหลักแล้ว ไม่พบทำนองแปรใดเลยที่มีเสียงลูกตกตรงกับทำนองหลักทุกห้องเพลง ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์ทางด้านลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองใกล้เคียงกับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1,2 และ 3 และในการแปรทำนองจะพบว่า โน้ตเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ทดทร ฟซ ยังเข้ามามีบทบาทในการแปรทางเช่นเดียวกันกับทำนองเพลงรูปแบบแรกที่ได้กล่าวไปแล้ว

ลูกตกเสียง ที

ทำนองหลัก	ร_ร_	ร_รด	_ด_ _	ทด_ท	จังหวะตกเสียงที
	_ร_ช	_ช_ _	ช_ชล	_ _ _ฟ	6 2 7 1
ทางจะเข้ 1	ริริริ ริช	ริริริ รัด	ทดชล	ทรัดท	6 2 7 1
2	ริริริช	ริริริัด	ทฟชล	ทรัดท	6 2 7 1
3	ริริริ ริช	ชชช รัด	ดฟชล	ชฟชท	6 2 7 1
4	ริริริช	ริริริัด	ดฟชล	ทรัดท	6 2 7 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที 1 ในบันไดเสียง ที โครงสร้างของทำนองมีทิศทางการเคลื่อนที่ลงมาหาลูกตก ทำนองแปรทุกทำนองมีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก ทั้งทางด้านของลูกตกและลักษณะของทำนอง เนื่องจากทำนองหลักมีลักษณะที่เป็นทำนองเต็มอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเอื้อต่อความสะดวกในการแปรทำนองเป็นอย่างดี รายละเอียดในแต่ละห้องเพลงของทำนองแปรอาจมีความแตกต่างกันบ้างแต่ยังอยู่ในโครงสร้างทำนองเดียวกัน ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้บรรเลงแต่ละท่านซึ่งแปรทำนองให้มีความแตกต่างกันออกไปบ้าง

ลูกตกเสียง ที

ทำนองหลัก	ชฟ_ฟ	_ร_ _	ฟร_ร	_ด_ _	จังหวะตกเสียงที
	_ _ ร_	รด_ด	_ _ ด_	ดท_ท	5 2 3 1
ทางจะเข้ 1	ชฟรฟ	รด ดดด	ฟรดร	ดท ททท	5 2 3 1
2	ดท ดดด	ดร ดดด	ทช ททท	ทด ททท	2 2 1 1
3	ดทดุ	ทด ดดุด	ทชทด	ชท ททท	3 2 2 1
4	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรุด	ทชดุ	5 3 2 1
5	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทดุ	5 2 3 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ที่ ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก ในด้านของลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1 และ 5 โดยดำเนินทำนองตามลักษณะโครงสร้างของทำนองหลักซึ่งมีรูปแบบการดำเนินทำนองอย่างชัดเจน ส่วนทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกที่ห้องเพลงที่ 2 และ 4 และห้องเพลงที่ 1 และ 4 จากทำนองแปรทั้งหมดจะสังเกตได้ว่า แต่ละทำนองมิได้มีการใช้เสียงรองของบันไดเสียงในการแปรทำนองเลย เนื่องจากโครงสร้างของทำนองหลักมีลักษณะของทำนองเต็มที่มีรูปแบบการดำเนินทำนองที่ชัดเจน แสดงให้เห็นความเด่นชัดของบันไดเสียง

ลูกตกเสียง ที่

ทำนองหลัก	_ด_ _	รด_ _	ทช_ _	ทด_ท	จังหวะตกเสียงที่
	_ _ทด	_ _ทช	_ _ฟช	_ท_ _	2 6 6 1
ทางจะเข้ 1	ดัดดี ทด	รดทช	ทชฟช	ทรดท	2 6 6 1
2	รดทด	รดทช	ฟรฟช	ทด ททท	2 6 6 1
3	ฟิฟิ ริฟิ	รดทช	ทชฟช	ทรดท	5 6 6 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที่ ทำนองหลักวรรณนี้มีความชัดเจนในด้านของบันไดเสียง และลักษณะของการดำเนินทำนองเป็นทำนองเต็ม ซึ่งส่งผลให้ทำนองแปรมีความสัมพันธ์ตามไปด้วย ในทำนองแปรลำดับที่ 5 ในห้องเพลงแรก มีเสียงลูกตกที่แตกต่างจากทำนองหลักออกไป แต่ยังคงใช้เสียงหลักของบันไดเสียง ทดร ฟช

ลูกตกเสียง โด

ทำนองหลัก	_ท_ด	รด_ _	_ _ชล	_ _ทด	จังหวะตกเสียงที่
	_ฟ_ _	_ _ทล	ชฟ_ _	ชล_ _	2 7 7 2
ทางจะเข้ 1	ชลทด	รดทล	ชฟชล	ชลทด	2 7 7 2
2	ชลทด	รดทล	ลชฟ ดฟ	ชลทด	2 7 5 2
3	ทดทฟ	ดฟชล	ทดทฟ	ชลทด	5 7 5 2
4	ทดทฟ	ดฟชล	ทลรล	ทดรล	5 7 7 2
5	ชลทด	ดฟชล	ททล รล	รลทด	2 7 7 2

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที่ ทำนองหลักมีลักษณะเป็นทำนองเต็มที่ค่อนข้างสมบูรณ์ โดยมีโน้ตเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ทำหน้าที่เชื่อมทำนอง

ในห้องเพลงและเป็นลูกตกของห้องเพลง ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1 และ 5 ซึ่งมีเสียงลูกตกตรงกัน แต่ทำนองแปรทั้ง 2 ทำนองมิได้มีลักษณะเดียวกัน ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้บรรเลง

ลูกตกเสียง โด

ทำนองหลัก	_ _ดร	_ _มฟ	_ช_ _	ฟม_ _	จังหวะตกเสียงที่
	_ท_ _	ดร_ _	ม_ฟม	_ _รด	3 5 4 2
ทางจะเข้ 1	รืทด้ร	ด้รืมฟ์	มืชืฟม	ฟมืรืด้	3 5 4 2
2	ด้ทรืด้	ฟืรืชืฟ	ด้รืฟืชื	ฟมืรืด้	2 5 6 2
3	รืทรืด้	ฟืรืชืฟ	ชืรืชืฟ	ชืรืฟืด้	2 5 5 2

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ที ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรที่ 1 ซึ่งมีการดำเนินทำนองตามแบบทำนองหลักที่มีลักษณะเป็นทำนองเต็ม ทำให้สะดวกต่อการแปรทางและมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกในทำนองแปรด้วย ทำนองแปรในลำดับที่ 2 มีการใช้โน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ทดร ฟช น้อยมาก ในทำนองแปรลำดับที่ 3 ไม่พบการใช้เสียงรองในการดำเนินทำนองเลย แสดงให้เห็นความชัดเจนของบันไดเสียงได้เป็นอย่างดี

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	_ช_ _	ฟฟ_ _	ทท_ _	ดดร	จังหวะตกเสียงที่
	_ร_ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร	2 1 2 3
ทางจะเข้ 1	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทด้ร	2 1 6 3
2	ชุรฟช	ทชด้ท	ลชฟช	ลทด้ร	6 1 6 3
3	ลฟชล	ทชลท	ด้ลทด้	รืทด้ร	7 1 2 3
4	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _รืด้	ทด้_รื	5 1 2 3
5	ดรฟช	ดฟชท	ดชทด้	ดทด้ร	6 1 2 3
6	ลชฟด	ฟชลท	ด้รืด้ท	ลชฟร	2 1 1 3
7	ดทุลช	ดชุลช	ดรูฟด	ช_ชลชฟร	6 1 2 3
8	ดทุลช	ดชุลช	ดรูฟด	รชฟร	6 1 2 3
9	ด้ทลช	ฟชลท	ด้ลทด้	รืทด้ร	6 1 2 3

ทำนองเพลงวรรณคดี เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที่ ทำนองหลักมีลักษณะเป็น ทำนองห่างๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีอื่นๆ แปรทางได้อย่างอิสระ จึงทำให้ทำนองแปรมีความ หลากหลาย อีกทั้งทำนองหลักมีลักษณะการบรรเลงด้วยคู่ 4 ในทำนองห้องเพลงที่ 1 และ 2 ทำให้เสียง ของลูกตกเปลี่ยนไปจากความเป็นจริง สังเกตได้ว่าในห้องเพลงที่ 1 ของทำนองแปรส่วนใหญ่ ทำนอง เพลงจะมีเสียงลูกตกคนละเสียงกับทำนองหลัก และพบว่าทำนองแปรทุกทำนองจะมีความสัมพันธ์ของ เสียงลูกตกที่ห้องเพลงที่ 2 และ 4 เป็นโครงสร้างเดียวกันทุกทำนอง

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	_ช_ _	พร_ _	ทท_ _	ดด_ร	จังหวะตกเสียงที่
	_ _พร	_ _ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	3 1 2 3
ทางจะเข้ 1	พิชัฟิ	ริฟิ ดัท	ลชฟช	ลทคัร	3 1 6 3
2	ฟชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทคัร	2 1 6 3
3	พิชัฟิ	ฟิรดัท	ลชฟช	ลทคัร	2 1 6 3
4	ฟชฟด	ฟชฟท	ชลชด	ชลชริ	2 1 2 3

ทำนองเพลงวรรณคดี เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ที่ ไม่พบทำนองแปรทำนองใด เลยที่มีเสียงลูกตกตรงกันกับทำนองหลักทุกห้องเพลง แต่ทุกทำนองแปรจะมีโครงสร้างของเสียงลูกตก ที่ตรงกันกับทำนองหลักในห้องเพลงที่ 2 และ 4 ปัจจัยที่ทำให้เสียงลูกตกของทำนองแปรในห้องเพลงที่ 1 และ 3 ไม่สัมพันธ์กับเสียงลูกตกของทำนองหลักคือ ความต่อเนื่องในการดำเนินทำนองตามลักษณะ การบรรเลงของเครื่องดนตรีจะเข้ และเจตนาของผู้แปรทำนองที่ต้องการให้เกิดความแตกต่างจาก ทำนองหลักและเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวงดนตรี

ลูกตกเสียง ซอล

ทำนองหลัก	_ _ดริ	_ _ดริ	_ _ดริ	_ _ _ _	จังหวะตกเสียงที่
	_ท_ _	ดท_ _	ดท_ _	ดทลช	3 3 3 6
ทางจะเข้ 1	ริทคัร	ดัทคัร	ดัทคัร	ดัทลช	3 3 3 6
2	ดทคัร	ดัทคัร	ดัทคัร	ดัทลช	3 3 3 6
3	ททท คัร	ดัฟิคัร	ดัทคัร	ดัทลช	3 3 3 6
4	ริดัท คัร	ดัฟิคัร	ดัทคัร	ดัทลช	3 3 3 6

ทำนองเพลงวรรณคดี เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ที่ ทำนองแปรและทำนองหลักมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ทั้งทางด้านเสียงลูกตกในแต่ละห้องและการดำเนินทำนองเพลง เนื่องจากทำนองหลักมีลักษณะเป็นทำนองเต็มอย่างสมบูรณ์และมีรูปแบบการดำเนินทำนองอย่างชัดเจน

บันไดเสียง ฟา (ฟซล ดร)

ลูกตกเสียง ฟา

ทำนองหลัก	_ด_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ	จังหวะตกเสียงที่
	_ช_ฟ	_ช_ล	_ด_ล	_ช_ฟ	1 3 3 1
ทางจะเข้ 1	ร่มดำ	ลค์ล	ฟชรม	ฟลชฟ	6 5 7 1
2	ร่มดำ	ลค์ล	ลชฟล	ชฟชฟ	5 5 3 1
3	ร่มดำ	ลค์ล	ลชฟร	ฟลชฟ	5 5 6 1
4	ดรชฟ	ลชทล	ดค์ร	ทลชฟ	1 3 5 1

ทำนองเพลงวรรณคดี เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรแต่ละทำนองมีเสียงลูกตกที่แตกต่างกันออกไป ในห้องเพลงที่ 1,2 และ 3 แต่มีลูกตกเสียงเดียวกันในห้องเพลงที่ 4 ทุกทำนองและสัมพันธ์กับทำนองหลักด้วย เนื่องจากลักษณะของทำนองหลักเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแปรทำนองได้อย่างอิสระ ในทำนองแปรลำดับที่ 1,2 และ 3 มีการใช้โน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตเสียงรองลำดับที่ 7 ของบันไดเสียง ฟซล ดร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินทำนอง ตามลักษณะการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรี ส่วนในทำนองแปรลำดับที่ 4 ใช้โน้ตเสียง ที่ ซึ่งเป็นเสียงรองลำดับที่ 4 ของบันไดเสียง เข้ามาร่วมในการดำเนินทำนอง ทำให้ทำนองแปรเปลี่ยนกลุ่มเสียงไปอยู่อีกบันไดเสียงหนึ่งทำนองวรรณคดี จึงมีเสียงที่จำกว่าทำนองแปรอื่นๆ

ลูกตกเสียง ฟา

ทำนองหลัก	มร_	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	จังหวะตกเสียงที่
	_ดช	_ช_	_ด_	_ร_	2 6 6 1
ทางจะเข้ 1	มรดช	ดชดร	มรดร	มฟชฟ	2 6 6 1
2	มรดช	ลทดร	มรดร	มฟชฟ	2 6 6 1
3	มรดช	ดชดร	รดมร	ฟมชฟ	2 6 6 1
4	มรดช	ดฟมร	รดมร	ฟมชฟ	2 6 6 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา ลูกตกของทำนองแปรและทำนองหลักมีความสัมพันธ์กันในทุกๆ ห้องเพลง เนื่องจากทำนองหลักมีลักษณะเป็นทำนองเต็มอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเอื้อต่อความสะดวกในการแปรทำนองของเครื่องดนตรี

ลูกตกเสียง ฟา

ทำนองหลัก	_ด_ร	_ด_ _	ลล_ _	ซซ_ฟ	จังหวะตกเสียงที่
	_ด_ร	_ด_ล	_ _ _ซ	_ _ _ฟ	6 3 2 1
ทางจะเข้ 1	ซลด้ร	ลด้ซล	ฟซรม	ฟลซฟ	6 3 7 1
2	รมีรด้	ลด้ซด้	ลซฟล	ซฟซฟ	5 5 3 1
3	ดมีรด้	ทล ลลล	รรมฟซ	ดฟ ฟฟฟ	5 3 2 1
4	ด้ซลด้	ลซด้ล	ซฟลซ	ฟมซฟ	5 3 2 1

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1,3 และ 4 และทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือทำนองแปรลำดับที่ 2 เนื่องจากมีการใช้ลักษณะของกลอนฝากในการแปรทำนอง จึงทำให้ทำนองมีลูกตกที่เปลี่ยนไป ในการแปรทำนองแต่ละทำนอง ยังคงใช้เสียงรองของบันไดเสียงเข้ามามีบทบาทเสมอ

ลูกตกเสียง ซอล

ทำนองหลัก	_ _ _ฟ	_ _ซซ	_ _ _ล	_ _ซซ	จังหวะตกเสียงที่
	_ _ _ฟ	_ซ_ _	_ _ _ล	_ซ_ _	1 2 3 2
ทางจะเข้ 1	_ _ _ฟ	ซซซซ	_ _ _ล	ซซซซ	1 2 3 2
2	_ _ _ฟ	_ซ ซซซ	ลซฟ ซล	ฟซ ซซซ	1 2 3 2
3	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด้ ซซซ	ซล ซซซ	2 2 2 2
4	ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ด้ร ด้ด้	ซล ซซซ	2 2 5 2
5	ดฟซล	ฟซ ซซซ	ดรวด์ท	ลซ ซซซ	3 2 4 2

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองหลักวรรณนี้มีลักษณะทางดนตรีไทยที่เรียกว่า “ลูกเท่า” ซึ่งเป็นลักษณะทำนองของเพลงประเภทปอบโก่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยืนอยู่ที่เสียงใดเสียงหนึ่ง ในวรรคเพลงลูกเท่านี้อยู่ที่เสียง ซอล ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นการบรรเลงในเที่ยวแรก แต่ลักษณะการ

บรรเลงทำนองเพลงที่เรียกว่าเท่านี้ ในเที่ยวที่ 2 มักนิยมบรรเลงด้วยวิธีเก็บตลอดทั้งวรรค จึงทำให้เสียงลูกตกมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงโครงสร้างของเสียงเท่า “ซอล” ไว้ในทำนองเพลงที่ 2 และ 4 ของทำนองแปรลำดับที่ 3,4 และ 5

ลูกตกเสียง ซอล

ทำนองหลัก	_ร_ _	ดด_ _	รร_ _	ฟฟ_ซ	จังหวะตกเสียงที่
	_ล_ซ	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ซ	2 3 1 2
ทางจะเข้ 1	ฟดรด	ซลุดร	ซฟรฟ	ดรฟซ	5 6 1 2
2	ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ซซ_ซ	5 6 1 2
3	ฟด ดดด	ซลุดร	ซฟ ฟฟฟ	ดรฟซ	5 6 1 2
4	ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	5 6 1 2
5	ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟ ฟฟฟ	ดรฟซ	5 6 1 2
6	ดด_ด	ซลุดร	ซฟรฟ	ดรฟซ	5 6 1 2
7	ดร ดดด	รฟ รรร	ฟซ ฟฟฟ	ซล ซซซ	5 6 1 2

ทำนองเพลงวรรคนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 2 ในบันไดเสียง ฟา สังเกตว่าทำนองแปรทุกทำนองมีเสียงลูกตกที่ตรงกันทุกทำนอง แต่แตกต่างจากเสียงลูกตกของทำนองหลักในทำนองเพลงที่ 1 และ 2 เนื่องจากการบรรเลงของทำนองหลักมีการบรรเลงด้วยวิธีการตีเป็นคู่ 4 ทำให้เสียงของลูกตกเปลี่ยนไปจากความเป็นจริง

ลูกตกเสียง ลา

ทำนองหลัก	_ _ดร	_ _ _ _	_ _ _ฟ	_ _ซล	จังหวะตกเสียงที่
	_ท_ _	ดทลซ	_ด_ _	_ฟ_ _	6 2 1 3
ทางจะเข้ 1	รึดริ	ดทลซ	ดรมฟ	ฟฟฟ ซล	6 2 1 3
2	ดริ ดิดิ	ซล ซซซ	ลซดฟ	ดฟซล	5 2 1 3
3	รึดท ดิริ	ดทลซ	ลซดฟ	ดฟซล	6 2 1 3
4	ดิดท ฟิริ	ดทลซ	ดรมฟ	มฟซล	6 2 1 3
5	ดิดทฟิริ	ดทลซ	ดรดฟ	-ฟซล	6 2 1 3

ทำนองเพลงวรรคนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรและทำนองหลักมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านเสียงของลูกตกในแต่ละทำนองและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง เนื่องจากทำนองหลักค่อนข้างที่จะมีความชัดเจนในด้านของการดำเนินทำนอง

ลูกตกเสียง ลา

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	ชช_ล	จังหวะตกเสียงที่
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ช	_ _ _ล	3 1 2 3
ทางจะเข้ 1	มดรม	พรมฟ	ชมฟช	ลฟชล	7 1 2 3
2	คํรํคช	คํลชฟ	มรดร	มฟชล	2 1 6 3
3	คํรํคล	ลคํล ชฟ	มรดร	มฟชล	3 1 6 3

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 3 ในบันไดเสียง ฟา ความสัมพันธ์ของเสียงลูกตก ระหว่างทำนองแปรและทำนองหลัก อยู่ที่ห้องเพลงที่ 2 และ 4 ซึ่งมีเสียงตรงกันทุกทำนอง โน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียง ฟชล ดร ยังคงมีบทบาทในการแปรทำนองเช่นเดียวกันกับทำนองที่ผ่าน มา

ลูกตกเสียง โด

ทำนองหลัก	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_	จังหวะตกเสียงที่
	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด	2 6 1 5
ทางจะเข้ 1	ชฟลช	ลฟชร	พรชฟ	ชรฟด	2 6 1 5
2	ฟชล คช	ค ลชฟ ร	ฟชล ฟชฟ	รฟร_ด	2 6 1 5
3	ชชฟลชลช	ฟชฟ_ร	ฟชลร	ชฟรค	2 6 6 5
4	ฟชล คช	ลชฟร	ฟชลช	ฟรฟด	2 6 2 5

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 5 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองหลักมีลักษณะเป็น ทำนองเต็มที่สมบูรณ์ ซึ่งเชื่อมต่อกความสะดวกในการแปรทำนอง ทำนองแปรลำดับที่ 3 และ 4 ในห้อง เพลงที่ 3 มีการยกเสียงลูกตกให้ตกเสียงซ้ำกับเสียงลูกตกในห้องเพลงที่ 2 ซึ่งเป็นเสียงหลักของ บันไดเสียงเช่นเดียวกัน

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	ล_ชล	คล_ _	ชล_ _	ชฟ_ _	จังหวะตกเสียงที่
	_ฟ_ _	_ _ชฟ	_ _ชฟ	_ _มร	3 1 1 6
ทางจะเข้ 1	ลฟชล	คํลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร	3 1 1 6
2	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร	3 1 1 6
3	ลชฟล	ชฟมช	ฟมรฟ	มรดร	3 2 1 6
4	ลฟชล	ชฟมฟ	ชรมฟ	ชฟมร	3 1 1 6

5	ดฟซล	ดัลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร	3 1 1 6
6	ลฟซล	ดัลซฟ	ซรมฟ	ซฟมร	3 1 1 6

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรลำดับที่ 1,2,4,5 และ 6 มีความสัมพันธ์กับเสียงลูกตกของทำนองหลักทุกห้องเพลง แต่รายละเอียดของทำนองเพลงในบางห้อง อาจมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรี ส่วนทำนองแปรลำดับที่ 3 มีการดำเนินทำนองด้วยรูปแบบที่แตกต่างไปจากทำนองแปรอื่นๆ ซึ่งมีความชัดเจนในการไล่เรียงเสียง จึงไม่สามารถตกลูกตกเสียงเดียวกับทำนองหลักได้ในห้องเพลงที่ 2

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	_ล_ล	_ซ_ _	ลซ_ซ	_ฟ_ _	จังหวะตกเสียงที่
	_ _ซ_	ซฟ_ฟ	_ _ฟ_	ฟร_ร	3 1 2 6
ทางจะเข้ 1	ดลซล	ซฟ ฟฟฟ	ลซฟซ	ฟร รรร	3 1 2 6
2	ฟร ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	รด รรร	รฟ รรร	1 1 6 6
3	ดัลซล	ลซฟซ	ลซฟร	ฟรดร	2 2 6 6
4	ดล ฟฟฟ	ฟซฟฟ	รด รรร	รฟร	1 1 6 6
5	ดัลซล	ซฟซฟ	ลซฟซ	ฟรฟร	3 1 2 6

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก ในด้านลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1 และ 5 โดยดำเนินทำนองตามลักษณะโครงสร้างของทำนอง ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินทำนองที่ชัดเจน ส่วนทำนองที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ ทำนองแปรลำดับที่ 2,4 และ 3 ตามลำดับ

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	_ล_ด	_ล_ _	ซซ_ _	ฟฟ_ร	จังหวะตกเสียงที่
	_ล_ด	_ล_ซ	_ _ _ฟ	_ _ _ล	5 2 1 6
ทางจะเข้ 1	ลล_ล	ซซ_ซ	ฟฟ_ฟ	รร_รร	3 2 1 6
2	ฟซลท	ดัลซล	ดัลซฟ	ลซฟร	4 2 1 6
3	ฟซลท	ดัลซล	ลซดัล	ลซฟร	4 2 1 6
4	ฟซลท	ดัลซล	ลทดัล	ลซฟร	4 2 4 6
5	ลล_ล	ซซ_ซ	ดลซฟ	มร_ร	3 2 1 6
6	ดฟซล	ดลฟซ	ลซฟด	รซฟร	3 2 5 6

7	ดฟชล	ดรวฟช	ลชฟร	ฟด_ร	3 2 6 6
8	ฟชลท	ดัลทลช	ลชดัลท	ลชฟร	4 2 4 6

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรแต่ละทำนองมีเสียงลูกตกในท้องเพลงที่ 2 และ 4 เป็นเสียงเดียวกันกับทำนองหลัก ส่วนลูกตกในท้องเพลงที่ 1 และ 3 มีการใช้เสียงลูกตกที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับเจตนาในการแปรทำนองของแต่ละคน

ลูกตกเสียง เร

ทำนองหลัก	_ด_ล	_ช_ _	ฟฟ_ _	มม_ร	จังหวะตกเสียงที่
	_ด_ล	_ช_ฟ	_ _ _ม	_ _ _ร	3 1 7 6
ทางจะเข้ 1	ดัลดัล	ลดัล ชฟ	ดรวมฟ	ชฟมร	3 1 1 6
2	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร	7 7 6 6
3	ดฟชล	ดัลชฟ	ชรวมฟ	ชฟมร	3 1 1 6
4	ลฟชล	ชฟชฟ	มฟมร	มรดร	3 1 6 6

ทำนองเพลงวรรณนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 6 ในบันไดเสียง ฟา ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองลำดับที่ 1,3 และ 4 ซึ่งมีเสียงลูกตกตรงกันมากที่สุด การแปรทำนองขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้บรรเลง โดยแต่ละทำนองจะมีโน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตเสียงรองของบันไดเสียง ฟชล ดร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับทำนองหลัก

บันไดเสียง โด (ดรม ชล)

ลูกตกเสียง โด

ทำนองหลัก	_ล_ _	ชม_ _	_ _ _ด	_ _ รม	จังหวะตกเสียงที่
	_ _ ชม	_ _ รด	_ช_ _	_ด_ _	3 1 1 3
ทางจะเข้ 1	ชลชม	มชม รด	ทุลชุล	ทุดรม	3 1 6 3
2	ชลชม	มชม รด	ดด_ด	ชดรม	3 1 1 3
3	ชลชม	มชม รด	มชุลด	มรชม	3 1 1 3
4	ดรมร	ชมรด	มชุลด	มรชม	2 1 1 3
5	ดทุ ดดด	ดร ดดด	มร มมม	มฟ มมม	1 1 3 3
6	ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	3 1 2 3
7	ดลชม	ชมรด	ชุลรุด	มรชม	3 1 1 3
8	ชลชร	ชมรด	ทุลชุล	ทุดรม	2 1 6 3

ทำนองเพลงวรรคนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด ทำนองเพลงมีทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้นไปหาลูกตก โดยทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรที่ลำดับที่ 2,3 และ 7 ซึ่งมีเสียงลูกตกตรงกันและใช้กลุ่มเสียงหลักในบันไดเสียง ตรีม ชล ในการดำเนินทำนอง ในทำนองแปรลำดับที่ 1 และ 8 มีการใช้เสียง ที ซึ่งเป็นเสียงรองของบันไดเสียงเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินทำนองด้วย

ลูกตกเสียง โด

ทำนองหลัก	_ฟ_ช	ลช__	_ _รม	_ _ฟช	จังหวะตกเสียงที่
	_ด_ _	_ _ฟม	รด_ _	รม_ _	5 3 3 5
ทางจะเข้า 1	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช	5 3 3 5
2	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช	5 1 3 5
3	รมฟช	ลชฟม	มรด ชุด	รมฟช	5 3 1 5
4	รมฟช	ลชฟด	ดํทลท	ดํทลช	5 1 7 5
5	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	ชฟ ชชช	ชล ชชช	4 4 5 5

ทำนองเพลงวรรคนี้ เป็นทำนองลูกตกเสียงที่ 1 ในบันไดเสียง โด ทำนองแปรในวรรคนี้ มีความหลากหลายออกไป โดยมีโครงสร้างลูกตกในห้องเพลงที่ 1 และ 4 ตรงกันและสัมพันธ์กับทำนองหลักด้วย ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองแปรลำดับที่ 1 ซึ่งดำเนินทำนองตามลักษณะทำนองหลักที่มีลักษณะเป็นทำนองเต็มที่มีค่อนข้างจะสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว

หมายเหตุ : การศึกษาความสัมพันธ์ของทำนองแปรกับทำนองหลักนี้ มิได้หมายความว่าทำนองแปรที่มีลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองที่ไม่ตรงกันกับทำนองหลัก จะเป็นทำนองที่ไม่มีความไพเราะและขาดความกลมกลืน ทำนองแปรบางทำนองที่มีจังหวะตกในห้องเพลงที่ 4 เพียงอย่างเดียวเท่านั้น อาจเป็นที่ยอมรับว่าเป็นทำนองแปรที่ไพเราะ สละสลวยก็ได้

จากการศึกษาเรื่องบันไดเสียงและลูกตกเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้พบว่า

1. เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ เป็นบทเพลงที่ประกอบไปด้วยบันไดเสียง 3 บันไดเสียงด้วยกันคือ

- บันไดเสียง ทดร ฟช ซึ่งในบันไดเสียง ที นี้ มีทำนองเพลงที่เป็นลูกตกเสียงหลักในบันไดเสียงไม่ครบ 5 เสียงคือ มีทำนองเพลงที่เป็นเสียงลูกตกเสียงหลักในบันไดเสียง ที เพียง 4 เสียงคือ เสียง ที , โด , เร และ ชล ซึ่งทำนองเพลงในลูกตกแต่ละเสียงนี้ จะมีโน้ตเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงรองลำดับที่ 7 ของบันไดเสียง เป็นเสียงสำคัญในการแปรทำนอง โดยทำให้ทำนองแปรเกิดความเรียบของเสียงในการดำเนินทำนองตามลักษณะของเครื่องดนตรี และแสดงคุณลักษณะในด้านของบันไดเสียง

และสำเนียงเพลง ส่วนโน้ตเสียง มี เป็นเสียงรองลำดับที่ 4 จะพบน้อยมากและมาจากการดำเนินทำนองของทำนองหลัก

- บันไดเสียง พซล ดร ซึ่งในบันไดเสียง ฟา นี้ มีทำนองเพลงที่เป็นลูกตกเสียงหลักในบันไดเสียงครบทั้ง 5 เสียงคือ เสียงฟา , ซอล , ลา , โด และ เร ซึ่งทำนองเพลงในลูกตกแต่ละเสียงนี้ จะมีโน้ตเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงรองลำดับที่ 7 ของบันไดเสียง เป็นเสียงสำคัญในการแปรทำนอง โดยทำให้ทำนองแปรเกิดความเรียบของเสียงในการดำเนินทำนองตามลักษณะของเครื่องดนตรี และแสดงคุณลักษณะในด้านของบันไดเสียง ส่วนโน้ตเสียง ที่ เป็นเสียงรองลำดับที่ 4 จะพบน้อยมาก

- บันไดเสียง ดรม ซล ซึ่งในบันไดเสียง โด นี้ มีทำนองเพลงที่เป็นลูกตกเสียงหลักในบันไดเสียงเพียงเสียงเดียวเท่านั้นคือ เสียงโด ซึ่งพบว่าทำนองเพลงเสียงลูกตก โด นี้ จะบรรเลงร่วมกับบันไดเสียง ฟา ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 เท่านั้น เนื่องจากมีกลุ่มเสียงที่สัมพันธ์กัน

2. จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกของทำนองแปรและทำนองหลักพบว่า ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักมากที่สุดคือ ทำนองที่มีเสียงลูกตกแต่ละห้องตรงกันกับเสียงลูกตกของทำนองหลักในทุกห้องเพลง และมักพบในโครงสร้างทำนองทำหลักที่ลักษณะเป็นทำนองเต็มอย่างสมบูรณ์

3. ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักรองลงมาคือ ทำนองที่มีเสียงลูกตกห้องลงมาเป็น 3 ห้องเพลง ซึ่งอาจจะอยู่ในตำแหน่งห้องเพลงที่ 1,2 และ 4 และในห้องเพลงที่ 2,3 และ 4 หรือในห้องเพลงที่ 1,3 และ 4 ก็ได้

4. ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักรองลงมาคือ ทำนองที่มีเสียงลูกตกตรงกับทำนองหลักในห้องเพลงที่ 2 และ 4 และในห้องเพลงที่ 1 และ 4 หรือ ในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ก็ได้

5. ทำนองแปรที่มีความสัมพันธ์กับทำนองหลักรองลงมาคือ ทำนองที่มีเสียงลูกตกตรงกับทำนองหลักในห้องเพลงที่ 4 ห้องเพลงสุดท้าย

6. สาเหตุที่ทำให้ลูกตกของทำนองแปรมีความแตกต่างไปจากทำนองหลักคือ ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองแปรที่บรรเลงก่อนหน้าทำนองนั้นๆ

7. ลักษณะของทำนองแปรรูปแบบอื่นๆ ซึ่งอยู่ในทำนองลูกตกเสียงเดียวกัน แต่อาจมีโครงสร้างของทำนองหลักที่แตกต่างกันบ้าง

8. เจตนาและความถนัดในการแปรทางของผู้บรรเลงแต่ละคนทำให้ทางจะมีลักษณะแตกต่างกัน

9. ลูกตกของทำนองแปรที่เป็นเสียงเดียวกันกับเสียงลูกตกของทำนองหลัก อาจจะเป็นเสียงคู่ 8 ที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าก็ได้

10. รูปแบบการดำเนินทำนองลักษณะต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายในทำนองเพลงแต่ละเสียง ลูกตก เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกระหว่างทำนองแปรและทำนองหลักแตกต่างกัน

2. ศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นของทำนองหลักและทางจะเข้ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ออกมาในรูปของโน้ตอักษรไทย(ด,ร,ม,ฟ,ซ,ล,ท) โดยสัญลักษณ์ต่างๆ มีความหมายดังต่อไปนี้

ด	=	โด (DO)
ร	=	เร (RE)
ม	=	มี (ME)
ฟ	=	ฟา (FA)
ซ	=	ซอล (SOL)
ล	=	ลา (LA)
ท	=	ที (SI)

และเนื่องจากคุณลักษณะทางกายภาพ และช่วงเสียงของเครื่องดนตรีจะเข้ชั้นนั้น สามารถผลิตเสียงได้มากกว่า 1 ช่วงเสียง และในการบรรเลงเทคนิคของจะเข้บางเทคนิคยังสามารถผลิตเสียงได้มากกว่า 1 เสียงจากการตีในครั้งเดียว ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องหมายต่างๆ ในการบันทึกโน้ตเพลงไว้ดังต่อไปนี้

ในการบันทึกโน้ตเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะการดำเนินทำนองของทางจะเข้ ของอาจารย์แต่ละท่านนั้น จะบันทึกด้วยโน้ตอักษรไทย (ด,ร,ม,ฟ,ซ,ล,ท) อยู่ในตารางโน้ตซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ห้องเพลงจำนวน 1 แถว โดยในแต่ละห้องเพลงสามารถบันทึกโน้ตทางเก็บได้ห้องละ 4 ตัวโน้ตดังต่อไปนี้

ฟซฟร	ฟรดท	ลซฟซ	ลทดร	ดรฟซ	ฟทดร	ทดซล	ทรดท

โน้ตในตำแหน่งนมต่างๆ ซึ่งเรียงอยู่บนสายทั้ง 3 สายได้แก่ สายเอก สายทุ้ม และ สายลวดของจะเข้ชั้น มีสัญลักษณ์แสดงตำแหน่งของโน้ตต่างๆ ไว้ดังนี้

สายเปล่า	นมที่ 1	นมที่ 2	นมที่ 3	นมที่ 4	นมที่ 5	นมที่ 6	นมที่ 7	นมที่ 8	นมที่ 9	นมที่ 10	นมที่ 11
สายเอกเสียง ค	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ดํ	รํ	มํ	ฟํ	ชํ
สายทุ้มเสียง ซุ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร
สายลวดเสียง ค	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ดํ	รํ	มํ	ฟํ	ชํ

ในการบันทึกโน้ตซึ่งมีลักษณะทำนองเป็นทางเก็บและกรอทั่วไป โดยไม่มีเทคนิคการบรรเลงอื่นๆ เข้ามาแทรกในทำนอง จะบันทึกโน้ตตามลักษณะของทำนองนั้นๆ โดยมีสัญลักษณ์โน้ตซึ่งแสดงตำแหน่งและระดับเสียงเป็นไปตามตารางที่แสดงไว้ในขั้นต้นแล้ว ส่วนทำนองที่มีการแทรกเทคนิคการบรรเลงอื่นๆ เข้ามา จะแสดงให้เห็นในขั้นตอนของการศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้นต่อไป

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการตกแต่งทางจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

คำว่า “เทคนิค” นั้นมีความหมายว่า ศิลปหรือกลวิธีเฉพาะวิชาชีพนั้นๆ ซึ่งในส่วนของวิชาชีพดนตรีไทย เทคนิคการบรรเลงคือ กลวิธีที่ใช้ปฏิบัติกับเครื่องดนตรีไทยในแต่ละเครื่อง รวมทั้งการบรรเลงรวมวง ซึ่งผู้บรรเลงจะได้รับจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากครูผู้สอน หรือจากการทดลองปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ในการบรรเลงรวมวงจะมีการนำเทคนิคการบรรเลงในลักษณะต่างๆ มาใช้เพื่อนำการบรรเลงนั้นให้มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

จากการศึกษาการแปรทางจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้น พบว่า เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้เป็นบทเพลงที่จัดอยู่ในประเภทเพลงทางพื้น ซึ่งลักษณะที่สำคัญของเพลงทางพื้นคือ เทคนิคการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” หมายถึงการบรรเลงวิธีหนึ่งซึ่งประดิษฐ์เสียงเพิ่มแทรกให้ถี่ขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งจากเนื้อเพลงธรรมดา การเก็บนี้เป็นวิธีการโดยปกติของทางระนาดเอกและจะเข้า (มนตรี ตราโมท.2540:67) และเทคนิคการบรรเลงอีกอย่างหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในการบรรเลงเพลงไทยทั่วไปคือ “กรอ” หมายถึงวิธีการบรรเลงอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้เสียงที่ได้มีลักษณะเป็นเสียงยาวๆ ซ้ำๆ (จะเข้าจะต้องใช้วิธีดีดัว) ดังนั้นในการศึกษาเรื่องเทคนิคการบรรเลงจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นถึงการศึกษาเทคนิคการบรรเลงจะเข้าที่นอกเหนือไปจากการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” และ “กรอ” ซึ่งเป็นเทคนิคพื้นฐานในการบรรเลงดนตรีไทยทุกๆ ไป

นอกจากเทคนิคการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” และ “กรอ” แล้ว ยังพบว่าในการแปรทางจะเข้าของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน ยังได้นำเทคนิคการบรรเลงอื่น เข้ามาตกแต่งทางจะเข้าให้มีลีลาและความไพเราะเพิ่มมากขึ้นได้แก่

1. ตีตสะบัด หมายถึง การแทรกเสียงเข้าไปในทางเก็บอีก 1 เสียง ซึ่งแล้วแต่จะเห็นสมควรว่าจะแทรกตรงที่ใดบ้าง การตีตสะบัดมีวิธีการปฏิบัติด้วยการใช้ไม้ตีต เข้า-ออก-เข้า โดยในการบันทึกเป็นโน้ตอักษรไทยนั้น แสดงให้เห็นด้วยเครื่องหมาย อยู่บนตำแหน่งของโน้ตสะบัด ซึ่งในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้พบว่า มีลักษณะการตีตสะบัดแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 ตีตสะบัด 3 เสียง (ในห้องเพลงที่ 1 และ 3) มีลักษณะและสัญลักษณ์ดังนี้

รึดท ดร	ดัพึดริ	รึดท ดริ	ดัพลซ

1.2 ตีตสะบัดเสียงเดียว (ในห้องเพลงที่ 1) มีลักษณะและสัญลักษณ์ดังนี้

ททท ดร	ดัพึดริ	ดัพึดริ	ดัพลซ

2. ตีตบريب หมายถึง การตีตจะเข้ด้วยวิธีการตีตสะบัด ซึ่งมีเสียงหนึ่งเป็นเสียงยืน โดยใช้นิ้วกลางหรือนิ้วนางกดลงบนนมที่ต้องการ แล้วเอื้อมไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไป (หนึ่งหรือสองเสียงก็ได้ เมื่อกระทบแล้วจึงกลับมาที่เสียงเดิม) ซึ่งลักษณะการตีตเช่นนี้ อาจารย์สุธารเรียกว่า “ตีตวัด” ใช้สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตเช่นเดียวกันกับเทคนิคการตีตสะบัด โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการตีตบريبของอาจารย์ปกรณ์ ,อาจารย์ระวีวรรณ และ อาจารย์ศักรินทร์ (ในห้องเพลงที่ 2)

ดริึดล	ลึดล ซฟ	มรดร	มฟซล

ตัวอย่างการตีตบريبของอาจารย์สุธาร (ในห้องเพลงที่ 3)

ซลทด	ดฟซล	ททล รึด	รึดทด

3. ตีตกระทบ 3 สาย หมายถึง การตีตจะเข้ด้วยไม้ตีตเข้าเพียงอย่างเดียว โดยมีลักษณะการตีตกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวดในโน้ตตัวเดียวกัน ทำได้ด้วยการใช้นิ้วชี้กดลงไปสายทุ้ม

ตำแหน่งนมที่ 3 (เสียงโด) จากนั้นจึงดีดกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวด จะเป็นเสียงโดเสียงเดียวกัน ได้เสียง “ผลิ่ง” โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการดีดกระทบสามสาย (ในห้องเพลงที่ 3)

ชลชม	ชมรด	ด	ชดรวม
		ดด - ด	
		ด	

4. ดีดกระทบ 2 สาย หมายถึง การดีดที่สายเอกกระทบกับสายทุ้มหรือดีดสายทุ้มกระทบกับสายลวดพร้อมกับ ด้วยไม้ดีดเข้าอย่างเดียว โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการดีดกระทบ 2 สาย (ในห้องเพลงที่ 2 และ 4)

- - - ฟ	- ช ชชชช ช	ลชฟ ชล	ฟช ชชชช ช

5. ดีดกระทบสาย(ทิง-นอย) หมายถึง การดีดกระทบเสียงคู่ 8 ระหว่างสายลวดกับสายเอกได้เสียง ทิง-นอย โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วนี้ กดสายเอกกับสายลวดเป็นคู่ 8 การดีดลักษณะนี้จะใช้ไม้ดีดเข้าเพียงอย่างเดียว คือ ดีดสายลวดด้วยไม้ดีดเข้าที่ตำแหน่งนมที่ต้องการเป็นเสียง “ทิง” แล้วดีดกระทบสายเอกด้วยไม้ดีดเข้าที่ตำแหน่งเดียวกันกับสายลวดเป็นเสียง “นอย” โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการดีดกระทบสาย(ทิง - นอย)

ดด - ด	รร - ร	ฟฟ - ฟ	ชช - ช

6. ดีดรูดสายหรือรูดเสียง หมายถึง การใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วนี้ กดสายเอกกับสายลวดเป็นคู่ 8 ประกัปกันในลักษณะเดียวกันกับการดีดกระทบสายทิง-นอย แล้วดีดรูดเสียงที่ต้องการที่ตำแหน่งสาย

ลวดจากเสียงหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงและจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำก็ได้ โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการดีดรูดสายหรือรูดเสียง (ในห้องเพลงที่ 3 และ 4)

ลล – ล	ซซ – ซ	ดลซฟ	มร – ร

7. ดิดซยี้ หมายถึง การบรรเลงวิธีหนึ่งซึ่งประดิษฐ์เสียงเพิ่มแทรกให้ถี่ขึ้นไปอีกเท่าหนึ่งเป็นทวีคูณจากทางเก็บ โดยมีลักษณะและสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ตัวอย่างการดิดซยี้ (ในห้องเพลงที่ 4)

ดทุลซุ	ดซุลทุ	ดรฟด	ซุ – ซลซฟร

2.2 การตกแต่งทำนอง

เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการตกแต่งทำนองเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ มีลักษณะการการตกแต่งที่แตกต่างกันออกไปและขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้บรรเลง ซึ่งจะได้อธิบายตามหัวข้อต่อไป

2.2.1 ดิดสะบัด หมายถึง การแทรกเสียงเข้าไปในทางเก็บอีก 1 เสียง ซึ่งแล้วแต่จะเห็นสมควรว่าจะแทรกตรงที่ใดบ้าง

การตกแต่งทางจะใช้ด้วยเทคนิคดิดสะบัดในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ พบว่ามีการแทรกเทคนิคสะบัดอยู่ในทางจะเข้หลายแห่งด้วยกัน ในกรณีที่ทางจะเข้มีลักษณะเหมือนกันของอาจารย์แต่ละท่าน อาจจะมีการตกแต่งทางด้วยการดิดสะบัดหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของอาจารย์แต่ละท่าน และยังพบว่าการดิดสะบัดในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้มีอยู่ 2 ลักษณะคือ

2.2.1.1 ดิดสะบัด 3 เสียง เป็นการนำเสียงซึ่งแตกต่างกัน 3 เสียงมาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน โดยอาจจะเรียงชิดติดกันหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของบันไดเสียง และในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้พบว่า การดิดสะบัด 3 เสียงส่วนมาก จะอยู่ที่ตำแหน่งหน้าห้องเพลง โดยจะแทรกเข้าไปที่ตำแหน่งโน้ต 2 ตัวแรก และโน้ตตัวที่ 2 จะทำหน้าที่เป็นเสียงสุดท้ายของการสะบัด ซึ่งอาจจะสะบัดขึ้นหรือลงมาหาเสียงสุดท้ายก็ได้ และพบในตำแหน่งกลางห้องเพลงบ้าง

ตัวอย่างการดีดสะบัด 3 เสียง

ตัวอย่างที่ 1 การดีดสะบัดหน้าห้องเพลง (ห้องเพลงที่ 1)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	รืทดิรื	ดืฟิดิรื	ดืทดิรื	ดืทลซ
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	รืดืท ดืรื	ดืฟิดิรื	ดืทดิรื	ดืทลซ

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	ฟลซฟ	ดรรร	ซลทคื	ทริคืท
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	ฟซล ซฟ	ดร รรร	ซลทคื	ทริคืท

ตัวอย่างที่ 2 การดีดสะบัดกลางห้องเพลง (ห้องเพลงที่ 2)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	ซลคืซ	ลซฟร	ฟซลฟ	ซรฟด
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	ฟซล คืซ	คื ลซฟ ร	ฟรซ ฟซฟ	รฟร – ค

ตัวอย่างที่ 3 การดีดสะบัด 3 เสียงแบบไม่เรียงเสียงชิดกัน (ห้องเพลงที่ 1)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	- ทรฟ	- ซ – ท	- - รืคื	ทคื – รื
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	ฟซท รฟ	- ซ – ท	- - รืคื	ทคื – รื

การแทรกเทคนิคดีดสะบัดตกแต่งทางจะเข้ เป็นการเพิ่มลีลาและความเข้มข้นของทำนองเพลง ทำให้การดำเนินทำนองเป็นไปอย่างน่าสนใจและมีความโดดเด่นในการบรรเลงบทเพลงต่างๆ

2.2.1.2 ดีดสะบัดเสียงเดียว มีวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการดีดสะบัด 3 เสียง แต่จะใช้โน้ตเพียงเสียงเดียวเท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การแทรกเทคนิคดีดสะบัดเสียงเดียวจะแทรกอยู่ในส่วนของทำนองที่มีการซ้ำเสียงเดียวกันในห้องเพลง ซึ่งจะแทรกอยู่ที่หน้าห้องหรือท้ายห้องเพลงก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของทำนองเพลง

ตัวอย่างการดีดสะบัดเสียงเดียว

ตัวอย่างที่ 1 (หน้าห้องเพลงที่ 1 และ 2)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	รืรรืช	รืรรืด	ทดืชล	ทรืดืท
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	รืรรื รืช	รืรรื รืด	ทดืชล	ทรืดืท

ตัวอย่างที่ 2 (ท้ายห้องเพลงทุกห้อง)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง

ซฟซซซ	ซลซซซ	ฟมฟฟ	ฟซฟฟ	มรम्म	มฟम्म	รดรร	รम्म

ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว

ซฟ ซซซซ	ซล ซซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มम्म	มฟ มम्म	รด รรร	รม รรร

ตัวอย่างที่ 3 ทำนองเพลงมีลักษณะการซ้ำเสียงกัน 2 เสียง (ที่ทำท้ายห้องเพลงและหน้าห้องเพลงถัดไป)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	ฟซลท	ลทดืรื	ฟืชืฟืรื	ฟืรืดืท
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	ฟซลท	ททท ดืรื	ฟืชืฟืรื	รืฟืรื ดืท

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง	รืทดืรื	ดืทลซ	ดรัมฟ	มฟซล
ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว	รืทดืรื	ดืทลซ	ดรัมฟ	ฟฟฟ ซล

จากตัวอย่างที่ 3 ตัวอย่างแรก จะสังเกตเห็นว่าในห้องเพลงที่ 3 และ 4 ซึ่งมีลักษณะการซ้ำเสียงเช่นเดียวกันกับห้องเพลงที่ 1 และ 2 แต่ในการตกแต่งทำนองนั้น มิได้ใช้เทคนิคการดีดสะบัดเสียงเดียวเหมือนกัน แต่ใช้เทคนิคการดีดปรับตกแต่งทำนองแทน ลักษณะเช่นนี้ทำให้อธิบายได้ว่า การตกแต่งทำนองด้วยการดีดสะบัดเสียงเดียวนั้น จะใช้กับทำนองเพลงที่มีทิศทางเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินขึ้นไปหาลูกตกเท่านั้น แต่การตกแต่งทำนองด้วยการดีดปรับ จะใช้กับทำนองเพลงที่มีทิศทางเคลื่อนที่ของทำนองดำเนินลงมาหาลูกตก ซึ่งเลือกอำนวยความสะดวกการปฏิบัติเทคนิคดังกล่าวแทน

2.2.2 ดัดปรับ หมายถึง การดีดจะเข้าด้วยวิธีการดีดสะบัด ซึ่งมีเสียงหนึ่งเป็นเสียงยืน โดยใช้นิ้วกลางหรือนิ้วนางกดลงบนนมที่ต้องการ แล้วเอื้อมไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไป (หนึ่งหรือสองเสียงก็ได้ เมื่อกระทบแล้วจึงกลับมาที่เสียงเดิม) ซึ่งลักษณะการดีดเช่นนี้ อาจารย์สุธารเรียกว่า “ดีดตัวดัด”

ลักษณะทำนองที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการดีดปรับ เป็นทำนองที่มีลักษณะการซ้ำโน้ต 2 เสียงที่ตำแหน่งท้ายห้องเพลงและหน้าห้องเพลงถัดไป โดยมีทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงดำเนินลงมา หลุดตกดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตัวอย่างที่ 3 ของการดีดสะบัดเสียงเดียว และจะใช้เสียงของลูกตกในท้ายห้องเพลงแรกเป็นตัวเริ่มของการดีดปรับในห้องถัดไป

ตัวอย่างการดีดปรับ

ตัวอย่างที่ 1 (หน้าห้องเพลงที่ 2)

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ซลซม	ซมรด	ทุลซล	ทุดม
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ซลซม	มซม รด	ทุลซล	ทุดม

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ดริ์ดัล	ดัลซฟ	มรดร	มฟซล
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ดริ์ดัล	ลดัล ซฟ	มรดร	มฟซล

เทคนิคการบรรเลงที่เรียกว่าปรับนี้ ในการปฏิบัติของอาจารย์สุธารมีลักษณะแตกต่างออกไปจากอาจารย์ท่านอื่นๆ ซึ่งอาจารย์สุธารได้ให้ความเห็นว่าเป็นการบรรเลงที่เลียนแบบเทคนิคการบรรเลงของเครื่องดนตรีประเภทตี โดยการบรรเลงเทคนิคนี้จะใช้วิธีการปฏิบัติเดียวกันกับการดีดสะบัด แต่จะได้เสียงโน้ตสองตัวแรกเป็นเสียงเดียวกันและเสียงสุดท้ายเป็นอีกเสียงหนึ่ง ลักษณะของทำนองเพลงที่ตกแต่งด้วยการดีดปรับนี้ เป็นทำนองที่มีลักษณะของเสียงที่สลับกัน และมักจะตกแต่งทำนองที่หน้าห้องเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้โน้ตตัวที่ 2 เป็นตัวเริ่มและโน้ตตัวที่ 1 เป็นตัวสุดท้าย

ตัวอย่างการดีดปรับ(ของอาจารย์สุธาร)

ตัวอย่างที่ 1 (หน้าห้องเพลงที่ 1 และห้องเพลงที่ 3)

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ซซฟ ลซ	ลฟซร	ฟฟร ซฟ	ซรฟด

ตัวอย่างที่ 2 (หน้าห้องเพลงที่ 3)

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ชลทค	ดฟชล	ทลรล	รลทค
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ชลทค	ดฟชล	ททล รล	รลทค

2.2.3 ดัดกระทบ 3 สาย หมายถึง การดัดจะเข้าด้วยไม้ดัดเข้าเพียงอย่างเดียว โดยมี ลักษณะการดัดกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวดในโน้ตตัวเดียวกัน ทำได้ด้วยการใช้นิ้วชี้กดลงไปที่สายทุ้มตำแหน่งนมที่ 3 (เสียงโด) จากนั้นจึงดัดกระทบลงมาตั้งแต่สายเอกไปยังสายลวด จะเป็นเสียงโดเสียงเดียวกัน ได้เสียง “ผลิ่ง”

เทคนิคการดัดกระทบ 3 สายนี้ จัดว่าเป็นเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้เทคนิคหนึ่ง ในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ พบทำนองที่ตกแต่งด้วยการดัดกระทบ 3 สายอยู่ 2 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง ฟชล ดร ในประโยคที่ 3 ท่อนที่ 1 และประโยคที่ 11 เทียบที่ 2 ของอาจารย์สุธารและบันไดเสียง ธรรม ชล ในประโยคที่ 4 ท่อนที่ 2 ของอาจารย์ปกรณ์ ซึ่งทำนองของทั้ง 2 บันไดเสียงนี้ จะมีลูกตกเสียงโดปรากฏอยู่ในห้องเพลงใดห้องเพลงหนึ่งในวรรคนั้น และมีการบรรเลงอยู่ในบริเวณตำแหน่งของเสียงที่สามารถบรรเลงเทคนิคนี้ได้ โดยการดัดกระทบ 3 สายนี้จะเข้ามาแทนทำนองในห้องเพลงที่มีลูกตกเสียงโดทั้งห้องหรือทำนองในห้องเพลงถัดไป ทำให้ทำนองจะเข้ช่วงนี้มีลีลาที่น่าฟังและโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะ

ตัวอย่างการดัดกระทบ 3 สาย

ตัวอย่างที่ 1 การดัดกระทบ 3 สาย เข้ามาแทนทำนองในห้องเพลงที่มีลูกตกเสียงโดในห้องเพลงที่ 1

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ฟดรด	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ดค - ค	ชลุดร	ชฟรฟ	ดรฟช

ตัวอย่างที่ 2 การดัดกระทบ 3 สาย เข้ามาแทนทำนองในห้องเพลงถัดไปของลูกตกเสียงโดที่ห้องเพลงที่ 3

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	ชลชม	ชมรด	ทุลชล	ทุกรม
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	ชลชม	มชม รด	ดค - ค	ชกรม

2.2.4 ดัดกระโทป 2 สาย หมายถึง การดัดที่สายเอกกระโทปกับสายทุ้มหรือดัดสายทุ้มกระโทปกับสายลวดพร้อมกัน ด้วยไม้ดัดเข้าอย่างเดียว

การตกแต่งทางจะเข้าด้วยเทคนิคการดัดกระโทป 2 สายนี้ พบในทางจะเข้าของอาจารย์สุธาร ตอนเริ่มต้นขึ้นเพลงที่ทำนองลูกเท่าของท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 ห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 4 ซึ่งมีเสียงซอลเป็นเสียงหลักของทำนองลูกเท่า และเป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่สามารถบรรเลงเทคนิคการดัดกระโทป 2 สายได้คือ ตำแหน่งนมที่ 4 เสียงซอล การบรรเลงด้วยเทคนิคนี้ทำให้เสียงที่ได้มีความกังวานกว่าการดัดเสียงซอลแบบธรรมดาทั่วไปและเป็นการแสดงถึงความสามารถในการประดิษฐ์ตกแต่งทางจะเข้าได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างการดัดกระโทป 2 สาย

ตัวอย่างที่ 1 การดัดกระโทป 2 สายที่ตำแหน่งโน้ตเสียงซอลที่ห้องเพลงที่ 2 และห้องเพลงที่ 4

ทำนองจะเข้าที่ยังมิได้ตกแต่ง	- - - ฟ	ซซซซซ	- - - ล	ซซซซซ
ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว	- - - ฟ	- ซ ซซซซ	ลซฟ ซล	ฟซ ซซซซ

2.2.5 ดัดกระโทปสาย (ทิง – นอย) หมายถึง การดัดกระโทปเสียงคู่ 8 ระหว่างสายลวดกับสายเอกได้เสียง ทิง-นอย โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วนี้ กดสายเอกกับสายลวดเป็นคู่ 8 การดัดลักษณะนี้จะใช้ไม้ดัดเข้าเพียงอย่างเดียว คือ ดัดสายลวดด้วยไม้ดัดเข้าที่ตำแหน่งนมที่ต้องการเป็นเสียง “ทิง” แล้วดัดกระโทปสายเอกด้วยไม้ดัดเข้าที่ตำแหน่งเดียวกันกับสายลวดเป็นเสียง “นอย”

การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการดัดกระโทปสายนี้ เป็นการนำเอาลูกตกในแต่ละห้องเพลงมาเป็นตัวสร้างทำนอง ซึ่งจะมีลักษณะทำนองที่ห่างกว่าทำนองหลัก โดยในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้พบการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคนี้ในประโยคที่ 11 ท่อนที่ 1 ของอาจารย์ปกรณ และท่อนที่ 3 ของอาจารย์สุธาร นอกจากนี้ในทางจะเข้าของอาจารย์สุธารยังมีการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคนี้อีกหลายแห่ง ซึ่งแต่ละแห่งจะมีทำนองหลักที่เหมือนกันกับทำนองในประโยคที่ 11

ลักษณะของทำนองหลักที่ตกแต่งด้วยเทคนิคการดัดกระโทปสาย ในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ ทำนองเพลงมีการเรียงเสียงของตัวโน้ตขึ้นและลงมาหาลูกตกอย่างเป็นลำดับ ไม่สลับซับซ้อนไปมา

ตัวอย่างการดีดกระทบสาย(ทิง-นอย)

ตัวอย่างที่ 1

ทำนองหลักที่ยังมิได้ตกแต่ง

- ร - ด	ดด - ร	รร - ฟ	ฟฟ - ซ	- ล - ด	- ล - ซ	ซซ - ฟ	ฟฟ - ร

ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว

ดด - ด	รร - ร	ฟฟ - ฟ	ซซ - ซ	ลล - ล	ซซ - ซ	ฟฟ - ฟ	รร - ร

เทคนิคการดีดกระทบสายนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับทำนองหลักอย่างมาก ซึ่งในลักษณะนี้ อาจารย์ปรกรณ์ได้แสดงความคิดเห็นว่า ลักษณะการบรรเลงเช่นนี้ของจะเข้ ทำให้จะเข้เปรียบเสมือนทำนองหลักในวงเครื่องสายไทย ซึ่งจะช่วยรักษาโครงสร้างของเพลงไว้และเป็นหลักของวงเครื่องสายไทยในการบรรเลงรวมวงได้เป็นอย่างดี (ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน : สัมภาษณ์ . 2546)

2.2.6 ดีดรูดสายหรือรูดเสียง หมายถึง การใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วนี้ กดสายเอกกับสายลวดเป็นคู่ 8 ประกัปกันในลักษณะเดียวกันกับการดีดกระทบสายทิง-นอย แล้วดีดรูดเสียงที่ต้องการที่ตำแหน่งสายลวดจากเสียงหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงและจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำก็ได้

เทคนิคการดีดรูดสายหรือรูดเสียงในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ พบที่ทางจะเข้ของอาจารย์สุทธา ประโยคที่ 11 เที้ยวที่ 2 ท่อนที่ 3 ซึ่งบรรเลงร่วมกับเทคนิคการดีดกระทบสาย ในห้องเพลงที่ 7 และ 8 เป็นการเพิ่มความเข้มข้นให้กับทำนองที่บรรเลงด้วยการดีดกระทบสาย ลักษณะการดีดรูดสายเป็นการใช้เสียงที่เรียงชิดติดกันดีดไล่เสียงขึ้นหรือลงมาหาลูกตกก็ได้ตามลักษณะโครงสร้างของทำนองหลัก

ตัวอย่างการดีดรูดสายหรือรูดเสียง

ตัวอย่างที่ 1 การดีดรูดสายลงมาหาลูกตก (ห้องเพลงที่ 7 และ 8)

ทำนองหลักที่ยังมิได้ตกแต่ง

- ร - ด	ดด - ร	รร - ฟ	ฟฟ - ซ	- ล - ด	- ล - ซ	ซซ - ฟ	ฟฟ - ร

ทำนองจะเข้าที่ตกแต่งแล้ว

ดด - ด	รร - ร	ฟฟ - ฟ	ซซ - ซ	ลล - ล	ซซ - ซ	ดลซฟ	มร - ร

2.2.7 ดัดขยี้ หมายถึง การบรรเลงวิธีหนึ่งซึ่งประดิษฐ์เสียงเพิ่มแทรกให้ถี่ขึ้นไปอีกเท่าหนึ่งเป็นทวีคูณจากทางเก็บ

ตัวอย่างการดัดขยี้

ตัวอย่างที่ 1 การดัดขยี้ที่ท้ายประโยค(ห้องเพลงที่ 8)

ทำนองจะเข้ที่ยังมิได้ตกแต่ง

ลชพร	ฟทุร	ซุซุซุ ซุซ	ฟรดทุ	ดทุลซุ	ดซุลทุ	ดรวฟด	รชพร

ทำนองจะเข้ที่ตกแต่งแล้ว

ลชพร	ฟทุร	ซุซุซุ ซุซ	ฟรดทุ	ดทุลซุ	ดซุลทุ	ดรวฟด	ซุ-ซลชพร

การตกแต่งทางจะเข้ด้วยการดัดขยี้ในทางจะเข้ของอาจารย์สุธารประโยคที่ 2 เทียบที่ 2 ท่อนที่ 1 นี้ เป็นการเพิ่มความเข้มข้นให้กับทำนองจะเข้ ทำให้ทำนองมีลีลาและความโดดเด่นในขณะบรรเลงรวมวง และยังเป็นการเน้นการจบของประโยคเพลงอย่างชัดเจน

ทำนองส่วนที่เป็นการขยี้ที่พบในห้องที่ 8 มีลักษณะของโน้ตที่เรียงชิดติดกัน ไม่ห่างและกระโดดสลับกันไปมา ซึ่งเหมาะสมกับลักษณะวิธีการบรรเลงเป็นอย่างดี

จากการศึกษาการตกแต่งทำนองจะเข้ด้วยเทคนิคต่างๆ นั้น สรุปได้ว่า จะเข้เป็นเครื่องดนตรีไทยที่มีลีลาและเทคนิคการบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีที่หลากหลาย เพื่อตกแต่งทำนองจะเข้ให้มีความไพเราะน่าฟัง ทำให้จะเข้เป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมบรรเลงกันอยู่ในปัจจุบัน เทคนิคการบรรเลงต่างๆ นั้น มีลักษณะการตกแต่งที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของทำนองเพลง และลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี ซึ่งเทคนิคต่างๆ เหล่านี้ เกิดขึ้นจากความรู้ ความสามารถ และ ความพึงพอใจของผู้บรรเลง ซึ่งสังเกตได้จากการศึกษาการแปรทางจะเข้เปรียบเทียบกับทำนองหลักแล้ว พบว่า ในกรณีที่ทางจะเข้ของอาจารย์ทั้ง 4 ท่านมีลักษณะทำนองเหมือนกัน แต่อาจจะมีการตกแต่งด้วยเทคนิคการบรรเลงต่างกันออกไป โดยในการบรรเลงเทคนิคต่างๆ นั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องบรรเลงให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับเทคนิคนั้นๆ (สุธาร บัวทั้ง.สัมภาษณ์ : 2546)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้น จากอาจารย์ดนตรีไทยผู้มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในด้านการบรรเลงจะเข้ทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นของอาจารย์แต่ละท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านของลักษณะการแปรทางจะเข้และลักษณะการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีจะเข้ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ที่นำมาตกแต่งทางจะเข้ ในการบรรเลงเพลงประเภททางพื้น ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษา

1. โครงสร้างทำนองหลัก เพลงแขกมอญ 3 ชั้น

เพลงแขกมอญ เดิมเป็นเพลง 2 ชั้น สมัยอยุธยา มี 3 ท่อน มีทำนองไพเราะสละสลวย ต่อมา พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น โดยแต่งเป็นทางธรรมดาและทางเดี่ยวสำหรับบรรเลงอวดฝีมือของนักดนตรี สำหรับทางเดียวยังมีนักดนตรีอีกหลายท่านได้แต่งทางสำหรับเครื่องดนตรีอีกหลายสำนวน และในปี พ.ศ.2476 นายมนตรี ตราโมท ได้ดัดลงเป็นชั้นเดียว ครอบเป็นเพลงเถา จนเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งทางร้อง ทางรับ และทางเดี่ยวในทุกๆ เครื่องมือ

นักดนตรีไทยถือว่าเป็นบทเพลงประเภทเพลงใหญ่ มีความยาวท่อนละ 6 จังหวะ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับที่ 4 – 6 ของทุกท่อน ทำนองจะซ้ำกัน ซึ่งลักษณะที่ซ้ำกันนี้ จึงเปิดโอกาสให้นักดนตรีแสดงความสามารถในการแปรทางได้อย่างดีเยี่ยม โดยทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้นที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากอาจารย์นิกร จันทศร ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในด้านของการบรรเลงเครื่องดนตรีซอวงใหญ่มาศึกษาดังนี้

1.1 โครงสร้างพื้นฐาน

เพลงแขกมอญ มีลักษณะทำนองเพลงที่เรียกกันตามทฤษฎีดนตรีไทยว่า เพลงทางพื้น ซึ่งลักษณะที่สำคัญของเพลงทางพื้นคือ ลีลาการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” ซึ่งขึ้นอยู่กับการแปรทำนองของนักดนตรี ทางซอจะทำหน้าที่เป็นทำนองหลัก ให้อิสระกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นสามารถแปรทำนองได้ตามลักษณะเครื่องดนตรีของตน

หน้าทับที่ใช้ในเพลงแขกมอญ คือ หน้าทับปรบไก่ จึงทำให้เป็นเพลงที่มีลักษณะวรรคคู่ เรียกว่า วรรคถาม(คือทำนองเพลงที่อยู่ในกลุ่มหน้าของประโยคเพลง มีความยาว 4 ห้องเพลง) และวรรค

ตอบ(คือทำนองเพลงที่อยู่ในกลุ่มหลังของประโยคเพลง มีความยาว 4 ห้องเพลง) เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ประกอบด้วยท่อนเพลง 3 ท่อน แต่ละท่อนมีความยาว 6 จังหวะหน้าทับปรบไก่ 3 ชั้น ในแต่ละท่อน จะมีทำนองเพลงที่ซ้ำกันทุกท่อน ในจังหวะที่ 4 , 5 และ 6 ซึ่งสามารถเขียนสัญลักษณ์แทนได้ดังนี้

กข / คข / งข

โดยอักษร ก,ค,ง แทนทำนองในจังหวะที่ 1,2 และ3 ซึ่งแตกต่างกัน ส่วนอักษร ข แทนทำนองในจังหวะที่ 4,5 และ6 ซึ่งเหมือนกัน

1.2 บันไดเสียงและลูกตก

บันไดเสียงในเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ พบว่าประกอบไปด้วยบันไดเสียง 3 บันไดเสียงคือ บันไดเสียง ทดร ฟข (มีเสียงลูกตก 4 เสียงคือ ที โด เร และซอล) และ บันไดเสียง ฟซล ดร (มีลูกตกครบทั้ง 5 เสียง) ซึ่งบันไดเสียงทั้งสองนี้เป็นบันไดเสียงหลักที่ใช้บรรเลงร่วมกันอยู่ในทุกท่อนเพลงและบันไดเสียง ธรรม ซล (มีลูกตกเพียงแค่ 2 เสียงคือ มีและซอล) พบที่ท่อน 2 เท่านั้น โดยบรรเลงร่วมกันกับบันไดเสียง ฟซล ดร

2. การแปรทางจะเข้เปรียบเทียบกับทำนองหลัก

2.1 ทางจะเข้ที่นำมาทำการศึกษาครั้งนี้ มาจากอาจารย์ดนตรีไทยซึ่งได้รับการยอมรับในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีจะเข้ 4 ท่านคือ

2.1.1 อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน

2.1.2 อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี

2.1.3 อาจารย์ศกรินทร์ สุนัญญ

2.1.4 อาจารย์สุธาร บัวทั้ง

2.2 จากการศึกษาการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นของอาจารย์ทั้ง 4 ท่าน สรุปได้ว่า

2.2.1 การแปรทางจะเข้ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก ทั้งทางด้านของโครงสร้างทำนอง ลูกตกและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง เนื่องจากช่วงเสียงของเครื่องดนตรีทั้งสองชนิดมีความใกล้เคียงกัน จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาในการแปรทางมากนัก และยังเป็นการรักษาโครงสร้างของเพลงไว้อีกทางหนึ่ง

2.2.2 นอกเหนือจากการแปรทางตามโครงสร้างของทำนองหลักแล้ว จะเข้ยังมีการแปรทางที่แตกต่างออกไปจากโครงสร้างเดิม ด้วยการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ของทางจะเข้ให้สวนทางกับทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองหลัก และการใช้โครงสร้างของทำนองหลักลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ทำนองจะเข้ประโยคที่ 7 ของอาจารย์ระวีวรรณ ซึ่งได้ทำการศึกษาไปแล้ว และอีกวิธีหนึ่งคือการใช้ทำนอง

แปรของจะเข้าในเที่ยวแรกเป็นโครงสร้างในการแปรทำนองเที่ยวต่อไป ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความหลากหลายของทางบรรเลง และมีความโดดเด่นในขณะที่บรรเลงรวมวง แต่ยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของเสียงลูกตกของทำนองหลัก

2.2.3 การแปรทำนองของจะเข้าในบันไดเสียงและลูกตกต่างๆ เสียงรองของบันไดเสียงหรือเรียกว่า เสียงจร จะเข้ามามีบทบาทในการแปรทางอยู่เสมอ ทำให้ลักษณะของทางจะเข้ามีลักษณะเสียงที่เรียงชิดติดกัน ดำเนินทำนองไปตามโครงสร้างของทำนองหลัก และลักษณะของเสียงที่เรียงชิดกันนี้ จะทำให้สะดวกต่อการใช้นิ้วไล่เสียง อีกทั้งยังทำให้เกิดความหลากหลายในการแปรทางจะเข้าอีกด้วย

2.2.4 จะเข้าเป็นเครื่องดนตรีที่มีสาย 3 สาย และมีช่วงเสียงที่ใกล้เคียงกับทำนองหลัก ซึ่งสายทั้ง 3 สายนี้ สายเอกเป็นสายหลักในการดำเนินทำนองส่วนใหญ่ของจะเข้า ซึ่งจะให้เสียงที่ก้องกังวานชัดเจนกว่าสายทุ้มและสายลวด ส่วนสายทุ้มเป็นสายที่รองรับทำนองที่ต้องการเสียงที่ต่ำลงมา เมื่อทำนองดำเนินมาอยู่ในตำแหน่งนมแรกๆ ของจะเข้า และสายลวดจะเป็นสายที่รองรับทำนองที่ต้องการเสียงที่ต่ำลงมาอีกจากสายทุ้ม แต่ไม่พบบ่อยมากนัก และมักใช้สายลวดในการบรรเลงเทคนิคเฉพาะของจะเข้า

2.2.5 จากการศึกษาโครงสร้างทำนองหลักเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้พบว่า มีส่วนของทำนองเพลงที่ซ้ำกันในแต่ละท่อนเพลง ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของเพลงแขกมอญอย่างหนึ่ง ในการแปรทางของจะเข้าจะมีลักษณะการใช้ทำนองเดิมเป็นส่วนใหญ่ อาจ会有ความแตกต่างกันบ้างในบางห้องเพลงของแต่ละประโยค แต่อยู่ในกรอบของโครงสร้างทำนองเดิมซึ่งใช้ไปแล้วในเที่ยวแรกและในท่อนอื่นๆ เป็นการแสดงให้เห็นส่วนสำคัญของบทเพลงและเป็นการรักษาโครงสร้างของบทเพลงเอาไว้ให้กับวงดนตรีอีกทางหนึ่ง

2.2.6 นอกจากวิธีการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” และ “กรอ” ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบรรเลงบทเพลงประเภททางพื้นแล้ว จะเข้ายังมีการใช้เทคนิคการบรรเลงอื่นๆ เข้ามาตกแต่งทำนองให้มีความไพเราะเพื่อขึ้นอีก ซึ่งมีทั้งเทคนิคที่มีลักษณะเหมือนกันกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ และที่เป็นเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้า พบว่ามีการใช้เทคนิคต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.2.6.1 ดัดสะบัด เป็นการแทรกเสียงเข้าไปในทางเก็บอีก 1 เสียง ซึ่งแล้วแต่ว่าจะเห็นสมควรว่าจะแทรกเข้าไปที่ตำแหน่งใด โดยพบว่ามีกระดออยู่ 2 ลักษณะคือ

2.2.6.1.1 ดัดสะบัด 3 เสียง ส่วนมากจะพบที่หน้าห้องเพลง

2.2.6.1.2 ดัดสะบัดเสียงเดียว ส่วนมากจะพบที่ท้ายห้องเป็นการแทนที่ทำนองที่มีลักษณะเสียงซ้ำกัน

2.2.6.2 ดัดบริบ เป็นการดัดโดยยื่นเสียงใดไว้เสียงหนึ่ง แล้วใช้นิ้วเอื้อมไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไปอีกหนึ่งหรือสองเสียงด้วยวิธีเดียวกับการดัดสะบัด โดยมีการตกแต่งในทำนองที่มีทิศ

ทางการเคลื่อนที่ลงมาหาลูกตก และในลักษณะการติดเช่นนี้ อาจารย์สุธารเรียกว่า “ติดวัด” ส่วนการติดปรับเป็นการบรรเลงลักษณะเดียวกันกับเครื่องดนตรีประเภทตี

2.2.6.3 ติดกระทบ 3 สาย เป็นเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้ ซึ่งมีวิธีบรรเลงด้วยการติดเข้าเพียงอย่างเดียวพร้อมกันทีเดียว 3 สาย โดยใช้นิ้วกดลงไปตำแหน่งนมที่ 3 ของสายทุ้ม จะได้เสียงโดที่มีความก้องกังวานเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีจะเข้

2.2.6.4 ติดกระทบ 2 สาย เป็นการติดด้วยไม้ติดเข้าโดยใช้สาย 2 สายพร้อมกัน ซึ่งอาจจะใช้สายเอกกับสายทุ้มหรือสายทุ้มกับสายลวดก็ได้ เสียงที่ได้จะมีความกังวานกว่าการติดเก็บแบบธรรมดา

2.2.6.5 ติดกระทบสาย (ทิง-นอย) เป็นการบรรเลงด้วยไม้ติดเข้าเพียงอย่างเดียว โดยติดเข้าที่สายลวดเป็นเสียง “ทิง” และติดเข้าที่สายเอกเป็นเสียง “นอย” เป็นเสียงคู่แปด ยึดเสียงลูกตกของแต่ละห้องเพลงเป็นโครงสร้างในการดำเนินทำนอง มีลักษณะคล้ายกับการบรรเลงของทำนองหลักเป็นหลักให้กับวงดนตรี

2.2.6.6 ติดรูดสายหรือรูดเสียง ใช้นิ้วประกบสายลักษณะเดียวกันกับการติดกระทบสาย (ทิง-นอย) แล้วติดที่สายลวดพร้อมกับรูดนิ้วไปจนถึงเสียงลูกตกสุดท้าย แล้วติดที่สายเอก ในการแปรทางจะเข้เพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ การติดรูดสายจะเข้าร่วมกับการติดกระทบสาย เนื่องจากมีวิธีการบรรเลงที่สอดคล้องกัน โดยใช้ตกแต่งทำนองที่ท้ายประโยคเพลง

2.2.6.7 ติดขี้ เป็นการประดิษฐ์เสียงแทรกเข้าไปอีกเท่าหนึ่งจากทางเก็บ การแทรกเทคนิคการติดขี้นี้ ทำให้ทำนองมีความเข้มข้นและโดดเด่นในการบรรเลง และในบทเพลงแขกมอญ 3 ชั้นนี้ พบว่าการติดขี้มีการตกแต่งทำนองที่ท้ายประโยคเพลงเพื่อเน้นการจบประโยคและเพิ่มสีสันให้กับบทเพลงอีกด้วย

2.2.7 ในการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคต่างๆ ของอาจารย์แต่ละท่าน มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทำนองที่จะแทรกเทคนิคต่างๆ ได้ ตามความสามารถและเห็นสมควรของผู้บรรเลง แม้ว่าทางจะเข้จะมีลักษณะเหมือนกันก็ตาม แต่อาจจะมีการตกแต่งทำนองที่แตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการแปรทางจะเข้จากอาจารย์ผู้มีความสามารถในการบรรเลงจะเข้ท่านอื่นๆ ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาการแปรทางจะเข้ในบทเพลงอื่นๆ เพิ่มขึ้น

3. ควรมีการศึกษาการแปรทางของเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ในบทเพลงแขกมอญ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิชาการดนตรีในแง่มุมอื่นๆ ต่อไป
4. ควรมีการศึกษาในแง่มุมของวัฒนธรรม ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการแปรทางจะเข้าและแนวโน้มของการบรรเลงจะเข้าไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2539). *การศึกษาผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ของคุณครูละเมียด จิตตะเสวี*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาดุริยางค์ไทย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอ
เดียนสโตร์.
- ชิน ศิลปบรรเลง , คุณหญิง และ ลิขิต จินดาวัฒน์. (2521). *ดนตรีไทยศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2537). “แนวดำเนินทำนองเพลงโหมโรงไฮยเรศ ทางซอด้วง”. ดนตรีไทอุดม
ศึกษา ครั้งที่ 25. วันที่ 22 มกราคม 2537 หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ
: ธรรมศาสตร์.
- จิระพล น้อยนิตย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ณวัฒน์ หลาวทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถาบันราชภัฏพระ
นคร กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2546
- ณัฐชา ไชยศักดิ์. (2543). *การบรรเลงเพลงเร็วในวงเครื่องสายไทย : กรณีศึกษาเรื่องแขกมดตีนหนู*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาดุริยางค์ไทย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- โดม สว่างอารมณ์. (2540). *ศึกษาชีวประวัติและวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงของจางวางทั่ว
พาทยโกศล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขามานุษยดุริยางควิทยา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ณอมศรี แสงทอง. (2540). *การศึกษาทางร้องเพลงไทยสำเนียงมอญ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขา
มานุษยดุริยางควิทยา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัดสำเนา.
- ถาวร ศรีผ่อง. (2530). *งานวิจัยเรื่องการแปรทำนองของระนาดเอกในเพลงสาธุการ*. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2510). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิรพร.
- ธรรมภณ จงรัมย์. (2546). *การศึกษาทางซอด้วงเพลงสารถี 3 ชั้น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขามานุษย
ดุริยางควิทยา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เนรมิต ใจแสน. (2531). *งานวิจัยเรื่องลักษณะและวิธีการบรรเลงจะเข้ในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

- บุญช่วย โสวัตร. (2538). *การวิเคราะห์เนื้อหานองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- ปกรณ รอดช้างเผื่อน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ณวัฒน์ หลาวทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2546.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2525). *ประวัติการดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2546). *ประวัติการดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2539). *ดนตรีวิจักษ์*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์สยามสมัย จำกัด.
- พวงเพ็ญ รักทอง. (2539). *การศึกษาเรื่องเครื่องสายปี่ชวา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. (2540). *ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ มติชน.
- ระวีวรรณ ทับทิมศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ณวัฒน์ หลาวทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านพักเขตบางยี่เรือ กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2546.
- รุ่งริชา กิจมี. (2540). *จะเข้ : การสร้างและการบรรเลง*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- วิชา ศรีผ่อง. (2543). *วิเคราะห์ทำนองหลักและทางเดี่ยวห้องวงใหญ่เพลงแขกมอญ 3 ชั้น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขามานุษยดุริยางควิทยา. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สังัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว การพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. (2529). *“ดนตรีและความหมาย,”* ถนนดนตรี. กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สุรศักดิ์ จำนงค์สาร. (2542). *การศึกษาทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขามานุษยดุริยางควิทยา. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุธาร บัวทั้ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ณวัฒน์ หลาวทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ชมรมดนตรีไทย วังพญาไท รพ.พระมงกุฎเกล้า กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2546.

เสาวนีย์ ชื่อดัง. (2540). *การวิเคราะห์ทางร้องเพลงแขกมอญ* เถา. ปริญญาโท ศศ.ม. สาขา
มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัคราณา.

ศักรินทร์ สุนทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ณวัฒน์ หลาวทอง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2546.

อรรณพ บรรจงศิลป์ และคณะ. (2534). *ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดดุริยางคศิลป์ : งานวิจัย*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2523). *ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทยภาค 2 คู่มือฝึกเครื่องสายไทย*. กรุงเทพฯ :
กรุงเทพการพิมพ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน

เกิดเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2494   อายุ 53 ปี

บิดาชื่อ นายเชย รอดช้างเผื่อน   มารดาชื่อ นางเต็ม รอดช้างเผื่อน

การศึกษา

ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการเรียนดนตรี

อาจารย์ปกรณ์ได้เริ่มหัดดนตรีกับพี่สาวซึ่งเป็นลูกศิษย์ของพระยาภูมิเสวินตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มหัดซอคู่เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ต่อมาได้สอบเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร สาขาเครื่องสายไทย แต่การเรียนในช่วงปีแรกนั้น ได้ศึกษาในสาขาปี่พาทย์ โดยเริ่มหัดจากเครื่องดนตรีซอวงใหญ่ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนในสาขาปี่พาทย์ ด้วยเหตุผลหลายประการ และต่อมาในปีที่สองได้ย้ายกลับเข้ามาเรียนในสาขาเครื่องสายไทยตามเดิม และได้เรียนซอกับครูหลวงไพเราะเสียงซอ และอาจารย์ศิลป์ ตราโมท ต่อมาได้เรียนจะเข้กับครูทองดี สุจริตกุล โดยเริ่มต่อเพลงดับต้นเพลงฉิ่งเป็นเพลงแรก ซึ่งเป็นเพลงพื้นฐานของการเรียนในสาขาเครื่องสายไทย และต่อมาได้รับการต่อเพลงจากครูละเมียด จิตตะเสวี ครูจะเข้ผู้ที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถเช่นเดียวกัน

ประวัติการทำงาน

- อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์
- อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานทางด้านดนตรี

- เผยแพร่เพลงเดี่ยวจะเข้และการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- เป็นวิทยากรและอบรมดนตรีไทยที่มหาวิทยาลัยไซแอต ประเทศอังกฤษ
- เป็นผู้แทนประชุมปฏิบัติการ การประพันธ์เพลงประจำชาติอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์
- มีผลงานการประพันธ์เพลง เช่น ประพันธ์เพลงเดี่ยวเพลงดวงพระธาตุ เพลงระบำเก็บใบชา เพลงระบำจ้องบ่อสร้าง เพลงระบำโบราณคดีจันเสน เพลงเต่ากินผักนึ่ง 2 ชั้น (เที่ยวกลับ)
- ทำผลงานวิจัยร่วม “ภูมิปัญญาไทย” (ดนตรีไทย)
- เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง

อาจารย์สุธาร บัวทั้ง

เกิดเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2491 อายุ 56 ปี

บิดาชื่อ นายเฉลิม บัวทั้ง มารดาชื่อ นางไสว บัวทั้ง

การศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดระฆัง

ประวัติการเรียนดนตรี

อาจารย์สุธาร เกิดมาในครอบครัวของนักดนตรีไทย เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุ 7 ขวบ โดยเริ่มจากเรียนขับร้องเพลงไทยเป็นอันดับแรก และเรียนเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ไปพร้อมๆกัน โดยได้ออกแสดงดนตรีในงานต่างๆ มากมายกับวงดนตรีที่บ้าน ซึ่งเป็นการฝึกประสบการณ์มาตั้งแต่เด็ก เมื่อเข้าศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดระฆัง ก็ได้เข้าเป็นนักร้องในวงดนตรีของชมรมดนตรีไทย และได้พบกับครูแอบ ยุวฉนวนิช ครูจะเข้ผู้ซึ่งมีชื่อเสียงท่านหนึ่งและสอนอยู่ที่โรงเรียนวัดระฆังด้วยในขณะนั้น ซึ่งอาจารย์สุธารได้เริ่มเรียนจะเข้กับครูแอบตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และได้ติดจะเข้ออกงานกับที่บ้านจนมีฝีมือระดับหนึ่งซึ่งพ่อคือครูเฉลิม บัวทั้ง ก็ได้ต่อเพลงให้หลายเพลงจนถึงเพลงเดี่ยวได้แก่ เพลงเดี่ยวลาวแพน เดี่ยวมุล่งเดี่ยวสารถี และได้ต่อเพลงเดี่ยวพญาโคกกับครูแอบในเวลาต่อมา

ประวัติการทำงาน

- นักดนตรีของกองดุริยางค์ทหารเรือ
- ทำงานที่แผนกดนตรีไทย หน่วยดุริยางค์ บริษัทสุรามหาราช จำกัด (มหาชน)
- อาจารย์พิเศษ ชมรมดนตรีไทย วังพญาไท โรงพยาบาลพระมงกุฎ และวิทยาลัยพยาบาล
โรงพยาบาลพระมงกุฎ
- สอนพิเศษที่โรงเรียนศิษย์ดุริยศัพท์ จังหวัดนนทบุรี

ผลงานทางด้านดนตรี

- ร่วมบรรเลงจะเข้ในการประกวดวงเครื่องสายไทยในนามวงวัยหวานเมื่อพ.ศ. 2530 และได้รับรางวัลชนะเลิศ
- ได้รับเกียรติบรรเลงเดี่ยวจะเข้ต่อหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง
- ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้ไว้สองเพลงได้แก่ เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น และเพลงสุดสงวน 3 ชั้น

อาจารย์ศักรินทร์ สุนฺญ

เกิดเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2503 อายุ 43 ปี

บิดาชื่อ พลเรือตรีอนันต์ สุนฺญ มารดาชื่อ นางอรุณ สุนฺญ

การศึกษา

ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการเรียนดนตรี

อาจารย์ศักรินทร์เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่เมื่อเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา โดยเริ่มเรียนการขับร้องเพลงไทยเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นวิชาเรียนในหลักสูตร โดยต่อเพลง 3 ชั้น ,2ชั้นและชั้นเดียว ตามลำดับ และเมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ ก็ได้เรียนดนตรีกับครูฟุ้ง ศรีวิจารณ์ และเครื่องเป่าพาทย์กับครูอุทัย แก้วละเอียดบ้าง ซึ่งในขณะนี้ได้รู้จักกับครุระตี วิเศษสุวรรณ นักดีดจะเข้ผู้มีชื่อเสียงในวงการดนตรีไทยท่านหนึ่งและได้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ต่อเพลงกับครุระตีมาตลอดจนถึงเพลงเดี่ยว ซึ่งได้ต่อไว้ทุกเพลงที่ครุระตีได้ หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา ก็ได้สอบเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาดนตรีไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เข้าร่วมในชมรมดนตรีไทยของคณะครุศาสตร์ด้วยซึ่งในขณะนี้ได้เรียนรู้วิธีการปรับวงกับครูเจริญใจ สุนทรวาทิน ,ต่อเพลงหน้าพาทย์กับอาจารย์พิชิต ชัยเสรี และการขับเสภากับครูศิริ วิชเวช และทฤษฎีดนตรีไทยกับอาจารย์มนตรี ตราโมทด้วย นอกจากนี้ยังได้ต่อเพลงกับอาจารย์อีกหลายท่าน เช่น ครูทองดี สุจริตกุล ครูแอบ ยุวณวิช คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ เป็นต้น

ประวัติการทำงาน

- สอนวิชาดนตรีที่วิทยาลัยครูภูเก็ต
- อาจารย์โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
- อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีไทย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- อาจารย์พิเศษภาควิชาดุริยางคศิลป์ไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจารย์พิเศษชมรมดนตรีไทย วิทยาลัยแพทยศาสตร์ รพ.พระมงกุฎเกล้า
- อาจารย์พิเศษชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาฯ

ผลงานด้านดนตรี

- เผยแพร่การแสดงดนตรีไทยต่อสาธารณชน
- ประพันธ์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงพญาไศภ ,เชิดนอกและเพลงทยอยเดี่ยว

อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี

เกิดเมื่อ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2483 อายุ 63 ปี

บิดาชื่อ นายवाद เกิดโชคงาม มารดาชื่อ นางทวี เกิดโชคงาม

การศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษานารี

ประวัติการเรียนดนตรี

อาจารย์ระวีวรรณ เริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่อายุ 10 ขวบ ที่โรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มเรียนจะเข้ เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรกกับครูขุนวิราชจรรยา ซึ่งเป็นครูสอนดนตรีวิชาดนตรีอยู่ที่โรงเรียนกรุงเทพมหานครใน ตอนนั้น ซึ่งอาจารย์ระวีวรรณก็ได้สนใจและเล่นจะเข้มาโดยตลอด และได้ต่อเพลงไว้มากพอสมควร แต่ เนื่องจากครูขุนวิราชฯ มิได้เป็นคนจะเข้โดยตรง ฉะนั้นวิธีการดีดจะเข้ของอาจารย์ระวีวรรณจึงไม่ค่อย ถูกต้องนัก อาจารย์ระวีวรรณเรียนจะเข้ได้ประมาณหนึ่งปี นักร้องที่วงของครูขุนฯ เสียงแตกเพราะเริ่มเป็น หนอง ครูขุนฯจึงให้อาจารย์ระวีวรรณมาต่อร้องด้วย อาจารย์เลยกลายเป็นทั้งคนร้องและคนจะเข้ด้วย ต่อมา อาจารย์ได้รู้จักกับคุณจำนง ราชกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่พาอาจารย์ไปฝากตัวไว้กับครูแสง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นนักดีด จะเข้ผู้มีฝีมือและชื่อเสียงมากผู้หนึ่ง และใช้เวลาในการปรับมือและเทคนิคการใช้นิ้วให้ถูกวิธี ประมาณ 2-3 เดือนและได้ต่อเพลงเดี่ยวและวิธีการดีดจะเข้อย่างอาจารย์แสงไว้มากหลายเพลง นอกจากอาจารย์ระวีวรรณ จะได้เรียนจะเข้กับครูแสงแล้ว ครูยังได้เรียนร้องเพลงกับครูนิภา อภัยวงศ์ ภรรยาของครูแสงอีกด้วย

ประวัติการทำงาน

- เป็นนักดนตรีวงครุสภา ของกระทรวงศึกษาธิการ
- อาจารย์สอนดนตรี โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย
- ถวายการสอนดนตรีแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
- เผยแพร่การแสดงดนตรีไทยในต่างประเทศ
- เป็นที่ปรึกษาด้านดนตรีไทย(จะเข้) แก่นิสิตปริญญาตรีและปริญญาโททั่วไป
- เป็นอนุกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของทบวงมหาวิทยาลัย
- เป็นวิทยากรอบรมการถ่ายทอดเทคนิคการสอนและสร้างวงดนตรีไทย แก่ครูผู้สอนดนตรีไทยที่สนใจ
- เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยหลายแห่ง

ภาคผนวก ข

ตารางบันทึกการสัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี	ชื่อ	สถานที่
13 มี.ค. 2546	อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาฯ
20 พ.ค. 2546	อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาฯ
7 ม.ค. 2547	อาจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาฯ
4 มี.ค. 2546	อาจารย์สุธาร บัวทั้ง	ชมรมดนตรีไทย รพ.พระมงกุฎ
17 ก.ค. 2546	อาจารย์สุธาร บัวทั้ง	ชมรมดนตรีไทย รพ.พระมงกุฎ
19 ส.ค. 2546	อาจารย์สุธาร บัวทั้ง	ชมรมดนตรีไทย รพ.พระมงกุฎ
6 ม.ค. 2547	อาจารย์สุธาร บัวทั้ง	ชมรมดนตรีไทย รพ.พระมงกุฎ
17 มี.ค. 2546	อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี	บ้านพักเขตบางยี่เรือ
6 พ.ค. 2546	อาจารย์ระวีวรรณ ทับทิมศรี	บ้านพักเขตบางยี่เรือ
3 มี.ค. 2546	อาจารย์ศักรินทร์ สุนฺญ	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
15 ส.ค. 2546	อาจารย์ศักรินทร์ สุนฺญ	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
9 ม.ค. 2547	อาจารย์ศักรินทร์ สุนฺญ	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
12 ก.ย. 2546	อาจารย์จิระพล น้อยนิตย	สถาบันราชภัฏพระนคร
17 ต.ค. 2546	อาจารย์จิระพล น้อยนิตย	สถาบันราชภัฏพระนคร
14 ต.ค. 2546	อาจารย์วรยศ ศุขสายชล	ห้างเซ็นทรัลรามอินทรา

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์

ชื่อ ..... นามสกุล .....

วันที่สัมภาษณ์ ..... เวลา .....

สถานที่ .....

วัน เดือน ปี เกิด ..... อายุ ..... ปี

การศึกษา .....

ประวัติการเรียนรู้ดนตรี

.....

.....

.....

ประวัติการทำงาน

.....

.....

.....

ผลงานด้านดนตรี

.....

.....

.....

บันทึกเทปการบรรเลงจะเข้าเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

เพลงแขกมอญ 3 ชั้น
(ทาง อ.นิกร จันทศร)

ท่อน 1

_ _ _ฟ	_ _ ชช	_ _ _ล	_ _ ชช	_ _ ชล	_ _ ทด	_ ร _	ดท _
_ _ _ฟ	_ ช _	_ _ _ล	_ ช _	_ ฟ _	ชล _	ท _ ดท	_ _ ลช

_ ฟ _ท	_ ด _ร	_ ร _ร	_ ด _ท	_ ช _	ฟฟ _	ทท _	ดด _ร
_ ด _ท	_ ด _ร	_ ฟ _ร	_ ด _ท	_ ร _ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร

_ ร _	ดด _	รร _	ฟฟ _ช	ช _ล	ล _ช	ฟ _ช	ช _ฟ
_ ล _ช	_ _ _ล	_ _ _ฟ	_ _ _ช	_ ฟ _ช	_ ฟ _ร	_ ร _ฟ	_ ร _ด

_ รฟ _	รด _	_ _ ชล	_ _ ทด	_ ด _ฟ	_ ช _ล	_ ด _ล	_ ช _ฟ
_ _ _ด	_ _ ทล	ชฟ _	ชล _	_ ช _ฟ	_ ช _ล	_ ด _ล	_ ช _ฟ

มร _	ด _ดร	มร _ร	ช _มฟ	ล _ชล	ดล _	ชล _	ชฟ _
_ _ ดช	_ ช _	_ _ ด _	_ ร _	_ ฟ _	_ _ ชฟ	_ _ ชฟ	_ _ มร

_ ช _	ฟร _	ทท _	ดด _ร	_ ร _ร	_ ร _	รร _	ดด _ท
_ _ ฟร	_ _ ดท	_ _ _ด	_ _ _ร	_ ฟ _ช	_ ฟ _ร	_ _ _ด	_ _ _ท

_ _ ดร	_ _ ดร	_ _ ดร	_ _ _ _	_ _ ดร	_ _ _ _	_ _ _ฟ	_ _ ชล
_ ท _	ดท _	ดท _	ดทลช	_ ท _	ดทลช	_ ด _	_ ฟ _

_ ท _ด	รด _	_ _ ชล	_ _ ทด	ร _ร	ร _รด	_ ด _	ทด _ท
_ ฟ _	_ _ ทล	ชฟ _	ชล _	_ ร _ช	_ ช _	ช _ชล	_ _ _ฟ

_ ล _ล	_ ช _	ลช _ช	_ ฟ _	ชฟ _ฟ	_ ร _	ฟร _ร	_ ด _
_ _ ช	ชฟ _ฟ	_ _ ฟ	ฟร _ร	_ _ ร	รด _ด	_ _ ด	ดท _ท

_ ฟ _ท	_ ด _ร	_ ร _ร	_ ด _ท	_ ช _	ฟฟ _	ทท _	ดด _ร
_ ด _ท	_ ด _ร	_ ฟ _ร	_ ด _ท	_ ร _ด	_ _ _ท	_ _ _ด	_ _ _ร

_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล__	ชช__	ฟฟ_ร
_ล_ช	__ _ล	__ _ฟ	__ _ช	_ล_ด	_ล_ช	__ _ฟ	__ _ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	__ _ท	__ _ด	__ _ร

ท่อน 2

__ _ฟ	_ _ชช	__ _ล	_ _ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
__ _ฟ	_ช__	__ _ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	__ _ม	__ _ร

_ล__	ชม__	__ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช__	_ _รม	_ _ฟช
_ _ชม	_ _รด	_ช__	_ด__	_ด__	_ _ฟม	รด__	รม__

__ _ฟ	_ _ชช	__ _ล	_ _ชช	_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	มม_ร
__ _ฟ	_ช__	__ _ล	_ช__	_ด_ล	_ช_ฟ	__ _ม	__ _ร

_ล__	ชม__	__ _ด	_ _รม	_ฟ_ช	ลช__	_ _รม	_ _ฟช
_ _ชม	_ _รด	_ช__	_ด__	_ด__	_ _ฟม	รด__	รม__

_ด_ล	_ช__	ฟฟ__	ชช_ล	_ด_ร	_ด__	ลล__	ชช_ฟ
_ด_ล	_ช_ฟ	__ _ช	__ _ล	_ด_ร	_ด_ล	__ _ช	__ _ฟ

มร__	ด_ดร	มร_ร	ช_มฟ	ล_ชล	ดล__	ชล__	ชฟ__
_ _ดช	_ช__	_ _ด	_ร__	_ฟ__	_ _ชฟ	_ _ชฟ	_ _มร

_ _ดร	_ _ดร	_ _ดร	_____	_ _ดร	_____	_ _ _ฟ	_ _ _ชล
_ท__	ดท__	ดท__	ดทลช	_ท__	ดทลช	_ด__	_ฟ__

_ท_ด	รด__	_ _ชล	_ _ทด	ร_ร	ร_รด	_ด__	ทด_ท
_ฟ__	_ _ทล	ชฟ__	ชล__	_ร_ช	_ช__	ช_ชล	__ _ฟ

_ล_ล	_ช_	ลช_ช	_ฟ_	ชฟ_ฟ	_ร_	ฟร_ร	_ด_
_ช_	ชฟ_ฟ	_ฟ_	ฟร_ร	_ร_	รด_ด	_ด_	ดท_ท

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ท_	_ด_	_ร_

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_	ชช_	ฟฟ_ร
_ล_ช	_ล_	_ฟ_	_ช_	_ล_ด	_ล_ช	_ฟ_	_ล_

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ท_	_ด_	_ร_

ท่อน 3

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	_ล_ด	_ล_	ชช_	ฟฟ_ร
_ล_ช	_ล_	_ฟ_	_ช_	_ล_ด	_ล_ช	_ฟ_	_ล_

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ช_	ฟฟ_	ทท_	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	_ท_	_ด_	_ร_

_ร_	ดด_	รร_	ฟฟ_ช	ช_ล_	ล_ช_	ฟ_ช_	ช_ฟ_
_ล_ช	_ล_	_ฟ_	_ช_	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ร_ฟ	_ร_ด

_ร_ฟ	รด_	_ช_ล	_ท_ด	_ด_ร	_ม_ฟ	_ช_	ฟม_
_ด_	_ท_ล	ชฟ_	ช_ล_	_ท_	ด_ร	ม_ฟม	_ร_ด

_ช_	ฟร_	ทท_	ดด_ร	_ร_ร	_ร_	รร_	ดด_ท
_ฟ_ร	_ด_ท	_ด_	_ร_	_ฟ_ช	_ฟ_ร	_ด_	_ท_

_ด_	รด_	ทช_	ทด_ท	_ด_	รด_	ทช_	ทด_ท
_ท_ด	_ท_ช	_ฟ_ช	_ท_	_ท_ด	_ท_ช	_ฟ_ช	_ท_

_ด_ร	_ด_ร	_ด_ร	_ด_	_ด_ร	_ด_	_ฟ_	_ช_ล
_ท_	ดท_	ดท_	ดทลช	_ท_	ดทลช	_ด_	_ฟ_

_ท_ด	รด__	__ซล	__ทด	ร_ร_	ร_รด	_ด__	ทด_ท
_ฟ__	__ทล	ซฟ__	ซล__	_ร_ซ	_ซ__	ซ_ซล	___ฟ

_ล_ล	_ซ__	ลซ_ซ	_ฟ__	ซฟ_ฟ	_ร__	ฟร_ร	_ด__
__ซ_	ซฟ_ฟ	__ฟ_	ฟร_ร	__ร_	รด_ด	__ด_	ดท_ท

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร

_ร__	ดด__	รร__	ฟฟ_ซ	_ล_ด	_ล__	ซซ__	ฟฟ_ร
_ล_ซ	___ล	___ฟ	___ซ	_ล_ด	_ล_ซ	___ฟ	___ล

_ฟ_ท	_ด_ร	_ร_ร	_ด_ท	_ซ__	ฟฟ__	ทท__	ดด_ร
_ด_ท	_ด_ร	_ฟ_ร	_ด_ท	_ร_ด	___ท	___ด	___ร

เพลงแขกมอญ 3 ชั้น
(ทาง อ.ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

ท่อน 1

__ _ฟ	ซซซซซ	__ _ล	ซซซซซ	_ฟ ฟฟฟ	ดฟ_ท	_ _รึดํท	_ล_ซ
ฟซลท	ลทดํร	ฟิซํฟิ	ริฟิร ดํท	ดํทลซ	ฟซลท	ดํลทดํ	ริทดํร
ฟดรด	ซลลดู	ซฟรฟ	ดรฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด
ซลทดํ	รึดํทล	ซฟซล	ซลทดํ	ริมิดํ	ลดํซล	ฟซรม	ฟลซฟ
มรดซ	ดซดู	มรดร	มฟซฟ	ลฟซล	ดํลซฟ	ดรมฟ	ซฟมร
ฟซฟร	รฟร ดท	ลซดูซ	ลทดู	ดรฟซ	ฟทดํ	ทดํซล	ทริดํท
ริทดํ	ดํทดํ	ดํทดํ	ดํทลซ	ริทดํ	ดํทลซ	ดรมฟ	ฟฟฟ ซล
ซลทดํ	รึดํทล	ซฟซล	ซลทดํ	ริวิริ วิซ	ริวิริ วิดํ	ทดํซล	ทริดํท
ดลซล	ซฟ ฟฟฟ	ลซฟซ	ฟร รร	ซฟรฟ	รด ดด	ฟรดร	ดท ททท
ลซดูซ	ลทดู	ฟซฟร	รฟร ดท	ดทลซ	ดซลท	ดรฟด	รซฟร
ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ซซ_ซ	ลล_ล	ซซ_ซ	ฟฟ_ฟ	รร_รร
ฟซลท	ททท ดํ	ฟิซํฟิ	ริฟิร ดํท	ลฟซล	ทซลท	ดํลทดํ	ริทดํ

ท่อน 1 (เทียบกลับ)

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ด้ว ด้ด้ด้	ซล ซซซ	ดฟซล	ทรวด์ท	ฟซลท	ด้ทลซ

ฟซลท	ลทด้ว	ฟซ้ฟว	รวฟว ด้ท	ด้ทลซ	ฟซลท	ด้ลทด้	รวทด้ว

ฟดรว	ซลุดร	ซฟรวฟ	ดรวฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรวฟด

ซลทด้	รวด์ทล	ซฟซล	ซลทด้	รวม่ด้ว	ลด์ซล	ฟซรวม	ฟลซฟ

มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟซล	ด้ลซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

ฟซฟร	รฟร ดท	ลซุดซุ	ลทุดร	ดรวฟซ	ฟทด้ว	ทด้ซล	ทรวด์ท

รวทด้ว	ด้ทด้ว	ด้ทด้ว	ด้ทลซ	รวทด้ว	ด้ทลซ	ดรวมฟ	ฟฟฟ ซล

ซลทด้	รวด์ทล	ซฟซล	ซลทด้	รวรว รวซ	รวรว รวด์	ทด้ซล	ทรวด์ท

ดลซล	ซฟ ฟฟฟ	ลซฟซ	ฟร รร	ซฟรวฟ	รด ดด	ฟรดรว	ดท ททท

ลซุดซุ	ลทุดร	ฟซฟร	รฟร ดท	ดทลซ	ดซุลท	ดรวฟด	รซฟร

ดด_ด	รว_ร	ฟฟ_ฟ	ซซ_ซ	ลล_ล	ซซ_ซ	ฟฟ_ฟ	รว_รว

ฟซลท	ททท ด้ว	ฟซ้ฟว	_ด้_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_รวด์	ทด้_รว

พ่อน 2

___ฟ	ซซซซ	___ล	ซซ ซซซ	ดํรํดํ	ลดํล ซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

ซลซม	มซม รด	ทุลซล	ทุดรวม	รวมฟซ	ลซฟม	รดรวม	รวมฟซ

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รวม รรร

ซลซม	มซม รด	ดค_ค	ซดรวม	รวมฟซ	ลซฟม	รดรวม	รวมฟซ

มดรวม	ฟรวมฟ	ซมฟซ	ลฟซล	ซลดํรํ	ลดํซล	ฟซรวม	ฟลซฟ

มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลฟซล	ดํลซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

รํทดํรํ	ดํทดํรํ	ดํทดํรํ	ดํทลซ	รํทดํรํ	ดํทลซ	ดรวมฟ	ฟฟฟ ซล

ซลทคํ	รํดํทล	ซฟซล	ซลทคํ	รํรํรํ รํซ	รํรํรํ รํดํ	ทดํซล	ทรํดํท

ดลซล	ซฟ ฟฟฟ	ลซฟซ	ฟร รรร	ซฟรฟ	รด ดดค	ฟรดร	ดท ทุทุ

ลซลซ	ลทลร	ฟซฟร	รฟร ดท	ดลลซ	ดซลล	ดลลล	รทลร

ฟดรค	ซลลล	ซฟรฟ	ดรวมฟ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํรํ	ฟซฟร	รํฟรํ ดํท	ลฟซล	ทซลท	ดํลทคํ	รํทดํรํ

ท่อน 2 (ैयाวกลับ)

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ดว คคค	ซล ซซซ	ดํวํดํ	ลดํล ซฟ	ดรวฟ	ซฟมว

ซลซม	มซม วด	ทุลซล	ทุดรว	รวฟซ	ลซฟม	รดรว	รวฟซ

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มว มมม	มฟ มมม	รด รรร	รว รรร

ซลซม	มซม วด	คค_ค	ซดรว	รวฟซ	ลซฟม	รดรว	รวฟซ

มดรว	ฟรวฟ	ซมฟซ	ลฟซล	ซลดํว	ลดํซล	ฟซรว	ฟลซฟ

มรดซ	คซดว	มรดว	มฟซฟ	ลฟซล	ดํลซฟ	ดรวฟ	ซฟมว

รํทดํว	ดํทดํว	ดํทดํว	ดํทลซ	รํทดํว	ดํทลซ	ดรวฟ	ฟฟฟ ซล

ซลทค	รํดํทล	ซฟซล	ซลทค	รํรํรํ รํซ	รํรํรํ รํด	ทคซล	ทรํดํท

คคซล	ซฟ ฟฟฟ	ลซฟซ	ฟร รรร	ซฟรฟ	รด คคค	ฟรดว	คท ทุทุ

ลซคซ	ลทคว	ฟซฟร	รฟร คท	คทลซ	คซลท	คลทค	รทคว

ฟดรว	ซลคว	ซฟรฟ	ดรวฟ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํว	ฟํฟํฟ	_ด_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _รํด	ทค_ร

ท่อน 3

ฟด ดดด	ซูลุตุร	ซฟ ฟฟฟ	ดรวฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํร	ฟซํฟร	รํฟร ดํท	ลฟซล	ทซลท	ดํลทดํ	รํทดํร

ฟดรว	ซูลุตุร	ซฟรฟ	ดรวฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรวฟด

ซลทดํ	รํดํทล	ซฟซล	ซลทดํ	รํทดํร	ดํรํมํฟ	มํซํฟมํ	ฟมํรํด

ฟซํฟร	รํฟร ดํท	ลซฟซ	ลทดํร	ดํรํฟซ	รํฟํดํร	ทดํซล	ทรํดํท

ดํดํดํ ทด	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํท	ดํดํดํ ทด	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํท

รํทดํร	ดํทดํร	ดํทดํร	ดํทลซ	รํทดํร	ดํทลซ	ดรวมฟ	ฟฟฟ ซล

ซลทดํ	รํดํทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทดํ	รํรํรํ รํซ	รํรํรํ รํด	ทดํซล	ทรํดํท

ฟร ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	รด รรว	รฟ รรว	ดท ดดด	ดรว ดดด	ทซุ ทุทุท	ทุดุ ทุทุท

ลซุตุซุ	ลตุตุร	ฟซฟร	รฟร ดท	ดตุลซุ	ดซุลตุ	ดลตุตุ	รตุตุร

ฟดรว	ซูลุตุร	ซฟรฟ	ดรวฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํร	ฟซํฟร	รํฟร ดํท	ลฟซล	ทซลท	ดํลทดํ	รํทดํร

ท่อน 3 (ैयाวกลับ)

ฟด ดดด	ซลุดร	ซฟ ฟฟฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํร	ฟซํฟร	รํฟร ดํท	ลฟซล	ทซลท	ดํลทด	รํทดํ

ฟดรด	ซลุดร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด

ซลทด	รํดํทล	ซฟซล	ซลทด	รํทดํ	ดํรํมํ	มํซํมํ	มํมํรํ

ฟซํฟร	รํฟร ดํท	ลซฟซ	ลทดํ	ดํรํฟซ	รํฟดํ	ทดํซล	ทรํดํ

ดํดํ ทด	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํ	ดํดํ ทด	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํ

รํทดํ	ดํทดํ	ดํทดํ	ดํทลซ	รํทดํ	ดํทลซ	ดรมฟ	ฟฟฟ ซล

ซลทด	รํดํทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทด	รํรํ รํซ	รํรํ รํด	ทดํซล	ทรํดํ

ฟร ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	รด รร	รฟ รร	ดท ดดด	ดร ดดด	ทซ ททท	ทด ททท

ลซดซ	ลทดร	ฟซฟร	รฟร ดท	ดทลซ	ดซลท	ดลทด	รทดร

ฟดรด	ซลุดร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ดํลซฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํ	ฟซํฟร	_ด_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _รํ	ทด_ร

เพลงแกมมอญ 3 ชั้น
(ทาง อ.ระวีวรรณ ทับทิมศรี)

ท่อน 1

_ _ _ฟ	ซซซซซ	_ฟ_ล	ซซซซ ซซ	_ฟ_ด	_ฟ_ท	_ _รึดํท	_ล_ซ

ฟซล ซฟ	ดว รร	ซลลลล	ทลลลล	ฟลลลล	ดลลลล	ลซลลล	ลลลล

ฟด ดด	ฟร รร	ซฟฟฟ	ดลฟฟ	ซฟลล	ลฟลล	ฟรฟฟ	ซรฟฟ

ซลลล	ดฟลล	ทลลล	ทลลล	รลลล	ลลลล	ลซลล	ซฟฟฟ

มรลล	ลลลล	มรลล	มฟฟฟ	ลซลล	ซฟฟฟ	ดลลล	ซฟลล

ฟซฟด	ฟซลล	ลซฟฟ	ลลลล	รลลล รลล	รลลล	ทฟลล	ทลลล

ททลล	ดลลล	ดลลล	ดลลล	ดลลล	ลล ลลล	ลซลล	ดฟลล

ทลลล	ดฟลล	ทลลล	ซลลล	รลลล	รลลล	ทฟลล	ทลลล

ดลลล	ลซฟฟ	ลซฟร	ฟรลล	ฟลลล	รลลล	ดลลล	ทลลล

ลลลล	ลลลล	ดลลล	ทลลล	ลซลล	ฟซลล	ดลลล	ลซฟร

ฟด ดด	ฟร รร	ซฟฟฟ	ดลฟฟ	ฟซลล	ดลลล	ลลลล	ลซฟร

ดลลล	ฟลลล	ฟลลล	ฟลลล	ลซลล	ฟซลล	ดลลล	ลซฟร

ท่อน 1 (ैयाวกลับ)

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด้ ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทด้ทวิ	ด้ทลท	ด้ทลซ

ซลซฟ	รฟดฟ	รดทซ	ทวดท	ดทลซ	ดซลท	ลซฟซ	ลทดว

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดวฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด

ซลทด้	ดฟซล	ทลวิล	ทด้วิด้	วิม่วิด้	ลด้ซด	ลซฟร	ฟลซฟ

มรดซ	ลทดว	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรมฟ	ซฟมร

ฟซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทด้วิ	วิวิวิ วิซ	วิซวิด้	ทฟซล	ทวิด้ท

ททท ด้วิ	ด้ฟิด้วิ	ด้ทด้วิ	ด้ทลซ	ด้วิ ด้ด้ด้	ซล ซซซ	ลซด้ฟ	ดฟซล

ทด้ทฟ	ดฟซล	ทด้ทฟ	ซลทด้	วิฟิวิซ	วิฟิวิด้	ทฟซล	ทวิด้ท

ด้ทลซ	ลซฟซ	ลซฟร	ฟรดร	ฟดวฟ	รดฟร	ดทวด	ทซดท

ลซฟซ	ลทดว	ดวฟซ	ทวิด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ด้วิด้ท	ลซฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดวฟซ	ฟซลท	ด้ทลซ	ลซด้ท	ลซฟร

ดวฟซ	ฟทด้วิ	ฟิซฟิ	_ด้_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _วิด้	ทด้_วิ

พ่อน 2

_ _ _ฟ	ซซซซ	_ฟ_ล	ซซซ ซซ	ดํวิดํ	ดํลซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

ดรวมร	ซมรด	มซลุด	มรซม	รวมฟซ	ลซฟม	รดรวม	รวมฟซ

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซ ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รวม รรร

ซลซม	ซมรด	มรดร	มรซม	รวมฟซ	ลซฟด	มรฟม	ซฟลซ

ดํวิดํซ	ดํลซฟ	มรดร	มฟซล	รํวิรํ	ลดํซดํ	ลซฟล	ซฟซฟ

มรดซ	ดซดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

ดทดํ	ดํทดํ	ดํทดํ	ดํทลซ	ดํวิ ดํดํ	ซล ซซซ	ลซดํฟ	ดฟซล

ทดํทฟ	ดฟซล	ทลรํ	ทดํรํ	รํฟํรํ	รํฟํรํ	ทฟซล	ทรํดํท

ดํทลซ	ลซฟซ	ลซฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทํร	ทซดํท

ลซฟซ	ลทํด	ดรฟซ	ทรํดํท	ลซฟด	ฟซลท	ดํวิดํท	ลซฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํท	ลซฟร

ดรฟซ	ฟทดํ	ฟํฟํ	ฟํรํ	ลซฟด	ฟซลท	ดํวิดํ	ลซฟร

ท่อน 2 (เทียบกลับ)

ชฟ ชชช	ชล ชชช	ชด ชชช	ชล ชชช	ดี่ดี่ด	ดี่ลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ดรมร	ชมรด	มชุลุด	มรชม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

ชฟ ชชช	ชล ชชช	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	มร มมม	มฟ มมม	รด รรร	รม รรร

ชลชม	ชมรด	มรดร	มรชม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช

ดี่ดี่ช	ดี่ลชฟ	มรดร	มฟชล	รี่มี่รดี	ลดีชดี	ลชฟล	ชฟชฟ

มรดช	ดชดร	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ดทดี่	ดทดี่	ดทดี่	ดทลช	ดี่ ดี่ดี่	ชล ชชช	ลชดี่	ดฟชล

ทดทฟ	ดฟชล	ทลรล	ทดี่ดี่	รฟี่รช	รฟี่รดี	ทฟชล	ทรดีท

ดี่ทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทุด	ทชุดท

ลชฟช	ลชดร	ดรฟช	ทรดีท	ลชฟด	ฟชลท	ดี่ดี่ท	ลชฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดี่ทลช	ลชดี่ท	ลชฟร

ดรฟช	ฟทดี่	ฟชี่ฟี่	_ดี่_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _รี่ดี่	ทดี่_ร

ท่อน 3

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟ ฟฟฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลชดํท	ลชฟร

ฟรดท	ลทดูร	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ฟชลท	ลชฟช	ลทดูร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟฟร	ดรฟช	ซฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ซรฟด

ชลทคํ	รํดํทฟ	ลชทล	ดํทวํคํ	ดํทวํคํ	ฟํรํชํฟํ	ดํรํฟํชํ	ฟํมํรํคํ

ฟํชํฟํคํ	ฟํรํคํท	ลชฟช	ลทคํรํ	รํรํรํ รํช	รํชํรํคํ	ทฟชล	ทรํคํท

คํคํคํ ทคํ	รํคํทช	ทชฟช	ทรํคํท	ฟํฟํฟํ รํฟํ	รํคํทช	ทชฟช	ทรํคํท

ททท คํรํ	คํฟํคํรํ	คํทคํรํ	คํทลช	คํรํ คํคํคํ	ชล ชชช	ลชคํฟ	ดฟชล

ทคํทฟ	ดฟชล	ทคํทฟ	ชลทคํ	รํฟํรํชํ	รํฟํรํคํ	ทคํชล	ทรํคํท

คํทลช	ลชฟช	ลชฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทรุด	ทชดูท

ลชฟช	ลทดูร	ดรฟช	ทรํคํท	ลชฟด	ฟชลท	ดํรํคํท	ลชฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟฟร	ดรฟช	ฟชลท	คํทลช	ลชคํท	ลชฟร

ดรฟช	ฟทคํรํ	ฟํชํฟํคํ	ฟํรํคํท	ลชฟด	ฟชลท	ดํรํคํท	ลชฟร

ท่อน 3 (เที่ยวกลับ)

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํท	ลซฟร

ฟรดท	ลทุดร	ฟซฟร	ฟรดท	ดทลซ	ดซลท	ดรดท	ดซฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด

ซลทดํ	รดํทฟ	ลซทล	ดํทรดํ	ดํทรดํ	ฟํรซํฟ	ดํรฟซํ	ฟมํรดํ

ฟซํฟดํ	ฟํรดํท	ลซฟซ	ลทดํร	รํรํร รํซ	รํซรํดํ	ทฟซล	ทรํดํท

ดํดํ ทดํ	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํท	ฟํฟํ รํฟ	รํดํทซ	ทซฟซ	ทรํดํท

ททท ดํร	ดํฟํดํร	ดํทดํร	ดํทลซ	ดํร ดํดํดํ	ซล ซซซ	ลซดํฟ	ดฟซล

ทดํทฟ	ดฟซล	ทดํทฟ	ซลทดํ	รํฟํรํ	รํฟํรดํ	ทฟซล	ทรํดํท

ดํทลซ	ลซฟซ	ลซฟร	ฟรดร	ฟดรฟ	รดฟร	ดทุด	ทซดท

ลซฟซ	ลทุดร	ดรฟซ	ทรํดํท	ลซฟด	ฟซลท	ดํรดํท	ลซฟร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํท	ลซฟร

ดรฟซ	ฟทดํร	ฟซํฟ	_ด_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_รํดํ	ทด_ร

เพลงแขกมอญ 3 ชั้น
(ทาง อ.ศักรินทร์ สุ่มบุญ)

ท่อน 1

__ _ฟ	ซซซซ	__ _ล	ซซซซ	ดฟซล	ทวีต	ฟซลท	ดัลซ

ฟซล ซฟ	ดว รว	ซลท	ทวีต	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลท

ฟด ดด	ฟว รว	ซฟฟ	ดวฟ	ฟซล ด	ด ลซฟ	ฟซล ฟฟ	รฟ_ด

ซลท	ดัล	ลซฟ ดฟ	ซลท	ร	ล	ฟ	ฟ

มด	ด	ม	ม	ล	ซ	ฟ	ม

ฟ	ฟ	ล	ล	ด	ฟ	ท	ท

ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด	ด

ซลท	ดัล	ลซฟ	ซลท	ร	ร	ท	ท

ด	ฟ	ว	ร	ด	ด	ท	ท

ฟซล ซฟ	ดว รว	ซลท	ทวีต	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลท

ฟด ดด	ฟว รว	ซฟฟ	ดวฟ	ฟซลท	ดัล	ลซฟ	ลซฟ

ฟซลท	ทท	ฟ	ร	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลท

ท่อน 1 (เกี่ยวกลับ)

ซฟ ซซซ	ซล ซซซ	ซด้ ซซซ	ซล ซซซ	ดฟซล	ทวิด้ท	ฟซลท	ด้ทลซ

ฟซล ซฟ	ดว รร	ซลทด้	ทวิด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทด้วิ

ฟด ดดด	ฟร รร	ซฟรฟ	ดวฟซ	ซฟลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟด

ซลทด้	วิด้ทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทด้	วิม่ด้วิ	ลด้ซล	ฟซรม	ฟลซฟ

มรดซุ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มรดร

ฟซฟร	ฟรดท	ลซุด้ซุ	ลทุด้ร	ดวฟซ	ฟทด้วิ	ทด้ซล	ทวิด้ท

วิด้ท ด้วิ	ด้ฟิด้วิ	ด้ทด้วิ	ด้ทลซ	วิด้ท ด้วิ	ด้ทลซ	ลซด้ฟ	ดฟซล

ซลทด้	วิด้ทล	ลซฟ ซล	ซลทด้	วิวิวิ วิซ	วิวิวิ วิด้	ทด้ซล	ทวิด้ท

ดว ฟฟฟ	ฟซฟฟ	รด รร	รฟร	ดทุด้	ทุด้ ดุด้	ทุซุทุด้	ซุท ทุทุ

ฟซล ซฟ	ดว รร	ซลทด้	ทวิด้ท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทด้วิ

ฟด ดดด	ฟร รร	ซฟรฟ	ดวฟซ	ฟซลท	ด้ทลซ	ลซด้ฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ด้วิ	ฟิซุฟิ	_ด้_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _ด้ด้	ทด้_วิ

พ่อน 2

__ _ฟ	ซซซซซ	__ _ล	ซซซซซ	ดัดัด	ลัดล ซฟ	ดรวมฟ	ซฟมร

ซลซม	มซม รด	มซลุด	มรซม	รวมฟซ	ลซฟม	มรด ซุด	รวมฟซ

ซฟ ซซซ	ซลซซ	ฟม ฟฟฟ	ฟซฟฟ	มร มมม	มฟมม	รด รรร	รวมรร

ซลซม	มซม รด	มซลุด	มรซม	รวมฟซ	ลซฟม	มรด ซุด	รวมฟซ

ดัดัด	ลัดล ซฟ	มรดร	มฟซล	ซลดัด	ลัดล	ฟซม	ฟลซฟ

มรดซ	ดซุดร	มรดร	มฟซฟ	ลซฟล	ซฟมซ	ฟมรฟ	มรดร

วัดท ดัด	ดัดัด	ดัดัด	ดัดลซ	วัดท ดัด	ดัดลซ	ลซดัด	ดฟลล

ซลทด	วัดทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทด	วัดวัด	วัดวัด วัด	ทดัดล	ทวัดท

ดร ฟฟฟ	ฟซฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทุด	ทุด ดุด	ทซทุด	ซท ททท

ฟลล ซฟ	ดร รรร	ซลทด	ทวัดท	ลซฟล	ฟลลท	ลซฟซ	ลทดัด

ฟด ดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟลลท	ดัดลซ	ลซดัด	ลซฟร

ฟลลท	ททท ดัด	ฟัดฟัด	วัดฟัด	ลซฟล	ฟลลท	ลซฟซ	ลทดัด

ท่อน 2 (ैयाวกลับ)

ชฟ ชชช	ชล ชชช	ชค้ ชชช	ชล ชชช	ค้ค้ค้	ค้ค้ ชฟ	ค้ค้ค้	ชฟค้

ชลค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้

ชฟ ชชช	ชลชช	ค้ค้ ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ชลค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ชฟ	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้ค้

ค้ค้ค้ ชฟ	ค้ค้ ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ ค้ค้	ค้ค้ ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้	ค้ค้ค้

ค้ค้ค้	ค้ค้ค้ ค้	ค้ค้ค้	_ค้_ค้	_ค้_ค้	_ค้_ค้	_ค้ค้ค้	ค้ค้_ค้

พ่อน 3

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํฟ	ลซฟร

ฟรดท	ลทุดร	ฟซฟร	ฟรดท	ซุรฟซ	ทซดํท	ลซฟซ	ลทดํร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซล ดํซ	ลซฟร	ฟซลซ	ฟรฟด

ซลทดํ	รํดํทล	ลซฟ ซล	ซลทดํ	รํทรํดํ	ฟํรํซํฟ	ซํรํซํฟ	ซํรํฟดํ

ฟํซํฟํ	รํฟํรํ ดํท	ลซฟซ	ลทดํร	ดํรํฟํซํ	รํฟํดํร	ทดํซล	ทรํดํท

รํดํทดํ	รํดํทซ	ฟรฟซ	ทดํ ททท	รํดํทดํ	รํดํทซ	ฟรฟซ	ทดํ ททท

รํดํท ดํร	ดํฟํดํร	ดํทดํร	ดํทลซ	รํดํท ดํร	ดํทลซ	ลซดํฟ	ดฟซล

ซลทดํ	รํดํทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทดํ	รํรํรํ รํซ	รํรํรํ รํดํ	ทดํซล	ทรํดํท

ดร ฟฟฟ	ฟซฟฟ	รด รรร	รฟร	ดทุดร	ทุด ดุดุด	ทุซุทุด	ซุทุ ทุทุ

ฟซล ซฟ	ดร รรร	ซลทดํ	ทรํดํท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทดํร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํร	ฟํซํฟํ	รํฟํรํ ดํท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทดํร

ท่อน 3 (ैयाวกลับ)

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํฟ	ลซฟร

ฟรดท	ลทดุร	ฟซฟร	ฟรดท	ซุรฟซ	ทซดํท	ลซฟซ	ลทดํร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซล ดํซ	ลซฟร	ฟซลซ	ฟรฟด

ซลทดํ	รํดํทล	ลซฟ ซล	ซลทดํ	รํทรํดํ	ฟํรํซํฟ	ซํรํซํฟ	ซํรํฟํด

ฟํซํฟํ	รํฟํรํ ดํท	ลซฟซ	ลทดํร	ดํรํฟํซํ	รํฟํดํร	ทดํซล	ทรํดํท

รํดํทดํ	รํดํทซ	ฟรฟซ	ทดํ ททท	รํดํทดํ	รํดํทซ	ฟรฟซ	ทดํ ททท

รํดํท ดํร	ดํฟํดํร	ดํทดํร	ดํทลซ	รํดํท ดํร	ดํทลซ	ลซดํฟ	ดฟซล

ซลทดํ	รํดํทล	ลซฟ ดุฟ	ซลทดํ	รํรํรํ รํซ	รํรํรํ รํดํ	ทดํซล	ทรํดํท

ดร ฟฟฟ	ฟซฟฟ	รด รรร	รฟรร	ดทดุร	ทด ดุด	ทซทด	ซทท ททท

ฟซล ซฟ	ดร รรร	ซลทดํ	ทรํดํท	ลซฟด	ฟซลท	ลซฟซ	ลทดํร

ฟด ดดด	ฟร รรร	ซฟรฟ	ดรฟซ	ฟซลท	ดํทลซ	ลซดํฟ	ลซฟร

ฟซลท	ททท ดํร	ฟํซํฟํ	_ดํ_ท	_ร_ฟ	_ซ_ท	_ _ดํดํ	ทดํ_ร

เพลงแฆมมอญ 3 ชั้น
(ทาง อ.สุธาร บัวทั้ง)

ท่อน 1

__ _ฟ	_ช ชชช	ลชฟ ชล	ฟช ชชช	_ฟ_ด	_ฟ_ท	__รึดํ	_ล_ช

รฟชท	_ดํ_ร	_ฟัดํ รัฟ	_ดํ_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	__รึดํ	ทดํ_ร

ดค_ค	ชลุด	ชฟรฟ	ดรฟช	ชชฟ ลชช	ฟชฟ_ร	ฟชลร	ชฟรด

ชลทค	รึดํทล	ชฟชล	ชลทค	ดรฟช	ลชทล	ดํรึด	ทลชฟ

มรดช	คชด	รดม	ฟมชฟ	คฟชล	คัลชฟ	ดรมฟ	ชฟม

ฟชฟ	ฟรดท	ลชคช	ลชด	ดรฟช	คทค	ทคชล	ทรึด

รึดํ	คฟค	คทค	คทลช	คคท ฟ	คทลช	ดรมฟ	มฟชล

ชลทค	รึดํทล	ชฟชล	ชลทค	รึดํ รัช	ชชช รึด	คฟชล	ทรึด

คัลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟ	ชฟรฟ	รดรด	ฟรด	คทค

รฟชท	ททค ค	ทคชล	ทรึด	คฟชล	ทชลท	คคค	รึดํ

ฟรด	ชลุด	ชฟรฟ	ดรฟช	คฟชล	ดรฟช	ลชฟค	รชฟ

รฟชท	ททค ค	ทคชล	ทรึด	คฟชล	ทชลท	คคค	รึดํ

ท่อน 1 (ैयाวกลับ)

ดฟชล	ฟช ชชช	ดริ์ดืท	ลช ชชช	ดฟชล	ทดื ดืริ์ดื	ฟริ์ดืท	ดืทลช
ลชฟร	ฟทุุุุ	ชชชช ชชช	ฟรดทุุ	ดทุุลช	ดชชลทุุ	ดรูฟด	ชชชลฟร
ฟดรด	ชลลล	ชฟฟฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด
ชลทดื	ริ์ดืทล	ชฟชล	ชลทดื	ดรชฟ	ลชทล	ดืทริ์ดื	ทลชฟ
มรดช	ดฟมร	รดมร	ฟมชฟ	ลฟชล	ดืลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร
ฟชฟด	ฟรดทุุ	ลชชช	ลทุุุ	ดรฟช	ดทดืริ์	ทดืชล	ทริ์ดืท
ริ์ทดืริ์	ดืทดืริ์	ดืทดืริ์	ดืทลช	ดทดืริ์	ดืทลช	ดรมฟ	มฟชล
ชลทดื	ริ์ดืทล	ชฟชล	ชลทดื	ริ์ริ์ ริ์ช	ชชช ริ์ดื	ดฟชล	ชฟชท
ดืลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุุทุุ
ลชชช	ลทุุุ	ฟชฟร	ฟรดทุุ	ดทุุลช	ดชชลทุุ	ดลลล	รทุุุ
ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ดืทลช	ลชฟร	ฟด_ร
รฟชท	_ _ดืริ์	ฟดืฟ ริ์ฟริ์	_ดื_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ดื	ทดื_ริ์

ตอนที่ 2

___ฟ	_ฯ ชชชช	ฟฟฟ ชล	ฟฯ ชชชช	ดริ์ดัล	ดัลชฟ	ดรมฟ	ชฟมร

ดลชนม	ชนมรด	ชุลลุด	มรชนม	รณฟช	ลชนฟด	ดํทลท	ดํทลช

ชพ ชชชช	ชล ชชชช	ฟม ฟฟฟฟ	ฟช ฟฟฟฟ	มร มมมม	มฟ มมมม	รด รรรร	รм รรรร

ดท! ดดต	ดว ดดต	มว มมม	มฟ มมม	ฟม ฟฟฟ	ฟช ฟฟฟ	ชฟ ชชช	ชล ชชช

มดรม	พรมฟ	ซมฟซ	ลฟซล	ดมว์รด์	ทล ลลล	รมฟซ	ดฟ ฟฟฟ

มรดกฯ	ดพมร	รตมร	พมชพ	ลพชด	ดัลชพ	ชรมพ	ชพมร

คทคัร	คัฟคัร	คัทคัร	คัทลช	คัทฟร	คัทลช	คัรคฟ	_ฟชค

ชลทคั	ดพชล	ททล รัล	รัลทคั	รฟัรชั	รฟัรคั	ดพชล	ทรคัท

คัลชล	ซฟซฟ	ลซฟซ	ฟรฟร	ซฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทดท

ดพลช	ฟพดว	ชชชช ชชช	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดวฟด	รชฟว

ฟดรวด	ซูลดว	ซฟรวฟ	ดรวฟซ	ดฟซล	ดรวฟซ	ลซฟด	รซฟว

ฟชลท	ลทดรี	ฟชฟรี	ฟรีดท์	ดรฟช	ดฟชท	ดชชด	ดทดรี

ท่อน 2 (เกี่ยวกลับ)

ดฟชล	ฟช ชชช	ดริ์ดัท	ลช ชชช	ดฟชล	ดัลชฟ	ชรมฟ	ชฟมร

ชลชว	ชมรด	ทุลชูล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟม	รดรม	รมฟช

ชฟ ชชช	ชล ชชช	ดัลชฟ	ชล ชชช	ดฟชล	ชฟชฟ	มฟมร	มรดร

ชลชม	ชมรด	ทุลชูล	ทุดรม	รมฟช	ลชฟด	มรฟม	ชฟลช

มดรม	ฟรมฟ	ชมฟช	ดฟชล	ดัลชด	ลชดัล	ชฟลช	ฟมชฟ

มรดช	ดชดว	มรดร	มฟชฟ	ลชฟล	ชฟมฟ	ชรมฟ	ชฟมร

ดทดริ์	ดฟิ์ดริ์	ดัทดริ์	ดัลทช	ดัทฟร	ดัลทช	ดรมฟ	มฟชล

ชลทด	ริ์ดัล	ชฟชล	ชลทด	ริ์ฟริ์	ริ์ฟริ์	ดฟชล	ทริ์ดัท

ดัลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทุดทุ

ลชดช	ลชดว	ฟชฟร	ฟรดทุ	ดทุลช	ดชลช	ดรฟด	รชฟร

ฟดรด	ชลชด	ชฟรฟ	ดรฟช	ดฟชล	ดรฟช	ลชฟร	ฟด_ร

รฟชท	_ _ดริ์	ฟิ์ดฟ ริ์ฟริ์	_ด_ท	_ร_ฟ	_ช_ท	_ _ริ์ริ์	ทด_ริ์

ท่อน 3

ดว ดดด	รฟ รรว	ฟช ฟฟฟ	ชล ชชช	ฟชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร

ฟชลท	ททท ดํรํ	ทดํชล	ทวํดํท	ดฟชล	ทชลท	ดํทดํ	รํทดํรํ

ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ชฺลทฺด	รฺดทฺล	ชฺฟชฺล	ชฺลทฺด	รฺทฺดฺร	ดฺรฺมฟ	มชฟม	ฟมรด

ฟชฟด	ฟชฟท	ชลชด	ชลชรํ	ชลชด	ชลชรํ	ดํทดํ	ฟชลท

ดํดํดํ ทดํ	รํดํทช	ทชฟช	ทวํดํท	ดํดํดํ ทดํ	รํดํทช	ทชฟช	ทวํดํท

รํทดํรํ	ดํฟํดํรํ	ดํทดํรํ	ดํทลช	ดํทฟร	ดํทลช	ดฺรฺมฟ	มฟชล

ชลทดํ	รํดํทล	ชฟชล	ชลทดํ	รํรํรํ รํช	ชชช รํดํ	ทดํชล	ทวํดํท

ดํลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทฺดฺท

รฟชท	ททท ดํรํ	ทดํชล	ทวํดํท	ดฟชล	ทชลท	ดํลทดํ	รํทดํรํ

ฟดรด	ชฺลฺดฺร	ชฟรฟ	ดรฟช	ฟชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร

รฟชท	ททท ดํรํ	ทดํชล	ทวํดํท	ลชฟด	ฟชลท	ลชฟช	ลทดํรํ

ท่อน 3 (เทียบกลับ)

ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ฟชลท	ดํทลช	ลทดํท	ลชฟร

ฟรดท	ลทดูร	ฟชฟด	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร

ฟดรด	ชลดูร	ชฟรฟ	ดรฟช	ชฟลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรฟด

ชลทดํ	ดฟชล	ททล รํล	รํลทดํ	รํทดํ	ดํรํมํ	มํชํมํ	มํรํดํ

ฟํชํฟํ	ฟํดํท	ลชฟช	ลทดํ	ฟํดํฟํ	รํดํฟํ	ดํรํดํ	ทลดํท

ดํดํ ทดํ	รํดํท	ทชฟช	ทรํดํ	ดํดํ ทดํ	รํดํท	ทชฟช	ทรํดํ

รํทดํ	ดํทดํ	ดํทดํ	ดํทลช	รํทดํ	ดํทลช	ดรมฟ	มฟชล

ชลทดํ	รํดํท	ชฟชล	ชลทดํ	รํรํ รํช	ชชช รํดํ	ดฟชล	ทรํดํ

ดํลชล	ชฟชฟ	ลชฟช	ฟรฟร	ชฟรฟ	รดรด	ฟรดร	ดทดูท

ลชดช	ลทดูร	ฟชฟร	ฟรดท	ดทลช	ดชลท	ดรฟด	รชฟร

ดด_ด	รร_ร	ฟฟ_ฟ	ชช_ช	ลล_ล	ชช_ช	ดลชฟ	มร_ร

ฟชลท	ททท ดํ	ฟํชํฟํ	_ด_ท	ฟชท รฟ	_ช_ท	_ _รํดํ	ทด_รํ

เพลงแขกมอญ 3 ชั้น ทางฆ้องวงใหญ่

ทาง อ.นิกร จันทศร

ท่อน 1

ท่อน 2

The musical score consists of 12 staves, each containing a line of music. The notation is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The notation is arranged in a vertical column of 12 staves.

1. 2. 3

The musical score is written on 13 staves in a single system. It begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The first ending is marked with a '1.' and a repeat sign. The second ending is marked with a '2.' and a repeat sign. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign.

แขกมอญ 3 ชั้น

ทาง อ.ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน

ท่อน 1

ท่อน 2

A musical score for a piece titled 'ท่อน 2' (Part 2). The score is written on 11 staves, each beginning with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The music is composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The first staff includes a repeat sign (double bar line with two dots) after the first measure. The notation is dense, with many notes beamed together, suggesting a fast tempo. The score ends with a final measure on the eleventh staff.

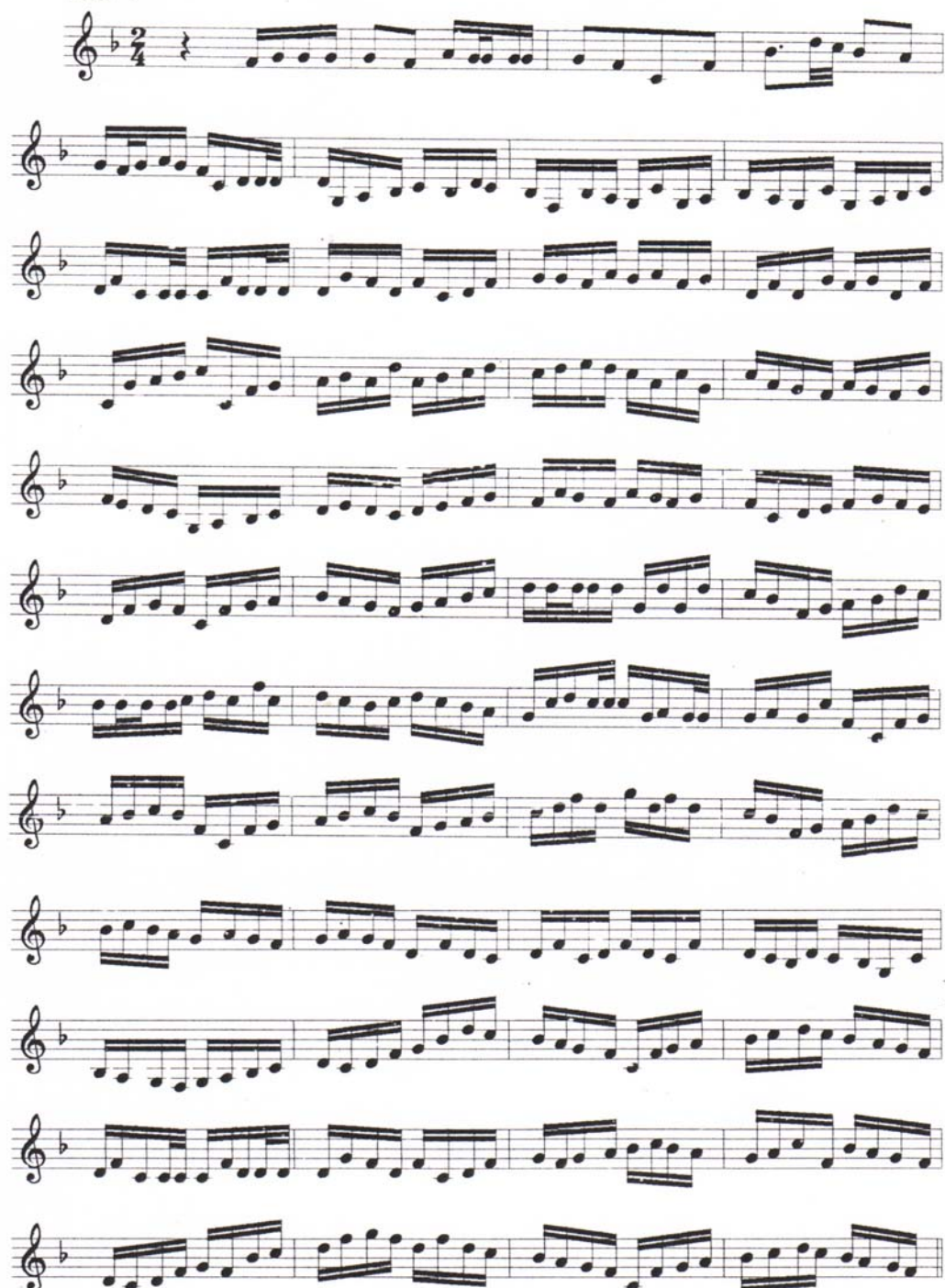
1. 2. 3

The musical score is written for a single melodic line, likely for a piano or guitar. It is in B-flat major (one flat) and 4/4 time. The piece begins with a first ending (1.) and a second ending (2.) marked above the first staff. The melody is composed of eighth notes, often with ties, creating a continuous, flowing sound. The supporting bass line is also composed of eighth notes, providing a steady accompaniment. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign on the final staff.

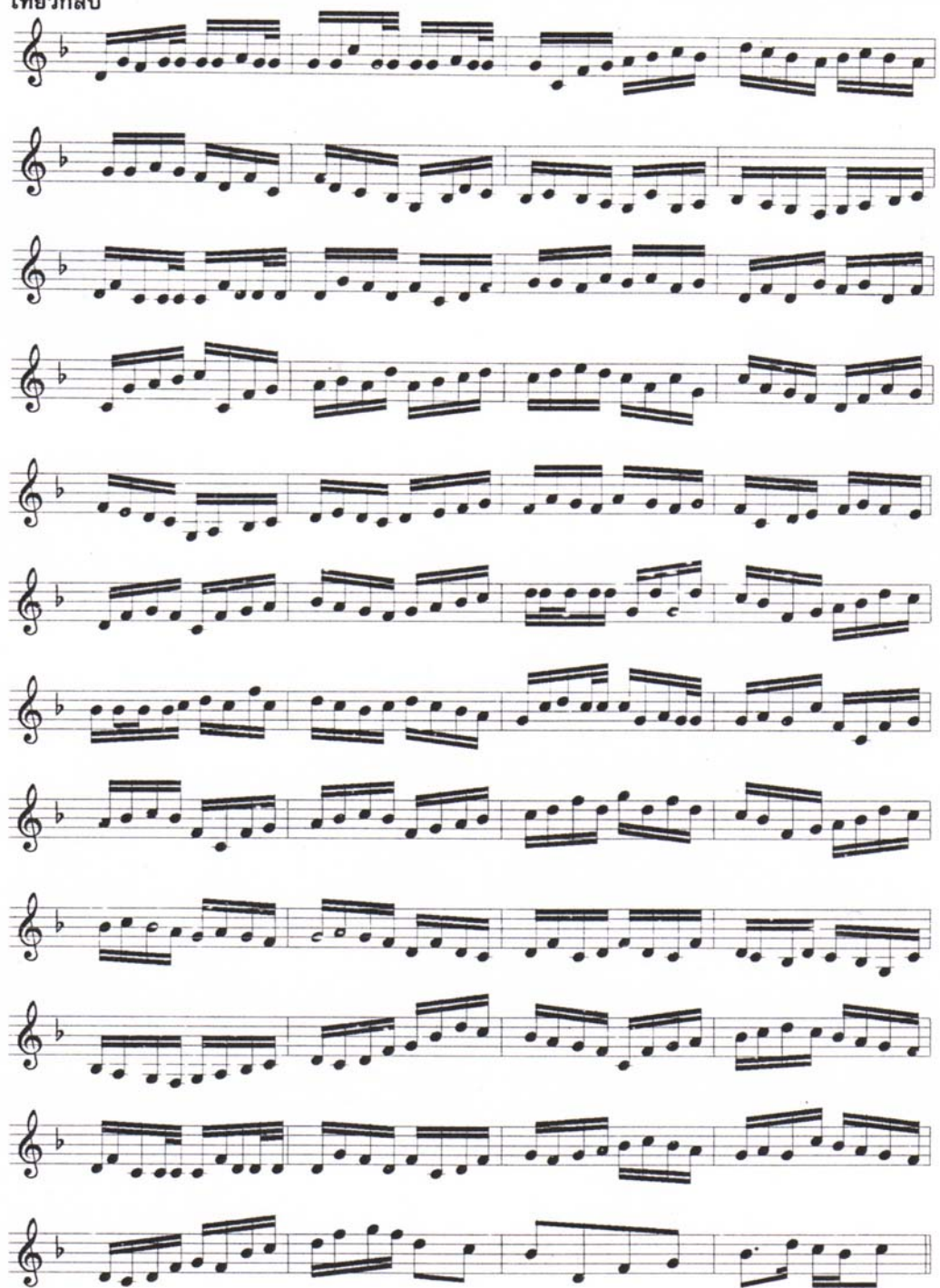
แขกมอญ 3 ชั้น

ทาง อ.ระวีวรรณ ทับทิมศรี

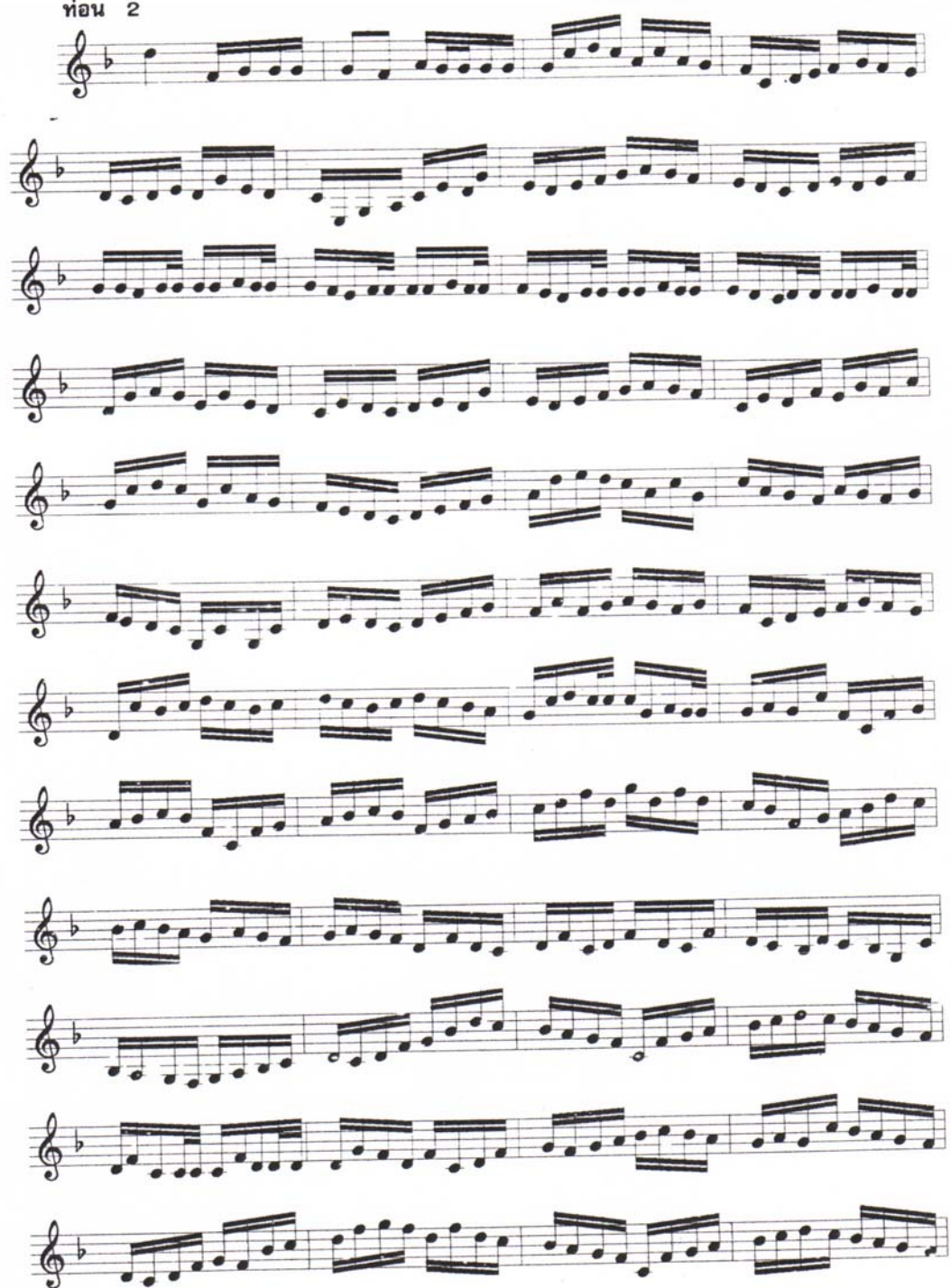
ท่อน 1

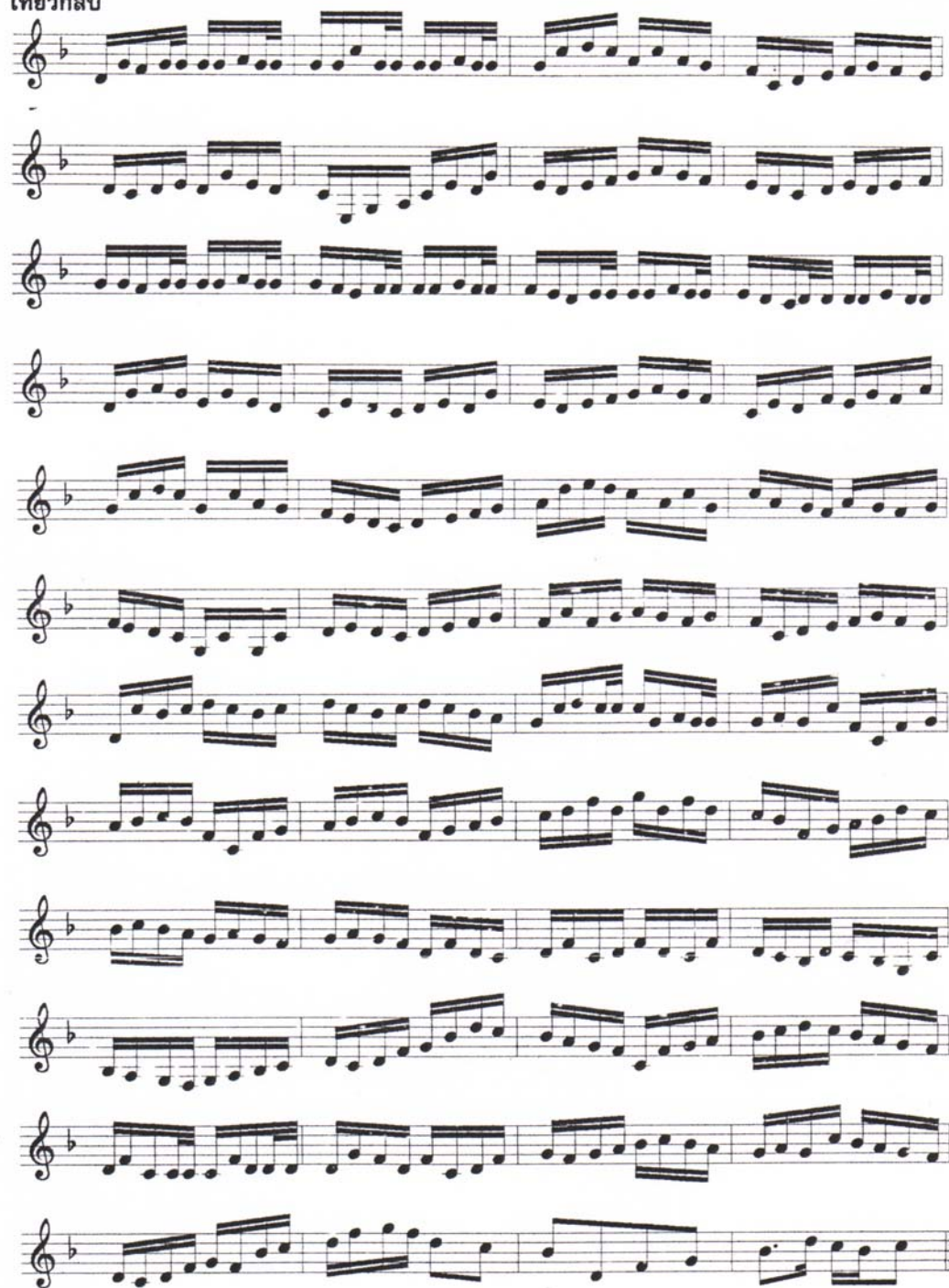
เที่ยวกลับ

ท่อน 2

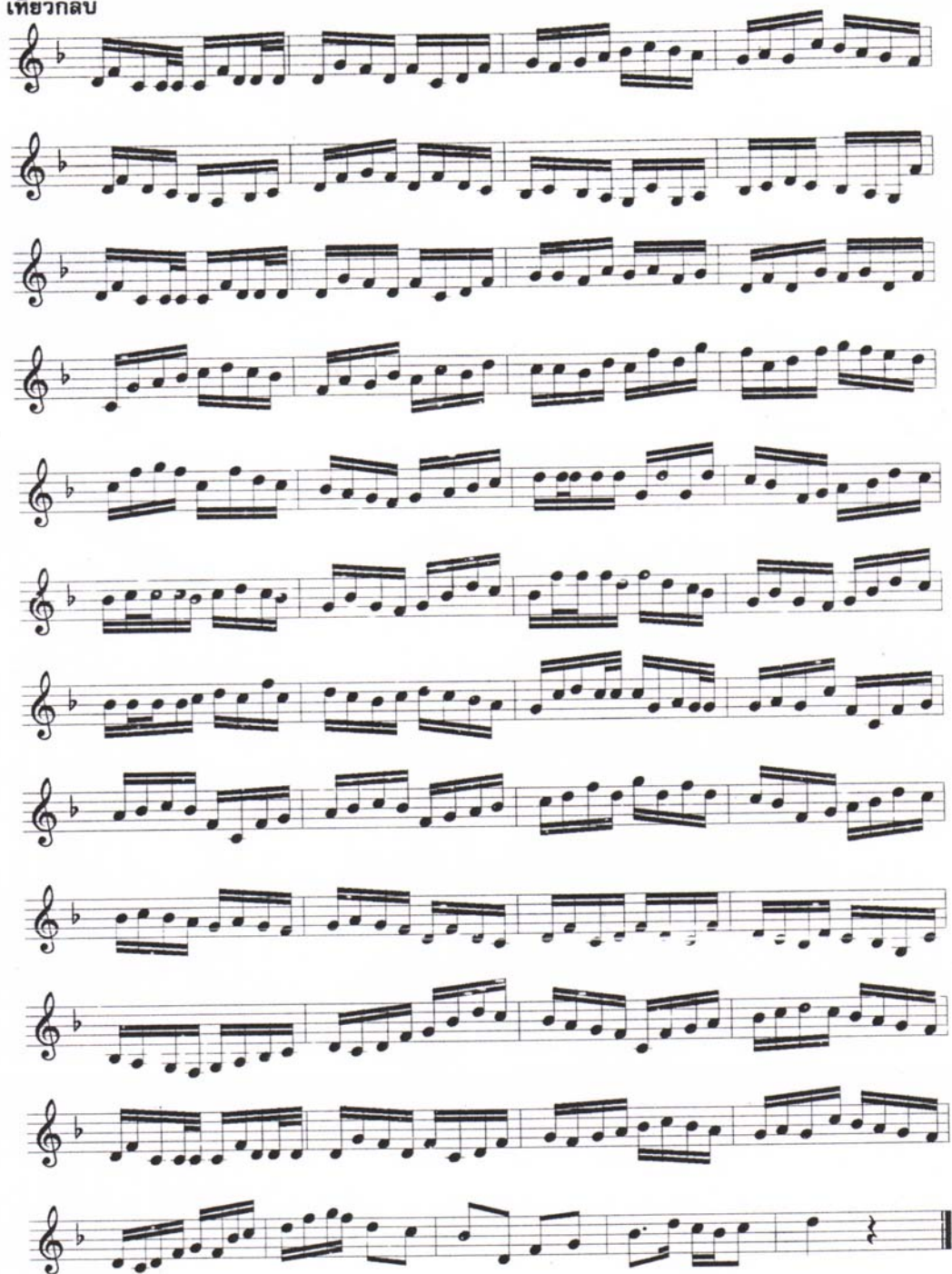
เหี่ยวกลับ

ท่อน 3

เที่ยวกลับ

แขกมอญ 3 ชั้น

ทาง อ.ศักรินทร์ สุ่มบุญ

ท่อน 1

ท่อน 2

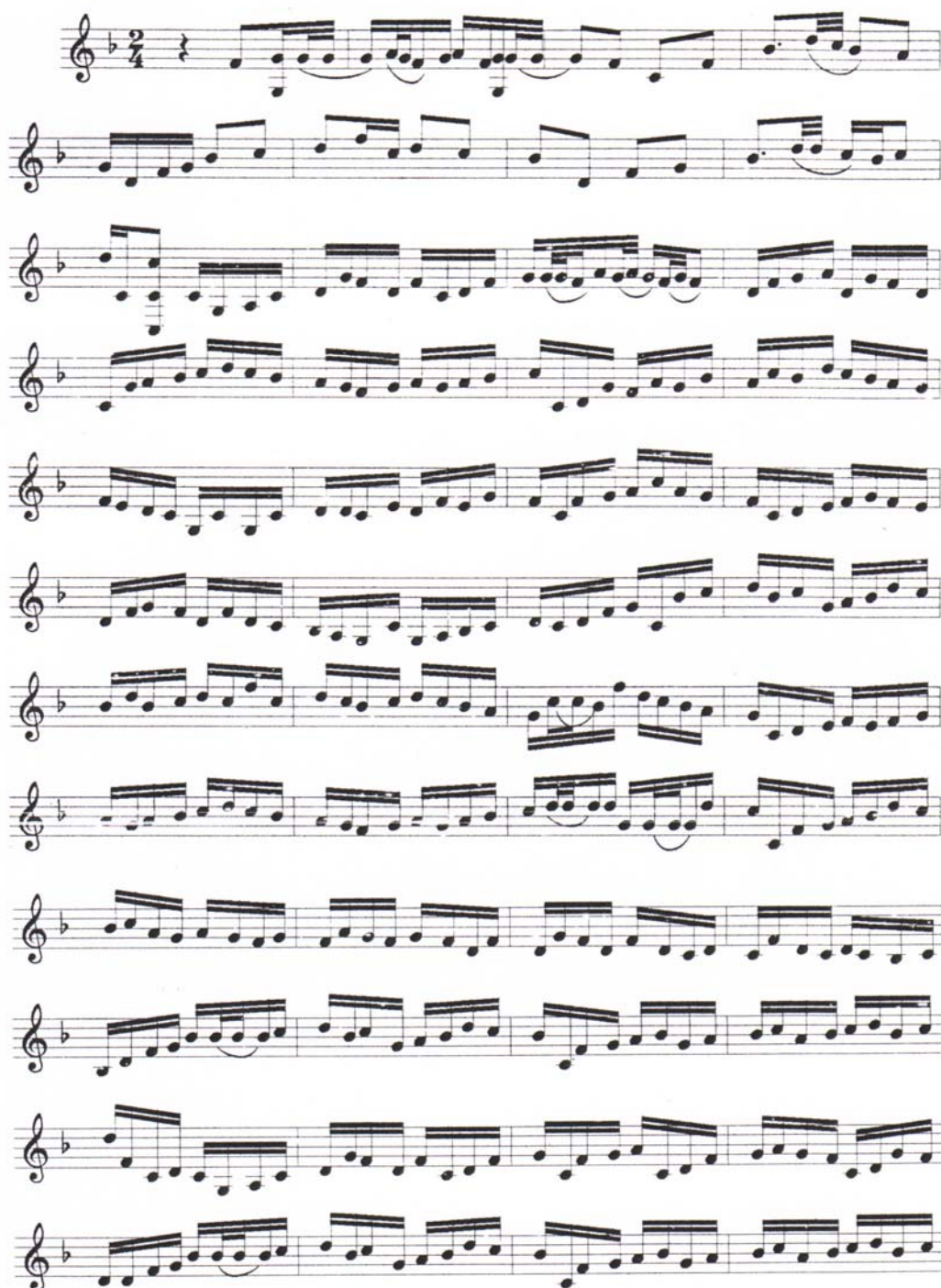
ท่อน 3

1. 2.

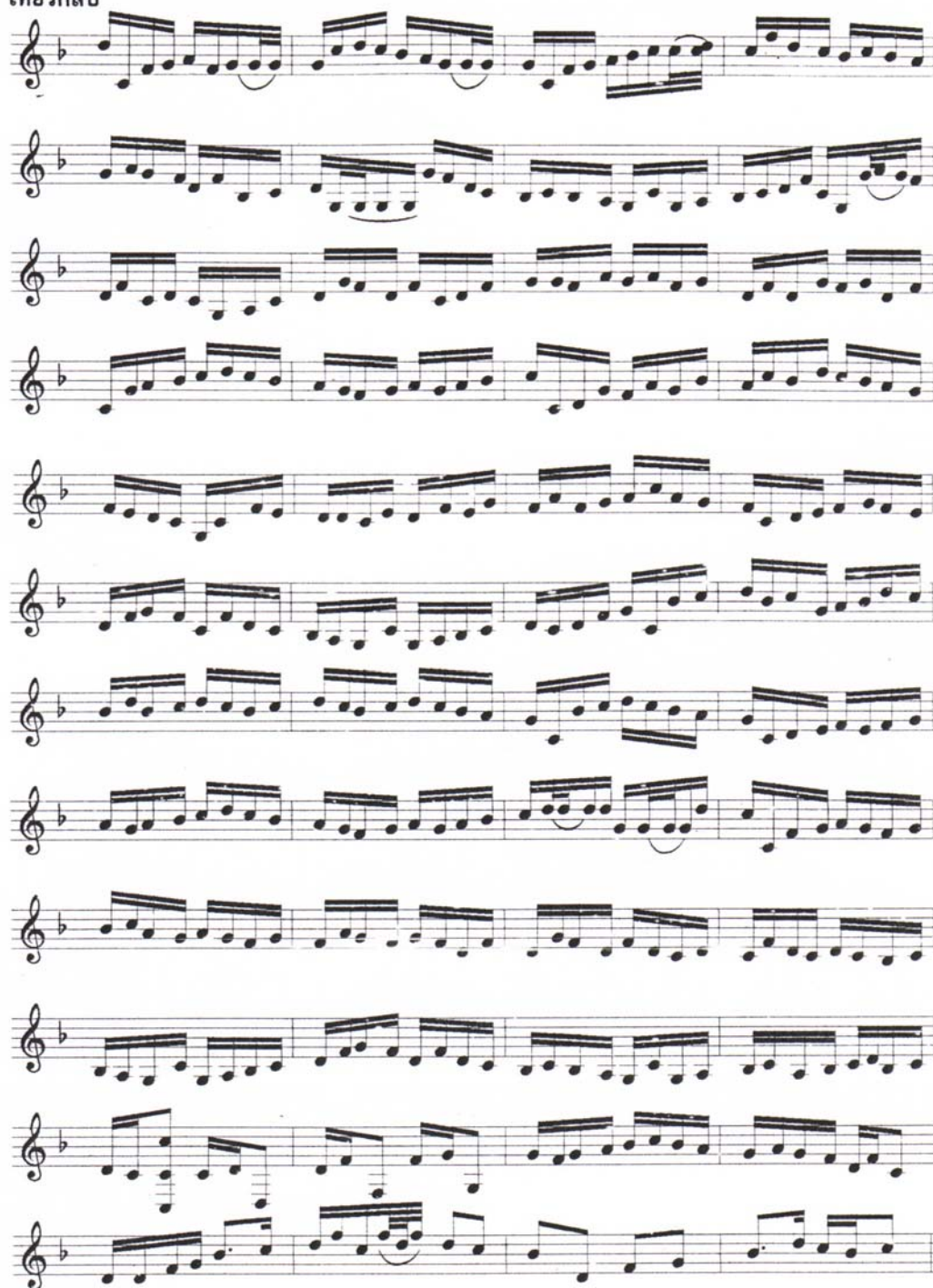
แขกมอญ 3 ชั้น

ทาง อ.สุธาร บัวทอง

ท่อน 1

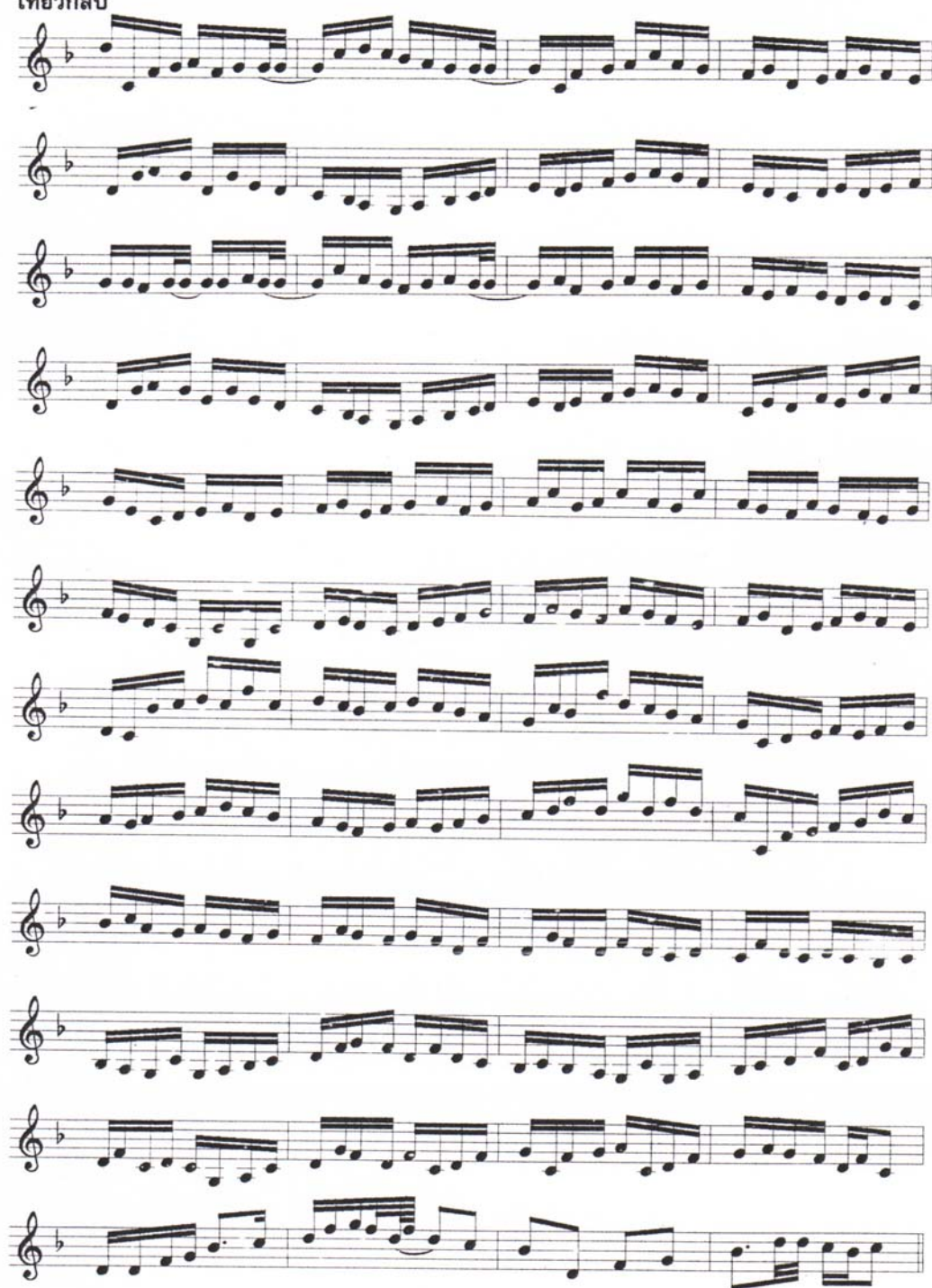
เที่ยวกลับ

ท่อน 2

เที่ยวกลับ

ท่อน 3

เที่ยวกลับ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	ณวัฒน์ หลาวทอง
วัน เดือน ปีเกิด	26 ธันวาคม 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดนนทบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	12 หมู่ที่ 1 ต.บางตะไนย์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดอินทาราม
พ.ศ. 2535	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนปากเกร็ด
พ.ศ. 2538	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนปากเกร็ด
พ.ศ. 2541	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ดนตรีศึกษา) จากสถาบันราชภัฏพระนคร
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร